کۆبەرهەم

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری
*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسیار: بەدران ئەحمەد حەبیب

* * *

ناوونیشان:
دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، شەقامی گوڵان، هەولێر

کۆبەرهەم

دڵشاد مەریوانی

ناوی کتێب: کۆبەرهەم – شیعر
شیعری: دڵشاد مەریوانی
بڵاوکراوەی ئاراس– ژمارە: ٨٨٤
هەڵەگری: بۆکان نووری – شێرزاد فەقێ ئیسماعیل
دەرهێنانی هونەریی ناوەوە: ئاراس ئەکرەم
بەرگ: مریەم موتەقییان
چاپی یەکەم، هەولێر ٢٠٠٩
لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان لە هەولێر ژمارە ٦٦٢ی ساڵی ٢٠٠٩ی دراوەتێ

پێڕست

پێشەکی – شیرین ک. 15
ژیاننامەی شاعیر 19

یەکەم کۆمەڵە شیعر – فرمێسک و زەردەخەنە 23
پێشەکی – بەپێنووسی – أ. ب. هەوری 25
چەند وتەیەک کە پێویست بوو بینوسم 26
گوڵی سوخمە 27
بەسەرچوو 28
ژینی دڵداری 29
ئارەزوو 31
خۆزگە 32
زام 33
کەی بێ 34
گوڵی من 35
خەزان 39
دووری 40
ئاوێنەی هەستم 41
جوانی 43
نەسرین 44
خەمی ژین 46
شەماڵ پێی بڵێ 47
فریشتەی دڵم 49

گوڵێک بروێنە 50
غەم شیرینە 51
رازێـک 52
مـەم و دۆزەخ 53
دڵـم 54
سـروشت 55
کـامـیـانـە؟ 57
هـەستی دڵم 58
هەڵبـەستـەکەم 59
هـەرچی گـۆرانییـەکی من هـەیە مـەبەسـتـم بادەی لێـوە بۆیـە ئەڵێم... 60
بۆ جوانێکی مەسـیـحی 60
بێ قسـەکردن 61
وەڵام 63
جوان پەرسـتی 65
هەڵبـەستـەکەم 66
جوانی تۆ 67
دڵی بێ عـار 69
ژووری مەیخانە 70
کـیـژ و دڵداری 72
دوو خـوشک 75
ئیتر چیت ئەوێ 76
بەس نییـە؟! 77
بێ پرس 77
نـاوێـرم 78

دووەم کۆمـەڵە شـیـعـر – بن بە تیشک 83
بـاوابـێ 85

کۆنگرێسی چاوەکانت 86
خەوی سەوز 87
لیستەی کورتەی دەنگوباس 88
مەرگ کڵۆڵە 91
هەمووتان 92
فەرهەنگی ئەندێشە 93
گریان 94
گۆرانی دواخەوم 95
بۆ جیاین؟ 96
پێش یاخیبوون.. بەچەند ساتێ 98
کوف لە کون 99
ملیم ملیم 101
برووخێ ئۆقرەی بەندەرەکان 102
هۆڵی خوێندنەوە 104
نەکەی.. نەکەی 105
نا.. بێسوودە 107
نازدارێک و هەژدە نەفەر 109
نازداری جافان 111
بیرت دەکەم 112
هاوین 113
دارچین 115
ئەی جوان 116
چای تاڵ 117
سلۆ 119
ڕۆمانتیک 121
خەمی بێ سەر 125

دڵڕاگرتن 126
ناسکە برووسکە 127
نەناسێ 128
دوو گۆرانی تر بۆ شووشەخان 130
هەبێ و لەڕێ بێ 132
قسەی مناڵەکە 133
بالێ-ی دوو دەنگ 134
ماسی و کۆتر 136
چاوڕەشەکەم 138
ڕاوە زەردەخەنە 139

سێیەم کۆمەڵە شیعر- سەمفۆنیای وەنەوشە 141
سەمفۆنیای وەنەوشە 144

چوارەم کۆمەڵە شیعر- سەمای نێرگز 169
دڵنیایی 171
نەترازا 172
لەدایکبوون 173
وێنە 174
ژوورەکە 175
من و تۆ 176
"ئای نیشتمانە بۆگەنەکەم، چەندم خۆشدەوێی" 177
عەجوول 178
کبریت 180
نووستوو 181
هاوین 183
تۆپە سوورەکە 184

سێ قەسیدەی باڵ بەستراوی سەربەست 185

پێنجەم کۆمەڵە شیعر – پێنجەم کۆمەڵە شیعر 187
بیرە خەو 189
خۆشەویستی سێگۆشەیە 190
ڕابەر 191
گمە و کوشتن 192
نووزە 193
برمە 194
بۆ تۆ و هەموو تۆکان 195

شەشەم کۆمەڵە شیعر– پەلکەزێڕینەش نامۆ مەکەن 197
پەلکە زێڕینەش نامۆ مەکەن 199
پەلکە زێڕینەش نامۆ دەبێ 200
پەلکە زێڕینەش نامۆ دەکەن 207
ئینسان 211
دوو نامەی تێکەڵاو بۆ دەستگیرانەکەم و دیمترۆف 213
سەنگەری سێ: دووەمە 218
شووشە خان 233
بن بە تیشک 238
گۆرانیی شەقامێکی ترسناک 242
شەقامەکە 245
مۆنۆپۆڵی خەم 247
مریەم 248
ژان مەبن 249
پاساری 250
کچۆڵەکان 251

شیلانی سنه 253
بـووک و زاوا 256
عـاشق 256
پایتەختـەکان 258
برووسکە 260
لە ئێستاوە 261
حـاجی مـەحمـوو 263
هـاوکێشـە 264
نەنە حەبێ 265
شــەش 266
ئەڤـین 267
ولاخـە مـانگرتووەکە 268
حەنیلە گلەییم لێ ناکا 270
بەچە 272
جوانی ئینسان 273
سڵ مەکە 274
دیـوار 275
دڵی خـوا 277
هەمان پەتە 278
پێغەمبەرێکی پیـاوکوژ 280
لـەرزانـە 282
مـەرگی بێ زیان 283
شـەوی سـاڵێک 285
مامۆسـتا 286
وادەکەی حـەمـە و دایکی 287
بەنـۆرە 279

خانمەکەم 291
سیروان پاسپۆرتی ناوێ 293
سێ گەڵای نامۆ 295
نهێنی نەکوشتن و نەنووستنم 297
بۆ هاوڕێیانم 301
خاتوو سیڤا بمانبەخشە 303
ئەرنستی کورد 307
پاکانە 311

حەوتەم کۆمەڵە شیعر– خەونی سەما دژەکان 317
ساڵی چلەم 319
ڕۆزا 322
پیرەمەگروون سەر لە حوجرەکەی نالی دەدا 324
لانە 330
لە چاوەڕوانی نالیدا 334
لێم مەبوورە 337
پەروەردە 338
چەکمەجە 340
ئەو حەفتەیەی حەوت ڕۆژ و شەوێکە 341
١٩٨٧/١/١٧ 345
بەیانییەکی سپی و ئێوارەیەکی ڕەش 347
ئاسن 349
بەها 350
چوار بەسە و بەسێک 351

هەشتەم کۆمەڵە شیعر– عیشقی بێ نەخشان 353
من و شیعر و مۆسیقا 355

یەکەم: شاعیر 358
دووەم: دڵت بردی 358
سێیەم: نامناسی؟! 359
چوارەم: سوێند 360
پێنجەم: خانمەکەم 360
شەشەم: با ئەم ڕێیە تەواو نەکەین 362
حەوتەم: نەورۆز 363
هەشتەم: شل بوون 364
نۆیەم: کامیان؟ 365
دەیەم: بەهاری دڵ سەربەستییە 365
یازدەیەم: بێهیوایی 366
دوازدەیەم: وێنە 367
سیازدەیەم: سەردەمێک 368
چواردەیەم: بڕوا نەکەی 368
پازدەیەم: چاوی شادی 369
شازدەیەم: گۆرانییەک 370
حەڤدەیەم: لە شەڕە بەردی منداڵیدا 371
هەژدەیەم: پشیلە 372
نۆزدەیەم: ئارام 373
بیستەم: چۆن دڵت هات؟! 373
بیست و یەکەم: نەتۆراوم 375
بیست و دووەم: دڵدار نامرێ 377
بیست و سێیەم: لاسار 378
بیست و چوارەم: کارەکەر 380
بیست و پێجەم: بازرگانی جوان 381
بیست و شەشەم: بچم، یا، نا؟! 384

بیست و حەوتەم: شنەی بەهاران 385
بیست و هەشتەم: دووربە 386
بیست و نۆیەم: نامەی عیشق دۆزێک 387
سییەم: شەقامی کاوە 391
سی و یەک: نەرمە، لەنجەکەت نەرمە 392
سی و دووەم: دوو سەودای بەرەڵا 394
سی و سێیەم: شیرین 395
سی و چوار: چەتوون 396
سی و پێنجەم: گەردوونی من 399
سی و شەشەم: ئەسمەر 400
سی و حەوتەم: سێ چوارین 401
سی و هەشتەم: لە پاسێکدا 402
سی و نۆیەم: نەوەی عاسمان 403
چلەم: بۆ شیرین. ک 403
چل و یەکەم: هەوڵ و کۆششێکە 404
چل و دووەم: ناتەبایی 406
ل و سێیەم: پێنج خشتەکی 408
سەرنجەکانمان دەربارەی ئەم غەزەلە 411
چل وچوارەم 412
چل و پێنجەم: درۆی نیسان 412
چل و شەشەم: چەسپ 414
چل و حەوتەم: شەیتانی سپی 415
چل و هەشتەم: لاواندنەوە 416
چل و نۆیەم: نەورۆزی ١٩٧٥ 423
پەنجایەم: سرپە 423
پەنجا و یەکەم: یادێک بۆ ئەحماوای جاران 424

پەنجا و دوو: فەرتەنە 426
پەنجا و سێیەم: سەرنجێک 427
پەنجا و چوارەم 428
عینوانلی 431
فەرتەنە 432
گلەیی 433
کفر نەبێ 434
هەمووی هیچە 435
جورئەت 436
٣٦٥ شەو-ڕۆژ 438
زۆرەملێ 439
ڕاو و ڕێوی 440

پێشەکی

پاڵم دابوو بەیەکێک لە پایەکانی هەیوانە باریکەکەی کە بەسەر باخچەی بەشەکەماندا دەیڕوانی لە کۆلێژی ئەدەبیات، زانکۆی بەغدا، بەڵام نە هیچ سەوزایی و نە تاقە گوڵێکیشم ئەدی، نە هەستم بەو کوڕ و کچانە دەکرد کە بەو ناوەدا دەهاتن و دەچوون، پێ دەکەنین و قسەیان دەکرد، من لە هیچم دەڕوانی، ئەوەی دەمبینی بیابانێکی چۆڵ و ئەو لاوانەش چەند جەستەیەکی بێ ڕوح بوون لە بەرچاوم. خەمێکی قورس هەموو هەستەکانمی سڕکردبوو کە لەپڕ بەو باڵابەرز و ڕێکپۆشی و زەردەخەنە هەمیشەییەکەیەوە لە بەردەمما وەستا و.. وتی (هێی کەشتییەکەت لە کوێ غەرق بووە؟) داچڵەکیم.. هەناسەیەکی خەفەتم هەڵکێشا کە لە سنگما قەتیس بوو، ڕووم وەرگێڕا تا ئەو فرمێسکەی لەودیو نیگاکانمەوە رامابوو پەرشی بکەم و هیچم بۆ نەوترا، ئەمجارە بەدەنگێکی قووڵ وتی (بۆ وا خەمباری؟.. دوو سێ ڕۆژە لە پۆلدا تێبینیت دەکەم مات و مەلوول، هیچ چالاکییەکت نەماوە؟) بێ ویستی خۆم زەردەخەنەیەک رووی گەشانمەوە، لە چرکەیەکدا هەستم کرد قورسایی سەر دڵم کەمێ سووک بوو.. وەکو لەگەڵ منداڵێکدا قسە بکات وتی (دەی ئاوا.. پێ بکەنە کچێ.. تۆ جارێ..) لە چرکەیەکدا تووڕەیی دای گرتمەوە و نەمهێشت قسەکەی تەواو بکات وتم (بە چی پێ بکەنم؟.. ها؟ بە چی دڵم خۆش بێ؟) بەسەرسامییەوە وتی (بۆ؟) وتم (چۆن بۆ.. بۆ هیچ ماوە لە شەرمەزاری زیاتر.. دوای ئەم نسکۆیە چی ماوە؟ دڵمان بەچی خۆش بێ؟) وەڵامی دامەوە (ئەئاوا.. زۆرم پێخۆشە کچانێ هەبن وەکو تۆ خەم و خولیاکانیان ئەم مەسەلە گەورانە بێ، نەک بەتەنیا هەر شتە سادە و تەقلیدییەکان، بەڵام...)

هەنگاوێکی هەڵنا و وتی (وەرە.. مەسەلەکە قووڵە... وەرە با لە کتێبخانەکە دانیشین با دوو قسەت بۆ بکەم... بەدەم ڕێوە و دواتر لە کتێبخانەکە وتی (ئەوەی رووی دا چاوەڕوانکراو بوو.. هیچ نەبێ بۆ من و بۆ زۆرێکی وەکو من.. بەڵام ئەمە کۆتایی نییە.. کورد قڕ نابێ و شۆڕش دەست پێ دەکاتەوە.. شۆڕشێک لە جۆرێکی تر.. شۆڕشێ...)

من ئەو کاتە تەمەنم بیست ساڵ بوو، هیوایەکی گەورەم بەو شۆڕشە هەبوو، بۆیە بەو شکستە ژیانم شڵەژا و خەریک بوو هەموو ڕێزێکم بۆ خودی خۆم لەدەست دەدا. من ئەو کاتە خوێندکاری قۆناغی دووەمی زانکۆ بووم، دڵشادیش مامۆستام بوو، بەڵام هاوڕێشم بوو وەکو چۆن هاوڕێی زۆرێک لە خوێندکارەکانی تر بوو، هاوڕێ بەمانای هاوڕێیەتی و هیچی تر نا. لێرەشدا پێویست ناکات بەوردی بڵێم چی بۆ باس کردم، بەڵام نزیکەی سەعاتێ قسەی بۆ کردم. دوایی ڕۆژانە لەو بابەتە و دەیان بابەتی تر کە پێوەندی بەژیانەوە هەبێت قسەمان دەکرد، بەڵام لەو سەعاتە بەدواوە منی بەدنیایەکی تر ئاشنا کرد، متمانەم بەخۆم و بەژیان پەیدا کردەوە، هەستم کرد ئیتر من بوونم هەیە، بەتاڵ نیم، دەژیم، بەڵکو دەبوو بژیم، چونکە بە شتێک ئاشنابووم کە دەبوو لە پێناویدا بژیم، هەستم دەکرد بەشداریی دەکەم لە بنیاتنانی ژیانێکدا کە هەموو چرکەیەک بەمەرگ هەڕەشەی لێ دەکرێ.

من و دڵشاد خۆشەویستیمان بۆ ژیان، بۆ خاک بەیەکی ناساندین و کردینییە هاوڕێ، خۆشەویستیمان بۆ وشەی جوان، شیعر، چیرۆک و ڕۆمان، شانۆ، بۆ هونەر، مۆسیقا، گۆرانی، تابلۆ، سینەما.. کردینییە دوو خۆشەویست و دیالۆگی لە نێوانماندا دروست دەکرد و پێی دەژیاین و بۆی دەژیاین (کەم پێکەوە ژیاین، بەڵام بەقووڵی و چڕی پێکەوە ژیاین، دە ساڵ پێکەوە ژیاین، بەڵام بەقەبارەی سەدەیەک بوو، چونکە پێکەوە زۆر شتمان دی و بەشداریی زۆر شتمان کرد)، بەڵام لە نێو هەمو ئەمانەدا (شیعر) بوونەوەرێکی خورافی بوو کە لەگەڵمانا دەژیاو بووبوو بەبەشێک لە ژیانمان و دواتر بووە ئەو ماڵەی پێکەوە کۆی کردینەوە، چونکە ئەگەر بۆ مێژووی خۆم

بگەڕێم لەگەڵ دڵشاددا بەڕوونی لە شیعرەکانیدا ئەیدۆزمەوە. بەعس توانی ماڵەکەم تالان بکات، وێنەکانمان بدڕێنێت و بسووتێنێت، دیارییەکانمان بدزێ و ئەڵقەی دەزگیرانییەکەم بدزێ، بەڵام نەیتوانی ئەو شیعرانە لەناوبەرێ کە ژیان و خۆشەویستیمان تێیدا بەنەمریی دەمێنێتەوە.. لەو حەوت کۆمەڵە شیعرەی ناو ئەم دیوانە (سەمفۆنیای وەنەوشە، سەمای نێرگس، پەلکەزێڕینەش نامۆ مەکەن، خەونی سەما دژەکان) لە دوای یەکترناسینمانەوە هاتووەتە بوون و دووانەکەی سەرەتاش (فرمێسک و زەردەخەنە) و هەروەها بەشێکی (بەبێ بەتیشک) پێوەندییان بەژیانی منەوە نییە. کۆمەڵەی سێیەمیش (عیشقی بێ نەخشان) تێکەڵە، پێوەندیم بە هەندێکیانەوە هەیە و هەندێکیشیان پێش یەکتر ناسینمان نووسراوە، بەڵام ئەو شیعرانە هەموویان پێکەوە تۆماری راستەقینەی ژیانی دڵشادن. ئەوەی دەیەوێ دڵشادی راستەقینەی شەفاف ببینێ با لەو کۆمەڵە شیعرانەدا بۆی بگەڕێ، چونکە شیعر لە هەموو ژانرێکی تری ئەدەب راستگۆترە. من خۆم دەمبینی کەی و چۆن دڵشاد شیعری دەنووسی، بەتەنیا لە کاتی شیعر نووسیندا لەو دڵشادە ئاساییە نەدەچوو کە لە ژیاندا هەڵسوکەوتم لەگەڵ دەکرد. لەو کاتانەدا لەخودی خۆی ئەچووە دەرێ، بێئاگا دەبوو لە هەموو کەس و شتێک، بۆیە منیش لەو ساتانەدا دەوریم چۆڵ دەکرد تا بەسەربەستی لەگەڵ شیعردا بژی و دواتر شاگەشکە و بەختەوەرانە دەگەڕایەوە لای خۆی و من و دای دەنام و بەو ئیلقا جوانەی بۆی دەخوێندمەوە و داوای راو بۆچوون و تێبینی لێ دەکردم و بەوە رازی نەدەبوو بڵێم جوانە یان باشە.. بۆیە من ئاگەداری هەموو ئەو دەقانەم، وشە بەوشە و سات بەسات و چیرۆکی هەر هەموویان دەزانم..

دڵشاد لە ژیانی خۆیدا زۆر ورد و بەسەلیقە بوو، هەستێکی ئەرشیفییانەی سەیری هەبوو، هەموو نووسینەکانی خۆی بەجوانی و رێکوپێکی دەنووسییەوە و هەڵی دەگرت. هەموو بەرهەمە چاپنەکراوەکانی بەرێکوپێکی لە دەفتەردا نووسیبووەوە و ئامادە بوو بۆ چاپ (کە ئەمەش رێک بەپێچەوانەی منەوەیە) بۆیە دوای ئەو من بۆ کۆکردنەوە و لە چاپدانی بەرهەمەکانی ماندوو نەبووم،

من هەر ئەوەم لەسەر بووە شوێنێک پەیدا بکەم ئەرکی لە چاپدانیان بگرێتە ئەستۆ، بەڵام من هەمیشە خەونی ئەوەم هەبووە و هەیە کە کۆی بەرهەمەکانی پێکەوە چاپ بکرێنەوە ئەوانەی پێشتر چاپ کراون و ئەوانەشی هەر چاپ نەکراون، چونکە بەرهەمە کۆنەکانی هیچی لە کتێبخانەکاندا نەماون و نەوەکانی دواتر نەیاندیون. هیوادارم دوای شیعرەکانی، بەرهەمەکانی تری (چیرۆک، رۆمان، لێکۆڵینەوە)کانی چاپ بکرێنەوە..

دواقسەم بۆ خوێنەری ئەم دیوانە ئەوەیە من لە سەرەتای یەکترناسین و خۆشەویستی و دواتر هاوسەریمانەوە دڵنیا بووم لەوەی دڵشاد میوانێکی ئازیزە و رۆژێ لە رۆژان لەپڕێکا بێ ماڵئاوایی دەڕوا و جارێکی تر ناگەڕێتەوە، خۆشی هەر وای مەزەندە دەکرد، هەر واش بوو، بەڵام ئەوەی لێی دڵنیا نەبووم ئەوە بوو رۆژێ دابێت من بتوانم ئاوا سەربەستانە سەرجەم بەرهەمەکانی دڵشاد چاپ بکەمەوە، بێ ئەوەی ترسم هەبێ لەوەی وشەیەکی لابدرێ یان لەسەری تووشی لێپرسینەوە ببم.. دڵنیا نەبووم دوای ئەو ئەوەندە بژیم.. تا کتێبە چاپکراوەکانی چاپ بکەمەوە و کتێبە چاپ نەکراوەکانیشی بۆ چاپ بکەم..

سوپاس بۆ هەموو ئەو کەسە بەڕێز و دڵسۆزانەی ئەو دوو بەرهەمەی پێشووتریان بۆ چاپ کرد و سوپاسی زۆریشم بۆ هەموو ئەو هاوڕێ و دۆستە بەڕێزانەی بەشدارییان کردووە لە چاپکردنی ئەم دیوانەدا..

شیرین ک.

٢٠٠٩/٥/٣

ژیاننامەی شاعیر

دڵشـاد مـحـەمـەد ئەمین فـەتاحی مـەریوانییـە. باوکی لە سـاڵانی سی سـەدەی بیسـتەمـەوە لە گوندی کاڵێی خـوارووی مـەریوانەوە، هـاتووەتە پێنجوێن و پاشـان شـاری سلێمـانی، هـەر لـەوێ لە سـاڵی ١٩٤٦ ژنی هێناوە و هـەر لەوێ نیشتەجێ بووە.

* ٢٨ / ٣ / ١٩٤٧ لە سلێمانی لە دایک بووە.
* خـوێندنی سـەرەتایی و نـاوەندی و ئامادەیی بەشـی وێژەیی هـەر لە سلێمـانی تەواو کردووە.
* بۆ تەواوکـردنی خوێندنی زانکۆ چووەتە شـاری بەغدا بەشـی زمـان و ئەدەبی کـوردی لە زانکۆی بەغـدا، کـۆلێـژی زمـان و ئادابی تەواو کـردووە و سـاڵی ١٩٧٢ (بەکالۆریۆس)ی تێدا وەرگرتووە.
* بەهۆی نـۆبەرەیی خـۆی لە خـێـزانەکـەدا و هۆشـیـاری بـاوکی هـەر لە سـاڵی ١٩٥٩-١٩٦٢ لە خەباتی یەکێتی خوێندکارانی کاتی خۆی کاری کردووە.
* هـەر لە مـانگی مارتی ١٩٦٣وە کاری سیـاسـی و خـەباتی ژێرزەمینی کردووە. چەندین جار زیندانی کراوە و ئازار و ئەشکەنجە و دەربەدەری دیوە.
* لە شـۆڕشـەکەی ئەیلوولی ١٩٦١و لە شـۆڕشـەکەی حـوزەیرانی ١٩٧٦دا یەکی پتر دوو سـاڵ ژیانی پارتیزانانەی ناو شـاری تاقی کردووەتەوە.
* جـارێک بەدەربەدەری و چـەندین جـار بە گـەشت زۆربەی شـارەکـانی وڵاتانی عەرەب و تورکیا و وڵاتانی ئەوروپای رۆژهـەڵات و رۆژئاوای دیوە.
* ئەندامی:

١- کۆمەڵی رۆشنبیری کورد.

٢-یەکێتی نووسەرانی کورد.

٣-نەقابەی ڕۆژنامەگەرانی عێراق ئەندامی هاوبەش بووە.

* ماوەیەک چەند بەرنامەیەکی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە ڕادیۆی عێراق بەشی کوردی و تەلەفزیۆنی کەرکووک بەشی کوردی بەڕێوەبردووە.

* بەرهەمە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی لە ڕۆژنامەکانی: ژین، هاوکاری، کاری میللی، بیری نوێ، دەنگوباس.. هتد، بڵاو کردۆتەوە. هەروەها لە گۆوارەکانی: بەیان، ڕۆشنبیری نوێ، ڕۆژی کوردستان، دەنگی کرێکار، تریفە.. هتد، بڵاو کردووەتەوە.

* گەلێک وتاری ڕەخنەی ئەدەبی لەسەر نووسەران و شاعیران و ڕۆشنبیرانی کورد نووسیوە لەوانە: ئیبراهیم ئەحمەد، د. مارف خەزنەدار، محەمەد مەولوود مەم، د. ئەمین موتابچی، هێمنی شاعیر، د. عەبدولڕەحمانی قاسملۆ، شێرکۆ بێکەس، د. کاوس قەفتان، کەریمی حوسامی، حەمەساڵح دیلان، شوکور مستەفا، ڕەووف بێگەرد، ڕەفیق سابیر، ڕەووف حەسەن، حسێن عارف، لەتیف هەڵمەت،.. هتد.

* پتر لە ١٧حەڤدە شانۆنامە - نمایشنامە - ی نووسیوە و وەری گێڕاوە و ئامادەی کردووە، لەوانە: نازدار و شوان، پەروانە، خۆرکە، چاوی ڤێتنام، پراوەی ژنهێنان، بووکە خان، مانگیش ئاوابوو.. هتد.

* چەندین موحازەرە، کۆڕی ئەدەبی و ڕۆشنبیری، کۆڕی ڕەخنەسازی بە درێژاییی ١٢دوازدە ساڵ دەربارەی: شیعر، ڕەخنە، ئافرەتان، چیرۆک، ئەدەبی فۆلکۆری کوردی.. هتد، لە شارەکانی: سلێمانی، هەولێر، دهۆک، بەغدا ..هتد، پێشکێش کردووە.

* بەناوی هەمەجۆرەوە چەندین بەرهەمی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و سیاسی لە ڕۆژنامە و بڵاوکراوە و گۆوار و نەوارە نهێنییەکاندا بڵاو کردۆتەوە.

* لە هاوینی ١٩٦٢تا پایزی ١٩٦٦ لەگەڵ دەستەی لاوانی هۆشیاری ئەو کاتەدا، دامەزرێنەری "کۆمەڵەی بووژاندنەوەی سامانی نەتەوایەتیی کورد" بوو، کە کۆمەڵێکی ئەدەبی و هونەری بوو، باوەڕیان بە خەباتی ژێرزەمینیی

ئەدیبان و هونەرمەندانی خێرخواز و پێشکەوتووی کوردبوو، تا بەرهەمی ئەدەبی و هونەری بەرەنگاری بەشێوەی بڵاوکراوە و نامیلکەی دەستاودەست کرد و بەناو جەماوەردا بڵاوبکەنەوە، لەو لاوانەی ئەو سەردەمە: فەرەیدوون عەبدولقادر، عەلی توانا، دارا شێخ نووری شێخ ساڵح، عەبدورەزاق پشدەری، ئەکرەم قەرەداغی، عومەر ساڵح، جەلال محەمەد، جەلال مەهدی، محەمەد ئەکرەم کەریم، عەبدوڵلا عەباس، عومەر چاوشین.. هتد.

* شیعری بەرەنگاری گەلێک لە شاعیرانی عەرەب و فارسی و ئەوروپایی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی لەوانە: موزەفەر نەواب، مەحموود دەرویش، سەمیح القاسم، پاپلۆ نێرۆدا، پۆل ئێلوار، فابتزارۆف، مایکۆفسکی، یەسەنین، کاڤاڤی.. هتد.

* لە ژیانی ئاشکرای ئەدەبیدا ئەم نامیلکە سەربەخۆیانەی لە چاپ داوە:

١- فرمێسک و زەردەخەنە - شیعر ١٩٦٨

٢- یەکەم هەنگاو - پەخشان ١٩٧٣

٣- دڵدارانی شۆڕش - چیرۆک ١٩٧٣

٤- پێشوازی خاوەن شکۆ - رەخنە ١٩٧٣

٥- بىن بەتیشک - شیعر ١٩٧٦

٦- بەپەنجەکانم دەتبینم - چیرۆک ١٩٧٧

٧- دێریاسین - چیرۆک ١٩٧٨

٨- سەمفۆنیای وەنەوشە - شیعر ١٩٨٠

* لە دوو شانۆنامەدا وەک ئەکتەر بەشداری کردووە:

١- لانەوازان ١٩٧٣

٢- پردی وڵات ١٩٧٤

* لە فیلمێکی سینەمایی ١٢خولەکیدا وەک ئەکتەر بەشداری کردووە، فیلمی ژیانی شوان ١٩٧٢ بەرهەمی زانکۆی سلێمانی.

* لە کاتی قوتابێتیدا لە زانکۆی بەغدا ١٩٦٩-١٩٧٢ دامەزرێنەر و سەرۆکی

تیـپی شـالاوی کـەرکـووکی هونەری بـوو کـە لە سـەردەمی خـۆیدا رۆڵێکی گرینگی دیاری بینی لە ناوەندی زانکۆی بەغدا و موسـتـەنسـەرییـەدا، جگە لەو ئاهەنگانەی لە یادە فەلەسـتینییەکاندا دەیانگێڕا بۆ ناساندنی کورد بەو کـۆمـەڵە و یەکـێـتـیـیـە شـۆڕشگێـڕانەی لە شـاری بەغـدا داڵدە درابوون. لە ئەندامـانی ئەم تیپە: وریا حەسـەن فیـکری، دڵشاد ئەحـمەد مـحەمـەد ئەمین، پەخـشــان جـەلال، کـاژاو مـحــەمـەد ئەمین مـەریوانی، بەهجـەت رەشـیـد، عەبدولڕەحـمـان ئەبوبەکر، مسـتـەفا زەنگەنە، گەلاوێژ حـەمـەئەمین، گوڵتـان حەسەن عەباس.

* لە فرمانی دەوڵەتیدا ئەم کارانەی دیوە:

١- چاودێری زمانەوانی "مشرف لغوي" وەزارەتی راگەیاندن.

٢- مـەشقـیـاری هونەری "مدرب فني بدرجة معلم" لە بەشی زمـان و ئەدەبی کـوردی کۆلێـژی ئاداب، هـەروەها لە لقی کوردی کـۆلێـژی پەروەردە. بۆ مـاوەی مـانگ و چەند رۆژێکیش مـامۆسـتـای مـیوان لە بەشـی خـوێندنی کوردی لـە زانکۆی سلێمـانی. تۆمارکاری خوێندکاران "مسجل غيـابات" لەکۆلیژی پزیشکی ئاژەڵ لە ئەبوغرێبی نزیک بەغدا.

٣- رۆژنامـەنووس لە وەزارەتی ترانسـپـۆرت لە بەغـدا، نووسـیـاری کـۆواری رسالة "النقل".

٤- مـامـۆسـتـای زمـان و ئەدەبی کـوردی لە چـەند قـوتـابخـانەیەکی شـاری سلێـمـانیـدا لـەوانە دواناوەندی سـەرچنار، ناوەندی بـرایەتی، ئامـادەیی هەڵکەوت، ئامادەیی شۆڕش.

* لە کاری یەکەمـیدا نەبێ، کە بە مـەیلـی خـۆی گوێزراوەتەوە، دەنا لە هـەمـوو کــارەکــانی تریدا بـەهـۆی ســزادان و دوور خــســتـنـەوە و ناچـارییــەوە شوێنگۆڕکێی پێ کراوە. جگە لە دووجـار دوور خستنەوەی لە کاری دەوڵەتی بەناوی پێویست پێنەبوونەوە.

* لە ١٢-٢-١٩٨٩دەستگیر کراوە.

* لە ١٣-٣-١٩٨٩شەهید کراوە.

یەکەم کۆمەڵە شیعر

فرمێسک و زەردەخەنە

چاپی یەکەم: ١٩٦٧

پێشکێشە:
بەوانەی کە بەیاقووتی راستی تاجی کردار و رەوشتیان دەرازێننەوە... بەوانەی کە مەبەستیان لە ژیان خەڵکی کەیە لە پێش خۆیانەوە.

پێشەکی

بەپێنووسی أ. ب. هەوری

خوێندەواری بەڕێز: ئەم دەستە هەڵبەستەی کاک دڵشاد مەریوانی کە لە بەردەستدایە، چونکە نۆبەرەی بەری باخێکە، باخەوانە لاوەکەی بە هەڵسوکەوتێکی پڕ ئەشکەنجە و ئازار لە شەوانی تاریک و ڕۆژانی پڕ تەمومژدا بە زەحمەتێکی زۆر هێناویەتە بەرهەم، لەم ڕۆژەدا لەجیاتی ئەوەی خوو بداتە بەزم و ڕەزم و ڕابواردن، ڕووی کردووەتە ئەم ئاقارە بەرز و پیرۆزە، بۆیە وا دەزانم هەر لەبەر ئەوە لەلای خوێندەواری تێگەیشتووی پێگەیشتووی دڵسۆز بەجوان تەماشا دەکرێ و جێگەی شیاو بە خۆی بۆ تەرخان دەکرێت لە کاروانسەرای وێژەداو لەگەڵ ئەمەشدا و لەسەر داواکردنی خۆی کە بە وردی خوێندمەوە، ئەوەندەی لە توانای مندا بێ بۆم دەرکەوت بەچاوپۆشین لە ناتەواوییەکی زۆر کەم لە نووسیار و بەکارهێنانی وشە و کێش و قافیەدا باخەوان توانایەکی نهێنی وێژەیی ئەوتۆی هەیە، ئەگەر پەڕاوی باخچەکەی بەگاسنی خوێندەواری و پەند وەرگرتن بکێڵرێت و وەربدرێتەوە و کشتەکەی بە ئاوی ڕەوشتی جوان پاراو بکرێت و بۆ هەمیشە ئاو بدرێت، دواڕۆژ دەبێتە یەکێک لە وێژەوانە ناودارە دیارەکان، چونکە هەر لەم هەڵبەستانەدا کە نۆبەرەی هەڵبەستیەتی، لە ناوەرەی (معنی) جوانی تازە بەکارهێنراودا دەستێکی باڵای هەیە، خۆ لە هەندێ لە چوارینەکانیدا زۆر سەرکەوتوو دیارە، بۆیە منیش هیوادارم هەر سەرکەوتوو بێت و لاوە تازە پێگەیشتووەکانیشمان ئەم جۆرە ڕێگەیە بگرنەبەر لە ژیانی دواڕۆژیاندا و ئەویش لەمەودوا لە هەڵبەستەکانیدا ئاوڕێک بداتەوە بۆ ناوچەی کۆمەڵایەتی و ئابووری و ڕەوشتی و تەندروستی، چونکە لەم بەشەیدا ئەوەندەی هەڵبەستی دڵداری هەیە ئەگەر ئیتر وازیش لەم جۆرە هەڵبەستە بێنێت، دواڕۆژ لەم ڕووەوە بەدواکەوتوو ناژمێردرێت.

چەند وتەیەک کە پێویست بوو بینوسم:

نامەوێ درێژە بەم باسە بدەم چەند شتێکی سەرەکی نەبێ کە پێویستی بەباسکردن هەیە، خوێندەواری خۆشەویست، ئەوەی کە دەمەوێ بیزانی، ئەوەیە کە تەمەنی ئەم دیوانەی لە بەردەستتدایە ساڵێک و شەش مانگی یەکەمە لە سەرەتای دەستپێکردنم بە هۆنراوە دانان، وا پاش بژارکردن و ڕێکخستنی بەم شێوەیەی ئێستا دەیبینی، لە بەردەستتایە. پشت بە یەزدان دوابەدوای ئەم دیوانە، بەشی دووەمی هۆنراوەکانم و کۆمەڵێ چیرۆک و پەخشانی تریشتان پێشکێش دەکەم و سوپاسێکی گەرمی مامۆستا (أ. ب. هەوری) دەکەم کە بەڕاستی زۆر هانی دام و بەچاوی ڕێز لێگرتنەوە تەماشای هەڵبەستەکانی کردم، سوپاسی کاک (نەژاد عبداللە دارتاش) دەکەم کە بەشێوەیەکی جوان بۆی نووسیمەوە.

بەختەوەری و شادیتان هیوامە

دڵشاد مەریوانی

گوڵی سوخمە

ئەو گوڵەی کە بەهۆی تۆوە خۆی خۆشەویست کرد لەلام

گوڵی سوخمەکەت لەسەر مەمی تۆ
شـــادەمـــاری ژین هەڵئـــەتەکـــێنێ

تیلەی چاوی گەش، خەندەی لێوی ئاڵ
لەلای من هەمـــوو جـــیـــهـــان ئەهێنێ

لەنجە و رەوتی رێ، یاری قژی رەش
شەرمەزارییەکەم یەکجار ئەشکێنێ

ئاوازی بازن لەگـــــــەڵ تاری دەنگ
هەزار مـــۆســـیـــقـــا و ئاواز ئەنوێنێ

خـــەندەی شـــیـــرینی نێـــوانی زارت
جــــــەرگی تاریکی بۆ من ئەدڕێنێ

بەسەرچوو

بەسەرچوو ئەو خونچەیەی کە بەفرمێسکی من
گەشایەوە و بۆنەکەی بەڕووی کەسێکی تردا پژا

بەفرمێسکی من کەوتە پشکووتن
خونچەی نەپشکووی باخی دڵداری

بەخوێناوی دڵ هەڵهاتن لە سنگ
دوو مەمی گەش و جوان و دیاری

بزەی روومەت و هەستی دەروونم
کردیتیە ئاوەڵ غەم و بەختیاری

زرنگەی بازنگ ورشەی بەرگی ئاڵ
لەلام شانۆ بوو کەمان و تاری

ملوانکەی مێخەک ئاڵاو لە گەردن
سامانی دڵ بوو کاتی هەژاری

کەچی لەپڕدا ئاوازی ناساز
وتی: بەسەرچوو پێکەنین، یاری

ژینی دڵداری

ئەو ژیانەی کە حەزی لێ ئەکەی پێش ئەوەی پێی بگەی و...

ناڵەی پڕ داخی گێژاوی دەروون
بە ماچی لێوت گشت بوو سەرنگوون
ئەشکی قەتیسماو
لە چاوی گەشا
وەک شەونمی چاو
لە کوڵمت پژا

***

وشەی شەرمنی لێوی ناسکت
بووە مۆسیقا
دەنگی بەسۆزی ئەیوت: گیانەکەم
چرای کز بووی دڵ- بە تۆ هەڵکرا
بە تەنیا ماچێک دڵت کەوتە جۆش
لێویش پڕ بەناز رازی دڵداری
ئەخستە سەرکۆش

***

سروەکەی دەنگی قاقای پێکەنین
بەرگی خەزانی فڕێ دا بەتین
گۆڕی بۆ بەرگی گوڵاڵەی هەردێ
شنە شنکەری شەماڵی وەردێ

***

بولبولی نەخشین
دەم بە پێکەنین

ئەیوت: گوێ بگرن
دەستەی دڵداران
هەموو کات شاد بن
دوور بن لە گریان

***

بڕواننە گوڵ- هەڵاڵە و نەسرین
گاڵتە بە کۆسپی سەختی ڕێگاکەن
بڵێن: ژیانی دڵداری مانە

ئارەزوو

ئەو ئارەزووەی ملی زۆری شکان و خوێنی زۆر گوڵی پژان

بە ماچی لێو و خەوی سەرکۆشی
شەربەتی شادی بە لێوان نۆشی
پەنجەکەی تاوان
پڕ ئازار و ژان
بە باڵای وەک کۆت
لە ناوقەد گیران

***

زیندەی ئارەزووش
بەبێ لێپرسین
شەپۆلی بەتین
لای ئەدا بەرگی
پڕ ورشە و مەنگی
سەرئەنجام گشتی
سەربەرزی نەما
کەمێک ئارەزوو
وەکو خوێن رژا

***

ئەویان بۆ ساتێ خۆشی لە ژیان
ئەمی تریشیان بۆ دوو پاروو نان
بۆ ژیانی کوێرەوەری
دەربەدەری

خۆزگە

زۆریشـم حـەز کرد کە ئەو خۆزگەیەم تەنیا خەیاڵێک بوو وەکو تەم

خـۆزگـە دێوانەی شـاران بوومـایە
لە نیـوەشــەودا مــانگ بۆم بدوایە
***
پێم بوتایە: کـەشـتـی زیوی جـوان
وێڵ و ئاوارەی پانتـاییی ئاسـمـان
***
پێم بڵێ توخوا چەند گیانیان فڕان؟
چەندیشیان بـەو بای خەزانە مران؟
***
چەند لاو لە غـەمـا سـەری نـایەوە
چەند گوڵ بە شەماڵ نەگەشـایەوە؟
***
خرپە و خشپەی پێ لە ناو چیمەنا
چەند چڵـە گوڵیـان لە بن هەڵکەنا؟
چەند جار پاراوی خونچەی بەهاران
بە خـوێنـاو کـرا لە جـێگەی باران؟
***
ئاخـۆ چەندی تر بـە کـوڵ گـریابن
بـە تەنیــا وێڵـی هەردو چیــا بن؟
***
خــــۆزگــــە ئەوانەت پـێ بوتمایە
پێش ئەوەی کـاســەی ژینم بڕژایە

زام

ئەو ئازار و غەم و زامەی کە لە دڵمایە بە باشی و شادی هەموو جیهانی ناگۆڕمەوە

زامی جەرگم هاتە خەندە پڕ بە زاری پێکەنی
هۆش و بیرم کەوتە هەڵپە بەرگی سستی داکەنی
پێت ئەڵێم جوانی فریشتە پڕ بە دڵ تۆم خۆش ئەوێ
پێم ئەڵێی: ویستن بەئێشە کێوی بێستون هەڵکەنی
سەرلەنوێ کەوتوومە ناڵە گیانەکەم ژینم ئەوێ
تۆش بەنازی پەنجەکانت وا خەریکی لێم سەنی
دڵ وەکو ساوا هەموو جار ئارەزووی یاری ئەکا
تۆ بە نادانی خەریکی هەردوو چاوی دەریەنی
من وەکو پەروانە دایم حەز بە بینینت ئەکەم
تۆ کە ئەستێرەی سیوەیلی خۆت ناخەیتە دیدەنی
بەم هەموو ژان و سزایەش کە ژیانم پڕ ئەکا
دڵ بەبێ تۆ.. وشک و چۆڵە تۆ گوڵزار و چیمەنی

کەی بێ

لەگەڵ ئەوەشدا کە ئەڵێن بەدەستێک چەپڵە لێ نادرێ

کەی بێ ئەشکی قەتیسماوم
لەگەڵ تیشکی هەردوو چاوم

یەک بگرن.. گـــڕ بگرن
خـــەمی دڵم هەڵبـــدڕن

کـــەی بێ لە کـۆشی ژیانا
دەست لە مل بین تا هێزمانە

بڕیارە تاکـــو من مـــاوم
تۆ بیت رۆشنی دوو چاوم

چونکە بێ تۆ نیـــمە ژیان
تۆ بۆ لەشمی لە جیاتی گیان

گوڵی من

ئەو گوڵەی مانگی نیسان چاوەڕوانی بووم کە بڕوێت..
کەچی شوبات کردی بە ژێر بەفرەوە بەری نەدا

بەرەبەیان بوو تیشکی خۆرەتاو
قژی زێڕینی دەرئەخست تاو تاو

مەلی نەشمیلە بە دەنگی خرۆش
دڵی گوڵانیان ئەهێنایە جۆش..

راستە بەهارە دەشت و کێو ئاڵە
گوڵان لە بەزمن.. دوورن لە ناڵە

گوڵێکی بەرزی گەش و پەڕە جوان
گۆرانی ئەوت بەستەی دڵداران

لەگەڵ شنەی با رووی چەرخانە لام
وەکو پێم بڵێ: ئەی لاوی نەفام

بۆچی بەو جۆرە تۆ چاوەنواڕی
بێجگە لە ئێمە بۆ کێ ئەنواڕی؟

بێجگە لە ئێمە جوانتر کوا؟... نییە
تەڕاییی گیانمان ئاوی کانییە

رەنگی بە بۆمان کەیلی سروشتە
هەناسەی زارمان شنەکەی وەشتە

پێمـوت: گـوڵاڵە تۆ کـەی نەخـشـینی
وەکـو گـوڵی مـن فـریشـتـەی ژینی؟

گـوڵی من گـشت کـات دەم بەخـەندەیە
جـارێ گـەشـاوە و جـارێ خـونچـەیە

چوار وەرزە لای ئـەو سـەوزە و بـەهـارە
ئەمـسـاڵیش وێنەی گـوڵەکـەی پارە

گـۆڕین و زەردی وەرین و پـەسـتی
لای ئەو دیار نـیـیـە تۆش ئەیپـەرسـتی

قـەدی ناسـک و سـەوز و بـاڵایـە
رووی ئاڵی یەکـسـەر جـوانـی نیگایە

لەم کـاتـەدا بـوو گـوڵی نازدارم
بـە بـەرگـی ئـاڵـی هـات بـۆ دیـدارم

کـە گـوڵاڵە دی پـەنجـەی نازک گـوڵ
ئەکـەوێتـە سـەر پەڕی نەرمـی گـوڵ

لەجـیاتـی سیـسـبوون ئەگـەشێتـەوە
وەک مـانـگی چوارده ئەدرەوشـێتـەوە

پەشـیـمـانبـوونی بەهەناسـەی سـارد
لەگـەڵ بـای شـەمـاڵ بۆ منی هـەنارد

وتـی: تکایە گـیـانـی شـیـرینم
ئەنجـامـیـم وەرگـرت... بایی بوو قـینم

ئێســـتـــە ئەزانم چۆنە گـــوڵی تۆ
مـن بـووم نـەفـــــامـی تـازە پشکوتوو

یـەک داوام هـەیـە تـوو ئـەو چـاوانـەی
توو ئەو جـوانییـە و پرچە پەخشـانەی

ئەگـــەر پێـشکەشم بـە گـوڵت نـەکـەی
لە بەرزی سـوخـمـە لەو سـەر مـەمکەی

پێم خـۆشـە لەلای ئـەو گـوڵە جــوانە
گـــەر هـەڵیـــشــــوەرێم لـەلام ئاســـانـە

پێشکەشـیم کـرد و لە جێگەی دامنا
داواکـــارییـــەکـــەم زوو بەجێ هێنا

کــــاتێک وەک لاولاو بـەیـەکــــا تـەنـین
پـەڕەکـــانی گـــوڵ خـــێـــرا هـەڵوەرین

کە لەســەر سوخمـەی گـوڵ ڕەنگینەوە
بـە خـــــەندە و قــــاقــــای پێکەنینـەوە

گـیـانـی خـۆی بـەخـشـی بەدڵدارەکـەم
خۆ من گوڵیش نیم ئەی چۆن وا نەکەم

لـە پەردەی دیدار شــــاد و کـــامــــەران
دوورکـــــــەوتـیـنـەوە لـە غـــــــەمـی ژیان

کــەچی هێـشـتـاکـە دڵەم برسـی بوو
بـە دەم ڕێشــــــەوە قـــــوربـانـی ئەبوو

جا توخوا یاران ناهەقیان ئەگرن
کە گوڵ لە دووری گولاڵەم بمرن؟!

چۆن باسی نەکەم کە ئەو رەنگینە
بەو هەموو ماچ و گاز و گوشینە

نە رەنگی گۆڕا نە پەڕی ژاکا
نەوەک گوڵی تر جوانی بزڕکا

کەی بێ لە گوڵشەن هەمدیسانەوە
لەگەڵ گولاڵەی ئەم نیسانەوە

چاوم بە رووی گوڵ بکەوێتەوە
تا شادی دڵم بگەڕێتەوە

ئەوساکە بڵێم ئەوەیە شادی
دڵەی بێزارم ئێستا ئازادی

خەزان

مەبەستم تەنیا دووری تۆ بوو، چونکە پێکەنینەکەت
بەهاری من بوو پێش ئەوەی کە بۆم دەرکەوێ خۆت پایزی

یاران بەهارتان دەم بە خەندەیە گوڵ ئەپشکوێنێ
هاڕەی کانییە بزە و قاقایە.. دڵ ئەبزوێنێ

کەچی لەلای من وێنەی پایزە و پڕ بە گریانە
لە باخی دڵما بەبێ پرس و گۆ.. شادی ئەمرێنێ

بەهارتان خۆشە بەزم و هەڵپەڕکێی وادەی گوڵانە
کەچی لە سەوزییم شین و شەپۆڕە و گەڵاڕیزانە

گەردوون چ دەمێ وەرزی بەهاران بەمجۆرە بووە
ئەگەرچی ژینم هەر چوار وەرزەکەی سەدای خەزانە

دەنگی شیرین و پڕ کامەرانیم لێ سەندراوە
لە جێگەی شادی ئەشکەنجە و ژانم بۆ بەجێ ماوە

دیارە ئازاری وەرزی پایزیش میراتی منە...
راستە کە زەردیی گەڵاڕیزانیش بۆ من نەخشاوە

دووری

ئەو دوورییەی بە ژمارەی رۆژانی ژیانم داخی کردم

چاوی ئێشکگر بەرامبەر جوانی
ئەشکی پڕ خەمی ئەرشت وەک کانی

***

ئاخۆ ئەشکەنجەی دڵ بۆ دووری ئەو
ژینی کرد بە تەم وەک خەیاڵ و خەو

***

هەڵبەتە چارە وای کرد کە دوور بێ
شادی و بەختیاری منیش زنجیر بێ

***

بەڵام دیدەنی لە ناو گوڵشەنا
کە گوڵ بە جوانی ئەمخاتە سەما

***

وا شەیدایەتی دڵەی بێ چارەم
منیش دێوانەی جوانی ئەو کارەم

***

دیداری یارم تاکە هیوامە
رۆژانی ژینم هەر بەو بەتامە

ئاوێنەی هەستم

ئەو ئاوێنەیەی فریشتەی خۆشەویستی و بەزەییم تێدا بەدی کرد

ئەی ئاوێنەی بیر و هەستم
لەم جیهانە تۆی مەبەستم
لەو جیهانیش شادمانم
چونکە بەبینیت مەستم
وزەی گیانم
بێ گومانم
لە دڵی تۆ
چاک ئەزانم
کە خۆشەویستی ئەو دڵە
جوانی ئەو رووەی وەک گوڵە
ئەمخاتە ناو ژینی خەیاڵ
ئەمداتە بەر شنەی شەماڵ
ژینم لەلا شیرین ئەکا
شادی ئەدا ئەسرین ئەبا
ئاوات ئەخوازم پڕ بەدڵ
کە گوڵێک بوومایە بێ چقڵ
لەسەر مێزی ژووری نەخشین
ئاوت بامایە بەئەسرین
بتمژیایە پڕ بە دڵ
دوور لە غەم و ژانی چقڵ

ئەوسا ئەمزانی تامی ژیانم
چونکە تا ئێستا لێی بەگومانم
بەڵام کە تامی لێوانی تۆم کرد
کاروانی گومان لەلام باری کرد
چونکە تامی ژین
لە لێوانتایە
جوانی سروشتیش
لە چاوانتایە
بۆیە پێت ئەڵێم ئاوێنەی هەستم
من بێ دیدارت رووگرژ و پەستم

جوانی

چەند وشـەیەکی شـەرمنە لەچاو جوانی تۆدا کە نهێنییەکی هەسـتە و حەز لە دەربڕینی ناکات

دەم وەک خـــونچـــە، نیگا پرشـنگ   چاو گـــەلاوێژ
قژ تەلآیی خاو گفتی شــیرین
گـــەردن نیـــزار مـــەم وەک هەنـــار   دەم بەگـــوڵان
پەنجـــەی نەســـرەوت خـــزمـــەتکەری   یان باخـــەوان
خەنـــــدە لابـــەری ئـــەشـــکەنـــجـــە   مێشک ســـەرخۆش
هەنسک وەک شـــەمـــاڵ   دڵ کـــۆرپەی کـــۆش
ئەســـــرین خـــوێنی زام!   بڕۆ نەشـــــتـــــەر
لەش بـــە هـونـــەر داڕێژراوێک   چـــەشنـــی پەیکەر

نەسرین

خەوێک بوو لە بەرەبەیانێکا سووتا کە پاسارییەکانیش
نەیان ئەخوێند

کەی بێ نەسرین گیانی شیرین
لـــەســەر سنگت بڕژم ئەســرین

تا بــە فرمێسـکی خــوێنــاوی
ئـــاوی بـــــدەم گــوڵـــی لاوی

پێشکەشی کەم گیان و سامان
هێــزی دڵمت کــەم بە قــوربان

تۆ نەســـرینی.. گـــوڵی ژینی
کـــەی بێ ناوت قـــژی خـــاوت

لەگــەڵ تیــشکی هــەردوو چاوت
زنـجـیـری کـەن دڵی کـەسـاس

گــوڵی کــوڵمی پێ بکەن پاس
من شـــادم گــەر پاســـەوان بم

لەلای مـــــەمت باخــــەوان بم
تۆ نەســرینی.. ڕەوت شـیـرینی

کـــەی بێ لەگــەڵ گــولاڵەی ئاڵ
دابــنیــشین چەندەها ســـاڵ

بنۆشین پێکی دڵداری
لەسەر چیمەن بکەین یاری
لەم جیهانە تۆم دڵداری..!
پێشکەشت بێ دڵ بەدیاری
تۆ نەسرینی.. هەر ئەمێنی

خەمی ژین

ئەگەرچی بەشیرینتری ئەزانم لە ماچی لێو

گـەر لە ژینی مـن ئەپرسی گـیـانە
ئـازار و ســزا لـەلام مـــیــوانـــە
***
بەخـێـویان ئەكـەم تا بـەن ئازارم
هـەتاكـو شـێـوەت دێتــە دیدارم
***
گەر لەهۆی خـەمم هەواڵ ئەپرسی
با زوو پێت بڵـێم بەبێ مــەترسی
***
دڵـــــــــەی هــــــــەژاری
لــە ژیــن بـێــــــــــــــزارم
دووره لــــــــە یـــــــاری
بـۆیە خــــــەمـــــبـــــارم
وایە ژینـی من هـەتاكـــو مـــاوم
لە چاوی رەشدا نووسراوە تاوم
***
بۆ ئەبێ هەردەم پیشـەم گرین بێ
پەڕەی دڵەكـەم گـشـتی برین بێ؟
***
وەڵامێكم بیست نووسیم بە خامە
ژیانـی مــرۆڤ خـــەمی بە تامــە

شەماڵ پێی بڵێ

ئەوە شێتە کە رازی دڵی بۆ شتێک ناکات کە یاری بە قژی هەموو جوانێک ئەکا

شنەی شـەمـاڵی گـەڕۆکی سـەر عـەرد
راوەشـــــێنـەری گـــوڵاڵەی بێگەرد
بێ سـەرو بێ شـوێن وێڵی چیا و هەرد
تۆزێ بێـــرە لام ببـــینە حــــاڵم..!
ســـاتێ خــەم نۆش و ســـاتێ رووتاڵم
هـەمــووی لە دووری گـــوڵمـــە ئەناڵم
***
من لەگـەڵ خـەمدا بەسـتوومـە پەیمان
هەتا ئەو دووربێ پیـشــەم بێ گـریان
لە جێی خـەوتنیش بەسمـە قوڕپێوان
***
شــەمــاڵ گـیــان توخــوا بڵێ بە یارم
من وا لـە دووری پەست و خـــەمــبــارم
شین و شـــەپۆڕە ســـەیران و کـــارم
***
پێی بڵێ تەنیـــام با زوو بێــتـــەوە
بـەڵکە لاوازییم لە کـــۆڵ بێــتـــەوە
ژیانم شــــەوە و با رۆژ بێــتـــەوە
***
پێی بڵێ بێ ئەو ژین لێم بەقـــینە
دڵیش رووبـەرووی بێ هێـــز و تینە

خـەمی تەنیـاییش بـــە قـــەد زەمــینە
***
شــــەمـــاڵ گـیــان بڵـێ دڵدارەکــەت وا
لەگــەڵ ئاســـمـــاندا کــەوتۆتـە ســەودا
لە ئەســتـێـرەی گـەش ملوانکەت ئەکـا
***
پێی بڵـێ یارت وا لەگـــــەڵ مــــانگدا
شــــەڕیانە لەســــەر جــوانی هەردوولا
مــــانگ ئەڵێ خـــۆم و ئەو ئەڵێ لەیلا
***
شــەمــاڵ جـوانی یار بە هەزار جـۆرە
ئەگـــــــەرچی رازی دڵیــــــــشم زۆرە
تۆ نابێ تێکچی بیـــــــڵێ بە نۆرە
***
مــنــیـش چـاوەنــوارِ بــەری بــەیـانم
تـاکــــــــــو هـەواڵی گـــوڵی ژیـانم
لـــە شــنـــەی نـــەرمـــی تـــۆوە بــزانم
***
بەشکو خـــوا بیکات گـــوڵم بێـــتــەوە
ئازاری دووریم لـە بیــــرچێــــتــــەوە
دڵەی ناشـــــادم شــــادی بێـــتــــەوە

فریشتەی دڵم

پێشکێشە بەو فریشتەیەی کە لەبەر خۆشەویستی کوێربووم و کوێریش ئەبم لە ئاستی هەموو گوناهێکی

(ئەو جوانەیە کە لە باوەشیا فێری خۆشەویستی و مانای بەزەیی و ژیان، دووری، نزیکی بووم)

لە دەریای بێ بنی عەشقام مانای مان و نەمانی چی
لەبەر هەستی خۆشەویستی هۆش و بیری فەرمانی چی

لە بیست و دووی حوزەیرانا بە تیری خەمزە پێکامی
دڵم بۆ تیری قەڵغانە زرێ و خوودە و کەوانی چی

بەتیغی دوو تاقی ئەبرۆی جگەرمی ئەنجن ئەنجن کرد
لە جوولان و هاتوچۆدا .. خەنجەری تیژ دەبانی چی

بەپرشنگ و بزەی روومەت درێژەی دا بەئاهی من
لە تین و کاری فرمانی چ چەرخێکە و زەمانی چی

نەما شەوێ کە پێخەفم بەئاوی چاوم تەڕ نەبێ
لەخوڕی ئاوی چاومدا زرێبار و زێی سیروانی چی

فریشتەی پەیکەری جوانی پەرستگامە هەتا ماوم
دڵە بێ ئەو مەلی شادم بەبێ جوانی ژیانی چی؟!

گوڵێک بڕوێنە

لەگەڵ ئەوەشـدا کە لێم زووير ئەبيت کاتێ کە باسـی مـەرگم ئەکەم

وەرە لام گـيـانـە خـۆمت قـوربان کـەم
هـەسـتـی نێـو دڵمت لەلا مـيـوان کـەم
لـەســـەر زەوی لام تۆ رامـــەوەســـتـــە
بۆ شـوێن وەسـتـانت دڵم پێـويسـتـە
ژيـانـــی بـــێ تـــۆ.. نـاوی نـاهـێـنـم
تـەنيـــا تـۆم هيـــوای بۆيە ئـەمــــێنم
دە تـــۆش ژيـــانم
هـێـــزی گـــيـــانم
بێ هـيـوام مـەکـە
تـا لات مـــيـــوانم
لەپاش دەرچوونيش بۆ نێو گۆڕی تەنگ
گـوڵێک بـڕوێنە وەکـو خـۆت قـەشـەنگ
تـاکـــــو ئاوەڵـی قـــــەبری تـارم بـێ
لە جـــێگەکـــەی خـــۆت ئەو ديدارم بێ

غەم شیرینە

هونەرمەند محەمەد قەدری کاتێ ئەم هەڵبەستەی کرد بە گۆرانی و گوێم لێ بوو بە نازی ئاوازەکەیدا زانیم کە تێم گەیشتووە

غـەم لـەلای من زۆر شـیـرینە غـەم هـەوێـــــنە بۆ ئـەم ژینە
چونکە بۆ دڵ پێـــــــکەنینە شــادی و بـەزم و هـەڵپـەڕینە
غەم شیرینە.... غەم شیرینە
گــەرچی پەرەی دڵـم کـونە دەریای غــەمم قــووڵ بێ بنە
هێشتا هەر غەم لام شیرینە نایگۆڕمـــــەوە بەم زەمـــــینە
غەم شیرینە... غەم شیرینە
هـەمـــــوو دەم بـەشـم نـاڵینە چاوم پــــڕی لـە ئـەســــرینە
لە چاڵی غــەمــدا بمبـینە ئینجــا ئەڵێم غــەم رەنگینە
غەم شیرینە... غەم شیرینە
غــەم لـەلای مـن پێـــکەنیـنە شــادی و بەزم و هەڵپــەڕینە
ئـەرگـــەچی پڕ دڵ بـــرینە بەڵام زامـی دڵ نەخــــشـــینە
غەم شیرینە... غەم شیرینە
لـە شـــاری دڵی مـن شـــینـە قــوڕ پێــوان و سنگ دڕینـە
غــەم و ئەشکەنجــە بارینە لای مـــن وایە گـوڵ چنیـــــنە
غەم شیرینە... غەم شیرینە

رازێک

پێشکێشە بەنازی چاوەکانت لەگەڵ ئەوەشدا کە نەمتوانی رازەکەی دڵم بەتەواوی دەربڕم

پێــڵـــووی نازەنین هــەڵهــات لـە چاوان
دەســـتـی فــریشـــتـــە لە رۆژ بووەوە
رووناکـی و ورشــــــەی ئـەیدا لـە دڵان
خـــەم و ئـەشکـەنجـــەی لـە ڕوو چووەوە

***

ئەبرۆ هات و چوو لـەسـەر چاوی گـەش
ترازووی تـازی نـازی ئـەکـــــێـــــشێ
هـــەر دڵــەی تــۆزێ نــازی بـدا بــەش
بەو نـازەی گـیـانـی گــەلێ دەکـێـشێ

***

هـەناســــەی زاری ژێر دوو لێـــوی ئاڵ
هـەنسکی گــەرووی ڕێحـانەی جـوانە
کــە لەگــەڵ شنـەی فـێنکی شــەمــاڵ
خــەیاڵ و مــەزەی بادەی مـەســتـانە

***

تـاڵی قـــژی رەش تـەلی کــــەمــــانـە
ژیان پڕ ئـەکـــا لـە نـەغـــمــــە و ئاواز
دەنگێک پەخش ئەکـا بەنووکی شــانە
مـردووی گـۆڕسـتـان ئەخـاتـە سـەر راز

مەم و دۆزەخ

مادام هەردووکیان بە یەکەوە بن لە هەڕەشەی سەرکاری
دۆزەخ هەرگیز ناترسم

لە باخی سنگت دوو بەیم دی کـــاڵ
تەنیا دیتنی خستمیە گڕوگاڵ..!
هەر کـە شـەویش دێ من و یادی مـەم
دەست لە مل ئەکەین وەک جەژن و مناڵ
مـێـشک کـە یادی ناسکی ئەکات
لەلام بێـهـۆشـە و لە ژێری بەتاڵ
دڵ کـە نازی مـەم نەکێشێ بۆچی؟
نەبێتە بەشی مـار و مـێروو.. داڵ
لە دۆزەخیشا من مـەمم لابێت
بەگـڕی دۆزەخ ئەڵێم بای شـەماڵ

دڵم

لەگەڵ کاک عەبدولڕەزاق دانراوە

باخـــەوانی باخی جــوانیت هـەر منم تاکــە گــوڵم
تیغی ئەبرۆت چەشنی نەشتەر لەت ئەکا جەرگ و دڵم
گــیــانەکــەم ئێــشی برینم پێ لە یاد ناچێ هـەتا
یاد و کـڵـێـشـەی وێنەکـەت نەخــەمــە سنگ و دڵم
چی لە من داوا ئەخـوازی کـە دڵم تۆی خـۆش ئەوێ
وا بە واتە و هەســتی شــیــرین تیکەڵن دەنگ و دڵم
ئەی فـریشــتــە بەسـیـیـە دڵڕەقی بۆ دڵت دادی نیـیـە
وا ڕم و نێـچـیـری جـووت کـرد چاوت، بـرژانگ و دڵم
گـەر هەواڵی تەندروسـتی وا لە من پرسـیـار ئەکـەی
وەک یەکن هەردوو بە جــووتە کــەمــەری تەنگ و دڵم
وەرە دیدارم نـازەنـین بـا بیکـێـــــشم نـازەکـــــەت
چوون لـە دووری تۆ نـزیک بـوو یەککگرن مـــەرگ و دڵم

سروشت

ئەو پارچە زەوییەی من شـەیدای ئەوینی بووم و گۆرانی
بەدڵ بۆ ئەڵێم

سروەی شەماڵ وەکو مناڵ ئەیزریکان
هەناسەی گوڵ، دژی پەیکوڵ، ئەبوو پەخشان
هەتا سروشت
هەمووی بە گشت
چەشنی بەهار، رازایەوە
وێنەی گوڵزار، گەشایەوە
پڕ بوو لە ژین، گوڵی نەخشین
پاساری جوان، ئاسمانی شین
روومەتی ئاڵ، چاوانی کاڵ، گەش و نازدار
ئێسک شیرین، پەرچەم پەرژین باخ و گوڵزار
پێستی سپی بەفری کوێستان
کەمەری شل نەرم و نیان
باخی لیمۆ، وێنەی پشکۆ، داگیرساوە
قژی قەتران، خاو و پەخشان، تێی ئاڵاوە
سروشتی مەنگ نازدار و شەنگ
مەچەکی پڕ، سپی و ناسک
گەردنی بەرز، چەشنی ئاسک
دڵی پڕ راز
گەرووی بەساز
گفتی شیرین

بزەی رەنگین
دەرووی گوڵ من شاد ئەکا
پەپوولەی ژین ئازاد ئەکا
***
* چاوت کاڵە و کاڵی هێشتا غەم لە دڵ دەرکە بە کاڵی
هەموو کـاڵێ تاڵە لای مـن شیرینە سـێوت بە کاڵی

کامیانە؟

نازانم چونکە هەڵبەستەکەشم وەکو خۆم لە جوانیتا ون بوو

تروسکەی چاوی پڕ ئەفسوونی کاڵ
رۆشنی ژینە
یا قیبلەی دینە
یا دەریای شینە؟
لێوی ناسکی رەنگ نەخشینی ئاڵ
سەرپۆشی مەنگە
یا گوڵی شەنگە
یا خونچەی تەنگە؟

هەستی دڵم

ئەو مەیلە بوو کە باوەڕت پێ نەئەکرد تا خۆتت دۆڕاند

مـــەیلی دڵداری وەک تیـــشکی بەیان
لە شـــاری دڵمـــا کـــەوتە هـاتوچۆ
مـەلی هەسـتـیـشم بۆ باخی جـوانان
دای لە شـەقەی باڵ سرک و سەربەخۆ
هەناسـەی زۆر گـوڵ لەم ناو باخـانە
چەشنی پەپوولەی پایز پەخش ئەبێ
تەنیـا هەنسکێ کـە تینی گـیـانە
سـروەی زارتە دڵ پێی گـەش ئەبێ
***
* بۆ یـادگـارە وێنـەم هەڵگـرتـووی
لە گۆشـەی دڵما جێگەم بۆ گرتووی

هەڵبەستەکەم

هەڵبەستەکانم کۆرپەی دڵ و ناخی ژیانی منن، بۆیە تا ماوم
ئەیانپەرستم و بە خوێنی جگەرم پەروەردەیان ئەکەم

هەڵبەستەکەم ئاوازێکە یا چیرۆکێ یا رازێکە
بە فرمێسکی پاکی چاوم یا بە گەشیەتی خوێناوم
ڕێکخراوە
داڕێژراوە
بەخامەی دڵ
بۆت نووسراوە
دیاری هەستە کە خورپەیە بۆ تۆی جوانی تاقانەیە
کە بە کڵپەی دەروونی من ڕێکخراوە بۆ تۆی شەرمن
دیاری دڵە
خونچەی چڵە
فریشتەکەم
بۆ تۆی گوڵە
لێم مەڕەنجە وەری گرە لە تۆیی دڵتا هەڵی گرە
تاکو لەگەڵ جووڵەی دڵت هەستی خاوێنی بە کوڵت
خۆی رابێنێ
واز نەهێنێ
تاکو باسی
رازی دێنێ

هەرچی گۆرانییەکی من
هەیە مەبەستم بادەی لێوە بۆیە ئەڵێم...

لادە پێکی خـــوێنی ترێ، بێنـە پێکی خـــوێنی لێـــو
با مـەزەی مـەی لاچێ زووکـە بێنە پێشێ جـووتە سـێـو
خـواردنیش بۆ من مـەهێنە، باشـتـرە جـوانیت لە شـێـو
هەر کە مـەستیش بووم بزانـە، گێژم وەک پرچت پەشێو
مـن کـــە بادەی لێـــوەکـــانت هۆش و ژیرێتـــیم بەرێ
دوور ئـــەبم لـەم ئـــاخ و ژانـــە، هـــاتـن و چـــوونـــەدەرێ

بۆ جوانێکی مەسیحی

خۆزگە من بەتۆ سوخمەی سورمەی ئاڵ
کـە لە باوەشـتـە، جـووتێ مـەمی کـاڵ
خـۆزگـەی دڵیشم بە تۆ (چوار مـێخـە)
کـە لە نێـوانیـان خـۆت خـسـتـۆتە چاڵ

بێ قسەکردن

چونکە من تیشکی چاوەکانت ئەخوێنمەوە.. کە ژیانم تێدا ون کردوون

تێ ئەگـــەم ســـڕی دڵ نیـــازی
لـە ورشـــــــەی چـاوی پڕ رازی

***

چـــونـــکــە رازی دڵـــمـــت لایـــە
کـــــە لە پێـنـاوتـا رســـــــوایـە

***

ئەو دڵەی وەک بتـــپـــەرســـتـــان
کـــڕنووش ئـەبات بەبێ ترســـان

***

لە دۆزەخ و زنجـــیـــری ســـوور
لە پشـکۆی گـڕ کـڵـپـەی تەنوور
لە وەیلـی وەک شـەوی دەیجـوور
لـە ژەهـری مـــــاری بێ سـنـوور
ئەوەی تـەنیـــا مـــەبـەســـتـی بێ
شـــادی و ئازادی هـەســـتـی بێ

***

تـۆی ئەی نـازدار گـــوڵـی بەهـار
دەم بە خـەندە شـیـرین گـفـتـار

***

بتخانەی دڵی بێ قەرار
چاو دەریای شینی بێ کەنار

***

* گەلێکم روانییە گوڵشەن... نەبوو جوانی وەکو تۆ شەنگ
گوڵێ نەبوو چەشنی خەندەت خونچەیەکیش وەک لێوی تەنگ
تاڵی پەرچەم وا لە کوڵمی ئاڵی خۆی ئاڵاندووە
هەرکەسێ بینی وا ئەزانێ رۆژ دەماخی بەستووە

وەڵام

پێشکێشە بەکاک توانا

دڵەکەم وەڵامی ئەو نامەیەیە کە ئەتنووسی

خـــۆشـــەویســـتـــمی تـا دڵی مـن
لـە ژینـا بیـت دوور لـە مــــــردن

***

بـا بـچـــینـە ســـەرەوكـــاری
ئـەو نـامــــەیـەی وەكـــو دیـاری

بـۆ مـنت نـارد كـــە لە شـــادی
دڵـــی بـــەنــدەم بـــوو ئـــازادی

بـۆنی هـەناســـەت وەک گـــوڵاو
بـەرز ئـەبـووەوە، ئـەیكرد ســـڵاو

نـووســـینـی پەنجـــەی نـازدارت
بـۆ مـن ئـەدوان لـە جـــێی زارت

لێت پـرسیـبـووم كـە كـامـەمـان
نێـــچـــیــرین بۆ ئەوی تـرمـــان؟

گـــەر تـۆ، نێـــچـــیـــر بـی نازدارم
چـــەكـــی مـــنـــە نـــاڵــە و زارم

لەگـەڵ هـەڵبـەستی وەكـو گـوڵ
بـۆتـی ئـەنـێـــــــرم بـێ چـقـڵ

بەڵام دیارە من نێـــچـــیـــرم
ئـەگـــــــریم بـەڕاوی تـۆ ژیـرم

شــەرمن مــەبە تۆ کــە ڕاوچی
ئەبێ گورج بیت سستیو لە چی؟

گــەر بەزەییت بە حــاڵمــا یەت
یاخــــۆ تاوان بەبیــــرتا یەت

من لە ئێــســتــەوە ئەی نازدار
گەردن ئازام کردی ســەد جار

لە دواکـــاتی نامــــەکــــەدا
بۆت ئـەنووسـم منـی گـــــەدا

نەمـــبــوو ئاڵتــوون تا بەدیاری
بـۆت بنـێــــــرم بە نـاچاری

ئەم هەڵبـەستـەم بـە دڵ نووسی
نــەک گلـەییـم لـێ بـنـووســی

***

* پەرچەم و ئەگریجە باخ و کوڵمی ئاڵت سێوی باخ
ئەبرۆ تیـغی بێ کێـلان و چاوەکـانت شەو چراخ

جوان پەرستی

خەریک بوو نوقم ببم لە خەیاڵی جوانیتا ئەی شاژنەکە، باش بوو بەتەماشاکردنێکی پڕ لە لۆمەوە رزگارت کردم

پشــتــێنــی ئاڵتــوون بە فـــەن رازاوە
لەســـــەر کـــــەمـــــەری تەنگی ئالاوە
کـراسی شـیـفـۆن تەنک وەک خــەیاڵ
لەســــەر رانی شل پەمـــەیی و بێ خـــاڵ
دەستماڵی سەرشان گوڵڕێژ و نەخشین
سەربەستی سورمە لەگەڵ کەوای شین
سوخمەی سورمەی ئاڵ پوولەکە چنراو
لەســـەر دوو مـیـوەی خـوایی نەبینراو
دوو پرچی پەخـــشـــان لە هەردوو لاوە
لـە دەوری گـــــــەردن لۆلـۆ ئالاوە..!
وەکـــو منـاڵی هەشت نۆ، دە ســـالان
دەســتـیـــان کـردووە بە یاری و زۆران
زۆر قـــووڵ بۆی مـــەچۆ دڵە بە تۆ چی؟
یاوەکـو خـۆ تۆ هـەر جـوانپـەرســتی..
تۆ چی جـوانت دی خـێـرا بە هەڵبەست
بۆ منی باسکە تاکـــو ئەبم مــــەست
ئەوســا ئەچمــەوە لای خــەیاڵی قــووڵ
هەڵبەست ئەنووسم لەسەر جوانی گوڵ

هەڵبەستەکەم

کۆرپەی دڵەکەم.. چەندم خۆش ئەوێی – خۆزگە لە کاتێکدا
کە مەیلت ئەکەم خێرا ئەهاتی

هەڵبەستەکەم ئاوازێکە بە تاری عەشق رێکخراوە
پەیکەرێکە لە گۆشتی دڵ خوێنم ئارایشتی داوە

خەیاڵێکە خورپەی دڵم بە ئەشکی چاوم ئەنووسێ..!
پێنووسێکە باسی جوانی لە خوای دڵداران ئەپرسێ

شنەیەکە بۆنی خۆشی نازدارانم بۆ ئەهێنێ
ئاوەڵێکی ئاشنایە بە ژیانم ئەناسێنێ

بەستەیەکە سزای ژیان لە بیر و هۆش ئەباتەوە
جۆگەیەکی پڕ فرمێسکە داخی دەروون ئەشواتەوە

دەرمانێکە لە خەستەی عەشق زامی کاری سارێژ ئەکا
قەشەیەکە بتخانەی دڵ پڕ بوغورد و گوڵڕێژ ئەکا

گۆشەگیرێکە نوورانی لە خەڵوەتی هاتە دەرێ
گوڵێکە سۆزی دڵداری ئەبا بۆ تاکە دولبەرێ

رەنگە ئێستا تا رادەیەک تێگەیی بیت خوای دڵەکەم
کە مەبەستی دڵم چییە؟ لە دانانی هەڵبەستەکەم

کە بیرێک بوو لە کەللەمدا خۆشەویستی تۆ فرانی
کە تیرێک بوو لە یادما جوانی تۆ بووە کەوانی

ئەوسا وەڵامی تۆی نازدار لەگەڵ نەسیمی نەوبەهار
هەڵئەکەنن بێستوونی خەم لە دەروونما نامێنێ تەم

جوانی تۆ

ئاخۆ چ جوانییەک بێت کە وا کوێرانە دڵی منی خستە داوی تۆ

فریشتەی دڵ گوڵی کوێستان
چاو کەژاڵی گەش و زۆرزان..!

قەت رازی دڵ نەدەی نیشان
کە تۆ گوڵی و من، باخەوان.!

لە هۆش خۆی چوو گوڵی شەوبۆ
کە چاوی کەوت بە جوانی تۆ

بتخانەی منیش هەژارم
بتپەرستم.. کە دڵدارم

گوێت لێ بێ ئاخ و هاوارم
بانگ ئەکەن تۆی تاکە یارم

هێزی نەما کاتێ هەڵۆ
کە چاوی کەوت بە جوانی تۆ

وا لە دووریت ئەی دوو چاوم
ئەشک ئەرێژم بۆت سووتاوم

چارم نییە و پەشۆکاوم
هەر بە هیوای تۆیە ماوم

مـــانگی چوارده بـوو ڕەنجـــەڕۆ
کــە چاوی کـــەوت بە جـــوانـی تۆ
***
گــیـــانـی دڵە خـــوای جـــوانـی
تیـــشکی خــــۆری دەم بەیانـی

تـۆ بـۆ ژینـم وەکـــــو کــــــانـی
لـە شـــــــوێـنـێکـی چـۆڵـەوانـی

قـــەوســـوقـــەزەح کـــەوتە ڕۆ.. ڕۆ
کــە چاوی کـــەوت بە جـــوانـی تۆ
***
کـــەی بـێ گـــیـــانە دوور لـە ئازار
دوور لـــە دەرد و ئـــاخ و هـــاوار

بـەتـۆ شــــــاد بێـت دڵەی هـەژار
ئیـــتـــر بەس کـــات گـــریان و زار

شــــەرم گـــرتـی گـــڕی پشکۆ
کــە چاوی کـــەوت بە جـــوانـی تۆ

دڵی بێ عار

ئەو دڵەی زۆر جار بۆ بەدیهێنانی فرمانەکانی ئازارم ئەدات

ئەی دڵ پێم بڵێ بەو بچـووکیـیـە..!
چیت لە من ئـەوێ؟ یارت بۆ چیـیـە؟

تۆ کــە پەیوەندی لە قــەفــەزی سنگ
بۆ چیـتـە چاو و ئەبرۆی وەک قـوڵنگ

یەزدان کـاری خـۆی -زوو پێ زانیـوە
کـە لـە ئێـسکی رەق سنگی چنیـوە

ئـەگــینا خــێــرا لە چواردە ســاڵا
لـەشی کــەســاست بەجێ ئەهـێــڵا

ئەکــەوتیــتــە دوای زۆر بـەژن و باڵا
ســەر رووی زەمـینت بە پێ ئـەکێـڵا

هـەر رۆژەی شـارێ جێگـەی تۆ ئەبوو
هـەر مـــاوەی جـوانێ لەیلی تۆ ئەبوو

ژووری مەیخانە

ئەو ژوورەی ئەقڵ و خەمم تێدا ون کرد

من بەدڵ ئەمــویست دوو دێڕ بنووسم
لەسـەر ئەو خـەمـەی کەوا پێی پەسـتم

کـەچی ئارەزووی کـۆڕی مــەیخـۆران
خــەیاڵی خـــەمــیــان بردم بە تاڵان

کـەوتمە سـەر باسـی ژووری مـەیخـانە
کـە خـەم لە ناویا کـەوتوو بێ گـیـانە

***

وەرە گلەیی ســـەرخــۆش لە ســـاقـی
بۆ ئەو دوو قــومــەی پێی مــاوە باقی

قـــاقـــای پێکەنین زرنگەی پیـــاڵە
قـڵـپـەی شـــەرابی کـۆنی دە ســاڵە

ئـۆفـی نـوقـــــــورچ و زرنـگـەی بـازن
ناز و لـەنجـانی مـەیگێـڕی شــەرمن

گـۆرانیــبـێــژیش بە ســەمــا و یاری
ئـاوازی خـــــــۆشـی لـە زار ئەبـاری

هاتوچۆی مـەمی لە سـوخمـەی تەنگی
تـرووسـکـەی چاوی خــەواڵوو مـــەنگی

دڵی مـــەیخـۆری ئەخـســتـە لەرزین
وەکـــــــو لـەرزیـنـی رانـی بلـوورین

پێـستی پەمـەیی ئەمـەندە جـوان بوو
trووسکەی مـۆمی بۆ پەرێشـان بوو

لەگـەڵ تـاریکی ژووری مــەیخـانـە
کـردبووی بەشـەڕ لەسـەر ئەو جـوانە

گـەلێکی زۆریش هـۆشـیـان نەمـابوو
فـریشـتـەی زمـان لێـیـان تۆرابوو

کیژ و دڵداری

ئێسک سووکی نەشمیلە.. کە تۆ ئەوەندە سەرپێچ بی لە ژیان، وامنیش ناچار ئاواتەکەتم هێنایە دی.. فەرموو قسەکانی خۆت بخوێنەرەوە

من وام ئەزانی کەوا دڵداری
بەس گفتوگۆیە دوورە لە یاری

یا هەفتەی جارێک بچمە دیداری
بیگۆڕینەوە دیاری بە دیاری

کەچی ئەو کوڕە هیچ پرسی نەکرد
دەست و مەچەکی بۆ ناو قەدم برد

پاشان بێ ئەوەی کە پێی بزانم
رای کێشام هەتا گۆی مەمکەکانم

لەسنگی توندبوون وەک هەردوو- شانم
لافاوی شادی لە لەشما هەستا

لەتوێ توێی دڵدا لە قووڵی هەستا
وەکو خوێن گەڕا، بەناو دەمارا

لێو بوو شیرینی لێوی ئەمژی
دەمی کاممان بوو خۆشم نازانم

شەپۆلی خۆشی بە لێوما پژی
وەکو کارەبا رای ئەوەشانم

ماوەیەکی زۆر لەم بەزمەدا بووین
خۆمان نەخۆش و خۆمان دەوا بووین

لە نێوانمانا چاوی زمانزان
بۆ دڵی دوولا بووبووە تەرجومان

کۆتایی پێ هات یەکتر بینیمان
ئەو بەجێی هێشتم

منیش ڕۆیشتم
کەچی لەپڕدا هەستێکی تاوان

چووە دڵمەوە گورج رامی وەشان
تەنانەت وتم هەر کە ڕۆشتمەوە

بەگریە و تۆبە خۆم ئەشۆمەوە
خۆ کە ئەم خەڵکە ورد ئەبوونەوە

ئەموت: نزیکە پێیان زانی بێ
یا لەسەر کوڵمم جێگا دانی بێ

تاکو نیوەشەو ئازار پیشەم بوو
جیهانم لەلا هەروەکو تەم بوو

لە خۆم ئەپرسی، من تاوانبارم؟
یا وەک ئەم خەڵکە خاوەنی یارم؟

لە ژێر لێفەوە لەش ئەمایەوە
مەلی بیریشم ئەسووڕایەوە

تا لەپڕ دەنگێ رای کێشایەوە
گوێم لێ بوو باوکم

ورد ورد بـــــــۆ دایـــــــــکـــــــم
باسـی رابوردووی ئـەگــــێـــــڕایەوە

ئەو نوقــورچانـە ئەو مــەم گــوشــینە
ئـەو گـــازی کـــوڵم و زمــــان مـــژینە

یـاوەکــو خـــوێنی گـــازی ئـەو لێـــوە
کـە باسـیان ئەکـرد من قـەت نەمـدیوە

ئەوەی باسـیـان کـرد ئەو شـــەوە تارە
کــــە گـــوایە تـەنیـــا بۆ یادگـــارە

وەهـای لە مـن کـــرد هـەتاکـــو بەیان
بەشـــادی بنووم دوور لـە خـــەم و ژان

چونکە لـە رووم یـەت بڵـــــێم دڵدارم
بڵـــێم خــــەڵکینە مـن خـــاوەن یارم

ئـیـــتـــر لـە یارم قـــەت نـابم بێـــزار
بەیانـی خـــــێــــــرا ئەچینە دیدار

من سنگ توند ئەکەم لە سنگی گەرمی
سـەریش ئەخـەمـە سـەر رانـی نەرمی

چونکە تێگەییم ئـەوەی کــــە یـەزدان
دروسـتـی ئەکـا و پـێی ئەڵێن ئینســان

هـەمـــوویان تێکڕا ئەچنە ئـەو شـــارە
کــە خــەڵکی ئـەڵێن (شـــاری دڵدارە)

دوو خوشک

ئەو دوو خوشکەی بەدایکیانەوە خۆشم ئەوێن

لە ژێر کـــراسی ســـادەی شـــیـــفـــۆنا
دوو خوشک وەستابوون لە تەختی سینە
هێـــشـــتـــا هـەڕەتی لاوێـتـــیـــان بوو
لەگەڵ سـوخمـەدا چاوشـارکێـیـان بوو
لـە درزی ســـوخـــمـــە کـــە ئەیانڕوانی
مـووچڕکـێکی تـوند خـۆی بۆ دڵ هـانی
وەکـو کـارەبا ســـســتی کـرد گـیـانی
کـەچی زوو دایکیـان بە پەنجـەکـانی
پاڵی پێـوەنان بۆ ژووری ســوخــمــە
دەرگـاشی داخست بـە قـفـڵی دوگمـە

ئیتر چیت ئەوێ

باوەڕ ناکەم ئەی دڵ بەوەش ئارام بگریت و بێدەنگ بیت

ئەی دڵەی هـــەژاری مـن   گـــوێ بگرە یـاری شـــەرمـن
داوای تـــۆ لـە من ئـەکـــا   مـنیش وتم کـــە بتـــبـــا
گــوایە ئیــتــر چیت ئـەوێ
کـــە جــێگەی تۆ بێ ئـەوێ
چونکە ئـــــەزانم لای ئـەو   شـــاد ئەبێ بە رۆژ و شـــەو
هـۆشی خـــەمت نامـــێنێ   بیـــری کـــەست نامـــێنێ
گــوایە ئیــتــر چیت ئـەوێ
کـــە جــێگەی تۆ بێ ئـەوێ
خـۆت هەڵ ئەسـووی لـە سنگی   ئەمــژی دوو لێـوی تەنگی
دەست ئەخـەیتە ناو دەسـتی   چاویش بۆ چاوی مـەستی
گــوایە ئیــتــر چیت ئـەوێ
کـــە جــێگەی تۆ بێ ئـەوێ
ئەی دڵـــەی هـــەژاری مـن   گـوێ بگرە یـاری شـــەرمن
ئـەڵێ: هـــەتاکـــو مـــاوم   جـــێگەیەتی ســـەر چـاوم
گــوایە ئیــتــر چیت ئـەوێ
کـــە جــێگەی تۆ بێ ئـەوێ

بەس نییە؟!

بەس نییە وەک ئەمڕەنجێنێ زیزم ئەکا و نامدوێنێ
بەماچ ئاشتم ئەکاتەوە دڵم بۆ خۆی ئەباتەوە
یا وەک برینارم ئەکا پزیشکمە و چارم ئەکا!؟

بێ پرس

نەخشینەکەم چۆن تەنیا تەماشاکردنێک: ئیتر نەتبینمەوە؟!

بەڕەوتی وەک کەو و کۆتر
بەتیلەی چاوی جەرگبڕ
دەریای خەیاڵی قووڵ کردم
مەستی کردم هۆشی بردم
دڵیش وەکو زاهیدی خوا
لە بتخانەی جوانیی ئەوا
کڕنووشی برد بێ پرسی من
بۆ سنگی بەرز کوڵمی شەرمن

ناوێرم

ئاهـ –كه چەند لاسار و جوانی

گــوڵـی شـــادیم گـــەر هەبێ تۆیت
ئەگــــــەرچی بـۆ دڵـم پـشـكـۆیت

ســــــاتێ داخـم ئـەكـــــەی بـەناز
ســــــاتێ بـەچـاوی وەكــــــو باز

بەجــوانـی خـــۆت ئـەمـــبـــزوێنی
هەســـتی شــیــعــرم ئـەجــوولێنی

لـەگـــــەڵ ئـەوەش كـــــــە ناوێرم
هـەســـتـی دڵمت پێ بســــپــێــرم

نـەک یاخـی بیت لـە خـــۆت بلــێی
من ئەو جوانەم ئەی تۆ خۆت كێی؟

بـۆیـە پـێـنـووسـم رائـەگـــــــــرم
باسـی كــەمــێک جــوانیت ئـەگــرم

***

* پـەیمانـە هـەرگـــیـــــز من بـادەنۆش بم
لـەم ژینـە تارە مـــەست و ســـەرخـــۆش بم

* من لە خـــونچـــەدا مـــەی ئەخـــۆمـــەوە
ژان و ئـەندێشـــــەی پێ ئـەبرێنمـــــەوە
ئـەو شــــــەوە تـارەی ژینـم لێڵ ئـەكـــــا
بـەگـــــازی نـەرمـی ئـەیـرەوێنـمــــــــەوە

* کــە گـــوڵی جـــوانـی بەهـاری ڕەنگین
بـەوشـک و زەردی کــــــاتـێ هـەڵـوەری
ڕەنـگە بـزانـن کـــــەس نـایـکـا بـەشـین
ئـەی گــــوایـە پـایـز بـێ بـەهـا ئـەگــــری

* هـەمــوو مــیــوانـین لەم نـاو جــیــهــانـە
مـــیـــوانداریمـان کـــەمـــە یـەک ئـانـە
ڕاســـتـــە ئـەبێ ڕێز لـە مـــیـــوان بگری
چونکە تۆش وەک من مـــیـــوانـی گــیـــانە

* وێنەکـەت گـەیشت خـسـتـمـە سـەر چاوم
شـــادی و بەخـــتـــیـــاری بردە هەناوم
لە خـــەندەی گـــەشت دڵەم ســـەرســـامــە
چونکە ئـەفـســانـەی خـــەندەت بە تامــە

* مـەی و مـەیخـانە و نـازی و سـاقی و تار
بادەی گـوڵ ڕەنگی نـاو شـووشـەی نازدار
ئـەمـــــخـــــەنە ژینـی لـە چـاویا بـەهـەشت
تەنـگ و پێچ پێـچـە هـەروەک قـەدی مــار

* لە ژێر پەردەکـــەی گـــوڵ ئـەندامـی بـەی
لـەرەیـەک ئـەهـات لـە ســـــۆزا وەک نـەی
ئاواز و تیـــشکی چاوی خــــوێناویم
تیـــا بـەدی ئـەکـــرا تـۆمـــاری لاویم

* ژیـــانـــی بـــێ پـــرس بـــە مـــن دراوە
گـــەردوون بۆ بـەزمـی خــــۆیی هـێناوە

ئەگــینا مــــردن چییـــە و لە پای چی
پاش ئەوەی ســــزای بوونم چێـــژاوە؟

* کـێ لـێـم ئـەپـرسـێ ژیـنـی دڵـداری
چۆنە و چۆن نییـە - بێ پێچ و خـواری
با باش بزانـێ- گـــشت دەردی ســـەرە
ئـــازارە و ژانـــە و- داری بـــێ بـــەرە

* لالەیەک کـــەوا ســــیس و ژاکــــاوە
گــــوڵ و گـــوڵزاری کـــە هەڵکەنراوە
گـــشـــتی لە ئەســـتـــۆی باخــەواندایە
باخ بەخــێــوکــردن کـــەی وا کــراوە؟

* مـــــــەی لە دەروونـا زەرەر نـاهـێـنـێ
ئاڵتـــوون لە قــــوڕا ژەنگ هەڵناهێنێ
بۆیە خـــەیاڵم گـــشت کـات لای مـــەیە
چونکە ســـــزا و ژان هێنندە ناهێنێ

* خـۆفـرۆش گـەشـەی ئەسـتـێـرەی چاوت
لەگــــەڵ هەنسکی ســــاردی خنکاوت
شـــــــەپـۆلـی زڕان بـۆ مـنـی هـێـنـا..
دەنگی گـــــریـانـی کــــۆرپەی بێ ناوت

* خـــۆزگـــە گــــولاڵەی تـەمـــەنی لاویم
لە پاش ژاکـــانیش ئەگـــەشـــایەوە
ئـەگــــــــەر وابـووایـە ژیـانـی دوایـیـم
بەهەشـــــتی ئەولام تێک ئەدایەوە

* شـــووشـــەی مـــەیخـانە شکا لە لێـومـا
مـــــەلی پێکەنین.. هەڵفــــڕی، نـەمــــا

چۆن بەو کــرداره دوور لـه ســاقی بووم
ئـەبێ بـەشـم بێ کــەوتن لـه خــــەمـــا

* ســاقـی من بـۆ مـــەی نـزیک مــەیخـــوانم
مـــــەی نـۆشکـردنـه خــــۆشـی ژیـانم
دەتوخــــوا وەره بـه ســــەمـــــا و یـاری
سـنگ لـه سـنگم بـه.. دەست بـۆ مــــلانم

* گـــوڵێک کـــه توتـڕک خـــوێنی بـڕژێنێ
پـەیکـوڵـی بـەدنـاو چـاوی دەرهـێـنـێ
لـەوه باشــــتـــــره لـه ئـینـجــــانـەدا..
دەســــــــتـی ئـەم و ئـەو هـەڵی وەرێـنـێ

* لـەم جــــیــــهـــــانـه تـۆی رووناکـــــیم
هـەســــتـی تـۆیـه هـۆی دڵپــــاکـــــیم
بـێ ســــــــــۆزی دەنـگـی نـازدارت
غــــەمــبــــارو پەست دوور لـه چاکـــیم

* زوو هـەڵســـه لـه خـــەو گــیـــانـه بـەیانـه
بـەیانـی جـــەژنـه.. شـــادی و ســــەیرانـه
دڵـه بـۆ مـــــاچی جــــەژنانـەکــــەی تۆ
(لـه مـناڵ زیـاتـر بـۆی پـەرێشـــــــانـه)

* لـه خـــونچـــەی لێــوت تێکه مـــەی شـــادی
تـاکـــــو بـه مـــــاچی گــــەردن ئـازادی
بینۆشم بڵــێم: خـــۆشــەویســتـــەکـــەم
شـــــــــادی لـه وایـه.. بمـــژرێ بـه دەم

* چـرا و نـووری شـــەو کـــوڵمی ئـاڵتـــه
ئـاوێـنـەبـەنـدی چـاوی کـــــاڵتــــــه

منیش پەروانەی ئەم چراخانەم
سەر مەزاریشم گۆنا و خاڵتە

* دڵ لە شادی دیدەنی گوڵ
کەوتە بەزم و هەڵپەڕین
مەلی خەندەش چووەتە سەرچڵ
دایە پرمەی پێکەنین

* خۆزگەی ژیانم بە ژینت بولبول
کە شاد و خەندان ئەخوێنی بە کوڵ
لە هەر جێیەک بی قەفەز یا سەرچڵ
تۆ دەم بە خەندەی بەرامبەر بە گوڵ

* سوخمەی دانتێلی رەنگ نەخشین و ئاڵ
خستبوویە باوەش جووتێ مەمی کاڵ
مەمیش وەک ساوای بە شەو سەرما بوو
خۆی لە باوەشیا توند حەشار دابوو

* گوڵی لاوێتیم لە ئینجانەی ژین
ئاوی تەمەنی خێرا لێ بڕا
مەلی دڵیشم بەبێ جووڵە و تین
لە جەرگی خاکا خەیمەکەی هەڵدا

* دڵم وای ئەوێ وەکو پاساری
یارێ بیگرێ و زۆر بە لاساری
ئازاری بدا و جار جار ماچی کا
یاخۆ بۆ جوانی مۆمیای بکا

دووەم کۆمەڵە شیعر

بن بە تیشک

چاپی یەکەم: ١٩٧٧ - سلێمانی

پێشکێشە بەوانەی
دەبنە تیشک

باوابێ

یەکەم کۆمەڵە شیعرێکم سەرەتای ساڵی ١٩٦٨ چاپ کرد بەناوی "فرمێسک و زەردەخەنە"وە هەنگاوی یەکەمی سەفەرەکەم بوو لە ژیانی شیعردا، دوای ئەو، کۆمەڵە شیعرێکی ترم ئامادە کرد بەناوونیشانی "ناسک" بەئومێدی ئەوەی سەرەتای ساڵی ١٩٧٤ بەچاپی بگەیەنم. "ناسک" هەر بەشتێک لە هەنگاوی یەکەمم دەژمێردرا. حەزم دەکرد خوێندەوار بزانێ چۆن قۆناغی یەکەمی شیعر دانانم لە دەروازەی خۆگۆڕینێکی نوێ دەدا، بەڵام بەداخەوە "ناسک" لە نێوانی گیرفانی بەتاڵیی من و مەخزەنەکەی چاپخانەی راپەڕین و هەندێ بگرەو بەردەی ناوەڕاستی ساڵی حەفتا و چواردا، ون بوو. بە ونبوونی بەرهەمی شەش ساڵ گریان و پێکەنینی منیش ون بوو، بێ ئەوەی بزانم کەوتە کوێوە.

ئەگەرچی هێشتا دەستم لە دۆزینەوەی نەشوشتووە وەک هەموو دایکێکی منداڵ بزربوو، بەڵام ناچارمام بەشی سێیەمی شیعرەکانم لەم دیوانەدا بخەمە بەردەم خوێندەواران کە ئەم بەشە بەقۆناغی دووەمی ژیانی شیعریم و تەواوکەری هەنگاوی یەکەمم دەژمێردرێن. لە کاتێکدا ئێستا شیعرەکانی قۆناغی سێیەمی شیعریم ئامادەن بۆ چاپ، کەواتە نۆرەی ئەوە هاتووە ئەم شیعرانەی بەردەستت بەهەموو ناتەواوییەکانیانەوە پاڵیان پێوەبنرێ و رووناکی ببینن و ببن بەتیشک پێش ئەوەی وەک "ناسک"یان لێ بێ.

دڵشاد مەریوان

کۆنگرێسی چاوەکانت

چاوەکانت.. دوو هۆڵی گەش و ناسکن
کۆنگرێسی خەمی هەموو جیهانیان
تیا گیراوە
لێوەکانت... دوو قردێلەی ئاڵ و تەنکن
گەورەترین چەپکە خەمیان
پێ بەستراوە

ئەی خەمەکەم
لە پەرستنی چاو و دەم
مەحاڵە ڕۆژێ کۆڵ بدەم
چونکە من وەک... سەرۆکێکی هەمیشەییی کۆنگرەکەم
چونکە من وەک.. ئینجانەیەکی چەپکەکەم
بەو دوو چاوانەت... دەبینرێم
بەو دوو لێوانەت.. ماچ دەکرێم

خەوی سەوز

لەوەتەی تۆم خۆشویستووە
خەوەکانم.. سەوز بووە
هەقمە بگریم..لە چاوەکانما سەوز بووی
بۆ.. گریانی من نەبووایە
تۆ بەبێ ئاو گەورە ئەبووی!
***
پەنجەکانم تینوویانە
دەست مەنێ بەڕوویانەوە
با بیانگێڕم بەرەزی قژی خاوتا و
نەڕۆنەوە
تا تێر عەتر ئەخۆنەوە
***
بۆ.. بێ لەو چاوە کاڵانەت
چی شک ئەبەم...!
لێم مەپرسە.. بۆچی هاتووم
وەک کۆترێکی لانەواز
تەرەو ماندووم
هاتووم لە ناو چاوەکانتا
تێر تێر بنووم
تێر تێر بنووم

ئاب – ١٩٧٤

(پێشکێش کراوە بە حەمەی نێرگز)

لیستەی کورتەی دەنگوباس

کریسمسی ١٩٧٣

- ئیستگەی شیعر
سەری ساڵە
تەنیا بۆ کورتەی دەنگوباس
سەرم قاڵە
بابە (ئازار) نا- ببوورن- بابەنوێڵ
باسووقی شیعری هێناوە
بەڵام کۆرپەکانی دڵم
زمان و لێویان سووتاوە
***
- فەلەستین
سەری ساڵە
(بابە- دایان)
میوانی تر بەڕێ دەکا.. بۆ چادرەکان
بێوەژن چەک لە شان دەکا
گەردەلوول و بەفر و سەرما
لایلایەی منداڵان دەکا
مناڵەکان تینووی.. (یەکێتی و دڵسۆزین)
بەڵام..ئەی کوا..!
-ئەریتریا-
سەری ساڵە
کێ ئاگای لە گڕوگاڵە

ئاسمانی پێسترِەشەکان
تاوی خوێنی سووری باران
لەوە زیاتر.. نەگەیشتە ئیستگەکەمان
***
-ڤێتنام
سەری ساڵە
گوڵی زام لە لەش دراوە
هیچ کەس نەنوێ
(بابە-نیکسۆن)
نوقڵی قورِقوشم دەهێنێ.. بۆ منداڵان
مقەستی تەڵاشی بۆمبا
گۆی مەمکی سرکی دەقرتان
چاوی تیژی مناڵەکانی دەسووتان
کەمپایینەکانی ئاسمان
کەوتبوونە دروێنە و سەربرِینەوە
کەچی هەر نەیبرِینەوە
***
- ئەمریکا
سەری ساڵە
سەرمایەدار لە ناو پێکی شەمپانیادا
فەرمان دەدا:
(یادی عیسا:
نەهێڵن رِەش لەگەڵ سپی.. جەژن بکا..
خێرا برووسکەیەک نووسرا:
-ئەی چەتە ڤێتنامییەکان.. لەبەر عیسا
لەبەر خاتری ساڵی نوێ.. با شەو و رِۆژێ

شەڕ ڕاگیرێ-)
کە هاتەوە.. لێی نووسرا بوو:
- دامودەزگای ئیمپریالی.. تەنیا ساتێ..
شەڕ ڕاناگرین...
باعیسا بێ.. تفەنگێکمان بۆ هەڵگرێ!)
***
- نەتەوە یەکگرتووەکان
سەری ساڵە
(بابەنوێل) بەرگی خاکی لەبەردایە
دڵسۆزی چەوساوەکانە
لە جێی نوقڵ، مافی پێیە بۆ منداڵان
(بابەنوێل) ئاگەداری هەموو حاڵە
بەڵام ئایا.. مرۆڤایەتی لە ماڵە؟!
***
- کوردستان
سەری ساڵە
لەم خاکەدا پێشەنگ داڵە
بیری شارستانی سەردەم
ئاوەلە و هێشتا کاڵە
باوی شەختەی بیری کۆن و زرک و شاڵە
پلەی سەرما.. سیازدە لە ژێر سفرەوەیە
سیازدە شوومە
لەبەر شوومە/سەرما/بەفر
قوتابخانەکان داخران
شەرم تاڵە.. ئای کە تاڵە
کانوونی دووەمی ١٩٧٣

مەرگ کلۆڵە

کە شەو دایەت، من ونبوو نیم
بەڵام ونبوون دەزانێ چیم
ونبوون جێپێم هەڵدەگرێ
ونبوون سەرەڕێم پێ دەگرێ
بەڵام منی.. شێت و دڵدار
منی بێزارکەری ئازار
منی (مردن) لێم هەڵهاتوو
منی (خەفەت) بە (غەم) کوشتوو
دەزانم کێم/ دەزانم ڕێم
دەزانم ئەنجام و دواجێم.

***

تۆ ئەی مەرگی سەرەڕێگەم
دەزانم تۆ دروێنەی گەردنم دەکەی
بەڵام ئەی خۆت.. لە دوای مەرگی من چی دەکەی؟!
لەزەت لە بڕینی سەری
کێی تری وەک من.. وەردەگری..
پێکەنینێ بەداسی دەستی ڕەشت بێ!
قوڕت بەسەر..
لە دوای مەرگی من چی دەکەی؟!

مارت ١٩٧٦بەغدا

هەمووتان

غەمخۆرەکان.. گریاوەکان
من هەمووتان.. بەهەنسک و بەفرمێسکی
خۆم دەزانم
***
ڕەنگە پلوسکی گریان بم
بەڵام کێڵگەی چاوەکانم.. ئاگر دەگرن
ڕەنگە گەردنی زووخاو بم
بەڵام چرای سییەکانم.. پرشنگ دەگرن
***
....
....
....
....

مارت –١٩٧٣سلێمانی

فەرهەنگی ئەندێشە

ئەی تیشکی خۆر
بەپەنجەرەی زامەکانما
بەپەساپۆرتی ژانما .. ڕابووره
پرچی (ئایشێ و فاتمە)کەی من
ڕەنگی سووره
***
ئەی لاوازه ڕەنگ زەردەکان
ئێمە کەممان دەگەینەجێ.. ڕێگە دووره
هەنسکی ڕێ.. بێ سنووره
بەڵام ڕێبواری ئەم ڕێیە ڕووی سووره و
هەر ڕەنگی سووره
***
ڕووسوورەکان
پەپوولەی گشت زامەکانتان
لە نێرگزی شیعرەکانم – مارە دەکەم
بەفەرهەنگی ئەندێشەکەم
بۆ ئەندێشەی ئێوە دەدوێم

مارت ١٩٧٣سلێمانی

گریان

ئێسک سووکە نەشمیلەکەم
لە نامەکەتا.. نووسیوتە:
(تۆ پیاوێکی بەجەوهەری.. تۆ شاعیری
بۆچی دەگری!
گەر هاتوو دەستەخوشکەکانم
ڕۆژێ گریانی تۆیان دی
وەڵامیان چۆن بدەمەوە!!)
ساکارە خوێن شیرینەکەم
گریانی من بارانێکە.. نێرگز و گوڵی سوور دەگرێ
ئینجا دەبێتە دەریایەک.. سۆز و شیعر
(هیوا) تێر تێری لێ دەخوا
(بڕوا) خۆیی تیادا دەشوا
گریانەکەم لەگەڵ هۆگ[1] دا هاوار دەکا
-(پەیمان.. پەیمانە تا دوابت
بتەکانتان پێشێل دەکەین
داسی مەرگ لە دروێنەی مرۆڤ دەخەین
بەبازوومان لە تەختەی سێدارەکانتان
کورسی خوێندن.. بۆ منداڵان دروست دەکەین).

حوزەیران - ١٩٧٣سلێمانی

---

(١) کلۆفیس هۆگ: شاعیری مەزنی کۆمۆنەی پاریسە، دێڕەکانی کەوانەی دواییش هی ئەون.

گۆرانی دواخەوم

کۆرپەی ئازیز
چاو.. لە فرمێسک.. بێداریی دەبێ
بێداری.. لە ژان.. غەمخواریی دەبێ
غەمخوارێ.. هەموو وەرزەکانی (دێر)
لە ناو چاویایە
برووسکەکانی لە هەنگاودایە
هەتا مەیموونی.. هەموو دوورگەکان
نەکا بەئینسان
هەتا بەیبوون و.. گوڵە سوورەکان
نەکا بەدیوان
گوڵ ناپشکوێت و ناچین بۆ کوێستان!

***

کۆرپە جوانەکان
زستان.. لە پایز.. بەهاری دەبێ
پایز.. لە بەهار.. ڕێبواری دەبێ
ڕێبوارێ لەگەڵ دەست زبرەکاندا
ڕێگای دوور دەگرێ
لەگەڵ بازووە ئەسمەرەکاندا
ڕێی سنوور دەگرێ
هەتا سنووری دوورگە دوورەکان
تێکەڵاو نەکا.. بۆ هەموو ئینسان
ترسی درنجە بەرچاو برسییەکان
بەجێی ناهێڵێ.. سیمای خەوەکان

حوزەیران ١٩٧٣سلێمانی

بۆ جیاین؟

ئەی تازە دۆست.. دەستم بگرە و شەرم مەکە
دەمێ ساڵە ئێمە یەکترمان ناسیوە
لە گشت شوێنی دەماننناسن
دار و گوڵ و گیای باخەکان
باڵندەکانی ئاسمانی
شاری بەغدا–سلێمانی
کووچە و گۆشە و دیوارەکانی زانستگا
ئۆتۆمبیلەکانی ڕێگا.. دەماننناسن
***
بەهاری هەموو شارەکان
هەواری گشت سەیرانگاکان
سواڵکەری سەرشۆستە و تەختی شەقامەکان
کتێبی نامەخانەکان
ڕێبوار و نامەبەرەکان.. دەماننناسن.
***
بەڵام.. لە هەموو شوێنێکدا لەیەکمان دوور دەخەنەوە
دانیشتنمان دوو کورسییە
نانخواردنمان دوو دەورییە
هەریەک بەدەستی خۆی دەخوا
هەریەکە بەپێی خۆی دەڕوا
مرۆڤەکان بەدوو چاو تێمان دەڕوانن
بەدوو کەسیش دەمانبینن
بۆ من لەتۆ و.. تۆ لە مندا

نەتوێمەوە و.. نەتوێیتەوە!
بۆچی وەها لەیەک دووربین!
بۆچی بەلەش دوو سنوور بین؟
***
هەر دەتگەمێ.. گەرچی ئێستا
کاتێ بەرەو ڕووی تۆ.. هەنگاو دەنێم
زیاتر دوور دەکەویتەوە
دەڵێی زەوی نێوانمان–دەکشێتەوە!
دەڵێی چەرخی سەعات بۆ پشتەوە دەخولێتەوە!
ئەی غەمەکەم.. هەر دەتگەمێ
ئەمجارەیان –بەجیا لە دایک نابین
بەجیا نامرین..
هەر دەتگەمێ

تەمووز –١٩٧٣بەغدا

پێش یاخیبوون.. بەچەند ساتێ

– برۆکانت.. دوو شەپۆلن.. تریفەی چاو..
بەخشیوونی بەجێنیشتەی پەرچەمی خاو
قژی لاجان.. خاو و پەخشان.. لەسەر گۆنا
چەند دێرێکن.. وەک شیعری جوان.. لە دیوانا
–بەڵێ جاران ئەو گۆرانییەت.. بۆم دەچرپان
بیرت ماوە
–بەڵی خاتوون..
پەشمان نیم لەو هەنگاوە.
–ئەی بۆ ئێستا وەک جاران نیت
لە من وایە.. دڵداریت لە بەرچاو کەوتووە و
منت ناوێ
–بەپێچەوانەوە ئێستا، زیاد لە جاران
خۆشم دەوێی
جاران دەمویست تەنیا هاوڕێی ناو جێگام بی
بەڵام ئێستاکە دەمەوێ، هاوڕێ و ڕێبواری ڕێگام بی
لەبری بۆینباخێکی جوان
تفەنگێکم بکەیتە شان!

نیسان –١٩٧٣بەغدا

کوف لە کون

لەمێژەوە بەشەق لە دەرگاکان دەدەن
هاوار دەکەن (کێ پیاوە کێ؟ کێ لە ماڵە)
لەودیو.. دەنگێکی کزۆڵە.. بۆی دەلەرزێ
-ئەرێ قوربان پیاوت دەوێ؟.. ئەمە حاڵە
ئێمە پیاومان -کەی لە ماڵە!
(شوکر و موکر.. ئاگرە سوورە
لێمان دوورە)
دەنگیش ئەوسا نێرەکەری
فەرمانەکانی دەردەکا
– دەرگاکانتان سەرکڵۆم کەن
– منداڵەکان – سەرەتاتکێی کۆڵان نەکەن
– دەست لە کلاوەکان.. بەرنەدەن
– ئەمە بڕیاری ئێمەیە
(نان کردنەوەش لەسەر تەنوور قەدەغەیە)

***

من ئەوساکە
لای کابرایەکی تەختەتاش.. شاگردێ بووم
بینیم خەڵکی پێویستییان، پەنجەرەیە
کەچی وەستا
تەختەکان دەکا بەدەرگا
ئەیویست دەرگا.. لە ئێسکی خەڵک
دروست بکا.

کاتێ زانیم وەستا کەرە
من ئێسکیم کرد بە(پەنجەرە)
سەر کلۆمی دەرگام شکاند
تۆپم دایە دەست منداڵان
زۆربەیانم کردە کۆڵان
شاعیرێکم– هەر ئەوەندە لەدەست من دێ
سیحرباز نیم.. هەر بەتەنیا (کوف لە کون)ێ
گەرووی هەموو تەندوورەکان
پڕکەم لە نان
***
وەسیێتێکم هەیە بۆتان
ئەگەر ڕۆژێ.. ڕەخنەگرێ
لە دەرگای شیعرەکانی دام
بێ تێگەیین.. بەپۆستاڵی قەڵەمەکەی
کوڕ و کچەکانی شێلام
وتی: ئەم شاعیرە، لە سەرەتا، پێ دەکەنی
بەڵام دوایی بەرگەی نەگرت
گەر وای فەرموو.. ڕەخنەگرێ
با ببوورێ
لێی بێنە جواب
بڵێن جەناب
تۆ لە حەوشەی
گەر وردبینی.. گەر دەتوانی
بچۆ ژوورێ

تەمووز ١٩٧٣بەغدا

مليم مليم

ڕۆژ و مانگ و ئەستێرەکان
پرشە و کاکێشی.. ئاسمان
هەموو زەوین
ئاسمان زەوی سەرەوبنە
یەک زەویی.. ئەنجن ئەنجنە
***
دەستگیرانێکم هەیە من
مليم مليم هەموو لەشی خوڵقێنراوە
بۆ پەرستن
***
باوانەکەم.. سەرسام مەبە و مەڵێ:
-دڵدارێکی شێت و ونە
کاتێک دەڵێم:
زەوی دەستگیرانی منە

تشرینی دووەم - ١٩٧٣

بڕووخێ ئۆقرەی بەندەرەکان

لە باخەڵما.. ئۆقرە دەگری.. وەک کەروێشکێ
پەنجەی یاریم.. ئارەزووەکانت.. دەپێکێ
لەسەر سنگم.. خەوی لەزەت دەتباتەوە و
بەچی دەچێ
کە من لە ناخەوە ئۆقرەم..
لە بێ ئۆقرەییدا بگری!!!

***

ئۆقرە دەگریت و دەگەیتە.. هیواکانت
بەڵام گرێکانی ناو من
بەخۆ خواردنەوە دەمگوشن
وردم دەکەن.. دەمهاڕن.. ئەنجن بە ئەنجن
بەم گەردوونەدا.. دەمپەخشێنن
وەک ستارەی وردی کاکێش
گرێکانم دەبەن بۆ ژان.. دەبەن بۆ ئێش

***

تۆش وەکو هەموو ئەوانەی
لەزەتەکانیان (سنوور)ی و خۆ بۆخۆیین
(هیوا)کانتان، ماسییەکی گوێ بەندەرین
ئێوەی کە بۆ بەندەر ماڵین
نەفامییە/ساکارییە/گێلییەکانتان..
تۆڕێکی وردی گوناهێن
دەتانبەنەوە بۆ ئۆقرەی بەندەرەکان.

ماسیی هیواکانی منیش
له حوکمی بەندەردا .. دەرچوون.
هەتا زووە.. دەستم لێ بشۆ.. ئەی خاتوون
تازە کەس نییە بتوانێ
بمگەڕێنێتەوە بەندەرە
ساختە/کۆنە/ وشکەکانتان
هەر ڕووبارێک دەبم هەرچی خەمتان هەیە
وەکو یاقووت دەیگرمە بن
تا دەیانکەمە (سەرمایە)ی
بنکەی لاوانی لەمەولا.. دەستپێکردن

١٩٧٥- هاوکاری

هۆڵی خوێندنەوە

بەدەفتەرەکەی دەستتەوە
دانیشتووی بۆ خوێندنەوە
ئاگادار نی.. لە پەڕەی مات
کاتی خوێندنەوە چی لێ هات؟!
خاتوونەکەم ئەو دەفتەرە
لەخۆشیدا ئاڵ هەڵگەڕا
هەر دەتوت جنسی بەشەرە
کاتێ بەچرپەی لێوەوە
بەدەم نیگای خوێندنەوەوە
ڕانتی بۆ بوو بە جۆلانە
ڕووانی لەو نیگارە جوانە
خەریک دەبوو لەخۆشیدا
نم-ی نەشئەی عەتر دەردا
***
سەرێ هەڵبڕە خانمەکەم.. وام حسابکە
منیش شێوە دەفتەرێکم
دێر دێر بووم بۆ چپەی لێوت
پەڕە پەڕە بووم بۆ نیگات
جوانێ سەرێ بەرزکەرەوە
وەک ئەو خواپێداوەی دەستت
کە هیچ نەبێ لە دوورەوە
جارێ وا بمخوێنەرەوە
حوزەیران - ١٩٧١نامەخانەی مەرکەزی بەغدا

نەکەی.. نەکەی

ڕێبوارێکی ئاوارە بووم.. لە شەوی پرچەکانتا
خاڵێکی ڕەشی ورد بووم.. لەسەر ئەو گۆنا جوانە
ماسییەکی بچووک بووم.. لە دەریای چاوەکانتا
خەندەیەکی گەرم بووم.. لە نێوان ئەو لێوانە
لە پاش چوار ساڵ
چوار ساڵی پڕ خەو و خەیاڵ
ژیانی تاڵ
هیواکانی خستمە ژێر باڵ
ڕێبوار.. ون بوو... خاڵ بزڕکا
خەندە.. زەرد بوو... ماسی خنکا
-ئەی ژینی چوار ساڵ سەربڕراو
ئەی نائومێدی ئەقڵ خاو
نەکەی.. نەکەی.. نەکەی ڕۆژێ لە یادی کەی
نەکەی.. نەکەی.. نەکەی ساتێ لە یادی کەی

***

خۆشم دەوێت.. وەکو دەمویست
ئێستاش دڵم.. لانەی یادی ئەوی تیایە
بۆیەکە من، نایڕووخێنم
ئێستاش ژینم.. نامەی باسی ئەوی تیایە
بۆیەکە من، نایسووتێنم
هیچ شک نابەم.. جگە لەوەی
یەک گۆرانی بۆ ڕێک دەخەم

هەرەشەیە.. لە هەموو ئەم كەونەی دەكەم
-نەكەی.. نەكەی.. یادی چوار ساڵ لە دڵ دەركەی
نەكەی.. نەكەی.. خۆشەویستی لە دڵ دەركەی
***
پاش ئەوەی كە نامەكانیم
بەدەستی خۆم هەموو دڕاند
پاش ئەوەی كە كچی مەیلیم
لە ناكاوێكا توند خنكاند
كوانێ نامەی ئینجیلی چوار ساڵ دڵداری!
كوانی كۆرپەی مەیلی چوار ساڵ بەختیاری!
-نەكەی.. نەكەی.. هەتاكو هەی..لە یادی كەی
هەتاكو هەی.. نەكەی نەكەی.. لە یادی كەی
نیسان-١٩٧١

نا.. بێسوودە

نا خانمەکەم.. زۆر بێسوودە
بەدزییەوە حەز لێکردن
بەتەنیا قسەی زلکردن
بەچی دەچێ.. بۆ یەکتری مەتارە بین..
بخنکێیت و نەمخۆیتەوە، بخنکێم و نەتخۆمەوە!
من لێرەوە بتوێمەوە.. تەنیایی خۆم بجوومەوە
تۆش بەرامبەرم ڕابووری.. خوارووی لێوی خۆت بمژی
بەتیشکی دوو چاوی برسی
پیاوەتی ناو ناخم بکوژی
بەهەنسکی بەحەز تاساو
بەپرشە پرشی برژانگت
بەلێو/برۆ/گۆنا/بەدان
قژم/چاوم/لێوم/دڵم
کاڵاو باڵام داکرۆژی
کرۆژتنم.. داکرۆژی
لە دوورەوە بۆ دوورەوە بتوێیتەوە
ناشێ دەنگ کەم، قیروسیا با سوێم بێتەوە..!
لەبەرئەوەی شاعیرێکی جوان پەروەرم
خانمەکەم.. قەینا شاعیرم.. شاعیر نیم.. نا پێغەمبەرم
بەڵام خۆ جنسی بەشەرم
دڵم هەیە.. مەیلم هەیە.. زیاد لە هەموو خاوەن مەیلی
مایل بەگەشت و سەفەرم

هەموو ڕۆژێ وەک کەشتییەوان
لە ڕەش و سەوز و شینی کاڵ
وێڵی دەریای چاوەکانم.. گەرم بێ سارد
تیایدا دەژیم
من کۆتری گومەزی جووت مەمکەکەتم
قومری باڵای سەرووەکەتم
توند بمگوشە.. سەد خەوی (خۆزگە) بدڕێنە
یەک خونچەی (ئۆخەی) بدوێنە
شەرم مەکە لە سۆزی سەر پەنجەکانم
جۆرێکە سۆزی پەنجەی من..
تا لێی نەخشێ شنەی نەرمی..
لەشولارێکی خوێن گەرمی
گیان لە ئارەزوو خولقێنراو
وا ناخرۆشێ.. بەجۆرێ
کە..
مێژووی لەشت بگۆڕێ.

ئەیلوول – ١٩٧١سلێمانی

نازدارێک و هەژدە نەفەر

ئەی نازداری نووستووی ناو پاس
ئاگادار نیت.. لەو دڵانەی دەوروپشتت..!
ئاگادار نیت لەو -ئارام-انەی تۆ کوشتت..!
کەوتوویتە ناو جیهانی خەو
چش لە هەژدەی وەک من و ئەو
با لێرەوە لەگەڵ تیشکی خۆری ئەم ئێوارەیەدا
بتوێینەوە
لەگەڵ ورشەی قژی کاڵت
لەگەڵ پێستی پەمەیی بێ خەت و خاڵت
وەک منداڵی سەر گڕوگاڵ
بەستە بڵێین بۆ کوڵمی ئاڵ
ئاوات بخوازین بە (خەیاڵ)
-(لەبەر تریفەی مانگەشەو
کاتێ هەموو.. ئەو خەڵکەمان هێنایە خەو
لەسەر نەغمەی مۆسیقایە
دەست بخەمە ئەو کەمەرەی وەک مینایە
بلەنجێین و.. سەما بکەین
تا.. لەش.. خاوەنی توانایە).
بەڵام.. نازدار
ئەمانە هەمووی خەیاڵە
خەیاڵێکە.. وەک ئارەقی ئەو گۆنایەی
لە گەرمەی تین و نەشئەدا.. دێتە خوارێ

وەکو شەونم.. لە کوڵم و گەردن ئەبارێ
کەچی کاتێ
فێنکیی تۆزێ ئارام دێ
هیچێکی وای لێ نامێنێ
ئەو بارانە نەرمە وشکە
ئەو گۆنا گەشە ناسکە.. بێ پڕیشکە
وەک خەیاڵی هەموو ئێمە..
دەڕوا
دەڕوا
تەنیا شتێ بەجێی بێڵێ
یادگاری ئەو خۆرەیە.. تا ئاوابوو
بەیەک خەندەی تۆ.. شاد نەبوو
ئەی نازداری نووستووی ناو پاس
-ئەوەی لەلای من مەبەستە
ئەوە نییە.. کە بتگاتێ.. ئەم دوو دەستە.
ئەیلوول – ١٩٧١ڕێگەی سلێمانی و بەغدا

نازداری جافان

تریقـەی پێکەنینەکـەت.. ســەمـفـۆنیـیـەکـە بۆ (ســەمــا)
ئاوازێکە پڕ لە نـەشــئــە.. کــار لە دڵی مــردووش دەکــا
پێ بکەنە کەسێک شـاد بوو.. لە باسـی خەم بێ خـەبەر بوو
ئەی مۆسـیقای گـەرووی ناسک، کاتی بێدەنگی بەسەرچوو
با شـووشـە عـەترێ بپرژێ، زۆر بـۆن خـۆشـتـر لە (شـانێل)
شـــادی بەزۆر بێـنێــتــە دڵ، وەک دەمـی هـەبێ و بانگ بکا
کـە هـیـچ نەبێ ئـەم مـاوەیە مــەست بین بەتـریقـەی بـەسـۆز
سوود لەم ساتەمان وەرگرین، وەک هەنگی وریای شیلەدۆز

ئاب -١٩٧٠سلێمانی

بیرت دەکەم

وەک چاوی کوێر بۆ بینایی
وەک لێوی وشک بۆ تەڕایی
حەزم لێتە و
بیرت دەکەم
وەک سایەقەی پاشی باران
وەک پێکەنینی دوای گریان
وەک هەناسەی دەمی خنکاو
وەک تینوێتی (حسێن) بۆ ئاو
بیرت دەکەم
بیرت دەکەم وەک ڕۆژانی
باوەخوونی لێکبڕانی
زاوا .. لە بووک
بیرت دەکەم
بیرت دەکەم

١٩٧٣

هاوین

لە هاوەڵێکت پرسی بوو:
کابرای دڵبەرد.. کابرای دڵسارد
ئەم هاوینەی چۆن ڕابوارد؟!
***
ئەم هاوینە!!!
لە باخی یادگارتدا.. شەتڵ بووبووم
لە ئاستی نازی پارتدا.. کڵۆڵ بووبووم
بەبێ ئەوەی پێم بزانی.
***
لە شەوی چاوی تۆی بۆ من (بت)
چوار جار خۆم شت
هاتوچۆی دەرگاکەتم کرد
مەیتی دڵی خۆمم پێ بوو – دەخولامەوە
وەک شتێکی هەرگیز نەبوو... پاڕامەوە
لە گۆڕی چوار ساڵی زیندوو
هەتاوەکو توامەوە
بەبێ ئەوەی پێم بزانی.
ئەم هاوینە..
بەدەردێکی کوشندەوە گیرسامەوە
هەموو دڵۆپە فرمێسکێ
پارچەیەک لە دڵمی تیا بوو
هەموو گرمۆڵە هەنسکێ

پارچەیەک لە (سی)می تیا بوو
هەتا وەکو بڕامەوە
بەبێ ئەوەی پێم بزانی
***
بەڵێ ئەی جوان
کابرای دڵبەرد.. کابرای دڵسارد
ئەم هاوینەی.. وا ڕابوارد

١٩٧١

دارچین

دوێنێ (خۆر) چەپکێ لە پرچی
لێ ون بووبوو
ئەم بەیانییە کە تۆم بینی
بەقژتەوە.. پۆستجێ بوو

***

دوێ شەو لەلای ماڵتانەوە
شەوگار کەمێ کاڵ بووبووەوە
ئەمڕۆ بیستم
چاوەکانت پێ ڕشتبوو

***

دوو ئەستێرەی خنجیلانەی
جوان و ساوا
بەر شەوارەی چاوت کەوتن
بەرەبەیان.. جووتێ گوارە بوون
لە گوێتا.

***

خانم هەر ئەم شیعرەم ماوە.. ئەوا ئەویش بەفیدات بوو
نەکەی پێم بڵێی (نامەوێ) بۆ نازێکت بیخەرە کار
ئەگەر هەر هیچ.. هەر هیچ نەبوو
بەو دەم و دانە وردانەت.. لەجیاتی بنێشتی دارچین
کەمێ بیجوو.

١٩٧٢

ئەی جوان

ئەی ناسکتر لە شیعری جوان
بەلەزەتتر لە تەزووی گیان
ئەی دڵگیرتر لە مۆسیقا..
ئەی جوان.. ئەی جوان
***
ئەی ئەسمەری باڵا سەروو
چاومەندی کەمێ خەواڵوو
پەروانەم و شەوارە بووم
لەبەر تیشکی چاوتا کەوتووم
ئەی سنگ بەرزی کەمەر باریک
تەسریحە وەک شەوی تاریک
ئەستێرەم و ئاوارە بووم
لە شەوی پەرچەمتا ون بووم
***
ئەی قسە وردی لەسەرخۆ
دەم و لێو وەک نوقڵە مینۆ
پەپوولە بووم دەخولامەوە
بەلێوتەوە گیرسامەوە
***
ئەی سیحری ناز.. شێوە ئاسک
پووز کافووری، لەنجە ناسک
ئازارێک بووم.. دەتلامەوە
لە لەنجەتا توامەوە
ئەی جوان.. ئەی جوان

ئەیلول – ١٩٧١

چای تاڵ

١

– بۆ بێدەنگی.. بۆچی وەها کپ و مەندی
قسە بکە.. شتێ بڵێ
هەرچی شتێ دەڵێی.. بڵێ
–دەمەوێ باسی تۆ بکەم.. بەڵام وشەکانی ناخم
پێش ئەوەی کە بێنە دەرێ
لە نێوانی لێوەکانما.. سەرسامی دایان دەگرێ
– بمبەخشە.. خانم.. نەمزانی
شاعیرێکی وا شەرمنی
– شاعیری و شیعرم بۆ چییە
تۆم بەسە.. تۆ شیعری منی
– بەڵام گیانە.. بەگفتی جوان، تۆ شاعیری
گەر ڕازی نی.. قەیناکە دڵی شاعیری
خانمەکەم تۆ دڵی منی
(بەیەک نەغمەی خۆش پێکەنی)
– من شاعیر نیم.. شاعیر ویستم
نابینی وا تۆی شاعیرم.. دەپەرستم!!
– هەزار ئەفسووس کەوا پێکەنین نانووسرێ
دەنا پێکەنینەکەت.. لە گەلێ شیعر خۆشترە
لە زۆر ئاواز بەسۆزترە

٢

(شاگردی یانەکە.. چاکەی هێنا.. کەمێ تاڵ بوو)

– کەمی شەکر تێ کردووە.. کابرای چایچی سەری قاڵە
ئارام بگرە با پێی بڵێم.. چا–کە، تاڵە
– گوێ مەدەرێ.. هەست بەتاڵیی چا–کە ناکەم
چونکە کاتی قوم لێدانی.. تەماشای چاوی تۆ دەکەم
تەماشای لێوی تۆ دەکەم
– دیسان خۆم و شاعیرێتیم.. کز دەبینم
بەرامبەر بەگفتەکانت دادەمێنم
بەرامبەر شیعرەکانی تۆ.. من هەر هیچ نیم
– چۆن دڵت دێ!.. هەرچی قسەیەک من دەیکەم
هانا بۆ مەیلی تۆ دەبەم
خورپەم لەتۆ وەرگرتووە
ئەوەی دەیڵێم.. شتێکە–کەم..
.. لەوەی لە تۆم وەرگرتووە
– دەخیل خانم.. چ ڕەوانبێژێکی گەورەی!!
بەرامبەر تۆ هەموو شتێکم بیرچووە
دەخیلە تۆ لە کوێ دەرچووی! چیت خوێندووە؟!
– هێندە چاوی تۆم خوێندووە
هێندەی مەیلی تۆم خوێندووە
ئەوەندە هیچ کتێبێکی پیرۆزی کەم.. نەخوێندووە
خۆتت بۆچی لە بیر چووە
تۆ بەرگ و زنجیری زێڕی
قورئانێکی بەخشراوی
بەگەردنما هەڵواسراوی
لە نێوانی مەمکەکانما.. دانراوی

یانەی کۆلیجی ئاداب –
بەغدا ١٩٧١

تێبینی: دیالۆگەکانی ئافرەتەکە هی خاتوونێکی هاوڕێی قوتابیم بوو تەنیا هەندێ دەستکاری هونەرییم لە فۆرمەکەیدا کردووە.

سلۆ slow

ئەی پەریی نازگەرمی ناسکۆڵەی ڕوونەخشین
وردیلەی ساکاری نەرمۆڵەی نازەنین
با ئەمشەو مۆسیقای ئاوازی ناخی گەرم
لای بدا مەندێتی پەردەی ڕوو – ئاڵی شەرم
تا بەدەم لەنجەوە ڕوومەت و لێوی وشک
تێر ئاودەم بەتاڤگەی پەرچەمی بێ پڕیشک
تۆش دەستخە ناو دەستم با پەنجەی تینووی من
گوڵاوی ئارەقی ناو دەستت هەڵمژن
تا دەستم لە کەمەر بئاڵێ بۆ سەما
لەپی دەست مەڕمەڕی نەرمی خوا.. زیارەت کا.

***

پێستی لەشی پەمەیی.. نەغمەی ڕاز شەرماوی
خەندەی لێو عەتراوی.. تیشکی چاو سیحراوی
ئەوەی تۆ شەرم دەکەی.. کە بیلێی.. شۆخی جوان
پێنج پەنجەی گوشراوت لە دەستمی زوو گەیان

***

مۆسیقا ورشەی ناز لە چرپەی تۆ دەدزێ
تیشکی شەم.. بەیەک چاو دەڕوانێ و دەلەرزێ
بۆیە من پەیوەندیم لەگەڵ ئەم عالەما
لە (سرپە)ی یەکەمین وەتەرا بەجێ ما

***

خـانمەکـەم.. جـار جـارێ سـەری ناز هەڵبـڕە
بـەو چاوە مـەسـتـانە.. تـاپۆی خـەم سـەربڕە
لێت دووربم.. یا بمرم مـەحـاڵە.. چونکە من
لە دڵتـا جـێم هەیە و بەهەشـتـیی.. نـامـرن

شوبات ۱۹۷۱

ڕۆمانتیک

ئەی تاڤگەی ڕەشی تەسریحە
ئەی تاریکیی شەوی ڕژاو
ئەی بارانی عەتراویی خاو
ئەی گەردەلوولی داهێنراو
بەس بیشارەوە گەردنی
خنکام.. بۆ پرشەیەک هەتاو

***

ئەی قردێلەی سەر تەسریحە
تەوقەی زڕکفتی جوانی سەر
ئەی مانگی تەنیای دەربەدەر
ئەی کەشتیی سەر شەپۆلی قژ
چەند بێهۆشی.. مەستی بێ رووی
دە بەس بگوشە گەردنی تەسریحەکەت
من لێرەوە ئەوا خنکام.. سنگم توند بوو
دەست بەردە.. بۆ خاتری خوا.. ناسکە موو

***

ئەی جووتێ گوارەی نارنجی
ئەی دانیشتووی کەژاوەی نەرمی پەمەیی
لە ماچێکی وەها نوقمی
زەردهەڵگەڕاوی وا ئەمری
هێندە نەرمی گوێت مژی
ئەوا شێت بووم.. بەداخەوە بۆ دەمکوژی!

***

ئەی قەڵەمی هەناسە ڕەش
ئەی ماچکەری دوو چاوی گەش
بەس پەڕەی گوڵاڵەی پێڵوو.. ماچکەرەوە
کلیان ناوێ.. خۆیان ڕەشن.. بەسە لە کۆڵیان بەرەوە
لە غیرەتدا.. من لێرەوە.. وا دڵم هاتە دەرەوە
ئەی دوو چاوی نیوە نووستوو
ئەی دوو ئەستێرەی خەواڵوو
بۆ کەوتوونەتە باوەشی.. جووتێ برۆی ڕەشی.. تاریک
تۆ ئەی برۆ.. ئەی دوو چڵ ڕێحانەی باریک
چیم لێ دەکەی..! لە بەر دەمتام..
بەس تکایە.. بەرەڵایان کە.. وا سووتام
***
ئەی لۆکەی بۆدرەی گۆنا
ئەی هەوری پەمەیی شەیدا
کەم خۆت هەڵسوو لەو کوڵمانە
دڵی تینووم ئەوا خنکا
من تازە گیانم.. لەدەست چوو
دڵ کە ئاڵە.. خۆڵی کاڵە.. تووبی خوا
لەجێی بۆدرە.. وەربگرە
.. بەسە ڕاوەستە.. هەی برسی
ڕوحم دەرچوو.. لە تکاکەم بۆ ناپرسی؟!
لای خۆت لۆکەی!!
چەند دڵڕەق و ئێسک قورسی
***
ئەی ڕووچی لێو.. ئەی غونچەکەی غونچەپەرست

ئەی زمانی پەمەیی شێت
هانام هانی.. بەس دەمی وەک شووشە عەتر
بلێسەوە
ئەوا تەقیم.. سوێم بووەوە
***
ئەی بۆیەی نینۆکی پەنجە
ئەی فرمێسک ئاڵی عەتراوی
ئەی خوێن تواوەی ورشاوی
ئەی گڕ شلی بریسکاوی
هاوار نەکەی بەفتیلەی گڕ
دای گیرسێنێ (دە) پەنجەی وەک کافووری چوڕ
نەکەی ئامان.. بەسە دڵ بەرگە ناگرێ
(دە) مۆم پێکەوە گڕ بگرێ
***
ئەی عەتری شووشەی کریستاڵ
ئەی ئاورنگی تەڕی بەهار
ئەی فرمێسکی چاوی نازدار
ئەی تەرزەی گەرمی.. پرشنگدار
هەر تۆ ماوی خۆت بنوێنی
بلێم.. نەلێم، تۆش ئامادەی
کە خوێنی خۆت بپرژێنی
بەس تکایە زۆر نەرم بە
سینە و گەردن نەڕووشێنی
لە خەفەتیا.. نەمفەوتێنی
***
ئەی خورپەکەی گیانی شیعرم

هەستم دەرخە.. پێویستم پێت
تابلۆیەکە نازداری کورد.. شەفافترە لە
(ڕۆمانتیک)
بەڵام ئەفسووس.. من بۆ ناگەمە مەبەستم!
شیعری وەسفی وردم.. ورد کرد
خەیاڵی جوان.. بەرگەی خەیاڵمی نەگرت
بەهرەی شیعرم بۆ تۆراوە!
بۆ لە ناخا.. گیانم دەخوا..
کەچی لەسەر کاغەزەکەم – تا ئێستا
چارەم نەدیوە!!
شیعرێ بەرگەی هەستم بگرێ
بۆ تا ئێستا.. نەمنووسیووە؟!

کانوونی ٢ – ١٩٧١

– (میهرەجانی یەکەمی شیعری بەشی کوردی لە کۆلیجی ئاداب – زانستگای بەغدا لە هۆڵی –ساطع الحصری– خوێندرایەوە)

خەمی بێ سەر

ئەی خاتوون.. بەژن جوانی (سیما-پەری)
وشەی شیعرم.. بەرامبەرت وەک پەری
کە (تافتەی بێباکی)ت دەکاتە بەری
لە خۆشیدا.. نوقم دەبێ و دەگری
(تافتەی بێباکی)ی تۆ ناگۆڕێتەوە
بەوەی (جەلسەی باوەش) دەکاتە بەری
***
بەژن جوانی (سیما- پەری) مناڵکار
خزمتم من.. بەحسابی کەسوکار
بەس درۆیە - چۆن دەڕوانم.. شتێکی
بۆ دڵی من.. دۆستی، کەسی، خوشکێکی
گشت خەمە ناسکەکانمت لەبەردایە
وەک لە نیگام دروست کرابی وایە
***
دڵگیر مەبە.. هانا-م دەبێتە.. شەرم
بێباکانە دانیشە بەرامبەرم
سڵ مەکە لێم.. بەژن جوان، من سێبەرم
من ڕێبواری ڕێی خەمێکی.. بێ سەرم
(وەی)م نییە و (خۆم) بەدیاری بۆ (خەم) دەبەم.

ئاب ١٩٧٣بەغدا

* لە سەر کێشی (خاوکەر) دانراوە و پێشکێش کراوە بەهاوڕێم ڕەووف حەسەن

دڵڕاگرتن

ناسکۆڵە خنجیلانەکەم.. بافێر ببین
چۆن.. دڵی یەکتر ڕابگرین..
***
خاتوونە نەشمیلانەکەم
خەم–وەک دڵی تۆ ناسکە
لە ناو دڵۆپێ فرمێسکدا
دەتوێتەوە.
خەم.. وەک شیعری من ناسکە
لە پرشنگی پێکەنیندا
دەتوێتەوە
گەر خۆشەویستیم ڕادەگری
ناوەند مەبە
یا پێ بکەنە.. یان بگری

تشرینی دووەمی –١٩٧٣

ناسکە برووسکە

ساتێک کە یادت دەکەم
هەست دەکەم
دڵدارێکی ئەفسانەیی
بێ جێ و ڕێم
لەوەتەی ئەم زەمینە
بەدەوری ڕۆژدا .. دەگەڕێ
من
لە دەورت
دەگەڕێم

کانوونی دووەمی – ١٩٧٤

نەناسێ

١

ئەو ساتانەی – کە پێم دەگەی
ئەی نەشمیلەی نەناسراوی، سەر ڕێگام
بەنازی دوودڵی و شەرم
چەپک.. چەپک
پرشنگی نازدار و گەرم
دەخەیتە باوەشی نیگام
منی شەیداش..
هەر بەدەم وێڵیی ڕێمەوە
ون و سەرسام
بەو داخی نەناسراوییەت.. دەتلێمەوە
وەک سرپەیەک
هێواش.. هێواش
لە هەنگاوی ڕێبوارە بێ باکەکانی
دەوروپشتما
دەتوێمەوە
دەتوێ.. مەوە

٢

ئەی نازدارە خنجیلانە.. نەناسەکە
بۆ شەوگاران..!
کە خەیاڵت.. دەبێتە میوانی جێگام..

یەک پارچە بینایی هیوام..
باوەش.. باوەش..
پڕ دەبێ لە ڕووناکی و کام!!؟
بەدوێنێ شەو..
کە ڕۆژ بۆوە و.. زانیم تەنیام
تێر.. تێر
گریام
گریام؟!!

کانوونی دووەمی – ١٩٧٤

دوو گۆرانی تر بۆ شووشەخان

١

دڵۆپی باران/نیشانەی بوونی/خۆر و دەریایە
خۆر و دەریاکان/نیشانەی بوونی/بارانی تیایە
تۆی خۆشەویستم
نیشانەی بوونی منی شەیداتە
منی شێت و وێڵ
نیشانەی بوونی تۆی کارەساتە
-سوێندت بۆ دەخۆم.. بە
خۆشەویستی و
تۆ و
من و
خۆر و
هەموو دەریاکان
گەر جێم بهێڵی:
هێز لە گەردووندا.. دەبێ سەرنگوون
ڕەوتی تێکدەچێ و
لەتوپەت دەبێ.. معادەلەی بوون

٢

هێشتا بە باشی نەمدیوی
بۆ تیشکی زەردەخەنەکەت، بووم بەزەوی و
هێشتا بەباشی نەمدیوی

له دەوری لێوت گەڕام و
شەو و ڕۆژم پێکەوە دی
هێشتا بەباشی نەمدیوی.
***
بووم بەپەپوولە و هەڵفڕیم، بەشەوارەی تیشکەکانی
چاوانتەوە
لەسەر چڵی هەر تیشکێکیان.. نیشتمەوە
شەیدای چڵەکەی تریان بووم
ئەم چڵ.. ئەو چڵ/ئەوچڵ.. ئەم چڵ
ماندوو بووم و بەگۆناتدا.. کە هاتمەوە..
دیسانەوە بووم بەزەوی
له دەوری لێوت گەڕام و
نە شەو.. نە ڕۆژ.. هیچم نەدی

حوزەیران – ١٩٧٦

هەبێ و لەڕێ بێ

لەوەتەی بووی بەئاشنام
گوێم ئاشنای، سەمفۆنیای عەتری دەنگتە و
گاڵتە بەمەرگی خۆم دەکەم.
لەوەتەی بووی بەدۆستی من
چاوم دۆستی، بارانی تیشکی چاوتە و
گاڵتە بەمەرگی خۆم دەکەم.

***

لەوەتەی بووی بەنیوەی من.. بووم بەنیوەت
لەوساکەوە.. من بەڵێنم بەچاوت دا..
مەیلەکانت لە جۆلانەی چاوەکانما ڕابژەنم
من بەڵێنم بەلێوت دا
زەردەواڵەی شەیتانی لێ بتەرێنم
لەوساکەوە.. گاڵتە بەدوو مەرگ دەکەم
هەر بەمەرجێ
ئەم کاروانی وەنەوشەیە..
هەر لەڕێ بێ

مایس – ١٩٧٦

قسەی مناڵەکە

پرسیت،
چۆن زانیم.. من تۆم خۆش دەوێ؟
***
شەوێ.. تەلەفزیۆن
ئاهەنگێکی گەورەی گێڕا
چەند جوانێکم لێ هەڵبژارد
کە.. بەدڵمن..
مناڵێکی نەشمیلانە
لەولامەوە وتی: (کاکە
ئەوانەی هەڵت بژاردن
هەر هەموویان..
لەڤلان دەچن)

کانوونی – ١٩٧٦

باڵێ-ی دوو دەنگ

– لە چاوی ڕەشتا
کۆتری سپیم بەخێو کرد و
نامەم پیا نارد بۆ دەریا
کە نامەی خوێندەوە.. ڕەش هەڵگەڕا
وتی: هێشتا
– لە ناو فرمێسکتا
ڕاوە زەردەخەنەم کرد و
ناردمنە سەر شانۆی سام
کە سەمای باڵێیان کرد.. زەرد هەڵگەڕام
تێر تێر گریام
***
–زەوی پۆلیس، دەریا، نەهەنگ، ئاسمان–واشە
ئێمە و ماسی و پاساری.. چی بکەین باشە!
–سەمای باڵێ.
***
–سام سامی گرت، ترس، ترسا
مردن خۆی کوشت، گریان.. گریا
کەچی ئێوە، وازتان لە سەما نەهێنا
– واز ناهێنین
***
با مۆسیقا.. بتاسێ
هەموو ئالەتەکان بشکێن

با شانۆکە ئاو بیبا
کڵۆپەکان بخنکێن
واز لەم باڵێیە ناهێنین
***
ئەم نەفەسە، سەمفۆنیایە.. نەک یاسین
ئەم چوار وەرزە، هی سەمایە.. نەک تاسین
***
....
....
....
....

تشرینی دووی – ١٩٧٦

ماسی و کۆتر

تاقیکردنەوەیەکی نوێ بۆ دانانی شیعری ئەلەکترۆنیک

ئەتۆمی دە ماسیی بێ ڕوو
ئەتۆمی دوو کۆتری سپیی دەنووک سووری چەقاوەسوو
کە گەیینە یەک
مۆلکیوڵێک-ن بزێو و ئاگر تێبەربوو
هاوبەش-ن لە هەرچی دەبێ و هەرچییەک بوو
بوونی ژیان.. لەم گەردوونە جەنجاڵ و زەبەندە
بە ئایۆن-یانەوە.. بەندە.

***

مەمکەکانت.. جووتێ کۆتری سپین
لەسەر دەریای کافووری سینەت هەڵنیشتوون
پەنجەکانم.. کۆمەڵی ماسیی لاسار و چوختی و بێ ڕوون
هۆگریان بوون.

***

خاتوونەکەم.. هێمنیی دەریا تێک مەدە
ئاشتیی گەردوون مەشڵەقێنە
بەچاوی تۆ.. ئاشتی لەلای ڕەقیبەکان
هەر گفتە و هەر تف و جوێنە
بەچاوی تۆ.. نرخی ئاشتی
ئێستاش هەر باروت و خوێنە
ماسی و کۆتر..
خۆیان دۆستن، نازی بەینیان.. مەشێوێنە

***

خەمەکانم.. چەپکێ منداڵی چاوگەشی برسی و ڕووتن
لێکدانەوەت.. ڕستێ بەفر و تۆف و تەرزە و ڕەهێڵەیە
با ڕوو-م لە سنگتا.. نوقم کەم
منداڵەکان بپارێزم
لە هەرچی ئازارێک هەیە و هانا بۆ..
دەریای تۆ ببەم.
***
سیما-م لە دەریای سینەتا.. کە نوقم کرد
هەرچی هەستی گیانم هەیە.. خرۆشان
خۆنیشاندان-یان بەرپا کرد
بەرەو سیما-م کەوتنەڕێ.. داواکانیان
پێشکێش بەکۆتری دەریا کرد
کۆتر وتییە.. ماسی چاوگەش/ماسی وتی: بمگرە باوەش/
کۆتر وتی: بمگرە باوەش
***
- بۆچی.. من پێش دوێنێ هەبووم!!
دوێنێ بوو.. من خۆشم ویستی
لەوەتەی هەم خۆشم دەوێی
پێرێ نەبووم
دوێنێ بوو کە خۆشم ویستی
لەوەتەی هەم.. خۆشم دەوێی

تەمووز - ١٩٧٦

چاوڕەشەکەم

کتێبی بەرگ سفتی خۆشەویستیم زۆر خوێندەوە
بەڵام: کرێکارە بەرگ شڕەکان فێری دڵدارییان کردم
***
شەیدای چاوەکانتم و لە خەمی چاوەکانتا
نیرۆدا دوای مەرگی ئەلێندی کەوتووە
شیعر دەخوێنێتەوە.
تەلزەعتەر دەسووتێ و کەنفانی نیشتمان
بۆ ساوای ناو چادرەکان دروست دەکا.
سۆدان بەرگە خوێناوییەکەی مەحجووی لەبەر کردووە
سروودێکی نوێ.. بۆ ئەفەریقا دەڵێ.
لەوەتەی فاشیستەکان.. ڕەشەکان سەردەبڕن
من لە دژیانا و زیاد لە جاران
شەیدای چاوە ڕەشەکانتم
هەر بەمەرجێ تۆ شیرین بی
تۆ شیعرێکی کۆمۆنین بی
بینایی ببەخشیتەوە بەئەستێرە ساواکانی
ئەم هەرێمە

کانوونی دووەمی – ١٩٧٧

ڕاوە زەردەخەنە

دەریام.. بەڵام.. هەتا تۆی خۆر نەکەم بەئاشنا
بارانم لێ دروست، نابێ.
فرمێسکی.. بەڵام.. هەتا خۆت فێری ڕاوە زەردەخەنە..
نەکەی.. بەمن ناگەی
من و تۆ لە ئەفسانەی وەنەوشەدا، دەستلەملانێن
بەڵام لە گودۆی ئەم کاروانە.. دڵنیا نیم
لەوە دەترسم نەیەت
بێ و بەتەنیا.. تۆ بەرێ
بێ و بەتەنیا.. من بەرێ

***

گیانە.. تۆ کچۆڵەی شاعیرێکی
پێوانەکانی گەردوونی بۆ سەروبن کردی و وتی:
فەرموو لە بێستانی خەمەکانما
دروێنەی خەرمانی سەوزی هیوا و ورەی ژیان بکە
رۆڵە.. دەڕۆی ئۆغر.. بەڵام گەر رۆژگارێ هاتیتەوە و من نەمابووم
خەمی نامۆیی خۆت نەخۆی.. شیعرەکانم ڕاسپاردوون
هەموویان بۆت ببن بەدەست، هەموو ببن بە باوەش و
ئاوێزانی لەشە نەرمونۆڵەکەت بن، ئەفسووس دەڕۆی
ئەی کچۆڵەی/گریان و خەندە و زریان و تیشک
ئەم شاعیرە جێ مەهێڵە
ڕوو مەکە هەوای بلوێری بۆرژوواکان
شاعیر نەبێ.. کێ دەتوانێ..

لە تەپوتۆزی خاندا.. خانووی سەوزت بۆ دروست کا؟
شاعیر نەبێ.. کێ دەتوانێ..
کڕووزەی دەستەپاچەیی.. بکا بە سروودی یاخی؟
هەر شاعیرە.. لە فرمێسکی بێ کەساندا...
گوڵ دەڕوێنێ
هەر شاعیرە.. چاوی بێ هیوایان بەتیشکی ئومێد
دادەگیرسێنێ.

***

مەڕۆ و بزانە هەژارەکان بۆ ڕەنگ زەردن
بچۆ ماڵی پیاو ماقووڵەکان و بۆری ئاوی کۆشکەکانیان بکەوە
دەبینی نەوتی پیادێ.. خوێنی پیادێ

***

ئەم شاعیرە جێ مەهێڵە
ڕوو مەکە هەوای بلوێری بۆرژوواکان
مەمکە سرکەکانت.. مەکە شاباشی پیاوماقووڵان

***

ڕۆڵە تۆ گاورباخی و یاخیبوونی
کرێکارانی کۆمپانیای نەوتت نەدیوە
خوێنەکەیان ئەو ڕۆنەیە وا چەرخی ماشێنەکان
دەگەڕێنێ
مەڕۆ و تۆزێ گوێ بۆ دەنگی چەرخەکان ڕاگرە
سروودی چەرخەکان ببیستە:
دڵدار: خۆشەویستی و
کرێکار.. دەستی و
شاعیر... شیعری..
تەسلیم ناکا
تەسلیم نەبی.. تەسلیم نەبی.. تەسلیم نەبی.

کانوونی دووی – ١٩٧٧

سێیەم کۆمەڵە شیعر

سەمفۆنیای وەنەوشە

چاپی یەکەم: ساڵی ١٩٨٠- بەغدا

پێشکێشە بە
بەشــە شــیــرینەکــەی تری ژیانم و هــاوڕێی
ویژدانم شیرین. ک

له تەختێک هەڵدەستێ هەزارو یەک نەغمە
ئەویان شیرینتر دێتە گوێم زۆر نزمە..
گیانی من بۆ تەڵی وەنەوشە پەرۆشە
کە لە ژێر سێبەری تووترکا خامۆشە
گۆران

تا دڵداری بمێنێ، نووسین لەسەر دڵداری دەمێنێ. ئەگەر دڵداری نەما، ئادەمیزاد و ژیانیش نامێنێ. لە بابەت دڵدارییەوە زۆر وتراوە، بەڵام دەرگەی داهێنان دانەخراوە. ئەگەرچی داهێنان لە هونەری دڵداریدا کارێکی قورسە، بەڵام دڵشاد محەمەد ئەمین تێیدا سەرکەوتووە.

مارف خەزنەدار

سەمفۆنیای وەنەوشە

١

نەمامێکم.. ڕەگی ملێونەها درەختی پێش خۆم پێوەیە.
گەڵا و گوڵم لەم زەوییە خواستووە.
پاوانەی زەردەخەنە دەدەم بەساوای خۆزگەکان.
هەنگاو.. هەنگاو
سەما سەما سەما.

***

من عاشقی ئەم سەمایەم، بەڵام زستان
هەر پایزێکی ناردە لام
گەڵا و گوڵە خوازراوەکان دەدەمەوە
دەستی زەوی.
ماڵئاواییم گۆرانییە
هەنگاو.. هەنگاو
سەما سەما سـ سـ سـ

٢

کە بووم چەوساندنەوەیش هەبوو
بەڵام.... نامرم
هەتا پێکەوە نەمرین.
ئەوسا ئەی ئینسان
ڕۆژە ڕەشەکانی ژیانی من
هەر باس مەکە

با سەمفۆنیاکەت خەمناک نەبێ و
ئاسوودە بژی.

٣

باڵەکانتم پێ ببەخشە
زەوی بچکۆلەیە و بەشی
ئەم خۆشەویستییەم ناکا.

٤

ڕێگاکان تێکەڵ دەبن
ڕووبارێک هەنگاو
خۆی دەکا بەدڵی خۆردا.
ئەم بێدەنگییەت هەڵی گرتووم
دامنێ زەوی..
لە هەنگاوەکانم دڵنیام
دامنێ زەوی..
گوڵە گەنم
لە دەمی داسی
برسی
ناترسێ
دامنێ زەوی.

٥

ئەستێرەکان لە نێوانی..
(تێری)یە ئاوریشمینییەکەی ئەوان و
(برسێتی)ی ژوورەکەی مندا.. چرپە چرپیانە.

لەم بەر پەنجەرەیەدا کۆدەبنەوە
سەرەتاتکێم لێ دەکەن.
چاوەکانم بانگیان دەکەنە ژوورێ
دەست دەکەنە ملیان و پێکەوە
هەناسەکانم دەگرنە کۆڵ
لە دیواری ژوورەکەمدا
بەشوێن جێگا دەستەکانتا دەگەڕێن.
لەسەر شۆستەی برسییەکان
بەشوێن خەونەکانتا دەگەڕێن
نازانم دەتدۆزنەوە یان نا؟.. بەڵام
دەزانم هەرگیز تۆ جێ ناهێڵن.

٦

دەزانم ئەسپەکەت سەرکێشە، بەڵام
بەرەو هەر تاریکییەک.. هەر ڕووناکییەک
مل دەنێی.. دڵی منە.
دەزانم ئەسپەکەت سەرکێشە، بەڵام
لە هەر شوێنێک لێی دابەزی و دانەبەزی
دڵی منە.
تۆ دەزانی ئەسپەکەی تۆ
دڵی
کێیە؟!

٧

بازووەکانم بەڕۆژ کار و
بەشەو ئاوێزانتن

لە نێوان شەو و ڕۆژادا
دوو ڕووباری ئەسمەرن
لەوەتەی هەین، بۆرژوواکان تێر دەکەن و
خۆمان هەر برسیمانە.
وەرە گیانە لە بەرچاویان
یەکتر لە ئامێزگرین بەو دەستانەی..
کرێکار پەروەردە دەکەن نەک شەهەنشا.
وەرە گیانە ڕووبارەکان بدەین لەیەک
ئێمە قەت ئاسوودە نابین
هەتاکو نەبینە دەریا.

٨

ئەم سەفەرەی تەمەنم کرد بەدیاری
بۆ بەهاری چاوەکانت
باڵەکانتم بۆ بکەوە
جەنتاکەم ماندووە و پڕە لە باران
زستان وڕکی لێ گرتووە و
دەرگاکەتم بۆ بکەوە.

٩

چاوەکانت نیشتمانە و پەنابەر نیم
تیایاندا.
غەمبار مەبە
با هەست بەنامۆیی نەکەم.

١٠

ببووره لێم نازانم شیعری ڕەش دانێم.
هەموو شەوێ تا بەیانی
گیانم پڕی ئەندێشەیە و
شیعری سپیت بۆ ڕێک دەخەم
بەرەبەیانیان کە دەمەوێ بیخوێنمەوە
تێکەڵی تیشکی خۆر دەبێ و نایبینمەوە.
گوێم لەجریوەی پاسارییە و لەوە دەچێ
شیعرەکەم بێ و نەیناسمەوە.
هەرهەموویان باسی خۆشەویستیم دەکەن
گۆرانی بۆ چاوت دەڵێن
دەڵێی پاساری..!
شیعری سپی..!
وەکو گەنم هەڵدەچنن؟!

١١

بۆ دەستگیرانێک سەوداسەر بووم
بەقەد دایکم (خۆشی بوێم)
نەمدەزانی کە تووشت دێم
بەقەد دایکم (خۆشم دەوێی)
***
شەیدای دەستگیرانێک بووم
بەهەموو زمانەکانی (ئەم جیهانە)
(خۆشی بوێم)
نەمدەزانی کە تووشت دێم

بەهەموو زمانەکانی (ئەم گەردوونە)
(خۆشم دەوێی)

١٢

خۆشەویستیت مەدارێکە..
ناسکە خەوی بچووکترین نێرگز و
گەورەترین خۆری گەرمی
ئەم گەردوونەی پێوە بەندە.

***

دەستبەردارم مەبە جوانێ
پێ بکەنە و دام گیرسێنە
زەردەخەنەی تۆ نێرگزە و
لە چاویا من
خۆری گیانم هەر زۆر کزە.

١٣

بەرگی گەرم شک نابەم
کەچی حەز لە بەفر دەکەم.

***

حەزم لە دەریایە و مەلە نازانم
تۆم نەناسیبوو
ئێستا پڕ بە دڵ
حەزت لێ دەکەم

***

ڕووباری غەمی و.. غەمم خۆش ناوێ
بەڵام کاتێک
لە گیانمدا شەپۆل دەدەی

هەر زۆر زۆر زۆرم
خۆشدەوێی.

١٤

هەتا نەبووم بەڕەشەبا
شیعرەکانم بە ڕوانگەی نیگاکانتا
سەردەکەون.
چاو دامەخە با نەکەون
چاو دامەخە با ڕەشەبا
هەڵیان نەگرێت و نەیانبا.

١٥

دەنووک مەکەن بۆ قورقوشم
ئەو دوو کۆترە خرپنە
حەزیان لە چینەی
سەر سنگی منە.

١٦

کە شەوگاران
لە دۆزەخی ژوورەکەمدا شیعری
بەهەشتیی دەنووسم
گڵۆپە ڕەنگ زەردەکەم
شان دەنێتە سەر بێدەنگیی ژوورەکەم و
چاو لە چاوم ناترووکێنێ.
مەگەر
هەر ئەو بزانێ

مەگەر
هەر ئەو.

١٧

ماندووم..
لە عەرەقی ناوچەوان و لاملمدا
خۆر نوقمی ڕووباری سوورە و
بەهەزار پەل مەلە دەکا.
دەستم برد و
داوای دۆستایەتیمی کرد.
کە ڕوانیمە هەر دەستێکی
جێگا دەستی تۆم پێوە دی
حەسامەوە و
تێر تێر دەستەکانیم گووشی

١٨

(بێدەنگی)ی ئەمشەو لە هەناسەکانما پاڵکەوتووە
دەڕوانێتە گڕی ئەو مۆمەی (بالێ)
بۆ ویسەی پەروانە دەکا.
***
ئەمشەو تەمەنم لەسەر لەپی دەستەکانت
نیشتووەتەوە
میلەکانی سەعاتەکەت دەمیان خستووەتە دڵییەوە.
***
ویسەی پەروانە و بالێی گڕەکە
دەوەستن و تەواو دەبن

بەڵام میلی سەعاتەکەی تۆ..!
ئاخ لە میلی سەعاتەکەی تۆ.

١٩

ئەو گەمیانەی
چاوەکانت لە ماچیاندا نوقم بووە
دەستوپەنجەی ڕووبارە ئەرخەوانییەکانی
منیان تێدایە
ئەو گەمیانە سەرهەڵگرتوون
لە تیشکی خۆر دەخۆنەوە
بەشیعر دەڕۆن.

***

خانمەکەم
گرنگ نییە بۆ کوێ دەچن
بەڵام
ئایا منی شاعیر
لەگەڵ خۆتان هەڵدەگرن؟

٢٠

پەپوولەی وەنەوشەیی پەنجەکانت
بەدەم سەماوە
خۆ دەهاونە باوەشی پەنجەکانمەوە.
تێکەڵ دەبن
هەرچی دەکەن
بێ پرس دەیکەن

***

– وا تێکەڵن.. نە لەیەکتر تێر دەخۆن و

نە بۆمان جوێ دەکرێنەوە.
- چارمان نییە.. هەستە گیانە جێیان بهێڵین.

٢١

ئەم ئاوازە و ئەم سەمایە و خۆشەویستیت دەمخۆنەوە.
لەشم ونە و هەر ئەوەندەی هەست پێ دەکەم
کە گووشیوتە بە خۆتەوە.
چرپەکانت/ بەگەردنما هەڵدەگەڕێن
چاوەکانم/ لەسەر گۆنات دەخلیسکێن.
بیناییم/ لێ کەتووەتە ناو خەوی..
عەتری لاملتەوە و نایدۆزمەوە.
-دڵە ئەمشەو چی شک دەبەی؟ چیم بۆ دەکەی؟!
-بۆ.. چی ماوە شکی نەبەم؟!!
ئەم گۆرانییەت بۆ ڕادەخەم
تۆیش بەرگەکانت فڕێدە و تیشکی ئەم مۆمە لەبەرکە
گەر چاویشم نەدۆزییەوە
بەپەنجەکانم دەتبینم

٢٢

لەبەر ئەو بارانەدا بەڕووتی وەستاوی و بارانم
دەبارێم و بەلەشی بلوورینتا دێمە خوارێ
کە نزیکە بچۆڕێمەوە سەر زەوی
هەڵدەزنێمەوە و پەشیمانم لەبارینم.
کە نزیکە بچمەوە هەورەکان
دەبارێمەوە و پەشیمانم لە هەڵزنانم.
دەبارێم و هەڵدەزنێمەوە

هەڵدەزنێم و دەبارێمەوە
ئەرێ ئەوە تۆ بۆ
لەبەر ئەو بارانەدا
وا بەڕووتی وەستاوی؟!!

٢٣

لقی ئەو دارانە مەشکێنن
دەستگیرانەکەمیان پێ دەگرمە باوەش.
کانیاوەکان پڕ مەکەنەوە
خۆشەویستەکەمیان پێ دەبینم.
ئەو چەکوشانە مەکەن بەچەک
شیرینەکەم کەوێکی خرپنی دەنووک ئاڵە.
نەکەن
هەوری شیعرەکانم تووڕە بکەن
دڵدارەکان برسییانە
دەنا هەور
وەک گەنم گۆش دەکا.. برووسکەیش
شک دەبا.

٢٤

کاتێک گۆرانیت بۆ دەڵێم
لێوەکانم وا ناسک دەبن.. شیری مەمکی دایکایەتیش
دەیانڕووشێنن.

***

کە دێم بۆ لای تۆ
شەقامی دەمی تیغ.. گلەیی لە هەنگاوی تیژی من
دەکا.

کە (لەسەرخۆ) لە ئامێزت دەگرم
مێژووی دڵداری
بە (پەلە) بەخۆیدا دەچێتەوە.

٢٥
ئەم ئەستێرانە زۆر لاسارن
گوێ نادەنە ئیسراحەتی من
داوای گۆرانیم لێ دەکەن.
***
ئەم ئەستێرانە چەقاوەسوون و خۆشم دەوێن
هەر گۆرانییەک بۆ تۆ دەڵێم.. خێرا دەبن بە
کۆرسم.

٢٦
ئەو کابرایە جووتیار نییە ڕووتی بکەنەوە
گیرفانەکانی پڕن لە حەبی نەزۆکاندن.
گیانە زانیت؟ بۆ ئەم زەوییەی ساڵەهایە
ئەو دەیکێڵێ..
هەموو جۆگەکان لە باخەڵی خۆیدا دەخەوێنێ و
چڵە گەنمێکی لێ نازێ؟

٢٧
سەرمای شەوان..
من خەبەر دەکاتەوە و خۆی لە جێیەکەمدا دەنوێ.
ئاوارەی شەقامی جریوەی ئەستێرەکان دەبم
پاش چەند ساتێ..

دەنگ دەبەخشم بەهەنگەکان تا گۆرانیت بۆ بڵێن.

***

لە من وایە.. هێشتا تۆ گلەیی دەکەی؟
گەر وا نییە!
تا.. کەی..؟
خەبەرم بکەنەوە و لە ناو جێگەکەمدا بنوون؟!

٢٨

بێدەنگیی ئەم گوندەی دڵم
چاوەڕوانی قریوەی گەرمی هەڵپەڕکێیەکە.
-ئەرخەوانە نازدارەکان فەقیانەی شۆڕ بەردەنەوە
وا باران هات.
ڕەنگەکانی ڕەشبەڵەکی لەبەردایە

٢٩

سەرما گەوجە دڵدارکوژە.
بەرگی شەفەق لەبەر بکە
خۆت لە گمەی ئەم کۆترانەوە بپێچە
شان و قۆڵەکانت ڕووتن.

٣٠

بەرەبەیانیان.. لە مەیدانی ئەم شارە
زوقم ماسوولکەکان دەجوێ
ئاسمان/ هەناسەی سوارە
زەوی/ وەختە لە سەرمادا.. ڕەقبێتەوە.
ئەی ئۆقیانووسە گەرمەکە.. تەوژم دە

لە سەرەتا..
بەردەکانی کەنارەکە
سەری شەپۆلت دەشکێنن
بەڵام ئەنجام
شەپۆل دڵی بەرد کون دەکا
تەوژم دە
تەوژم دە.

٣١

ئەم ڕووبارە.. بنێشت دەجوێ و بەردەکانی کەناری
دڵەکوتێیانە.
ئەم ڕووبارە.. کە خۆی لە تریفەی مانگدا دەشوا
شەو گۆگردییە و هەنسک دەدا.
ئەم ڕووبارە.. پڕکراوە لە پەنجە بڕراوەکانی من و
هێشتا
هەر بنێشت دەجوێ!
ئاخ لەدەست ئەم ڕووبارەی
ناتوانم ڕقم لێی بێ!

٣٢

وەرە پێشێ.. دەستم کوندەپەپوو نییە..
بەڵام گەردوون لەمەداردا
کەلاوەیەکی کەوتووە..
تەنیا
مەمکەکانی تۆی

بەپێوە تیادا دەبینم.
وەرە ژێر ئەم درەختەوە
وەرە پێشێ
ئەم زەوییە تۆپەڵێ خڵتەخۆیە
تەنیا
باڵای تۆی
تیادا سەوز دەبینم.

٣٣

برووسکە واچنگ لە زەوی گیر دەکا
دەڵێم هەر ئێستا... دەیگرێتە ڕۆژ
کەچی
پڕی دەکا
لە کانی.
وا دەمگووشی و لەشم لە ئامێز دەگری
دەڵێم هەر ئێستا ورد و خاش دەبم
کەچی
گیانم
پڕ دەکەی
لە خۆشەویستی.

٣٤

لە ڕێوبانی عەرەق ڕشتنما ڕواوی
وەک ئەرخەوان باوەشت پڕی لە گوڵە.
بۆ پشوودان لا دەدەمە ژێر نسێ-کەت

بەپەلکی پڕ لە گورزە گوڵ
ناوچەوانی گەرمم بسڕە
***
ئەرخەوانەکەم
گەر سەرم کردە سەر ڕانت
بە سروودێک دام بپۆشە و
خەونەکانم
باوەشێن کە
گەلێک ماندووم.

٣٥
سەما هەیە بەرگی نەوێ
سەفەرێک دابهێنە.. جانتای نەوێ.
***
دڵم جانتایەکە.. پڕە لە فرمێسک و هەنسک
زنجیرەکەی داناخرێ.. داناخرێ.. نا

٣٦
دوایین زیندووی داستانەکەی (تەلزەعتەر)
پێنج ساڵانێکی برسی بوو
دەنکێ زەیتوون-ی شک دەبرد
دڕندەکان گەیشتنە لای
ئەویشی نەخوارد و
تێی گرتن.

٣٧

گۆڕەکەت ئەمشەو لە (هایهید)
ببووە باخێکی ئەستێرە
دڵدارەکان ئاویان دەدا
ئەستێرەکان وەک پێکەنینی گەداکان
گەورە دەبوون.. گەورە دەبوون..
دەبوون بەخۆر.

٣٨

ناتوانم تەنیا بژیم
تەرمێکم بدەیێ، ئەمشەو لەلامەوە بێ.
کە هیچ نەبێ، تا سبەی بیر لەوە بکەمەوە
چۆن ژیاوە و.. چۆن دەنێژرێ؟
کە هیچ نەبێ
لەگەڵ تەرمێک

٣٩

حەمە گیان
سەراب لە پێت ئاڵاوە
پارچەی یادگارەکانت وەک بلوورێکی شکاو
لە ژێر پێستما سەفەر دەکەن.
لە ناو تۆفی کەژەکاندا
ئافرەتێکی ڕەشپۆش وەک من چاوەڕێتە
شەمەندەفەرەکەت تیژڕەوە
سەری لارت لەسەر شانتە

هەموو درەختە سەوزەکان جێ دەهێڵی
لە تەمی پێچی چیاکاندا
نوقم دەبی و
ناگەڕێیتەوە باوەشمان.

٤٠

گیانە.. تا خاوەنی ئەم پەنجانەم بم
پرچەکانت دادەهێنم
هەرکاتێک لێیان سەندم
بەدەستی خۆت ناوچەوانم بسڕە و
سەرم بخە سەر باڵی
لەبیرچوونەوە
ئەو خۆی دەزانێ
چۆنم ڕادەژێنێ
ئەو
خۆی
دەزانێ.

٤١

من پەپوولەیەکی ڕواوم
تۆ گوڵێکی باڵداری
هەڵدەفڕی
خۆت بەگەردنما هەڵدەواسی
توند دەست بگرە با نەکەوی
ئاگادار بە

ئاگادار بە
زەوییەکەی ژێرم کێڵگەی گوێزانە
توند دەست بگرە
با نەکەوی.

٤٢

کارگەکە دەنگی دەنووسێ
چەرخەکانی باوێشک دەدەن
کەچی
تۆی مەزن
بەپێی کۆتەوە
بەشەریانەکانیاندا
ڕادەکەی و ناسرەوی
***
ئەم ماشێنە
دەغڵی بازووەکانت دروێنە دەکا
کەچی
تۆی شەکەت
پێدەکەنی و گۆرانی بۆ سبەی دەڵێی.

٤٣

دارخورماکان ڕەنگ زەردیی منیان لەبەردایە و
لە چاوی دیجلەدا خۆیان دەشۆن.
دیجلە کراسی دووریێتیی تۆی لەبەردایە و
بەلەپی دەستی مندا گوزەر دەکا.
لەپی دەستەکانم هەڵدەفڕن و

لەسەر شانت دەنیشنەوە
شان هەڵمەتەکێنە
مێژوو گلەییت لێ دەکا.

٤٤

ئەی دەریا..
خەوم دەدی ڕۆژێک لە ڕۆژان
سەرم بخەمە سەر ڕانی تەنیا شەپۆلێکت و بنووم
کەچی بووکێکی دەریایی وات پێ بەخشیم
ڕازی کردم: سەری هەموو
ئەستێرە و درەخت و شەپۆلەکان
بخەمە سەر ڕانم
لایلایەیان بۆ بکەم و ماندوو نەبم
لە باوەشما تێر تێر بنوون و من
نەنووم.

٤٥

ژێ-یەکانی گیتارەکەت
شیعرێکی منە و نووستووە
هەستیم/ لەسەر سنگی گیتارەکەت
پاڵکەوتووە.
پەنجەکانت ببزوێنە...... بیخۆنەوە.
***
گارا
من شەیدای دەمودووی پەنجەکانتم.
ئێستا لە ناوەندی یاریگاکەم

پەنجەکانت ببزوێنە...
لە زمانی پەنجە دەگەم.

٤٦

خۆر بەزەوی نەوتووە
وەرە لە دەورم بگەڕێ.
زەوی شنە بەکرێ ناگرێ
هەوری بۆ لا بڕەوێنێ.
ئەی تۆ گیانە هیچت لێم داوا کردووە؟!

٤٧

ئەستێرەکان.. دەستیان لە ملمدایە.
دەریاکان.. خستوومیانە باوەشیان
باران.. گۆرانیم بۆ دەڵێ.
تۆ لێرە نیت و من تەنیا
دڵم خۆشە و هیچم نییە.
تەنیاییم کڵۆیەک خوێیە و
لە چاوەکانما سەما دەکا
دڵم خۆشە و هیچم نییە.

٤٨

ئەو بەردە بریندارە بنێ ژێر سەرت.
لەسەر ئەم شۆستە ژانگرتووە بنوو.
زریانی ئەم شەوە بدە بەخۆتا
بنوو
بنوو

سبەی تەنیا قەڵەمەکەم بۆت دەگری
سبەی تەنیا
گسکی کەناسەکانی ئەم شارە
بۆت دەگرین.

٤٩

جەنگەڵێ ئافرەتی وەنەوشەیی
لەو سەرابەی ئەوبەرمەوە.. سەما دەکەن.
بەڵام من تۆ لە ناویاندا دەناسمەوە.
تۆ زۆر دووری وەنەوشەیی
لە ناو جەنگەڵێ ئافرەتی وەکو خۆتا
سەما دەکەی.
بەڵام من تۆ لە ناویاندا دەناسمەوە.
***
لە نێوانی من و تۆدا
بووکی باران کراسێکی قەنەووزی لەبەردایە.
دوگمەکانی دەترازێنم.. کراسەکەییت بۆ دێنم
باران لە من زویر نابێ
لەمێژەوە چاوەنوارە
شاعیرێک بێ
دوگمەکانی کراسەکەی بترازێنێ.

٥٠

لەوەتەی ڕۆییون زریانێک لە شەریانەکانی
من و شاردا سەفەر دەکا و ناگاتە جێ.
بوومە کەسێکی ئاسایی ناو شارێکی نائاسایی.

پێکەنینەکانم وەک پاساریی شەکر
پۆل پۆل.. لە ڕووباری چاوەکانیاندا .. دەتوێتەوە.

***

لەوەتەی ڕۆییون
شەقامەکان خۆیان پێچاوەتەوە و
هەموو گوڵ و درەختەکانیان لەبن دەست ناوە
تەڕاییی جۆگەکانیان خستووەتە جانتای
فرمێسکەکانمەوە و سەفەر دەکەن.

***

سەفەرەکەتان زۆری برد
بگەڕێنەوە و
درەخت و گوڵەکان بگەڕێننەوە باخەکان
شەقامەکان ڕابخەنەوە و ئاو بکەنەوە
جۆگەکان.
ئەم زریانەی گیانم دەرکەن
بگەڕێنەوە و بمکەنەوە
شاعیرە ئاساییەکەی
ناو ئەم شارە نائاساییە.

٥١

بەڕاکردن
بەرەو ڕووم هات
منداڵێک بوو.. لەبەر پێیدا
بەرز و نزمییەکان تەخت دەبوون.
بەردەکان خۆیان لادەدا.

چڵێک شیعر و چڵێک عەتری
لەمشت نابوو
تا لێم نزیکتر دەبووەوە گەورە دەبوو
گەورەتر بوو
گەورەترین
کاتێک گەییشتە ئاستی من
ببووە خاتوونێکی مەزن
باڵەکانم بۆ کردەوە و خۆی فڕێدایە باوەشم.
لێی گەڕێن ئەم ئەوینە
ڕاستییەکە
وەک ئۆقیانووس و دەریاکان
چاوی شینە.
دە لێی گەڕێن
ئەفسانە نییە.. ئەوینە.
***
بەڕاکردن
بەرەو ڕووم هات
خاتوونێک بوو.. لە تاو خرمەی بارانەکە
باڵەکانی دابووە دەست با.
مەمکەکانی دەلەرزین و بۆنی گیای تەڕ تێی ئالأبوو
تا لێم نزیکتر دەبووەوە منداڵ دەبوو
منداڵتر بوو
منداڵترین
کاتێک گەییشتە ئاستی من
نەشمیلێک بوو- گەش و خرپن

باڵەکانم وەک دەرگای باخچەی ساوایان بۆ کردەوە
لێیانەوە هاتە ژوورێ
گەر سەربنێن بەسنگمەوە
گوێتان لە هەنسکەبڕکێی
ڕاکردنەکەی ئەو دەبێ.
لێی گەڕێن با لە سنگما تاوێک بنوێ.
لێی گەڕێن هێشتا ماندووە
سەدان ساڵە نەخەوتووە.

١٩٧٧

چوارەم کۆمەڵە شیعر

سەمای نێرگز

چاپی یەکەم: ساڵی ١٩٨٠- بەغدا

دڵنیایی

گەڕامەوە و جانتای هەموو خەمەکانم
لەبەر دەرگاکەت فڕێ دا لە دەرگام دا
نەتکردەوە،
سەرم نایە سەر جانتاکان
لەبەر ئەم تۆفەدا مامەوە
توێشووم تەنیا ئەو دەنگەتە
کە دەرگاکەت لێت دەدزێ و پێم دەبەخشێ
بیکەیتەوە و نەیکەیتەوە
دڵنیابووم لەوەی نامرم
دڵنیا بە جانتاکان
نابنە قەبرم

١٩٧٨

نەترازا

بۆ قوتابییەکم ئاکۆ ئەحمەد کە لەگەڵ باوکیدا لە سەرچنار بەگاز خنکان

تایەکە قوڕاوی بوو.. منداڵەکان لە دەوری کۆبِبوونەوە
حەزیان دەکرد ئاگری پێ بکەنەوە
- خزمەتچییەکەمان لێرە نییە دەنا پێم دەوت..
- منیش بەرگەکانم پیس دەبن.. دەنا خۆم دەمبرد
- من دایکیشم نییە بەرگەکانم بۆ بشوا
بەڵام نەورۆز بەبێ ئاگر.. نەبووە نا.
(سنگی بەتایەکەوە نا / تەکانی دا /بەگردەکەدا
سەری خست/ نەیهێشت لە دەستی بترازێ و/
زۆری نەبرد/ ئاگرەکەی خۆی کردەوە).

لەدایکبوون

شیعرێکی سپی بۆ ماسییە ڕەشە بچکۆلەکەی سەمەدی بیهرەنگی

ئەو بەیانییەی هاوسەرەکەت هاوڕێی ژان بوو
بەخەمناکی بۆ پەنجەی مامانت جێهێشت.. هاتییە دەرێ.
بینیت هەموو منداڵەکان بەرەو قوتابخانە دەچوون
خۆت کرد بەناو کارگەکەدا
ماشێنەکان چاوەڕێت بوون
پەنجەتیان دی و کەوتنە کار

***

دوای نیوەڕۆ.. کە هاتییەوە
شەکەت بووی بەڵام دڵت خۆش بوو
منداڵەکان پیتێکی نوێ فێر ببوون و
هاوسەرەکەت ساوایەکی جوانی ببوو.

وێنه

-کوا شوناسنامەکەت؟ کوا؟
* گەڕا
گیرفانەکانی گەڕا
نەبوو
خەمێکی قورس گرتی و بردیان
ئەوان.. دەیانوت و
ئەم .. بیری دەکردەوە.
(داخۆ وێنەی ئەو کچەی لە شوناسنامەکەدا بوو
چی لێ هاتووە؟
بێ ناز ژێر چ پێیەک کەوتووە!)
* خەمەکەی گرانتر بوو
تفەنگ بەدەستەکان.. بەرامبەری وەستان
کە چاویان بەستەوە.. بیری کەوتەوە
(پێش ونبوونی لە ناو دیوانێکدا
دام نا
دەنا ژێر پێ نەکەوتووە)
* زەردەخەنەیەک گرتی
ڕیزێک تەقەی لێ کرا
سەری بەشلی
کەوتە سەر شانی
بەڵام زەردەخەنەکەی
نەترازا.

ژوورەکە

هاوسەرەکەی خەریکی دەرزی و دەزوو بوو
-چاوەکانم کزبوون- دەزووەکەم بۆ پێوە ناکرێ
-نا .. گیانەکەم، ژوورەکە تاریکە دەنا
چاوەکانت هەر جوان و
گەش و
ڕووناکن.
دەرگایان ئاوەڵا کرد و هاتنە ژوورێ
قۆڵبەستیان کرد و بردییان
خۆیان پرسیار و وەڵام بوون
فەرمانیان دا .. بخنکێنرێ
پێش هەڵواسین داوای کرد هاوسەرەکەی بێ:
- گیانە دەزووەکەت بۆ پێوە کرا؟
- بەڵێ گیانە.
- دڵنیابووی لەوەی چاوەکانت کز نین و
ژوورەکەمان تاریک بوو؟
- بەڵێ گیانە.
گەشایەوە
ڕووی کردە گاردەکەیی و وتی
-چاوپێکەوتنەکەمان تەواو
کارم نەما
فەرموو بمبەن.

من و تۆ

له کاتێکدا بۆ یەکتری پێ دەکەنین
لەمسەر گێتی.. منداڵێک دادەنەوێ
پارچە شووشەیەک لە ڕێی ڕێبوارەکان لادەدا.
لەوسەر گێتی.. پیاوێک دادەنەوێ
بەردێک هەڵدەگرێ.. دەیگرێتە کۆترێک.
لە کاتێکدا یەکتری دەگرینە باوەش
لەملا... منداڵێک کتێبەکانی وەردەگرێ و بەرەو قوتابخانە دەچێ
لەولا.. دزێک چەکەکەی هەڵدەگرێ و بۆ بڕینی ماڵێک دەچێ
بیر لەوە بکەوە من و تۆ
لە چ سەردەمێکدا یەکتریمان خۆشدەوێ.

"ئای نیشتمانە بۆگەنەکەم، چەندم خۆشدەوێی"

جێمس جۆیس

ساوا گاز لە مەمکی دایکی دەگرێ
بەڵام لێی دوور بخەنەوە، بۆی دەگری.
منداڵ شەق لە تۆپەکەی هەڵدەدا
بەڵام لێی بستێنن، جنێو دەدا
من دەڵێم نیشتمانەکەم پڕە لە زێراب
بەڵام ئەوەی بییەوێ داگیری بکا
ژێر پێی دەنێم

عەجوول

ئای حەمە گیان چەند عەجوولی!
زۆر لەپڕدا... لێم بزر بووی
لە گوندێکدا پێکگەیشتین
دەنگت وەک دەنگی دڕینی
ڕۆژنامەیەکی نهێنی..
هاتە گوێم و وتت: ڕۆژباش
ڕوانیمە چاوەکانت.. دوو کانیی خوێن بوون
لە ئاستی خۆ هەڵدەقوڵین و
تێکەڵ سپێنەت نەدەبوون.
کە باوەشم پێدا کردی
ماچەکانت تامی بەفری کوێستانیان دا
وەک دوو سیمی قرتێنراو
پاڵکەوتین و خەومان لێکەوت
بۆ سبەی خەبەرم بووەوە
گوندەکە کۆچی کردبوو.. هەروەها تۆیش
سمۆرەیەکی لاوازی دار لێسەندراو وتی:
– ئەی شاعیرە ڕێبوارەکە
ئەم بەیانییە حەمەی هاوڕێت
تفەنگەکەی کردە شانی
تاقمی تەراش و کتێب و نیشتمانەکەی

خستە بن باڵ و
بەقەندیلدا.. هەڵگەڕا
ئای حەمەکە.. چەند عەجوولی!
بۆ دەبێ من هەتاکو هەم
هەر خەمی تۆم لەشاندا بێ؟!

کبریت

ئەویان باوکمە/
برۆ شاشە ئاڵۆسکاوەکانی
ڕیزێک خانووی گوندێکن و قرچەیان دێ.
ئەویان دایکمە/
دەست و پەنجە وشکەکانی
چەپکێ شۆڕەبی ئاو لێبڕاون.
ئەوە خوشکمە/
بالآی سنەوبەرێکی بەر تەوژمی گرێدەرە
ئەمە هاوسەرەکەمە/
سیمای خەمناکە وەک دێهاتییەکی کۆچ پێکراو
ئەوانە هەموو هاوڕێمن
بێ ئەوەی لێک نزیک ببنەوە
لە چرپەی گریاناوی یەکتر دەگەن
هەموو کپ و مات و خامۆشن
بەڵام لە گیانی هەموویاندا
سەدان بەنزینخانە هەیە
قەڵەمەکەم کردە دەنکێ شقارتە
حەز دەکەم.. نیشتمانەکەم
وەک خانوویەکی پڕ تاعوون بسووتێنم
هەر بەمەرجێک
لەدەست ئەم جاڵجاڵۆکە بۆرانە
ئەم مارمێلکە لیکنانە.. رزگارم بێ
ئەی هاوڕێیان
ببنە شقارتەیەکی خۆماڵیی بەرگ شین..
دەمەوێ قەڵەمەکەم داگیرسێنم.

نووستوو

له خولیامدا پاڵکەوتبووی
بەمن وایە نووستووی
کەچی سەرم هەڵدایەوە
وەک کانییەکی کوێستانی بەخەبەر بووی،
ترپەی پێی ئەو کیژانەی خۆشم ویستوون
لە ناو شەپۆلەکانتا بوو.
بۆنی عەتری یەکەم ماچی
کچەکەی داروسێمانت لێ دەهات.
فڕکە بەردی پێچی کۆڵانەکانی گەڕەکم
تێدا دەبیستی.
تامی خەونەکانی شەوی عارفە و جەژنت دەدا
ناسیمیتەوە.. ئای کوردستان!!
ئەمە تۆیت و منیش دڵدارە شێتەکەت!!
ئەمە تۆیت و وەک کانییەکی کوێستانی
سەدەهایە لە خولیامدا پاڵکەوتوویت
سەدەهایە بەخەبەری و
بەمن وایە هێشتا نووستوویت
ئەمە تۆیت و منیش قۆچەقانی بەدەستە عەجوولەکەی
سەرکارێز و کانێسکان و مەڵکەندی.
ئەی کوردستانی قۆچەقانی
ئەی کانییە کوێستانییەکە
دەستت دەگرم/ بۆ دڵی ڕووبارت دەبەم

دەستم بگرە/ هاوڕێکەم بۆ بدۆزەوە
ئەو هاوڕێیەی
سەری یەکترمان دەشکاند
بەڵام دڵمان وەکو خۆی بوو
لەم سەردەمە گەلێک تووڕەم
سەرم ساغە و دڵیان وەک بلوور شکاندووم
دڵم وەک بلوور شکاوە
هاوڕێکەم بۆ بدۆزەوە
بیدۆزەوە تا بزانێ
گەر
پارچەکان بدا لەیەک
بەدرزی شکان دەنووسرێ
چەندم کوردستان خۆشدەوێ

هاوین

ئەم گوندە بۆنی هاوینی قوتابخانەکەمی لێ دێ
ئای بۆ چەقاوەسووترین قوتابی
ژوورەکان پڕکا لە هەرا
چاودێرەکان پەیتا پەیتا
بێن و شکاتی لێ بکەن.
قوتابخانەکەم لە مانگی ئابدا
بۆنی گوندەکەمی گرتووە
بەڵام بێ ورە نیم
هاوینی پێست هەڵقرچاوی گوندەکەم
کۆتایی دێ.
قوتابییەکان دەگەڕێنەوە پۆلەکان و
وانەی نوێشی تیا دەخوێنرێ

تۆپە سوورەکە

- حەزم لەو تۆپە سوورەیە.
- برسیت نییە؟
- ئاخر حەزم لەو تۆپەیە
- مەگەر ئەمڕۆ سەوزە نەخۆین؟
- ئۆف دایە گیان.. سەوزەکە نا
سوورەکەیان

***

پاسەکە دواکەوت/ تۆپەکە خل بووەوە
کابرایەک جگەرەی داگیرساند/ منداڵەکە دوای کەوت
نەفەسێکی شپرزەی لێ دا/شۆفێرێک شێلای
دایکە قیژاندی/ شۆفێرەکە دابەزی.

***

مشتێکی پڕ
پڕێکی وەهای گورچک بڕ
دایکەکەی بێدەنگ کرد و ئۆتۆمبێل پێچی کردەوە
هەموو شت تەواو بوو
جگەرەی کابرا
هێشتا تەواو نەببوو
پاسەکە هێشتا نەگەیشتبوو.

سێ قەسیدەی باڵ بەستراوی سەربەست

زوقم یەخەی شەقامەکانی شوباتی دادەدڕی
مێژووی شیعر، خەنجەرێکی ژەنگگرتوو بوو
خۆی لە هەسانی کازیوەی بەغدا دەسوو.
سێ قەسیدەی باڵ بەستراوی سەربەست
هەنگاویان نا.
(هەنگاوەکان/ ڕیزێک دەرزیی پۆلایین بوون
لە چوونیاندا.. بەرەو مەرگێکی ون نەبوو
نەخشەی زەوی و ئاسمانیان
بەبەرۆکی خەڵکدا دەدروو)
هەنگاویان نا
پێستی گۆڕەپان گرژ بوو
قاچی سێدارەکان لەرزین
بینەرانی دەوروبەریان/ سام چاندبوونی و
تەنیا بوون
پێڵوویان نەدەترووکان
سووتووی سیغارەکانیان نەدەوەران
سێ قەسیدە بێ شریخە
وەک برووسکەی پەلک سپی
لە هەوری ئەڵقەی پەتەوە
شۆڕبوونەوە بەرەو زەوی
زوقم لەیەخە و ژەنگیان لە خەنجەر کردەوە
بەرەبەیان بوو

خۆر و نمەی بارانێکی خەمناک بارین
بارین.. بارین
خوێنی لێوی جوانێکی سیل گرتوویان
لە (حەیدەرخانە) شتەوە
نوستوویەکی شۆستەکەی
(غەوسی گەیلانی)یان خەبەر کردەوە
قوڕی پەیکەرێکی نوێیان
بۆ (جەواد سەلیم) گرتەوە
فرمێسکەکانی (حسێن مەردان)یان
لە (ئەبونەواس) شتەوە
عەکسی قەمەری گۆمە لیخنەکەی
(گۆران)یان ڕۆشن کردەوە
خۆر و نمەی بارانێکی خەمناک بارین
ئەوانەی (سام) چاندبوونی و لە هاتنیاندا تەنیا بوون
گەڕانەوە و هەریەکەیان ببوو بەچوار.

پێنجەم کۆمەڵە شیعر

ئێمەیش لە خۆشەویستی دەزانین

بەشێک لە ساڵی ١٩٧٩

بیره خەو

گالیسکەیەکی دوو ئەسپی
لەسەر شانی هەڵی گرتووی
بەرگەکانت هاوینەن و شەقام شۆرراوی بارانە.
هەور بۆت بووە بەچەتر
منیش سنەوبەرێکی کەناری ڕێگاکەتم
بەرگەکانی تۆ هاوینەن
دەگەڕێیەوە کۆشکەکەت
بەڵام ئایا..
جێیەک شک دەبەی وەک دڵی من نەرم؟!
جێیەک شک دەبەی وەک ئامێزی من گەرم!!
ئەگەر وابوو
ئەسپەکانی گالیسکەکەت بەردەدەم
چونکە ئەوان دەستی منن.
گالیسکەکەیش بسووتێنە.. دڵی منە
ئێستا زانیت.. لەبەرچییە لێخوڕەکەی
ناڕوانێتە تۆی نازدار و
چاو دەبڕێتە سنەوبەری کەنارەکان؟
گەر بەمەیشیانت نەزانی
بەرگەکانت دادەدڕم..
گەرچی هەموویان هەر شیعرن
بەڵام خاتوون.. با نەمێنن
چونکە هەڵەی بیرەخەوی
شاعیرێکی وەکو منن.

خۆشەویستی سێگۆشەیە

لەم هەرێمەدا
خۆشەویستی خامە و دەکرێ.. بەدەرپێ
خامە و تەرمی دڵدارانی تێ دەخرێ
خامە و دەسرۆکەی سەرچۆپی
لێ دروست دەکەم.

***

لەم هەرێمەدا
خۆشەویستی گوریسە و ئاژەڵی پێ دەبەستنەوە.
گوریسە و گەردنی شیعری تێ دەخرێ
گوریسە و دیلانێی بۆ دەستگیرانەکەم
لێ دروست دەکەم

ڕابەر

گەر لێم زویر نەبوویتایە
سەوزیی وشک نەدەبوو
مرۆڤ هەرگیز نەدەمرد
گەر نەبوویتایە
مرۆڤ پەنجە و
خۆر تیشک و
بەهار بارانی نەدەبوو
گەر نەمناسیتایە
.. ..
مەم زین و
سۆفی خودای نەدەناسی
***
ئەی گوڕوتینی تەمەنم
ئەی ڕابەری بەهەشتی سەر زەمینەکەم
من بێ تۆ چیم بکردایە؟!
تۆیەک
گەر گیانمت داگیر نەکردایە
هیچ نیشتمانێک ڕزگار نەدەبوو
تۆیەک
گەر کۆتاییت بەتەنیاییم نەهێنایە
چەوساندنەوە لە زەویدا
هەمیشە بەردەوام دەبوو.

گمه و کوشتن

پاڵکەوتبوو
گوێی لە گمەی کۆترەکانی ژوورەکەی بوو
خەوی لێکەوت..
ژوورە ساردە بێ ژنەکەی گەرم داهات
لە ناو قوتووی لانەکەدا بوو بە کۆتر
هەستی
بەکرە کرەی چرنووکی پشیلە کرد
داچڵەکی
گوێی لە ریزێک تەقوهوور بوو
لووتی پڕ بوو لە بۆن باروت سنگی تەڕ بوو
هەستی کرد خەوی دیتەوە
بەرەبەیان
کە هەڵنەسا
کۆترەکان هاتنە لایەوە
وەکو جاران
مشتی پڕ نەبوو لە گەنم
چەند قاوغە فیشەکێک لەلای
دەستەکانییەوە ڕژابوون
لەبەر دەنووکی کۆترەکان
وردە (کا) بوون.

نووزە

کە هاتەوە زۆر ماندوو بوو
هەتا ئەم پیاڵەکانی شت.. ئەو نووستبوو
حەزی دەکرد تێر ماچی کا و... دڵی نەهات
دەستی هێنا
بەڕانک و چۆغەی سنگەکا
وتی: قەینا... بۆ سبەی شەو.
بەڵام
سبەی شەو کە هاتن
هێشتا ماچی نەکردبوو
کە بەبەرگی ناو جێگەوە ڕاپێچیان کرد
هێشتا ماچی نەکردبوو
ویستی شیوەنی بۆ بکا و... دڵی نەهات
هەنسکێ چوو هەنسکێ هات
گوێی لە نووزەی گریانێکی گەلێ دوور بوو
کە گوێی شل کرد
ڕانک و چۆغەی
سنگەکە بوو.

برمه

که چاوی بەسینییەکە کەوت
جامخانەکەیش وەک ناو دەمی.. ئاوی تێ زا
حەز
ی
لە برمەیەک کرد و کابرا وتی بەپەنجا.
بەگیرفانیا دەستی گێڕا
پەنجاییەکە و یادی هاوسەرەکەی ژینی
بەدەستییەوە هات.. ڕاما
کابرای برمە سەیری کرد ئەم شەرم گرتی
دایە و
برمەکەی لێ وەرگرت
کە چووەوە وتی: بێ تۆ
برمەیەکم زەهر کرد و پەشیمانم
بەڵام قەینا
سبەی کە معاشم وەرگرت
کیلۆیەکت بۆ دەکڕم
***
سبەی کە معاشی وەرگرت
هەر لە کارگەوە بردییان
ئەفسەرەکە لە زمانی
برمە و حەزی نەدەزانی
هاوسەرەکەی پاش هەفتەیەک چاوەڕوانی
شەوێک دەرگاکەی کردەوە.. لە جێی برمە..
لە جنفاسێکی زەردباوا
باڵاکەی ئەویان بۆ هانی

بۆ تۆ و هەموو تۆکان

که تۆم خۆشویست
دار فێر نەببوو گوڵ بگرێ
دەریایش ماسی.
که تۆم خۆشویست
هەور گریە و
مرۆڤ خەندەی نەدەناسی

تۆ

تۆ

تۆ

نەمتوانی هیچ بڵێم بۆ تۆ

ببمە باڵاگەردانی تۆ.

دڵشاد محەمەد ئەمین
سلێمانی - سانەوی سەرچنار
١٩٧٩/١٢/٣١

* ئەو بەشـەی (سـەمـفـۆنیـای وەنەوشـە)ی ناوە، سـاڵی ١٩٧٨ ڕۆشنبـیـری جەمـاوەر لە سلێمانی و لە هۆڵی سـانەوی کوردستانی کچان (٢٩) پارچەی لێ کرد بە پیشـانگەیەکی تایبەتی، ئەو پیشـانگەیە کە یەکەم پیشـانگەیەکی شـیـعـری بوو لە کـوردسـتـانی عیـراقـدا بکرێ بە خـەتی هونەرمـەند کـاک شـەهاب عـوسـمـان نووسـرابووەوە و هـاوڕێم شـیـرین ک. سـیـازدە تـابلۆی بەپێی ناوەڕۆکی شیعرەکانی بۆ نەخشاندبوو.
* پیـشـانگەکـە و هەمـوو شـیـعـرەکانی دی، لـەلایەن شـاعیـرەوە کـرابوون بە عەرەبی و ئومێد وایە بەجیا چاپ بکرێن.
* چەند پارچەیەکی بەزمانی عەرەبی لە کۆڕێکی شیعری لە وەرزی ڕۆشنبیری یەکێتی ئەدیبانی عیراق لەلایەن شاعیرەوە ساڵی ١٩٧٧ خوێندرانەوە.
* خەتی ناوونیشـانی سێ بەشەکە مامۆستا کەمال میرزا غەفوور نووسیوێتی و خەتی نووسینەوەی شیعرەکان هی شاعیر خۆیەتی.
* وەرگرتن و مۆنتاژی بەرگ، ئامادەکراوی شاعیرە.

شەشەم کۆمەڵە شیعر

پەلکەزێڕینەش نامۆ مەکەن

چاپی یەکەمی: ١٩٩٨
وەزارەتی رۆشنبیری هەرێمی کوردستان – سلێمانی

پێشکێشە
بەو مرۆڤە هۆشیارانەی خاوەنی دۆستی ناهۆشیارن

د. م

پەلکە زێڕینەش نامۆ مەکەن

پێشەکی

دەست و پەنجەکانت نەڕزێ
وەک خاتوونێ.. دەست درێژکە
ماچێکی نەرمە تیشکی
هەڵقولاوی پەنجەکانتم.. پێ ببەخشە
با ڕوخسەتی سەمایەکت
لێ بخوازم
تا لە ناو هاوڕێکانمدا
بەهاوڕێیەتیت
بنازم.

پەلکە زێڕینەش نامۆ دەبێ

یەکەم

تیشکێ
تۆ دەتزانی
پەلکەزێڕینەش نامۆ و بێدار دەبێ
تۆ دەتزانی
دەشت و چیا
هاوڕێیەتی دەفامن و
شەقام و کۆڵانیش، دڵدار دەبێ
تۆ دەتزانی
ڕێگاش بەپێچ و بەرد و درەختی
کەنارییەوە
هۆگری ڕێبوار دەبێ.
بۆیە دەبوویتە
پەلکەزێڕینە و
بریندار دەبووی

***

تۆش دڵداری
لەگەڵ ناخ و دیوی دەری
هەموو بووەکانمان دەکەی
تۆش شەنە برژانگی نیگات
لە خەرمانی حەزمان دەدەی
تۆش شانە هەنگوینی دەستکەوت

بۆ هەنگی کارگەکان دەبەی
تۆش وەکو من
گۆرانی بۆ کوڕ و کیژی
دەستلەملانی، جێژووان دەڵێی
تۆش وەکو من
بەرەو چاوی عیشقی پیرۆز
هەنگاو دەنێی
***
ئەی تیشکە بریندارەکە
ئاوا نابم.. ئاوا مەبە
گۆرانی
باڵی خۆی هەیە و
نمە بارانی پایزەش
تەڕی دەکا
سەما
لق و پۆپی هەیە و
کلووە بەفری زستانەشی
لەسەر دەڕوێ
گریان
کەزییەی خۆی هەیە و
شنە بای وەشتی بەهاران
بۆی دادێنێ
خەندە
ساباتی خۆی هەیە و
شیعر دێت و هاوینان لە ژێریا

دەنوێ
نیشتمان
هەنگی خۆی هەیە و
بەهەنگوین دزەوە، دەدا
گەرچی دەیشزانێ
دەمرێ
***
دوای کازیوەی خەونەکانم
تیشکی برینداریت و
من ڕازیم پێت
با تیشکێکی بریندار بی و
ئاوا نەبی
چونکە بێ تۆ:
بەفر لەسەر گیای سەر سنگ و سەروسیمام
دەبارێت و ناچێتەوە
چونکە بێ تۆ
رەشەبا لە بن نینۆکی پەنجەکانم
دەزێ و دەژی و گەورە دەبێ
ئەی تیشکە بریندارەکە
خۆشمان دەوێی.. ئاوا مەبە
گیانی من بێ تۆ:
داری بێ گەڵا و
خوشکی بێ برا و
زەوی بێ گیایە
لێوی من بێ گۆرانی تۆ

هوزاری بێ دەنووک و
کۆتری بێ باڵ و
سۆفی بێ خوایە
رازیم پێت و ئاوا مەبە
چونکە بێ تۆ:
باڵام هێشووی خەم دەگرێ
باڵایشتم لێ نزیک نییە
پەل و لاسک و لقەکانم
خۆی پێ بگرێ
***
دەست و پەنجەکانت نەڕزێ
ئەم گوڵە مێخەکەم بۆ بدە
لە ڕەزی قژە خاوەکەی
ئەم شیعرەم بۆ بپرژێنە
لە گەردنە هەتاوەکەی
ئەم شیفۆنی سۆزەم بکە
بەپەردەی سەر کەژاوەکەی
دەست و پەنجەکانت
نەڕزێ
چەندە ناسک و نەرم و نیانن
کە باڵەفرەی ئاشتییە!
چەندە بەهێز و پڕ وزەی گیانن
کە بەستەڵەکی
هەقە وەسێنی
دۆستی دۆستییە!
من لە بەردەم کەژاوەکەی

گلام و
چاوی پڕ نازی
شیرینەکەی
خۆمم
نەدی.
دەست و پەنجەکانت نەڕزێ
بەو قەڵەمەی تیشکی دەستت
لەسەر چیاکان بنووسە:
تا- سەگی هەوشار ڕاو نەکەی
ناگەیتە لای
شەمی رازاوەی ژێر دەوار
تا- لە ڕێی قەتاری شیرین
هەموو عەمرت، بەبا نەدەی
ناگەیتە لای کەژاوەکەی
چاو- نارێژی
بەدیدەنی
پەلکەزێرینەی
باڵا لاوەکەی
***
کێ دەڵێ: چیا دڵی نییە!
کێ دەڵێ: چیا سنگی گەرم نییە!
کێ دەڵێ: بەیتی دلداریی
دێهاتییەکانی بیر نییە!
کێ دەڵێ: ئەو پیر دەبێت و
عیشقی لە بیر دەچێتەوە!
من خۆم

پیرەمەگروونم دی
کۆڕەکم دی
قەندیلم دی
بووکی بەفریان لە ئامێز ناو
هێندەیان ماچ کرد و گووشی
هێندە چیرۆکی
عیشق و سووتانیان بۆ گێڕانەوە
هەتاوەکو توانەوە
هەتاوەکو بوونە رووبار
من خۆم دەمدی
من خۆم دەمبیست
گەرای ماسیی نوێیان دەبرد
بۆ ئەو گوندەی
خراوەتە ئەودیو دیواری
سەدەی بیست
***
کاتێک بەرەو هەوار دەچی و
لە زمانی باران دەگەی
تیژڕەو دەبی
خەم.. جارێ تر
بەتۆزی پێی ئەسپەکەتدا
ناگاتەوە
قەڵبەزەی جۆگە خوڕەکانی ڕێ
لاسایی چوستیی
سواری پێکەی تۆ
دەکاتەوە

داركاژی کەنار ڕێگاکان
کڕنووش دەبەن
بۆ باڵی هەڵچوو
کلافەی کلکی
ئەسپە سپییەکەت
دەگەیتە کەنار چیاکە
کۆشکە زەوتکراوەکەت
لە لووتکەیە
تاڤگەیەکی
چوڕی سپیت
سەر بەرەوژوور
بەرەو لووتکە
هەڵدەقوڵێت
تاوێرە بەرد
لێت دەدات و
دەگلێیە خوار
بەرەو بەندەن
بەڵام
تۆ پشتی ئەسپ و
لۆقی ئەسپت پشتی زەوی بەرنادەن
دەبیتەوە:
تاڤگە چوڕە سپییەکە
هەڵدەقوڵێتەوە
سەرلەنوێ
بەرەو لووتکە

مارت ١٩٨٠

پەلکە زێڕینەش نامۆ دەکەن

دووەم

خاتوونێکی تەنیا
وا لە گیانما
دڵی کردووم بە ئاوێنە و
خەونەکانم بەشانە
سەدان ساڵە چاوەڕوانە:
کابرای پۆستە
نامەیەکی بۆ بهێنێ
لە دراوسێکانم وایە
ئەم خاتوونە تەنیایە
بەبێهوودە چاوەڕێیە و
هەرگیز نامەی بۆ نایە!
نامەکە لای کابرای پۆست-ە
بەڵام گیانم
بەبێ ئاڵا و ناونیشانە
خاتوونێکی تەنیای تیایە
دڵی کردووم بە ئاوێنە و
خەونەکانم بە شانە

***

خاتوونێکی تەنیا
وا لە کۆشکی شیعرەکانما
کراسە ئاودامانەکەی

بینابیمه
هیوای کردووم بە فەقیانە
بەسۆزم چاوی ڕشتووه
هەناسەی کردووم
بەمێخەکبەند و ریحانە
بەڕاڕەوی کۆشکەکەدا
دێت و دەچێ
جار نەجارە، دڵم لە کەمەری
دەخشێ
لە دراوسێکانم وایە:
ئەم خاتوونە تەنیایە
بەبێهوودە چاوەڕێیە و
سوارەکەی ناگەڕێتەوە
سوارەکە.. نا
بەڵام ئەسپەکەی دێتەوە
لاوێکی خوێن گەرمی تر
سەرلەنوێ هەڵدەگرێتەوە
رانک و چۆغەی زەردەخەنە
دەکا بە بەر دێڕەکانما
سەربەخۆ..
خۆی دەکاتەوە بە ویژدانما
بۆ لای ئەو خانمە تەنیایەی
وا لە کۆشکی شیعرەکانما
***
ئەم خاتوونە:

ئەسپی گەواڵە هەورێکی قەنەووزی
بۆ سەفەرەکەی خواستووە
لە شاعیرێک
کە وەکو خۆی تەنیایە
ئەم خاتوونە:
تۆوی کچۆڵەیەکی چاوڕەشی
لە داوێنایە
توێشووی سەفەری:
بۆنی هەناسەی دارگوێز و
قاسپەی.. چیایە
لە ناوەند جەنگەڵێک گورگا
بۆ مەزاری
کانییەکی زیندوو، وێڵە
خەڵکی دەڵێن: گورگ دەیخوا
بەڵام: نا
دەگاتە کانییەکە و
خۆی لێ دەشوا
کچۆڵەکەش
وەک چەپکێک کام
لە داوێنی دێتە خوارێ و
تێکەڵ دەریای ژیان دەبێ
باران:
بۆی دەبێ بە قومات
نێرگز:
دەبێ بە گوارەی و

خۆر:
بۆی دەبێ بە جۆلانە
پەلکەزێڕینە:
قوربانی دەبێ و
خۆی بۆ دەکا بە، پاوانە
هەی باران بارانە
باران.. بارانە
شاعیر، ئەسپەکەی،
دەکا بە باربووی
ئەم کیژە جوانە

نیسانی ١٩٨٠

ئینسان

ئینسان
ژانی ئینسان
له سلاک بوون و سوێدا
له دروستکردنی نەوەی نوێدا
جیاوازییان
جیاوازی نێوان:
خەمی ڕەش و خەمی سپییە
ئاهورامەزدانی ئاهەنگ و ئەهریمەنی کپییە
ئینسان
مەزنی بۆ ئینسان
***
ئینسان
له ئەندێشەیدا:
هەژین
له قووڵبوونەوەیدا
هونەر
له تێکەڵبوونیدا:
ژان
ژانی ئینسانی بنیاتنەر
ئینسان
پیرۆزی بۆ ئینسان
***
ئینسان

له منداڵیشدا
که دەمرێ
خەم.. خەمی ئینسانە
کوژاندنەوەی ئینسانە
کۆچی ئینسانە
ئینسان
ئەمری بۆ ئینسان
***
ئینسان
ئەو ئاسنەی دەچەقێتە گیانی،
هەنسکە بڕییەتی
ئەو نەخۆشییەی لاوازی دەکا،
زەردووییەتی
ئەو پەتەی دەچێتە گەردنی
دەخنکێ
تەنانەت مەرگ
له بەردەمی ئینساندا
چاو دادەخا و
چۆک دادەدا
***
ئینسان
مەزنی و پیرۆزی و زیندەگانییە
ئینسان
ئاشتی و ئاسوودەیی و شارستانییە
ئینسان
هەموو شتێکی ئینسانییە

۲۱-۲-۱۹۷۹

دوو نامەی تێکەڵاو
بۆ دەستگیرانەکەم و دیمترۆف

ئەی خۆشەویست:
من کوشتەی رەنگی چاوتم
من شەیدای جوانیی ناوتم
خۆشم دەوێی
حەزم لێتە
مەڵێ دڵدارەکەم
شێتە
ئاگادار بە:
هاتوون رەنگی چاوت بدزن
هاتوون دەنگی ناوت بدزن
هاتوون هەناسەت دەبڕێرن
نامەکانت
وێنەکانت
دیارییەکانت
گشت دەبڕێرن
دەیانەوێ.
لە دارمان دەن
ئازارمان دەن
هەڵمان واسن
هاتوون
بۆ دێراوی مێشکمان

بیدەنە بەر شفرەی بەراز
لەجێی گاسن
هاتوون
نەخشەی خۆشەویستی
بەدیواری ئاغاکاندا
هەڵبواسن
***
هاتوون
بەناوی تۆ ویستنەوە
بەناوی تۆ خواستنەوە
بمدەن لە دار
کە گوایە من
منی دڵدار
کەسێکم
شێت و تاوانبار
حەزم لە چاوت کردووە
حەزم لە ناوت کردووە
بێ پسووڵەم
بۆ لای قازی و پاپا نەچووم
پسووڵەم وەرنەگرتووە
دەڵێن:
تۆ بێ ئەمری سەردار
چۆن سەربەخۆ.. بووی بەدڵدار؟؟!
بەڵام ئەی جوان
من بە ئەمری، ئازاری شار
من بە ئەمری، ملیۆنەها

زامی رزیوی بێ تیمار
بووم بەدڵدار
بە بەگ بڵێن
دڵدارێکی بەرەڵا نیم
ئەو ناماقووڵی کردووە
دڵدارێکم، ناسنامەی خۆم
لە تەرمی هەموو شۆستەکان
وەرگرتووە
دڵدارێکم، پسووڵەی خۆم
لە منداڵی شەهیدەکان
وەرگرتووە
دڵدارێکم، فەرمانی خۆم
لە مرۆ.. ئێسکینەکانی ناو کارگەکان
وەرگرتووە
من بە ئەمری،
کۆستکەوتووەکانی
دێهات و شار
بووم بە دڵدار
من بە ئەمری،
لێوە شەقارە وشکەکان
دەمە کراوە برسییەکان
من بە ئەمری،
لانەوازی ئەمڕۆی ئینسان
بوومە دڵداری تۆ
ئەی جوان
***

دەست بۆ پەتی سێدارەکان
درێژ مەکەن
من بە کوشتن ناترسێنن
نامبەزێنن
من لەم ژینەم هەراسانم
بۆ گۆڕینی ئەم ژیانە
بۆ چاری ئەم گوزەرانە
پەتی سێدارە ئاسانە
مردن
هەر زۆر زۆر
هەرزانە
***
ئەی خۆشەویست
بەرگی کوردیم بۆ هێناوی
بەکوێرایی چاوی ئاغا و
بەگ و
سەردار
بەکوێرایی جنسی کەمتیار
وەرە بەرەختە و چەکەوە
لە تەکمەوە
لە سەنگەرێکدا
بسرەوە
وەلێ، هەرگیز بیرت نەچێ
لەوبەر سەنگەرەکانەوەن
لێرەن هاتوون

بۆ دزینی:
ڕەنگ و دەنگی
چاو و ناومان
بەڵام نا، پێمان ناوێرن
ڕەنگە هەرچییەکمان هەیە بیبژێرن
ڕەنگە بتوانن بوێرن
بەڵام هەرگیز بۆیان ناکرێ
وزەی فیشەکمان ببژێرن
دڵداریمان لێ بگۆڕن.

١٩٧٣/٦/١٨

سەنگەری سێ: دووەمە

بۆ مرۆڤ
بۆ خاک
بۆ ئەو سروشتەی
هەموو جوانییەک تیایدا پێشێلی ستەمە
ئەمە گۆرانییەکەمە

١

ئەوی خەم نەکڕێ
دەیفرۆشێ و بنکەی هەیە
ئەوی نەیفرۆشێ
دەیکڕێ و بنکەی هەیە
هەرچی ویستی
ناونیشانەکەم بزانێ و
بنکەم کوێیە؟
من بۆشایی
نێوانی دەستی کڕیار و فرۆشەرم
من تارمایی
نێوان بنکەی هەردوو بەرم
بەهەردوو حاڵ
چ کڕین بێ و چ فرۆشتن
گومرگ دێتە سەرشانی من

٢

بێ باکانە:

تەنکی و ئەستووری کتێبیان

دابوو لە دار

وەک جگەرە

کلّپەی ئاوێستا و زەردەشتیان

خستبووە زار

ئاواتەکانی مرۆڤی ئەم خاکەیان

نابووە ناو

هەیت و هووتێکی بێشومار

هەرچی هەبوو

هەرچی نەبوو

بەمەکینە قیمەکێشە تەورداسە کەڵبەکانیان

دادەکرۆژ

لە وشەی باق و بریقدا

پەنجەرەی دڵی خەڵکیان

دەبرد بۆ رۆژ

خەو ئاسان بوو

خەو نوقوڵ بوو

تێر مژییان

وتار خەو بوو

چیرۆک خەو بوو

شیعر خەو بوو

خەو بنشێت بوو

تێر تێر جوویان
بیجوون.. بیجوون
هەتا لە بواری (مارت)دا
درۆی یەکی (نیسان)
دەرچوون

٣

دەنگدارەکان
هەرچی شتێک
کە فەرمووتان
شاعیرەکان
هەرچی شیعرێک
کە داتان-نا-
جرِت نازانم، نا
دەنا

٤

بۆرژوواکان، دانی پیانێن
هەرچی هەستێک لە خەوەکان
پەیدا بووە
زۆڵ دەرچووە
لە باوێشکدا
ولاخ و سوار
بزر بووە
دانی پیانێن

ناڵەی زام و
گرمەی فەرمان
یەک ئاوازی وەرگرتووە

٥

ئەی کوردستان
هەرچی شیعرێکیان وت بۆ تۆ
دەمدا بە خەپلەیەکی جۆ
بۆ منداڵێکی راکردووی
برسی و ڕووتی
گردەکەی ئەوبەر بەکرەجۆ
...... بەهیچ نەچوو
کام شیعرەیان
پڕ بوو لەوشەی،
باروت و خوێن و ئاگر
دەمدا بە تەنیا یەک چادر
بۆ خێزانێکی هەڵهاتووی
ژێر تۆف و باران و تەرزەی:
گەورەی (قادیر)
.... بەهیچ نەچوو
هەرچییەکیان
هۆنییەوە:
بۆ ئەیلوول و بابەگوڕگوڕ و حوزەیران
دەمدا بە تۆزقاڵێک ویژدان
بۆ دڵی ئەو ئاغایانەی

نۆتەی کەرکووک و شەنگاریان
نایە گیرفان
.... بەهیچ نەچوو
هەرچی هەواڵێکیان زانی و
کردیانە مۆدێلی ئان-ی
بۆ ئاراگۆن و دەروێش و نازم حیکمەت و کەنەفانی
دەمدا بە تۆزێک هەرزانی
لای بازرگانە مل حیزە پۆشتەکانی سلێمانی
..... بەهیچ نەچوو

٦

دەڵێن
ساڵ چوار وەزری جۆربەجۆرە
تەمەنمان ساڵەهایە و هێشتا
لە هیچیاندا.. نەژیاوین
شۆڕشگێڕەکانی (بەڕوو)
کەڵەشێرەکانی (گەروو)
پیاوە باشە (کتێبییەکان)
دەزانن بۆ ریسەکەتان خوری دەرچوو
چونکە (پل)تان (تەشی)ی نەبوو

٧

لانەوازێک لەسەر پردەکەی بەغدا
دەگریا و دەگریا:
بۆ ئەو ئاوەی ناتوانێ مەلەی تیادا بکا

ئاوەکەش دەگریا
بۆ ئەو لانەوازەی ناتوانێ لێی بخواتەوە
پردەکەش،
گاڵتەی بەگریانی هەردووکیان دەکرد
لە خاکی خۆمدام و لە شاری خۆمدام
لە گەڕەک و ماڵی خۆمدام
لە ناو کەسوکاری خۆمدام
هێشتا
غەریب خۆم دەبینم
هێشتا
لانەوازی دەستی ناوەتە بینم

٨

کتێبی
هەموو زەردەخەنەکانتم خوێندەوە و
گریام
دەفتەری
گریانەکانم بخوێننەوە و
تۆزێک پێ بکەنن
فەرموون لە خەوی زڕاوی سبەینانداا
مەلە بکەن
فەرموون لە مەرگی ناکامی هەژاراندا
مەلە بکەن
فەرموون لە زیرەی ناکاوی ساوایاندا
مەلە بکەن

فەرموون لە سینەی خوێناوی دەستگیراندا
مەلە بکەن
من ئەلف و بێی
هەموو زامەکانتم لەبەرکرد و
خوێندەواریم بیر چووەوە
فەرموون
بەفوارەی خوێنی خۆشەویستان
وسڵ دەرکەن
فەرموون
تیپی برینی منداڵانمان
بکوژێننەوە
فەرموون
نووکی ئووچەکانتان،
بەتەڕاییی چاوی نازداران
تەڕ بکەن
فەرموون
سووتووی خانووەکانی قەڵادزە و
گۆشتی سووتاو، بۆ خوانی ئاغاکان
سەرخەن

٩

ئاغاکان
لە چادرەکانی خۆیاندا
لە هەموو سەگە هەوشارەکان
دڕترن

لەودیو چادرەکانیشەوە
ڕێوییەک راویان دەکا
فەرموون.. فەرموون
لە بڕاندنەوەی ئادەمیزادی ئەم خاکەدا
پەلە بکەن
گیانی خەڵکی
وەک لایتی
دەستی خوێڕی
بکوژێننەوە

١٠

هەموو تراس فۆرمەنەکان
هێندەی دڵی ئێمە کارەبایان تیادا نییە
لە تاریکستاندا دەژین!!!
ژانەکانم
دێنە سەر ژان
لێو دەنێن بەگیانمەوە و دەمخۆنەوە
خەمەکانم
دێنە سەر خەم
دەم دەنێن بە ناخمەوە و دەمخۆنەوە
لە ڕۆژێکدا:
هەزار جار، دەمرم و
هەزار و یەک جار، زیندوو دەبمەوە
تا ئەنجامی هاوکێشەکەم،
زیندووبوونەوە بێ

من بۆ ژیان دەترسم، نەک لە مەرگ
خۆشەویستان
ترسەکانم لە مەرگ نییە و بۆ ژیانە
وەلێ، تاکە دەستگیرانێکی
لێم نزیک و
تیامدا خەوتوو
تەنیا ژانە

١١

چاوانی دەستگیرانەکەمیان کرد،
بەدوو فیشەک
وام زانی دەینێن بە..
کەچی نایان
بەهەردوو چاوی خۆمەوە
غەریبی،
زیندە سەگێکە
دڵم دەخوا و دەری ناکەم
دڵم،
پلێ گۆشتە
جگەرم دەخوا و لۆمەی ناکەم
جگەرم،
گەنجینەی خڕۆکەی خوێنی خۆمە و
دزیم لێ دەکا
لەوسەرەوە
کە دێمەوە

پەنا بۆ سەگ دەبەمەوە
برینم دەلێسمەوە

١٢

چ عەنتەرێک
وتی: شاعیر دەبێ تەنیا پێبکەنێ؟
چ فەیلەسووفێکی دنیا
نەخشەی بۆ دڵی من دانا؟
چ پسپۆڕ و ڕەخنەگرێک
وتی و وتی:.... دەبێ... وابێ
بابێ
لە ئەندێشە و ژانی
ئەم شاعیرە (بەڕەڵا)یە
ساتێ
بنوێ!
کە بە هۆشیاری ناتوانێ و
بەرگە ناگرێ
بابێ
تەنیا ساتێک بنوێ
هیچم ناوێ
ئەگەر ناوی خۆی پێ نووسرا
با رەجمم کا!

١٣

کوێرەکانی ئەم وڵاتە
ڕێیان نیشانی چاوساغ دا

ئەمانیشیان، نابینا کرد
لە کاتێکدا
دەمی تەور، شیعر دەنووسێ
لە ساتێکدا:
ژان لە تاو ژان، دەنگی دەنووسێ
کلیلی کابە دەدرێتە
دەست مەجووسێ

١٤

چیم لێ دەکەن
بەدوای مەرگی خۆمدا وێڵم
خەمەکانم
چەقۆیان گرت و لە چاوی خۆم
هەڵچەقین
زامەکانم
خەنجەریان گرت و لە دڵی خۆم
هەڵچەقین
(حەسەن، نەریمان، ئازاد،
لەیلا و جەواد)
پێنج گوڵەکەی شەوی ئایار
کە ئینجانە بێ بنەکەی شاری بەغدا
نیشانی دان
بوونە خۆراکی
دڵسۆزی و پاکی و نەفامێتی خۆیان
ئەی دایکانی پێنج گوڵەکەم

خەفەت مەخۆن
شاعیرە زرتەبۆزەکان
بۆتان دەکەن
بە کەرەسەی شیعرەکانیان!

١٥

سوڵتانی کێڵگەی ئەم خاکە
حەزی لە زمانە بچکۆلەکەی پاسارییە
خەڵکانی وڵاتەکەم، پاساری بوون
بەرەو کێڵگەی سوڵتان دەچوون
بوومە داهۆڵ تا ڕاویان نێم
بەرەو ئاسمانی فراوان
کەچی ئەنجام
لە بێستانەکەی سوڵتاندا هەر نیشتنەوە
خۆزگە پاساری دەیزانی، بەنانەوە
ڕۆژێک زمانی دەچێتە فەخفوورییەکەی
سوڵتانەوە

١٦

ئەسرینەکانم
نووسینەکانی بەردەستیان
کاڵ کردمەوە
خەمەکانیان، تۆخ کردمەوە
بۆنی گەردنی
هەموو جوانە خوێن گەرمەکانی،
لە ناو دڵدا خۆشەویستم

بەگرێی ئەڵقەدراوی گوریسەکاندا
هەڵواسرا
عەتری هەناسەی
هەموو ئەو مرۆڤانەی
پیرۆزییان دەپەرستم
لە داوی شەتەکدراوی سێدارەکان
بەجێما

١٧

مەداری (هات و چۆ)کانی من و زەوی
ڕێکوپێکە
زەوی بە دەوری خۆردایە
بەدەوری منیش دا .. پێکە
زەوی بە خوێن سەرخۆش نابێ
منیش بەمەی سەرخۆش نابم
کە ئەو بیست و چواری نیسان
سەرخۆش نەبێ
من بە قوربانییەکانی دەوری ئایار
سەرخۆش نابم
نێزەکانتان
لە گلێنەی چاوانمان
بچەقێنن
نێزەبەدەستانی ئاغا
شتێک هەیە با بیزانین:
ئەو چاوانەی دەرتان هێنان
بۆ کلۆڵیتان دەگریان!

١٨

نازدارەکان
خۆ بگۆڕن و شایی بکەن
خەنە بەندانە دەستوپێ
لە (هەڵەبجە) خەناوی بکەن
سەرچۆپی کێشی ئەمجارەی
(دووەم) جارە
قوتابییە خوێن گەرمەکانن
لە قوتابخانەکەی (تیجارە)

١٩

نەشمیلەکەم
فرسەتی گریانت نەبوو
چاو لێک بنێ و تێر تێر بنوو
لۆمەم مەکە، کە لە دوای تۆ
بەکوڵ دەگریم
تەڵەزمی ئەو نارنجۆکەی
لە سنگتا دیم
ناسیمەوە
هـی کارگەیەک بوو دانرا
بووکەشووشەت بۆ دروست بکا!

٢٠

لە جیابوونەوەی ڕووباردا
ئەنجام دروستبوونی (خەتە)

خاک ئەم دەمژێ و ئەم خاک دەمژێ
بۆ (بێ وڵەتی) ئەنجامەکەی (هەتا ئێره)
تەنیا سەرکەوتنی (پەته)
پۆلیس: پۆلیس
دۆنکی: دۆنکی
سەرداب: سەرداب
پەت هەر پەته
لە تاو (کەته)
لەم خاکەدا
گڕوگاڵیش هەر سەقەته
سەقەت سەقەته

ئایاری ١٩٧٤

شووشه خان

* پێشکێشه بەو ماسییانەی فێری چەمی کوێستانن و بەرەو دەریای لمیان دەبەن.
* پێشکێشه بەو خاتوونەی ماسی هەموو حەزەکانمی لە چاوانیدا گلدایەوە و خۆشەویستی ئەو بۆ ژیانم بووە شووشەیەک ئیسپرتۆ: هەرچەندێکی لێ دەخۆمەوە، نە من پڕ دەبم و نە ئەو بەتاڵ دەبێ.

خۆشەویستیت:
دەریایەکە و
ئەو ماسییانەم خۆش دەوێن
کەوا لە بناریا
دەژین.
خۆشەویستیت: ڕووبارێکە و
ئەو پاسارییانەم خۆش دەوێن
کەوا لە کەناریا
دەژین.
خۆشەویستیت:
کانییەکی ئیسپرتۆیە و
منیش سنەوبەرێکی گڕ
پێم گرتووە و بەرەو ڕووت دێم
شووشەخان تۆیش
وەکو نازێ
بڕژێ بەسەر گیانی ئۆقرە لێ براوما.
شووشەخان تۆیش

وەکو ژانێ
مەتکێ بەناو ناخی بەحەز ئاخنراوما .
(دەنگ:
شووشە خۆشەویستییە
خۆشەویستی ئیسپرتۆیە
ئیسپرتۆ ماسییە و
ماسی خەمە و
بەرەو دەریای لمی دەبەن)
خەم پێ دەگرێ
وەکو ساوای دڵ بێ کینە
خەم پێ دەگرێ
لەبەر تاڤگەی
پڕ لەژانی چاوەکانما
وڕک دەگرێ:
– بابە گیان بمبە لەگەڵ خۆت
– کچە شیرینەکەم مەیە
ڕوحە شیرینەکەم مەیە
خێڵی کوێستان بەرەو خوارە و
ئەم ڕێگایە
پڕ لە ژان و ئەندێشەیە
باوانەکەی بابە، مەیە.
– بابە گیان چۆن جێم دەهێڵی!
خۆ من لە گورگیش ناترسم
ئەی بۆ نامبەی؟!
بابە گیان بمکەرە کۆڵت.

– باشە گیانە شیرینەکەم دەتگرمە کۆڵ
وەکو خەمی هەموو دنیام گرتووەتە کۆڵ
دەتگرمە کۆڵ
بەڵام باوان:
توند دەست بگرە بەسەرمەوە
هەتا کاتێک کە تیغ سەری لێ کردمەوە
تۆپی سەرم
لە باوەشی نەرمتا بێ
نەک تۆڕی دۆڕاندنی خەڵک.
(دەنگ:
کۆچی کاروان: کۆچی خێرە
بەڵام هەوار سەرەوژێرە)
– بابە گیان خێڵ بەرەوخوارە
بەڵام من حەز لە بەفری سەرچیا دەکەم!
– رۆڵە نەموت: هەوارە و خێڵ بەرەوخوارە؟
نەموت؟ نەموت؟
– بابە خۆ تۆ بابەی خۆمی
بۆ زیز دەبی و دەمرەنجێنی؟!
خۆ تۆ لای خۆت خۆشتویستم
دەسرازەکەمت کردەوە!
– باوانەکەم (سەرمایە)م تۆی
دڵم پڕە
دەنا گشت کات خۆشم دەوێی
کچە جوان و شیرینەکەم
تۆ ڕووبارێکی ئیسپرتۆی

زامەکانم لە چاوتا
وەک گوڵەمێخەکی تینوو مەلە دەکەن
بەڵام چی بکەم
من بە تەنیا چیم لەدەست دێ
ئەم دڵەی من کۆترێکی لانەوازە
دڵدارە بۆ گێتی تازە
- بابە گەرچی پەنجەکانم نەرم و وردن
بەڵام دڵنیام کە بەرگەی
قوڵپی خوێنی سەرت دەگرن.
(دەنگ:
دووانن.. دووانن
هاتوون.. بەدوای خەمدا وێڵن
غەریبی خۆیان دەکێڵن)
- بابە گیان تۆ گوێت لە دەنگە؟
- بەڵێ رۆڵەکەم
ئەم جیهانە سنەوبەری گڕی زۆرە
پەیتا پەیتا وەک من و تۆ
هەنگاو دەنێن
بەرەو کانیاوی ئیسپرتۆ.
- بابە گیان ئەی بۆ دەیانوت:
کاربۆن زیندەی لێ پێکنایە؟؟!!
- نا.. کەسەکەم
فیزیای خۆشەویستی جیایە:
ئاو لە کاربۆن دەزێتەوە
کاربۆن زیندوو دەبێتەوە

ئەوسا دەبینی
(بێدەنگی) زەڕەیەک (سرووە)
ناسڕێ
ئەوسا دەزانی
کە (تەور) نە (ئاگر) و نە (ئاو)
نابڕێ
بەڵام هەتا ئەودەمە دێ
توند دەست بگرە بەسەرمەوە
هەتا کاتێک کە تیغ سەری لێ کردمەوە
تۆپی سەرم لە باوەشی نەرمتا بێ
نەک تۆڕی دۆڕاندنی خەڵک

٢٨ی دیسەمبەری ١٩٧٥

بن بە تیشک

-لەمدیو دیواری مەرگەوە-
ڕۆڵە
تۆ نەمامێکی گوڵ دەگری
ئاگادار بە
نەمام هەیە نووکی نێزەی لێ دەبەسترێ
بەڵام نەکەی لێی بترسی.
ڕۆڵە
چاوەکانم دەردەهێنن
گوێزان دەخەنە ناو گەرووم
مەترسە تیشک نافەوتێ
دەنگ ناخنکێ
ئەوەتا من،
بێدەنگ نەبووم.
***
-لەودیو دیواری مەرگەوە-
ڕاستە گیانە تیشک نافەوتێ
بەڵام لێرە،
دەنگ دەخنکێ
لە ئاسیای سوور
هێشتا شەوە
شەو برژانگ دەبێتە ڕەوەیەک ئەسپی سەرکێش و
بیلبیلەکان،

دەفرێنن
بۆ وڵاتی خەنەبەندان.
ئێستا لێرە دڵدارەکان
بوون بە تیشک تا نەفەوتێن
تەنیا بەچاو سروود دەڵێن.
***
-دیوار ڕووخا-
ببن بەتیشک بۆ ئاسیای سوور
خۆشم دەوێن و شەو دەرنگە
شەوەزەنگە
گوێزان تیایدا باڵدەگرێ و
گەردنی نەونەمامە گوڵگرتووەکان دەبڕێتەوە و
گوڵ دەسـ...
وس س س
کەس دەنگ نەکا
خوای ڕەش و شەیتانی سپی
پێکەوە مەقامێک دەڵێن:
-(سورمێ) لە (خورشید) دابڕن
بیدەنە ئەمیر لاوێ دەورەتی
لە ئەمیر لاوێ دەورەتی گەڕێن
باسورمێ لۆ -وی-بێ و
خورشیدی چاو بەخار کۆستی کەوتبێ و
جەرگی سۆتبێ.
+ دەنگی خورشید:
لە چیای (هێستوون) چ کاکێ؟

دەڕواتە دووی وراغەکەی خاتوو سورمێ
تا هوشیار بێ و هەڵنەدێرێ؟؟؟
- دەنگی خەج:
لەسەر چیای (سیپان)ێ چ خاتوونێ؟
کەزییەکانی خۆی دەبڕێ و
دەیخاتە سەر کەزییەی خەجێ
تا سیامەند ڕزگار ببێ؟؟؟
***
ئەی خۆشەویستی بێ سنوور
لە ئاسیای سوور
دڵدارانی کاروانەهای وەنەوشەیی
بۆ وڵاتی خەنەبەندان
دەبن بەتیشکی سپی
هێشتا شەوە و گوێزان تیایدا باڵدەگرێ و
گەردنی نەونەمامە گوڵگرتووەکان دەبڕێتەوە و...
وس س س س
تەماشا بکە:
دەنگێک، دوو دەنگ، پێنج دەنگ، دەنگێکی تر
شەش دەنگ، سێ دەنگ = سیانی تر
- سیانی تر
- سیانی تر
پەتی سێدارە تەسبیحە و
دەنک سەری جوانەمەرگە.
***
دوایین ڕاپۆرتی نهێنی لە - توب عەدلی-یەوە:

بەرێزەکان... بەرێزەکان
لە کردنەوەی چەکمەجەی فرێزەرەکان.
زۆر دەترسـێن
زۆر دەترسـێن
هـەرکامێکیان ڕادەکێشـێن
گوێمان لە دەنگی سروودی
ئینتەرناسیۆنالی دەبێ

٢٠ی دیسـەمبەری ١٩٧٦

گۆرانیی شەقامێکی ترسناک

دەمەوئێوارە
خۆتان دەکەن بەشارا
سەر دەکەن بە هەموو ماڵە هەژارەکانا
زەردەخەنە دەچێنن
چاوی نازداران دەڕێژن
لایلایە بۆ ساوا برسییەکان دەکەن
لەگەڵ کرێکاران.. سبەینان دەچنە کار
گۆرانی خۆشیان بۆ دەڵێن
یاساوڵان،
گوێیان لە دەنگتان دەبێ
دەتانگرن
دەتانکەن بەپەتا
دەمەوئێوارە خۆ دەکەنەوە بەشارا
سەردەکەنەوە بەهەموو ماڵە هەژارەکانا

***

گوێم لە گۆرانییە خۆشەکەتە
هەردوو باڵم بۆ کردوویتەوە
ئەی ئاشنا
بپەڕێرەوە باوەشم
ئەم شەقامی ترس و مەرگە ببڕە
بێ ئۆقرەم
بۆت داگیرساوم

ئەم تاریکی شەوەزەنگە ببڕە
لەمێژەوە نازدارێکی ئاشنا
ئەم شەقامەی نەبڕیوە
لەمێژەوە ئەم شەقامە
هەنگاوی پێغەمبەرێکی نەدیوە.
***
لەودیو شیشی ئاسنینی وێستگەی ئەم شەقامەوە
گوێم لە گۆرانییە خۆشەکەتە
تیشکی هیوا
پەپوولەی سەر گۆناتە
کۆت بشکێنە و بچریکێنە
لەمێژەوە چەقۆی یەئس
جەرگی هەڵمەتی چنیوە
ئەم شەقامە گۆرانی لێ بزر بووە
مەدارەکەی هەر فرمێسک و خوێنە
بچریکێنە
لەمێژەوە ئەم شەقامە
قاسپەی کەوێکی دەنگخۆشی
بەخۆیەوە نەبیستووە و نەدیوە
***
تۆ گۆرانی خۆت بڵێ و خەمی شیعرەکانم مەخۆ
خۆیان پێ دەگرن و دەپەڕنەوە لای چاوانت
ترسناکیی شەقام و نەڕەی تیژی جەللادان
دەبنە دەست و دەچنە بینیان
بەڵام هەر دەپەڕنەوە

ئۆتۆمبیلی نایابی (پۆلیسی پیاوباشان) دەیانشێلن
بەڵام هەر دەپەڕنەوە و دەگەنە فەنەری چاوانت
هەر لەوانەی لە حەقیقەت دەگەن
دەنگیان تێکەڵ دەنگت دەبێ و سروود دەڵێن
دەبێ بیڵێن
لەمێژەوە ئەم هەرێمە سروودێکی بەرگری نەبیستووە
ئەم هەرێمە ئەستێرەکانی نووستووە
لەمێژەوە پێغەمبەرێک:
گۆرانیی بۆ کۆترەکانی ئەم هەرێمە نەوتووە
ئەم شەقامی ترس و مەرگە ببڕن
دوای هەموو هەڵواسینێک
خۆبکەنەوە بەشارا
سەربکەنەوە بە هەموو ماڵە هەژارەکانا.

٢٧ی جنیوەری١٩٧٧

شەقامەکە

بۆ ئەو منداڵەی پۆلیسەکانی گومرگ لە ناو بازاڕی سلێمانیدا کوشتیان

شەقامی ناو بازاڕەکە
جەنجاڵ بوو وەک:
سەری کوژەرێک پێش تاوان.
نۆ - ساڵێکی لاق باریکی دەنگ کز، تیایدا
کەوتبووە پاکەت فرۆشتن
ورد و لووت باریک و شەرمن
ناسیاوێکی ببینییایە،
درەختەکانی کەناری دەکردە حەشارگە و پایە
زۆری نەبرد
جەنجاڵی ناو شەقامەکە و درەختەکانیش ڕایان کرد
نەیزانی چۆن گومرگییەکان مەچەکیان گرت!
ترسی
گرتنەکە - گەستی
داچڵەکی و باڵەکانی دایە دەست - با
بەڵام دەستڕێژی پشتییەوە
لەسەر سنگی شەقام خستی.
تا گیانی زیاتر ڕۆدەچوو
شەقامەکە لە بەرچاوی پانتر دەبوو
هێندە پان و فراوان بوو

لەپێش دوایین هەناسەیدا
شۆستەکانی لێ بزر بوو
گومرگییەکان
تەرمەکەیان بەجێ هێشت و شەقامەکەش وەکو جاران
گەڕایەوە و بووە سەری کوژەرەکەی پێشی تاوان
بەڵام خەڵکی
کاتێک پاکەتیان دەکڕی و هەڵدەپچڕی
لە جێی بیست جگەرەی سپی
بیست شەریانی
دەم بە قوڵپی خوێنیان دەدی

١٩٧٩/٦/٢٣

مۆنۆپۆڵی خەم

بازرگانە عەوداڵەکان
ڕوح بەردە گیان سەهۆڵەکان
لە پیشانگەی هەڵوێستەکان
خەم دەفرۆشن
***
من خەم دەکڕم
هەر بێ بەشێک بڵێ: هەمە
با بێتە لام
دڵم مۆنۆپۆڵی خەمە
خەم هاوڕێمە و مامە خەمە
شاگردمە
***
بەپلوسکی خەمدا، دەڕۆم
بەهەنسکی خەم، خۆم دەشۆم
نانی بێداری خەم دەخۆم
لە کەلاوەی خەمدا، بووم-م
من بۆ پوولی خەم، ئەلبووم-م
خەمی هەمووتان دەنۆشم
بەڵام لە بازاڕی گیانما
جگە لە (هەڵمەت) و (هیوا)
هیچی ترتان پێ نافرۆشم.

مریەم

خۆشەویستان
دەزانن بۆ؟
دڵدارەکان بێ باوانن؟
دەزانن بۆ؟
پەنجەی فەریکی منداڵان
نینۆکی لێ سەوز نابێ؟
دەزانن بۆ؟
چەخماخەتان
ڕووناکییان
لە پێش دەنگیانەوە دەمرێ؟
چونکە هەردەم لەم خاکەدا
مریەمی خەم
ژان دەیگرێ
لەبری عیسا
مریەمێکی تری دەبێ
مریەمتان، مریەمی دەبێ

١٩٧٣/١٠/١٥

ژان مەبن

ئاگرێکم
بەردو پۆلا دەتوێنمەوە
ئەگەر رۆژێک
کەلەپچەیان پێ کردم بۆ هاومەبەستم
بمکوژێننەوە.
نەمامێکم
هەزار گوڵی ئاڵم پێیە
ئەگەر رۆژێک
بۆ تاوانێک، نووکی نێزەیان لێ بەستم
بمبڕنەوە.
ڕووبارێکم
شیری خاوێنم پیا دەڕوا
ئەگەر رۆژێک
(نیرۆن)ێک خۆی تیادا شتم
پڕم کەنەوە
هەروا دەبەنگ و گێل مەبن
هەروا ساویلکە و وێڵ مەبن
هەروا بەستەزمان مەبن
هەروا بۆ دڵم ژان مەبن
ئەی ئەوانەی لەبەر ترسنۆکی خۆتان
باوەڕ ناکەن بە ژیانی قارەمانان.

ئەپریلی ١٩٧٤

پاساری

کچم
ئەم بیابانە چۆڵ و هۆڵە
جووتیاری ناوی
وەک هی کوردستان
ڕووت و کڵۆڵە
ئەو چاوانەت مەگرییەنە
ڕۆژێک دادێ
پاساریی سەر گوێسەبانەی
گوندی ڕووخاو
جریوەی گۆرانییەکەی
دەگاتە لای کۆختەکانی
ڕومادی و فاو.

٢٦ی فەبرایری ١٩٧٧

کچۆڵەکان

بۆ ئەو منداڵانەی ماشێنە کەم ڕەوشتەکان دەیانشێلان

لەبەر دەرگایماڵەوەدا
دەستوپەنجەی دایکایەتی
لە پرچەکانت دەخشێن.
لە دوای دایکت ڕەشەباکەی سلێمانی
گەمە لەگەڵ دوو قردێلەی پرچتا دەکەن
خۆری لاسار
سەرەتاتکێیەتی لەگەڵ
گیرفانەکانی جانتاکەت.
سووچی کتێب و دەفتەر و
نووکی قەڵەمە کۆڵەکەت
زمان لە خۆر دەردەهێنن.
لە ساتێکی پەڕینەوە
بۆ دەرگای قوتابخانەکەت
ماشێنێکی تیژڕەوی شل
دێ
دەتشێلێ و
جێت دەهێڵی.

***

سبەی دایکت
دوو پرچ نییە قردێلەیان لێ بدا
ڕەشەباکەی سلێمانی گەمە ناکا

خۆر زیزە و چاوشارکێ ناکا
هەموو زمانیان شکاوە
لە خوێنت خۆیان وەرداوە
***
بەڵام سبەی
قوتابخانە دەکرێتەوە
شەقامیش ڕادەخرێتەوە
شلەماشێنانی بێ خوو
دەشێ تاوانی تر بکەن
دەستانی تر بەبێ پرچ و
ڕەشەبای تر بەبێ قردێلە و
خۆریش لە چاوشارکێ بکەن

٢٣ی ئەپریلی ١٩٨٠

شیلانی سنە

بۆ بەرگرییە پاڵەوانانەکەی شاری سنەی پڕداستان،
سنەی خۆڕاگری خاوەن شیلانەها

دایکی شیلان:
دوو پرچی بەردابووەوە
باوکیشی جووتێک سمێڵ و
شیلانیش جووتێک ڕوومەتی خەپەی
گۆشتن
قاپە ماستەکەی بەردەمی
(جامی تەراش)ی هەفتانەی باوکەکەی بوو
دەستی تەتەڵەی دەکرد و
لە دەم و لووتی هەڵدەسوو
دوو خوشکەکەی
بەدەم (بەساقە) و (بەقوربانە)وە
بۆ دەم و پلی ماستاوی
دەتریقانەوە.
لە ناکاودا
تریقەکان
تێکەڵ بە هاڕەی بۆمبا بوون
خانووەکە و
چی تێیدا بوون
وەکو مەرگ

ڕەش داگیرسان
بەڵام ماستی
دەم و پلە نەرمۆڵەکەی
گوڵە شیلان
هەر سپی بوو
وەکو هیوا
وەکو ئاشتی
وەکو ژیان.

٣ی مارتی ١٩٨٠

بووک و زاوا

بەرەبەیانیان
کە هەڵدەسان
ئەو
دڵنیا نەبوو
تا ئێوارە بژی
بەڵام ڕیشی دەتاشی.
ئەم
دڵنیا نەبوو
تا ئێوارە بژی
یان بگەڕێتەوە باوەشی.
بەڵام شیوی لێ دەنا
پرچەکانی دادەهێنا
ژوورەکەی خاوێن دەکرد
گۆرانی بۆ حزبێک دەوت
کە لە شەوێکی ئەنگوستەچاوا
ئەم–ی کردە بووک
ئەو–یش بەزاوا.

١٩٨١/١١/٩

عاشق

منیش هەروەها و
تۆیش هەر تەواو نی.
کەچی هەر خۆشم دەوێی
کەچی هەر خۆشت دەوێم
وا زان دەکەم
گەر لێم ون بی.. دەکەوم
وا زان دەکەی
گەر لێت ون بم.. دەنەوی.

***

گەلێک جار وا هەست دەکەم
خۆشەویستیت:
کەڵە مێروویەکی سوورە
هەڵدەزنێ بەلەشمدا
دەنک.. دەنک وەکو گەنم
شانەکانی لەشم هەموو
دەگوێزێتەوە ناو لەشت
کاتێک ئاوڕ دەدەمەوە:
تۆ
بووی بە من
من
هەر منم

***

گەلێک جار وا هەست دەکەم
گیانی خەڵکی دەوروبەرم

وەک خشتی سوور
دەخەمە سەر بینای گیانم
هەتا دەبم
بەکۆشکێکی پڕ لە نوور
کاتێک ئاوڕ دەدەمەوە
من
من نیم و
من
ئەوانم
***
هەنێ جار
گوێ لە دەنگی عەلی مەردان
دەگرم
وا دەزانم عاشقی کیژێکی
کوردم
کەچی کاتێک
دەڕژێمە ناو بازاڕەکان
نەک هەر کیژێک
کیژان
کوڕان
دەبینم
سا، تێ دەگەم
کیژێک نا
من
عاشقی
هەموو
کوردم
١٩٨١/٥/١٣

پایتەختەکان

بۆ ئەو گەنج و لاوانەی لە کوردستان وا دەزانن ئەوروپا رۆنی تیا رژاوە و لە ئەوروپا قەرەج ئاسایەکی برسی و رەجاڵ دەژین

پایتەختەکانی ئەوروپا
دەلەنگن و
پێیان بەشوێن پێمدا..
ناگا.
ئەوە کوردێک لە (ئەوتۆ)یە[1]
لە بەردەمما
قاپ دەشوات و لە ژێرەوە
تێم دەڕوانێ
لە شەرما
دەست و پەنجە لاوازەکانی ژێر دەستکێش
دەلەرزن و
من حەز دەکەم
قاپەکانی، توند بکێشێ
بەسەرما.
ئەوەش یەکێکی دی
لە (کەلەتی)[2]

---

(١) ئەوتۆ: بەو چێشتخانە میللییانە دەڵێن کە خەڵکی بەسەرپێوە نانی لێ دەخۆن.

(٢) کەلەتی: ئێستگەی شەمەندەفەری بۆدابێستی پایتەختی مەجەرستانە، قاچاخچی تیایدا کۆدەبنەوە بۆ فرۆشتنی شمەک و ئاڵوگۆڕی پارە بەدزی رژێمەوە.

قاچاغچییە و ساختە دەکا
لەگەڵ ئەوەی
لە تەکیەتی.
پێیەکانم دەلەنگن و
بەشوێن پێی پایتەختەکانا
ناگەن.. نا.. نا.. نا

١٩٨١/٩/١

برووسکە

ڕۆڵەکانم نەچووە بچێ
بێشەکانم چڕوپڕن
ڕانەگوێزراون.
نەوەکانم گیانباز و دڕن
ماڵی نەکراون.
سەنگەرەکانم گەرموگوڕن
نەتەزێنراون.
نەچووە بچێ
بگەڕێنەوە باوەشی چیاکانم
بیرتان نەچێ
من دایکتانم کوردستانم.

١٩٨١/٩/٩

له ئێستاوه

قوربانی چاوەکانت بم
له ئێستاوه
وەک دوو زەریای،
پانوبەرین
گەمەی خەمی
گشت جیهانیان
تیا وەستاوه
کچه شیرینەکەی بابه
له ئێستاوه
له دەروازەی ژیانتا
هەزارەها مۆتەکەی،
قەبه و ناشرین
ڕاوەستاوه
کەچی ڕووباری ژینی تۆ
نەوەستاوه.
له ئێستاوه
پێشمەرگەیەکی بەرگری
دڕنده چەکدارەکانی
کووچەکانی سلێمانی
که دەبینی
تەع-یان دەکەی.(*)

(*) تەع: وشەیەکە منداڵی کورد بۆ لێدان و پێداکێشان بەکاری دەهێنێ.

قوربانی دەستوپەنجەت بم
قوربانی دەمی ئەوەش بم
کە وشەی تەع–ی
داهانی.   ١٩٨١/٨/٢٢

حاجی مەحموو

حاجی مەحموو
کوڕ و کچ و ژنی نەبوو
خوشک و برا و کەسی نەبوو
هیچی نەبوو
***
حاجی مەحموو
شەوێک خەوێکی دیبوو
بۆ بەیانی کە هەڵسا
مەولوویەکی قەرار دا و
حەوت نوێژی کرد
بەڵام هێشتا دەترسا
دەستی بۆ هێلکەکە نەبرد.
وتی: ئەمڕۆ
با.. خۆراکم-نان و چا -بێ
نەک هێلکەکە
سیخوڕێکی (بەعسی) تیا بێ

١٩٨٢/١/٥

هاوکێشە

پیاوە باشە پۆڵدارەکان
دەست لە گیرفانی ڕۆبەوە
لەودیو جامی بەفری زستان
سووچێکی پەردە لادەدەن
دەڵێن: بەخوا
ئەمشەو شەوی پێشمەرگەیە
ئەوان گشت (پیاوی باش)ن، ئەهلی چاکەن!!!
وەلێ هەرگیز، لەو هاوکێشەیە تێ ناگەن:
مامزە کێوی کوردستانم
بۆ بە شاخێکی دەجەنگێ
بەوی تریان، گەر پێویست بوو
خۆی دەکوژێ؟

١٩٨٢/١/٢٦

نەنە حەبێ

نەنە حەبێ
کە هەواڵی شەهیدبوونی
عەزۆلەکەی کوڕیان دایێ
داوای تفەنگەکەی کرد و
هەفتەیەک نەهاتەدەرێ
تا کوڕەکەی پوورە ئایشێ
چووە لای و وتی: پوورێ
بمخەرە جێگەی عەزۆلە.
نەنە حەبێ
لەبری وەڵام
لەبری دەربڕینی هەستی
ناوچەوانی ماچ کرد و تفەنگەکەی
دایە دەستی.
هاتەوە ناو
ژن و کچی ناو ئاوایی
ژیایەوە بە ئاسایی
وەکو جاران
ژیانێکی پڕ لە ئیمان
هەر گەنجێکیش بهاتایە
بۆ ئاو و نان
باس و خواسی
کوڕەکەی خۆی- پلکە ئایشێی
لێ دەپرسی
نامەیەکی بۆ دەنووسی.   ١٩٨٢/١/٢٨

شەش

ئێمە شەشین
دەشێ شەش نەبین و پێنج بین
ببینە چوار
ببینە سێ
ببینە دوو
ببینە یەک
دەشێ
دەشێ هەر نەبین
ئەگەر ئێمە
هەر شەشەکەمان
هەر کورد نین!

١٩٨٢/٣/١٩

ئەڤین

ئەڤین هاوڕێمە و
کچی هاوڕێیەکی کرێکارمە
گەر وەسفی کەم:
کچۆڵەیەکە چاوکەژاڵ
تەمەن سێ ساڵ
دوو پرچ و دوو قردێلەی ئاڵ
دەڵێ: بۆیە
من ئێوەم گەلێک خۆشدەوێ
چونکە وادەتان پێداوم
تەلەفزیۆنەکە خۆش کەن
کارتۆنی کوردیشی تێخەن

١٩٨٢/٧/٤

وڵاخە مانگرتووەکە

کە خورپەی شیعرێک
تەنگ بە گیانم هەڵدەچنێ
نە خۆم قەڵەمم پێیە
نە دەمدەنێ.
گیانم سەر هەوا دەکەوێ
نە لە زەویم، نە لە ئەسمان
نە لە مەرگم، نە لە ژیان
وا سەخڵەتم
دەشێ ڕۆژێک خۆم ڕابێنم
بە گوێزانێک، لەبری قەڵەم،
پەنجەیەکی خۆم دابێنم.
***
ئێستێکە وام
کاغەز و خامەشم پێیە
کەچی هەروام
سەیرە لەلام!
تۆ بڵێی گیانم دەرنەچێ؟!
(ها... مەرگی چی؟
تۆ بەقەد وڵاخێکی مانگرتوو
بەهێزی.
تۆ بەقەد پێغەمبەرێکی شێت
جەنجاڵی)

بەڵام گیانم
لەسەر هەوایەکی لینجە
نە لە زەویم، نە لە ئاسمان
نە لە مەرگم، نە لە ژیان
تۆ بڵێی..!
ئا..ئا.. بڵێ
بەڵێ دووری
لە ڕوانینە بەهارییەکانی (سیڤا)
لە چرپە سەوزەکانی (شیرین)
لە بەستە ڕووناکەکانی هاوڕێمان
دووری.
دەنا چاکیت و مەرگی چی
بەقەد وڵاخێکی مانگرتوو
بەهێزی
بەقەد پێغەمبەرێکی شێت
جەنجاڵی
هێشتا کارت بەم ژیانە
زۆر ماوە

١٩٨٢/٧/٤

حەنیلە گلەییم لێ ناکا[١]

وەیلێ.. وایی.. سەحەرە(*)
لە تاریک و ڕوونی ئەم سەحەرەدا
دەبمە چیایەک بەردی مەڕمەڕ
دەبمە ڕووبارێک گڕی بەفەڕ
لە قەندیلی (توور)ی کورددا[٢]
دەبمە ئاشنا و خەریکە ڕاوێژ..
نا.. نا.
کاروانی ئەم دەنگە
هەزار و یەک قاترسواری لەگەڵە
هەزار و یەک خەنجەری دەبانیان
پێیە
لەم سەحەرەدا دەمکوژن!
چییە ئەم دەنگەی
مەرهەمی سارێژبوونی
هەزار و یەک زامی خەنجەرە؟!!
چییە ئەم دەنگەی
وەک گەنم دەمهاڕێ و
دەمکا بە نان بۆ (حەنیلە)؟!!

---

(١) حەنیلە: مامۆستا و مەشقدادەری سێوەی گۆرانیبێژ بوو، گلەیی لە سێوە هەبوو کە وەک ئەم دەیەوێ هونەر نانوێنێ و دەنگی سازتر ناکا.

(٢) توور: ئەو کێوەی موسا تیایدا قسەی لەگەڵ خوای خۆیدا دەکرد.

ئای.. ئای ئای یای(*)
چ دەنگێکە
ئەمەی سۆزی داپڵۆسینی
ناهێڵی تێی بگەم؟!!
***
سەد حەیف و مەخابن(*)
کاشکا لەم تەنیاییەدا
لە باخەڵیدا
نەنووستمایە.
کاشکا
دوگمەی بەرۆکی
ئەم دەنگەم
نەترازاندایە.
گەلی برادەرینە(*)
ئەمە دەنگی سێوەیە
یان تاڤگەی خوێنێکی گەرمە و
بەسەر بەفری گیانمدا
دەڕژێ!!

١٩٨٢/٧/٥

(*) ئەم دێڕانە لە گۆرانییەکانی سێوەوە وەرگیراون.

بەچە

تۆ ئەو چوار مێخەی ئازارەی
کە بۆ عیسایان داچەقاند
تۆ ئەو مەنجەنیقە زلەی
بۆ ئیبراهیمیان داگیرساند
تۆ ئەو چەوە داخکراوەی
پشتی یارانی محەمەد بە تۆ سووتان.
منیش وەک هاوڕێیانی خۆم
لەسەر چوار مێخەکەی عیسا پەروەردە بووم
ژانی زامی چەوساوەی ئەم سەرزەمینەم
خواردۆتەوە.
خوێنی جێ قاچی زەبوونیم
لستۆتەوە
پوولی پۆستەی دەربەدەری و زەبوونیم
کۆکردۆتەوە.
بۆ ئاوی سەربەستی هاتووم
خاکم دەشتی کەربەلایە و خوێناوییە.
نەترساوم لە شمشێری بەچەکانی معاویە.

١٩٧٢

جوانی ئینسان

ڕێت بە هەڵمی دەریا گرت و
دەستت نایە بینی هەور
باران خنکا
خاک قڵیشا
***
شنەکانت بەدیل گرت و
کۆلکەزێڕینەت سەربڕی
بەهار نەدوا
گوڵ نەڕوا
***
گیات پێشێل کرد
سەری گوڵەکانت قرتاند
هەنگ لە برسا مرد
پەپوولەکان گریان
بەڵام سروشتی ئەم کوردستانە
قەزاوەگێڕی
سەری پێشمەرگە و جوانی ئینسانە.

١٩٨٢/١١/٢٠

سڵ مەکە

ئەو
تانک و بۆمب و فڕۆکەی هەیە
ئەو سەگی دڕ و جەربەزەی هەیە
بەڵام
سڵ مەکە
ئەی گەلی مەزن
ئەم کوردستانەش
پێشمەرگەی هەیە.

١٩٨٧/٥/١

دیوار

لەسەر نەخشەی قوتابخانە
ئەزموونی جوگرافیای هەبوو
هەستی دەکرد
نووزەی خاکێکی سک سووتاو
تێکەڵ بە دەنگەکەی دەبوو
سنوورەکان
لە ژێر پەنجەیدا تێک دەچوو
لە مامۆستا و
لە وەڵامەکەیشی یاخی بوو
لەو وانەیەدا دەرنەچوو
بەڵام خەونێکی ئینسانی بۆ پەیدا بوو
لەو خەونەیدا
زەوییەکە ئاووس دەبووەوە.
سنوورەکان
وەک ناوکی تازە ساوا
دەقرتان و
خاکە سک سووتاوەکەشی
چاک دەبووەوە.
لەم خەونەیدا
تەنیا نەبوو.
گەرچی هەروا
بەتەنیایی تێکەڵ دەنگی

گەردوون دەبوو.
خەونەکەی دەنگی خۆی هەبوو
شەوێک هەڵسا بەدزییەوە
بۆیە و فڵچەی دۆزییەوە
هەموو خەونەکانی لەسەر
دیواری شار نووسییەوە
دوژمنانی
نەخشەی خەوە مەزنەکانی
سبەی سنگی
دیواری شاریان هەڵدڕی
گەرچی بە چاوی خۆی بینی
خوێنی سنگیان
قەتماغەی ڕەشیان بەستووە
بەڵام پڕ بەدڵ دەیزانی:
دیوارەکان
ئەمیان لە یاد نەچووە
چونکە سبەی بە دزییەوە
هاوڕێی تریان بۆ دۆزییەوە

١٩٨٠/٤/٤

دڵی خوا

ئەو شەوەی (خەندە)(*)
تێکەڵ هیوای ئەم ژینە بوو.
قوببەی ئەم شارە
بێ ئەستێرە بوو.
گریا و گریەکەی
گەیشتە لای خوا
خوا دڵی لەت کرد
بە ئاسمانا هەڵی دا
خەندە لە خۆشییا مرد
ئەو ئیشێکی باشی نەکرد
کاشکا
خەندە نەمردایە
کاشکا خوا دڵی
بۆ خەندە، لەت نەکردایە
کێ دەڵێ گەر بمایە
دەرز و شۆڕشێکی نوێی
بۆ کوردستان دانەنایە
کێ دەڵێ..کێ؟

١٩٨٠/٩/٢

(*) خەندە: ناوێکی ڕەمزییە

هەمان پەتە

کوڕی دوو خێزانی ڕەنجدەر
لە چوارباخی سلێمانی
دوو هاوڕێ بوون
لە مەرگی ژووری زیندانا
هاوخەبات و گیانی گیانی
کە گاردەکە ناوی هێنان
ئەمان لە شیرین خەودا بوون.
زۆر نەبوو کە هێنرابوون.
* یەکەمینیان:
بەخەبەر هات و گورج هەڵسا
هاوڕێکەشی ئاگادار کرد
زۆری نەبرد
بەرەو مەرگێکی پڕ شکۆ
هەنگاوەکانی کەوتە گۆ
* دووەمینیان:
هێشتا چاوی خەواڵوو بوو
وەلێ دوو هەنگاوی مەزن
پێش هاوڕێکەی خۆی کەوتبوو
باڵای
وەک برووسکەی زیو بوو
هەنگاوی
چەکوشەکەی کاوەی

زەوی زیندان لێی تۆقیو بوو.
قژی ئاڵۆسکاوی:
سێ مانگ شانە و ئاوێنە
نەدیو بوو.
سامی کراسی مەرگەکەی،
بەزەردەخەنەیەک شتبوو.
خەونێکیش نهێنی و بەتام،
چاوانی نەرمی ڕشتبوو.
سەرکەوت و ئەڵقەی پەتی گرت
تێر بۆنی کرد
گەشایەوە و بەهاوڕێی وت:
خەمت نەبێ هەمان پەتە
خۆیەتی و دڵنیا بە
ناسیمەوە، ئەمە بۆنی
گەردنی شێخ شەهابە.

١٩٨٢/١/٣

پێغەمبەرێکی پیاوکوژ

حەزی دەکرد بەیانیان
لەگەڵ شیلان
بۆ قوتابخانە بچوایە
لەبەر دەرگا
ناوچەوانی ماچ کردایە
ئەوسا کارێکی هەبووایە و
بۆی بچووایە.

***

ئەمیش مرۆڤە
ئەمیش وەک ئێوە
باوکی کیژێکی نەرمونیانە
ئەمیش حەزی
لە کارکردن و ژیانە
ژیانێکی مرۆڤانە
بۆ خۆیی و
چین و
نەوەکەی.
بەڵام دەشێ
ئێوارەیەک، نەگەڕێتەوە ماڵەکەی
دەشێ تەرمەکەی
وەکو تەرمی پێغەمبەرێک
لەسەر شەقامێک بکەوێ

دەشێ ون بێ
دەشێ
دەشێ
هەموو ئان و ساتێک دەشێ
یان بکوژێ
یان بکوژرێ.

١٩٨١/١٢/٨

لەرزانە

ئامان لەرزانە، سەوزەی لەرزانە
هاڕەی زنجیر و ئەڵقەی لەرزانە
سەرچۆپی بگرە، کاکەی لەرزانە
ڕۆژی نەبەرد و دڵ نەلەرزانە

***

لە شاخ سەختتر، سەختی بنوێنە
دەست و دەسرۆکەت وا بلەرزێنە
زەوی بلەرزێ و
دڵت نەلەرزێ
بەقریوەی شۆڕش وا بگرمێنە
کوشتن و بڕین
مەرگ ببەزێنە
سەوزەی لەرزانە

***

بەدەم لەنجەوە، شانی بۆ شل کە
ئەژنۆی سێدارە، بەلەنجە شل کە
ئەوا تۆ دەڕۆی کاکی لەرزانە
دەستم دامێنتان
نۆرەی هەڵمەتی نەونەمامانە
فرسەتە کوڕگەل
ڕۆژی نەبەرد و دڵ نەلەرزانە

١٩٨١/٤/١٥

مەرگی بێ زیان

تەمەنی (دە) بەهار بوو
کە هێنایان
سەرتاپای نوقمی ئازار بوو
پاش چەند رۆژێک بەشەرمەوە
نزیک هاوڕێکەی کەوتەوە
پێی وت: هاوڕێ
لەمە زیاتر بەرگە ناگرم
دەمەوێ ڕووشم زەرد نەبێ
یەعنی بمرم.
هاوڕێکەشی تێی گەیان
کە چۆن دەمرێ، بێ زیان
***
ئەمجارەیان
کە بردییان
وتی: بەڵێ
لەگەڵ پاڵە و زەحمەتکێش و ڕەنجدەرانم
ناوی هیچیشیان نازانم.
لە دوا دیداری پێش مەرگدا
خوشکەکەی هات
بەدەم ماچی ناو دەمییەوە
گرێی نهێنی کردەوە.
ئەوجا، خوشکەی گەشایەوە

چرپاندییە گوێچکەی دایکییەوە
وتی: دایە
ڕووی گشتمانی سوور کردووە
ناوی کەسی نەبردووە
خەمت نەبێ و کەس ناگیرێ
لێی زیز مەبە و
لە بەرچاویشت نەبێزرێ
پاش چەند ساتێک
وەک قارەمان
دەخنکێنرێ.

١٩٨٢/١/١٣

شەوی سالێک

شەو، ڕانکوچۆغەیەکی ڕەشی لەبەردایە
قۆڵی لە قۆڵی ئەودایە.
بەگردەکەی شەهیداندا سەردەکەون
شەهیدەکان،
هەڵدەسنە پێ
ئەستێرەکان،
بەڕووپۆشی، دادەبەزن
هەموو تێکەڵ بەیەک دەبن
بەناویەکدا دێن و دەچن
دەستی یەکتری دەگوشن
تەنیا ترپەی پێ و خشەی بەرگیان دێ
بریسکەی چاو و چپەی دەنگیان دێ
چاوەڕێن (پەیک) بگاتە جێ
تا یەکدەست و یەک بیر و گیان
لە هەوارگەی سامی هەموو هەنگاوەکان
ئاڵایەک هەڵکەن نەبەزیو
ناوی بنێن
کۆماری کوردی پێگەییو.

١٩٨٣/٢/٢

مامۆستا

"بۆ سیڤای کچم"

مامۆستایەکی چاوڕەشی جوانم هەیە
حەزی لە پسکیت و نوقڵ و نەستەلەیە
ڕۆژێک ئیمتحانی کردم
وتی: بابە نەورۆز چییە؟
هەرچی وەڵامێکم پێ وت
دەرنەچووم و سفرم وەرگرت
وتم: کچم،
تۆ پێم بڵێ نەورۆز چییە و کام یادەیە
وتی: بابە
عید میلادی
پێشمەرگەیە

١٩٨٣/٣/٢١

وادەکەی حەمە و دایکی

١

لاواندنەوەی دایکی حەمە

دوای شەهیدبوونی باوکەکەت
تۆ هاودەمی تەنیاییم بووی
تۆ تەسەلای دنیاییم بووی
تۆ حەمەکەی منی کۆستکەوتەی داییم بووی
ڕۆڵە لەم خاکە شیرینە – کاول بووە
بۆ دڵم، ئاوەدانی بووی
بۆ گیانم، مێرگ و کانی بووی.
لەبەر خۆفی خوا نەبووایە
کتێب و دەفتەرەکانتم،
لە بەرگی سەوز هەڵدەکێشا
قەڵەمەکەتم دەکردە،
داردەستەکەی دەستی مووسا
لەپڕ
کاتێک بەخۆم زانی
هاوڕێکەت هات بەپەنهانی
وتی: ئەوە کتێب و دەفتەری
حەمە چاوڕەشەکەی تۆیە
نامەیەکی بۆ نووسیوی لە بەرگی ئەم کتێبەیان
ئەمڕۆ هاتن، بەزۆر بردیان
ئەوەی شیا و نەشیا، کردیان

ئای حەمە گیان
چۆن بەساغی دەستگیر کرای؟!
ئای حەمە گیان

٢

نامەی بەرگی کتێبەکەی حەمە بۆ دایکی

لۆمەم مەکە دایە گیان
چاوم لێیە دڕندەکان، لە بەردەرگان
قوتابخانەکە گیراوە
لەوە دەچێ
منیان بوێ
خەمت نەبێ
ئەو حەبەی بۆ، خۆکوشتنم داناوە
وا-لە دەستما و زۆر لەسەرخۆم
من هەر لەسەر وادەکەی خۆم
بەساغی دەستگیر ناکرێم
هەر کە زانیم منیان دەوێ
خێرا دەیخۆم
با هاوڕێکانم هەڵنەیەن، بەردەوام بن
لۆمەم مەکە دایەگیان
دەتسپێرم بە خەباتی بەردەوامی
کرێکاران.

١٩٨٢/٦/١٠

بەنۆرە

سام: دێوێکی مەڕنەمووکە
مەرگ: درنجە، قەبە و زل و ڕەوشت سووکە
ئەوەی کە لە ناویان دەبا و لێی دەتۆقێن
کیژۆڵەیەکی خوێندکاری، شارە جوانەکەی کەرکووکە.
***
کە ڕادەکەی
کۆڵانەکان، دەرناچێ!
دەرگاکانیان، ئاواڵا نین!
دەتەوێ وەکو مەل بفڕی و
وەکو تیشکیش بنیشییەوە
داستانەکەت
بۆ هاوڕێیان بگێڕییەوە.
بەڵام لاقت شکاوە و باڵەکانیشت دەقرتێن
وەلێ هێشتا تۆ نابەزی و
شەقامەکان.. دەبەزێن
تۆ نابەزی و ئێستگە و ڕۆژنامە و گۆڤار و
هەواڵەکان.. دەبەزێن
تۆ نابەزی و وەکو تیشکێکی خوێناوی
گیانت دەفڕێ و هاوڕێکانت چاوەڕێن
کۆڵانەکان، دەربچن و
دەرگاکانیان ئاواڵا بن
***

ئەی هاوڕێی خۆنیشاندەرم
خەمت نەبێ
نیشتمانەکەت، وەجاخکوێر نییە،
ئەم چیایانەی کوردستان
پڵنگی وەک تۆیان زۆرە
گشت ئامادەن، یەک لە دوای یەک
بەنۆرە.
ببن بەتیشک بۆ کاروانی
ئەم خۆرە.

١٩٨٢/٦/٣٠

خانمەکەم

ڕیگام دوورە
ترسی ڕێگا بێ سنوورە
خانمەکەم
دە هەڵسە پێ
بەرەو چیا هەنگاو بنێ
خانمەکەم
***
لەو کاتەدا کە باڵای من
لە ناو ئەڵقەی پەتی دوژمن
شۆڕ دەبێتەوە بەرەو خوار
خانمەکەم.
تۆ دەزانی گیان و بیر و کارم هەموو
بەرەو چیا هەڵدەگەڕێن
بۆ لای ئەوینی ڕابردوو.
بۆ لای هاوڕێیانی پێشوو.
پێیان دەڵی:
ئەستێرەیەکی دی(*) کرێکاران
ئێستاکە مرد.
وەلێ هەروا .. بەبێهوودە
کۆچی نەکرد.
لە پێش کۆچیا

(*) دی: تر، ئەستێرەیەکی تر

بەدەیەها
ئەستێرەی لاوی دروست کرد.
هەریەکەیان
وەک هاوڕێمان
کڕنووشیان بۆ گۆڕینێکی ڕیشەیی برد.
***
ڕێگا دوورە، لێی مەترسێ خانمەکەم.
ئەم ژیانەم، بێهوودە نییە دەسووتێ
خانمەکەم.
بڕوانە خۆر، دادەگیرسێ
خانمەکەم.

١٩٨٢/٩/١٨

سیروان پاسپۆرتی ناوێ

شەپۆلەکانی زێی دانووب
کاتێک دەگەنە بۆدابێست
بۆنی کەزییەکانت دەکەن
سەرهەڵدەبڕن
لە ناو هەزارەها
کیژ و کوڕی دەستلەملاندا
بۆ هەردووکمان چاو دەگێڕن
دەمانبینن:
هێشتا دەستلەملان نەبووین.
لە ناو هەزارەها هەزار
هێشتا دەستلەملان نەبووین.
چۆن؟ دەستلەملان ببین!!
منێک گشت، ماچێکی بێدەنگ
لەلام:
تێخوڕینی گاردە.
تۆیەک گشت چرپەیەکی دەنگ
لەلات.
تووڕەبوونی ساردە.
چۆن؟ دەستلەملان بین!!
ئێمەیەک هەموو ژیانمان
ناوەڕۆک و چوارچێوەکەی
(نا- نەکەی)یە.

ئێمەیەک هەموو ژیانمان
پەروەردەی چەوت و لەکەیە.
نا.. نا
ئەی شەپۆلەکانی دانووب
لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا
گلەیی لە ئێمە مەکەن
کاتێک گەیشتنە دەریا و
ئۆقیانووسەکانی دنیا
هەر شەپۆلێکی سەرمەست و شەرمنتان دی
ئەوە شەپۆلی مەندی زێی (سیروان)ە
لێی بپرسن:
گەلێک ئێوە، بەناویا، دێن
بۆ بێدەنگن؟
ئەوساکە، ئەو
باسی دەستلەملان نەبوونی
ئێمە دەکا.
هەرچییەکی وت:
ئەو ڕاست دەکا.

١٩٨٢/٩/١

سێ گەڵای نامۆ

١

بەرەو ڕووی کچەکەم دێیت و
شمشێرەکەت لە دەستایە.
گەرچی هێشتا لە- شوو-دوورە و
هەر ساوایە
بەڵام لە داوێنیا، گیانێک..
دروست دەبێ.
لەگەڵ هەنگاوەکانی تۆ..
گەورە دەبێ.
دەگەیتە لای.
لەو کاتەدا، شمشێرەکەت..
سەری دەبڕێ.
یەکسەر ساوایەکی تری..
وەک خۆی دەبێ
وەکو جیوە..
نە بەمن و نە بەتۆ.
دەستگیر ناکرێ

D.D.R.-١٩٧٩/٩/١٥.

٢

پێغەمبەرێک لەولامەوە پاڵکەوتووە
تۆزی وێستگەی شارەکانی نامۆییمی..
لێ نیشتووە.
گەر ماچی کەم..
لێوەکانم دەسووتێن.
گەر جێی بێڵم
قاچەکانم هەڵدەوەرێن.
گەر، لە تەکییەوە پاڵکەوم..
جێم دەهێڵێ.
هەرچی سۆزی، گەردوون هەیە
بەرامبەری من هەیەتی و
پێغەمبەرێک لەولامەوە پاڵکەوتووە..
گوێم لێ ناگرێ و وەڵامیشم ناداتەوە

١٩٧٩/١٠/١٠ مەجەر

٣

گیان، لەخۆڕا دروست نابێ!
گیان نافەوتێ!
ئەو گیانانەی دەیانکوژی؟
لە کوێت بوون و، دەیکەی بەچی؟!!!

١٩٧٩/١٠/٢٣پراگ

نهێنی نەکوشتن و نەنووستنم

لەو ساتەوەی لە دایک بووم
خەنجەرێکی، دەبانیان لە ژێر سەرم داناوە..
تا، گەوهەری لێ وەربگرم،
پێی گەورە بم.
تا بتوانم..
خۆم سەربڕم

***

شاژنێکی، شکۆدار و خۆشەویست..
پەروەردەی کردم.
تا، پەنجەکانم بمەیێ و
مشتووی خەنجەری پێ بگرم.
بەئاسانی خۆم سەربڕم.
کە گەورە بووم...
دەستی هێنا بەسەرما.
فەرمووی: کوڕم
لە پەروەردەتا
شەکەت بووم،
هەڵسە ئیتر، من دەنووم.
شاژنی خۆشەویست،
لە جێگەکەم نووست.
دەزانم، توانای، بڕین-م تیایە.
بەڵام چی بکەم، دڵم نایە.

دای چڵەکێنم.
تا، خەنجەرەکە، دەربێنم.
***
بەخۆرهەڵاتدا، کەوتمەڕێ و هەنگاوم نا.
هەتا ئەژنۆم، بەناو زەویدا، دەچەقا.
بەڵام هێشتا..
بەمن وایە،
بوارەو هەنگاوەکانم، ئاوەڵایە.
زۆری نەبرد، هەر دەستبەجێ.
گەییمە ئاوەدانییەک، نائاشنا
تیا، مامەوە و کردمە جێ،
جێشم نەهێشت،
تا خاتوونێکی نازدار و خۆشەویستم.
کردە هاوڕێ
بەو هیوایەی:
بەهێمنی و چرپە چرپی خانمانەی
شاژنەکە، خەبەردارکا.
ئەوەی، کە، بۆی لە دایک بووم..
لە گەردنی خۆمی بسووم.
لەگەڵ خاتوونە هاوڕێکەم، کەوتمەڕێ.
بەخۆرئاودا هاتمەوە و گەییمە جێ.
خاتوونی هاوڕێ و خۆشەویست...!
کاتێک چاوی..
بەدیدەنی..
شاژنە نووستووەکەم.. شووشت

فەرمووی: ڕەنگە
خەو بە تۆوە ببینێ؟!
ئەمیش لە تەنیشتییەوە، نووست.
گەرچی، لە مێژە نەنووستووم
حەزم لە مەرگە و
شەکەت و ماندووم.
بەڵام چ بکەم!! دڵم نایە
هەردووکیان ڕاچڵەکێنم
تا، خەنجەرەکە، دەربێنم.
ئەمجارەیان، سەفەرەکەم نهێنی کرد.
شاراوە، وەک بەردی بن گۆم.
تا، کچۆڵەیەکی چاوڕەشی، خرپنم کرد..
بەهاوڕێی خۆم.
هیوادار بووم، بەگۆرانی دەنگە نەرمە بەهەشتییەکەی،
هەردووکیان خەبەرکاتەوە.
شەکەتیم لەبیر باتەوە.
کەچی، کاتێک، کە بینینی،
چوو لە نێوانیاندا پاڵکەوت
تا، گەییمە لای، خەوی لێکەوت.
گەرچی، لەمێژە نەنووستووم
هێندە ماندووم.
شەکەت-ی ئارامی بردووم.
مەرگ-یش نەبێ..
هەر دەمەوێ..
تاوێک بنووم!

بەڵام چی بکەم، دڵم نایە
هەرسێکیان ڕاچڵەکێنم.
جێ-ش نەماوە
خۆم-ی
تۆزێک
تیا بنوێنم.

١٩٨٢/٧/٥

بۆ هاوڕێیانم

من دەزانم دەكوژرێم
من دەزانم تەرمەكەم
لە (سارا)یەك فڕێ دەدرێ
وا دەشێوێ
ناناسرێ
پێ نازانرێ: تەرمی كامە قاچاغچییە
پێ نازانرێ: تەرمی كامە پێغەمبەری یاساغچییە
هاوڕێیانم نامناسنەوە
نە سیمای خۆشی نەدیوم
نە باڵای قەد نەنەویوم
نە هیوای پڕ چاوی گەشم
نە جێ زامێ
شوێن ئەشكەنجەی نەخشەی لەشم
نە ئەبرۆی ڕەشی وریام
نە دەمولێوی پڕ سەودام
ناناسنەوە و
نامناسنەوە
هاوڕێیانم نامناسنەوە
بەڵام هەموو بەتاسەوە
دەڕواننە:
لاشەی لە(سارا) كەوتووم
لە یەكتری دەپرسن:

(بۆچی سەگی بێ خاوەن و بەبێ خانە
سەگی برسی و دەرکراوی لانە
لەلاشەیان نەخواردووە!
بۆ؟ دەمیان بۆ نەبردووە؟!)
ئەی هاوڕێیان
گەر لاشەم جێگەستەی سەگ بوو.
بزانن سەگی پۆلیسە
گەستەی سەگی بۆرژوایانی نەگریسە
سەگی برسی
گاز لەلاشەی من ناگرن.
هەر ئەوەشە هێشتوومییەوە و
دوژمنانم بەرگەم ناگرن.

١٩٨٣/١٠/١٧

خاتوو سیڤا بمانبەخشە

کچم هەتاوەکو ئێستا
من و دایکت
هەتا، مۆڵەت هەبوو توانرا
گوڵی نازی تۆمان ئاو دا
بمانبەخشە کە لەمەولا
سیخوڕەکان،
ناهێڵن بووکت بۆ بکڕین
ئامێردەکان
ناهێڵن لێت نزیک بین و
ئەو وشانەی کە بۆ (ناز)ن
بچرپێنینە گوێتەوە
ملوانکە و موستیلە و بازن
بکەینە مل و دەستەوە
ئەو گوڵانەی کە هی (ڕاز)ن
بیپرژێنینە ڕێتەوە
کاتێک لە باخچە دێیتەوە
بمانبوورە
سیخوڕەکان
ناهێڵن بووکت بۆ بکڕین
نا، ناهێڵن
بیانووە ناسکەکانت ببڕین
بووکەشووشە و یارییەکانی،

سەر ڕەفەکەت بۆ داگرین
کچم داگیرکەرانی،
(خۆشی لەم کوردستانە
کە وەک نووری چاومانە)[1]
لە (ڕۆژباش)ی
دایک و باوک و منالانی
ئەم کوردستانە تێناگەن
لە (ماچی ماڵئاوایی) و (بای بای) چوونیان،
بۆ ئیش کار، تێناگەن
نا، تێ ناگەن
لە عەتری بۆنی گوڵ بەهار
لە سەرنجی تۆ بۆ خاڵەی ڕێبوار
لە حەزت، لە قاسپەی خۆشی کەو و کەوبارِ
لە چرپەی تۆ و بووکەشووشە
پرچنەکەی چاو بەخومار
کە بەڕیزە ناوت نابوون
شیلان، خەندە، ڕۆزا و مینۆ و بووکێ و تەلار
میشە و دن دن و مەیموون و دەنکە هەنار[2]
چی تێ بگەن؟
بۆچی لەبەر: باخچەی ساوایان ڕووخاندن
بۆچی لەبەر: لێدان و گرتن و مەرگی بەخنکاندن.
فریای هیچی وەها کەوتوون:

---

(١) گۆرانییەکی منالانە لە سەردەمی سیڤای کچم.

(٢) ناوی بووکەشووشەکانی سیڤای کچم بوو.

تێ بگەن (مرۆڤ) یانی چی!
بۆچی دەخوا و کار دەکات و بۆچی دەژی!
تێگەیون خۆشەویستی
نیشتمان و گەل (سوور)ە،
یان (ڕەش)، یا (سپی)یە
بەڵام گوڵە، ڕەنگینە زۆر بۆن خۆشەکەم
من و تۆ و پێشمەرگەکانی هاوڕێمان
شتی جوان و نەخشینەمان بۆ داناوی
بۆت دەکەینە دەستە دیاری
جووتێک گوارەی سوور و گەشی
کارەساتەکەی (هەکاری)
پەیکەری (مامە مەولودی)
قوڕە (بەرازە) بەهەڵمەت
هەرزەکاری.
وێنەی پڕ شکۆی داستانی
(شارستێنە)
چیرۆکەکانی (قەندیل) و (هەورێ) و (ماکۆک)ی
بێ وێنە.
خاڵە شەهاب، جەعفەر، ئەنوەر
دەنگی زەنگیان بۆ داناوی
(ئیبراهیم عەزۆ) و (ژەنگاری)
ڕێگەی شەنگیان بۆ داناوی
هاوڕێ ئارام عەینەکەکەی
جەمال تاهیر قەڵەمەکەی
جەمال باپیر، قەڵغانی دژی وەیشوومە

کاکە سەلاح، پرۆژەی ئاوی مالومە
مامە غەفوور ژاژڵەیی،
خۆڕاگری بۆ داناوی
خاڵە شەماڵ، وانەی هەردەم بەرەنگاری
بۆ داناوی
کچە شیرینەکەم وەرە
بیانوو بگرە و پێداگرە
خاڵان و مامانت توند توند
یەخەی بگرە
بڵێ: دەبێ ئەوانەم بۆ بکەنە نیشان
بۆم بکەنە ئیکلیلی گوڵ
هەتا منداڵانی هاوڕێم، تێر بۆنی کەن،
چونکە نەک دوژمنانی خاک
بووکی منیان شکاندووە
بەڵکە خوێنی گەشی باوک و
خاڵ و مامی هەزارەها منداڵی وەک منیان
بەقەست ڕژاندووە.
بڵێ دەبێ
نان و ئاشتی و
شارستانی
زامن بکەن بۆ منداڵانی کوردستان
بڵێ دەبێ..
ئەم میللەتە دواکەوتووە بگاتە ڕیزی میللەتان.

ئەرنستی کورد(١)

بۆ شەهید (ئەکرەمی حەبسە)

گیانە ئەکرەم
تۆ لە کارگەی شۆڕشاندا
کرێکارێکی جەسوور بووی
لە ناو کۆمەڵی ئینساندا
باوەڕێکی پڕ لە نوور بووی
لە ململانێی دوژمناندا
توانایەکی بێ سنوور بووی
لە دیوانی کۆڵنەداندا
لاپەڕەیەک شیعری سوور بووی
گیانە ئەکرەم
تۆ ئەمەندە ساکار نەبووی
تۆ کۆترێکی سپی بووی
بەڵام ڕۆژگار
تا پڕ بە دەستت ڕاو دەکرد
لە بەیانی تا ئێوارە
تۆ گیانێکی خێرنەدیو بووی
لەو ئاقارە
خێرت بۆ هاوڕێیان دەبرد

(١) ئەرنست: ئەرنست ئیڤەر هارد- پاڵەوانی ڕۆمانی (پاژنە پۆڵایینەکان- العقب الحديدية)ی جاک لەندەن.

له عێراقی کپ و ماتی بە خوێنی سوور شەتەکدا
له کوردستان بەناچار- خەڵک فێری کوتەکدا
دڵدارێکی بەرگ سپی بووی
ڕێگەی خەنجەرت هەڵبژارد
لەسەر دیوی ڕاستی نووستی
بەرگە سپییەکەت ژەنگ گرتی
لەسەر دیوی چەپی نووستی
دیسانەوە هەر ژەنگ گرتی
ئەوسا زانیت، کانزای خەنجەر
هەر بەرواڵەت.. جەوهەردار و شۆخ و شەنگە
دەنا هەتا بینەقاقای مشتووەکەشی هەموو ژەنگە
ئەوسا زانیت، تۆ دڵدارێکی بێ چەکی
بەڵام هیوا بڕاو نەبووی
نەخێر گیانە ناهوشیار و بێ چاو نەبووی
هەرگیز ئومێدبڕاو نەبووی
بێ ئەدرێس و بێ ناو نەبووی
بۆیە لە نوێ دڵدارانە
دڵدارێکی خاوەن ئەزموون و دیوانە
بەپەیژەی سووری خەباتی کرێکاراندا هەڵزنای
بۆ خۆری ژان ڕەوێنەری کوردان
گەڕای
بۆ شاری بێ چەوساندنەوەی ئینسان
گەڕای
کووچە و شەقامت
بۆ هاوڕێیانت

کردە ئاگردان
(دە مەگری مەگری چاوانت ئێشێ)[٢]
بووە دروشمی هیوا نەبڕان
ئاوازت کردە هاوسەر و[٣]
ڕۆزات بۆ کورد پەروەردە کرد[٤]
سەنگەرت بۆ دوارۆژ لێ دا و[٥]
هانات بۆ لای گشت کارگەران برد
تا ژەنگ لە خەنجەر بکەنەوە
تا – توولەڕێ بیر بەرنەوە
سیستمێکی نوێ بۆ خەبات دانێنەوە
زۆر لە جاران مەردانەتر
تین بە شۆڕش بدەنەوە
بەڵام سەد داخ
هاوڕێ ئەکرەم
لە وڵاتی ژێر پۆستاڵی ئاسنیندا
ڕاکشا و
تۆی ئەرنستی ناو کوردستان
وەک دیوانێک شیعری دڕاو
لە ئەڵقەی پەتی موسڵەوە[٦]

---

(٢) گۆرانییەکی فۆلکلۆرییە، لە کاتی خواردنەوەدا حەزی لێ دەکرد و دەیوت، پێش خنکاندنیشی وتی. هەموو جار خۆشناوی برام و هەمزەی عەلی دەدە بەنەرمی دەیانوت و ئەویش دەجووڵا.

(٣) ئاواز: ناوی هاوسەرەکەیەتی.

(٤) ڕۆزا: ناوی کچەکەیەتی.

(٥) سەنگەر: ناوی کوڕەکەیەتی.

(٦) لە موسڵ لەسێدارە درا.

شۆڕ بوویتەوە
هەتا باڵات گەیشتە فاو(٧)
هەتا گیانت چووە کۆڕی شەهیدانی هاوڕێمان و
بوونە هەتاو
ئەی هەتاوە پیرۆزەکە
خەمت نەبێ ئەم کاروانە
ڕاناگیرێ بە گێلەپیاو
هەردەم دەژی
هەردەم دەژی
هەردەم دەژی و بەردەوامە

(٧) فاو: خوارووی عێراق- ئەوێ و هۆرەکانی سەردەمێک شوێنی بزووتنەوەی چەکدارانەی حزبەکەی شەهید بوو.

پاكانە(*)

گفتی دایکێک،
رۆڵە گیان، ڕۆڵەی زیندان.. گەرچی کوێرم
بەڵام بە چاوی دڵمەوە بۆ لات هاتووم
مەگەر نازانی ڕێی زیندان بەچاوی دڵ بەدی دەکرێ؟
هەناو و بەندی جگەرم.. خۆ بیرت دێ
کە منداڵ بوویت، دەمکردیتە قەڵادۆشکان
دەستە نەرمونۆڵەکانت لەسەر عەبا شڕەکەوە
لە سەر و پرچم دەئاڵان
ئێستاکەش هەر ئەو پرچانەن بەڵام سپین
هۆن هۆن هەمووم هۆنینەوە
بۆ ڕەوابوونی تۆ بۆ ژین
چاوەکانت شەربەتی زیندەگانیم بوو
گرۆگاڵت بەزمی شایی لۆغانیم بوو
سپێنەی ئەو دوو چاوانەت شیری مەمکی داماویمە
ڕەشێنەیان شەونخونی شەوانی کوللەمەرگیمە
تا چاوە بچکۆلەکانتم کرد بە دوو گڵۆپی ڕووناک
گرۆگاڵتم کرد بە قسەی جەماوەری خاوێن و پاک
تا ڕام هێنای لەگەڵ دەریای بێداری ژیان
بووی بە شێرێک لە مەرگ نەترسی بۆ ژیان

(*) پاكانە: شیعری شاعیری عێراقی موزەفەر نەوابە کە شاعیر خۆی وەری گێڕاوەتە سەر زمانی کوردی لە گۆڤاری (نووسەری کورد) لە شاخ لە تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٨١ بڵاوبووەتەوە.

مەبەستت هێند فراوان بێ ڕزگاری بێ بۆ گشت گەلان

***

ئێستا کوڕەکەتم لایە
شەوان بە دەم لایلایەوە دەڵێم لایە
کۆرپەم لایە.. لایە لایە
سەرفرازیم لە خۆگرتنی باوکتایە
ڕزگاریمان لە خەباتی هاوڕێیانی بابەدایە
جەرگی جەرگەکەم لایلایە
خەفەت مەخۆ، حزب لانکی مناڵێکە کە بێ لانکە
حزب باوکی مناڵێکە کە بێ باوکە
ئەو پشتێنەی هەڵواسراوە
بەخەتی ورد لێی نووسراوە
هی باوکتە، کە گەورە بووی لە پشتی کە
کارەکانی ئەو تەواو کە
لەسەر پەراسووت بیبەستە و بیپارێزە
ئەوە پەساپۆرتی ڕێگەی سەر بڵندی و مەردی و ڕێزە
ڕۆڵە ئەمانەت پێ دەڵێم
تا، کە مردم.. بە ئیسراحەت چاو لێک بنێم

***

ڕۆڵەی شیرین، هەناسەکەم
خەمی کۆرپەت مەخۆ (لایەی) وای بۆ دەکەم
کوڕم، زامداری نەنووستوو
لە زیندانا ئازاریان دای؟
سنگت بێنە، زامەکانت لە سنگی کفتم هەڵبسووم
تا، وەک گوڵاڵە بۆنیان کەم

بڵێم ئۆخەی، شوکر ڕەنجم بەبا نەچوو
باوانەکەم تۆی کۆڵەکەی خانووی هیوام
تۆی بەهاری تەمەنی خەزانی تەنیام
کوڕم نائومێدم نەکەی
ڕەنجی ژینی کوللەمەرگیم بەبا نەدەی
ڕۆڵە نەکەی وره بەردەی
ڕۆڵە نەکەی بە مەرهەمی خۆفرۆشی
زامەکانت سارێژ بکەی
زامدارێک خاوەن وره بێ.. زامەکانی دژی مەرگ
وەک ڕەشەبا، وەک برووسکە.
وەک گەردەلوول دەگرمێنن
مەرهەمەکان ڕەفز دەکەن
سارغییەکان ڕەت دەکەنەوە و نەفرەت دەکەن
مەرهەم و سارغییان تەنیا ئاگر و ئاڵای شۆڕشە
هەڵمەتی سەخت و هێرشە
باوانەکەم، برینەکانت ئەوانە مەرهەمیانە
نەک (پاکانە)
چونکە دەڵێن:
بەبیانووی نان پەیداکردن
بۆ برسێتی ژیانی من
پاکانە پڕ دەکەیتەوە
وا هاتمە لات لە خۆمی ببیستە ڕۆڵە
شیرم بە تووتک حەڵاڵ بێ
نەک ئەو کوڕەی پاکانەی لە خەیاڵ بێ
کوڕم من حەز دەکەم گەڕ بم لە چڵکانا

ڕۆڵە من حەز دەکەم بمرم لە برسانا
ڕۆڵە من حەز دەکەم چاوەکانم کرمەڕێز بن لە زیندانا
بەڵام کوڕەکەم بەر نەبێ بە پاکانە
ڕۆڵە ئەوەی پاکانە پڕ دەکاتەوە
دووبارە کۆست دەخاتەوە
شەهیدەکان لە نوێ شەهید دەکاتەوە
ناوی پاکانە نەهێنی
سەرباری ئەم زەبوونییەم نەکەی شەرەفم بشکێنی
ڕۆڵە نەکەی ڕێگەی خۆت و هاوڕێکانت بیر چێتەوە
بمگووشە توند بەخۆتەوە
تەماشای پرچەکانم کە هەموو سپین
هۆن هۆن هەمووم هۆنیوە بۆ ڕەوابوونی تۆ بۆ ژین
بڵێ دایە.. سوێند بێ بەو پرچە سپییانەت
دڵۆپ دڵۆپ سوێند بێ بە شیری حەڵاڵی ئەو مەمکانەت
تۆ دایکمی سەری دایکێک نانەوێنم
بەشیری گۆشی کردبم
بینای حزبێک ناڕووخێنم
بەخوێنم گۆشم کردبێ
***
قسەی خوشک:
کاکە گەرمی و ساردی هەموو زیندانەکانم چەشتووە
هاتوومە لات، جنێو و تف و نەفرەتی
یاساوڵم بە داوێنم هەڵگرتووە
نزا و نزام ڕژانۆتە ژێر پۆستاڵی ژەندرمەوە
شیشی ژەنگاوی زیندانم بە زمانم لستۆتەوە

کەچی ئەنجام لە سووچی ڕۆژنامەیەکدا بە
پاکانە پڕکردنەوە
پاداشتەکەم دەدەیتەوە؟
ئەو خەڵکەش بیخوێننەوە!
هەتا ماوین قێز و بێزمان لێ بکەنەوە
بەبنی پێڵاوی نەفرەت شەرەفمان بپلیشێننەوە
ئاوا پاداشتی ئازار و شەونخوونی
من و دایکم دەدەیتەوە؟
چۆن لە ڕووم دێ بچمە لای ئەو
خوشکانەی کە چاوەڕوانن
تۆڵەی جەرگی سووتاویان بۆ بسێنی
وا هاتمە لات، لە خۆمی ببیستە کاکە
من حەز دەکەم ڕووم ڕەش کەیت و پرچەکانم بقرتێنی
بەڵام هەرگیز ناوی پاکانە نەهێنی
کاکە چی بکەین، بیر بکەوە کاکە چی بکەین؟
مەگەر زەوی قووتمان بدا
مەگەر ئاسمان هەڵمانکێشێ
ئەگینا چۆن لە ڕوومان بێ
دوای پاکانە، ڕوو نیشانی خەڵکی بدەین؟
لە ئاستی ژنی گەڕەکدا سەرهەڵبڕین؟
چۆن باست کەین؟
چۆن لایلایە بۆ تاقانەکەی خۆت بکەین؟!
کە تۆ هەموو گیانت پیسی بێ، سەرشۆڕی بێ
کاکە گەر ئەوە نیازتە بۆ لای ئێمە نەیەیتەوە
سیکتر.. سیکتر

پاكانەی ناو ڕۆژنامەكە و خۆشت.. سیكتر
ئێمە پیاوێكمان بۆ چییە.. كە پارچەیە
پیاوەتی پێشێلكراوی جەریدەیە
هەر بە ڕۆژنامەكەی لای خۆت
بێ ئابڕوویی و سەرشۆڕی خۆت بپێچەوە
هەتا تۆ هەی لە زەلكاودا بتلێرەوە
بەڵام هەرگیز بۆ لای ئێمە مەیەرەوە
چۆن پاكانە لە گەل دەكەی
ئێمەش هەروا پاكانە لە ناوت دەكەین
دەڵێین ئەی گەل: ئەم سەرشۆڕە چاوان پڕ لە زەلیلییە
كوڕمان نییە، كاكمان نییە كەسمان نییە.

* پاكانە: شیعری شاعیری عێراقی موزەفەر نەوابە كە شاعیر خۆی وەری گێڕاوەتە سەر زمانی كوردی لە كۆواری "نووسەری كورد" لە شاخ تشرینی دووەم ساڵی ١٩٨١ بڵاو بووەتەوە

حەوتەم کۆمەڵە شیعر

خەونی سەما دژەکان

چاپی یەکەم: ١٩٩٨
وەزارەتی رۆشنبیریی هەرێمی کوردستان- سلێمانی

ساڵی چلەم

قەڵەم و نامەی ژێر دەستم
لە ماچێکی بێ پشوودان..
خۆ بەقوربانی یەک دەکەن.
قیڕەی بۆقێک
قووقەی کەڵەشێرێک
لە پەنجەرەی ژوورم دەدەن
دەستی ساڵی سی و نۆیەمی
لە گەردنم دەترازێنێ و
جێ بۆ ژووانی (چلەم) ساڵەم جێ دەهێڵێ
ساڵی چلەم، وەک مێوێکی، باوەش پڕ لە
هێشووی ئەزموون، بە باڵامدا..
هەڵدەگەڕێ.. هەڵدەگەڕێ
ژیان سەرلەنوێ دەگرێ
گڕانی ئەفسووس و هودە
گڕانی کێشەی ژینێکی بۆ خەمانی هەر جار
ئالوودە!
لەولایشەوە، سۆزانییە بەستەزمانەکەی دراوسێم
دۆستەکەی خۆی بەڕێ دەکا و
ئەویش وەک من تەنیا دەبێ!
دوابەرنامەی ڕادیۆکەی بەرامبەرم، ماڵئاوایی
لە دوا ئیسگەی ئەمشەو دەکا و
ئەویش وەک من تەنیا دەبێ!

لانەی جووتە کۆترە شینەکەی ژوورەکەم
گمەی شینیان تێ دەکەوێ.. تێ دەکەوێ وەک دڵەکەم
ئەوانیش بێ ئارام دەبن
گەرچی چەپۆکی پشیلەی، ڕەشە تاوان
دەستی ناگاتە.. ناگاتە، دەستی ناگاتە هەردووکیان
وەلێ دوو هێلکەی ڕۆژەها لەسەر نیشتوویان
دەشکێنێ
تاریک و ڕوون، دوگمەی خەمی.. ڕۆژێکی نوێی
پڕ لە تەمی.. ژیانەکەم دەترازێنێ.
گوێم
لە ترپەی
پێی
دوو مرۆڤی تەنیایە
هەنگاوی یەکەمیان
لە دووی
هەنگاوی دووەم هەڵنایە.
لە هۆڵەکەن
ئاگام لێیە، ئێستێک دەکەن
هەردووک، هانا، بۆ یەک دەبەن.
ئاهەنگی هەنگاو نامێنێ
خرمەی خواردنی سێوێک
ئەوی تریان دەهەژێنێ
دیمەنی دواپێکی ساردی بێ مەزەم دەست
دەوەشێنێ
لێوم دەگرێ و ماچێکی بێهوودەم دەکا

وەلێ- خرمە سێو- تێکەڵی قومم دەبێ و
سەرنجەکەی مەستیم دەبا
تەنیا ساتێ.. ساتێ ساتێ.. نا.. زۆرتر.. نا
گوێم لە ئنگای ساوایەکە
لە هۆڵەکە!
هەڵدەستم و دەسکی دەرگا دەترازێنم:
مارمێلکەیەکی دان تیژە پیرۆزبایی ساڵی چلەمم
لێ دەکا.
ئەی مارمێلکە، لیکنەکە خەونی دوو کۆتری شینکەکە
لە ناو ناچێ و رۆژێک بە مەرامیان دەگەن
قەینا.. ئەمشەو.. هەوار لە بارگەی سام دەخەن
وەلێ سبەی.. دوو هێلکەی تری نوێ دەکەن

١٩٨٦/٣/٢٨

ڕۆزا

کە دێمەوە، بەرەو ڕووم دێی
دوو باڵانت بە ئەسپاردەی ئاسمان دەکەی
من هەور نیم، دەنا دەمنایتە سەر شانم
ئاسمانم ڕێ تەی دەکردی
هەتا بارانت لێ ببێ بۆ دۆستانم
هەتا زریانت لێ ببێ دژی هەموو دوژمنانم
– کچم رۆزا .. چی کچۆڵەی هاوڕێیانی من
هەیە، کە بەناوی تۆوە باوکت ناوی ناون
(بابە)ی هەر هیچیان نەماون.
– کچم ڕۆزا .. قەدری ئەم ژیانە بگرە، بەس
نییە باوکێک (دڵشاد)ی ناوە
بۆ تۆ ماوە!
– کچەکەی خۆم، تۆ منداڵی و لە نەمانی باوکی
ڕۆزایان تێ ناگەی
لەم هەموو خوێنبارینە گەشە، سەر دەرناکەی
بەردەوام بەو دوو باڵانت بە ئەسپاردەی ئاسمان بکە
باڵەکانت ئاوەڵا کە
هەزار هێندە، باوکە سەر جەنجاڵەکەی خۆت
عاشق و شێت و شەیدا کە
من دڵشادێک، تۆ هەزارەها ڕۆزا بە
گەر پێویست بوو، منی بابەت ڕەتکەرەوە و تۆز و
خۆڵیشم بە (با) کە.

بەس کچەکەم، لەبۆ گەلە دواکەوتووەکەت
تۆ رۆزا بە.
دژی ئاخوندی کۆنە و نوێ، چقڵی چاوی
ڕەشەبا بە.

مارت ١٩٨٦

پیرەمەگروون سەر لە حوجرەکەی نالی دەدا

بۆ یادی دوو سەد ساڵەی
دامەزراندنی شاری سلێمانی
پێشکێش

خەو بوو، شەو بوو
دواشەوی مانگی ڕەشەمێ، سبەینێکەی ساڵی نەوبوو
گەواڵە هەورێکی شینی ژەنگار
تیشکی خۆر کەنارەکانی سوور کردبوو، وەکو زوننار
لە پیرەمەگروونی سەختی بزنە ڕێبوار
بەگوڕ و تاو، بەرەو بنار، دەخرایە خوار
خۆی کرد بە ناو سلێمانی، ئەوین و یاخی و قوربانی
بە مەڵکەنیدا تێپەڕی و سەرێکی لە پیرمەسوور دا
ئینجا گەییە بەر خانەقا
لە جێگەی حوجرەکەی (نالی)، ناڵەی ژانێکی لێ هەڵسا
دوو سەد شمشێری چەخماخەی لە زەوی دا
ئینجا لە جێی خۆی دانەویی
تەمومژی لە دەور وەری
ئەسپێکی کلک کلافەی قەترانی بوو
سوارەکەی وەک خەنجەرێکی مشتوو زیوین لەسەر زینەکەی
چەقی بوو.
پیرێک.. نوورانی کەڵەگەت، پێست جوان بوو
سەرو پێچی ڕیشوو داری، دەنگی بلوێری شوانان بوو

ڕانک و چۆغەی، بۆ-ی نێرگزی بەهاران بوو
فەقیانەکەی، کەفی چووڕی شەتاوان بوو
پشتێنەکەی، سیاچەمانە
پووزەوانەکەی، هاژەی چەم
کڵاشەکانی بەهاژە و تەم
پرسی، کوڕینە پێم بڵێن، عاشقێکی خاک و خۆڵی
پاش ساڵەها ساڵ نامۆیی
هاتووەتەوە سلێمانی؟
ئەو عاشقەی دەگەڕا بۆ.. ئاسوودەیی هەژاران
دەگەڕا بۆ.. نیشتمانی غەریبان
دەگەڕا بۆ.. کۆچی ناچاری پڕ ژانی بلیمەتان
دەگەڕا بۆ عیشق و نان
دەگەڕا بۆ مەحبووبانی بەجێماوی پایزان
دەگەڕا بۆ.. نەفسبەرزی شاعیران
دەگەڕا بۆ.. شارستانیبوونی کوردستان
پیرە بەردەوام بوو.. وتی:
کوڕگەل ئەمشەو، یەکەم شەوی بەهارە و
ئەو حەزرەتە دوورە شارە
دەگەڕێ بۆ حەبیبە و چارەنووسی ئەم هەوارە
دەگەڕێ بۆ ئەو ڕێبوارەی دڵی پڕ سەودا و جەغارە
کە چلیپای ژانی نەتەوەیەکی لە کۆڵە و بەتەنیا خۆی
کۆڵ بە بارە
تەنیا خۆی بۆ: یاری.. یارە و، بۆ نەیاری.. نەیارە
لە دوو فاقێتی وەڕسە و لە پرۆتۆکۆل بێزارە
***

گەنجێکی کەڵ ملی بۆشناخ
لە بەردەمی پیرە چەقی.. وەک بەیداخ
وتی: گەورەم، ئەو حەزرەتەی
تۆ ئەم پرسەی لێوە دەکەی
ئێمە هەموو وێڵی ئەوین
وێڵی (شارستانی) و (ئەوین)
وێڵی چار و ئاسوودەگیی کۆمەڵگایەکی فرەچین!
لەوەتەی حەزرەت ڕۆییوە
ئەسپسواری بزر بووە
ئادەمیزادانی پایەبەرز، قسەی گەلێک نزم دەکەن
کەڵەپیاوان لە –قەزەم– ئەکەن
ئیمام دۆستی شەیتانە و بێ دین لە مزگەوتایە
ئێسک لە بەردەمی ئەسپە و –کا– لە بەردەمی سەگدایە
تەشتە هەویر لای قەسابە و کۆتە و چەقۆیش
لە بەردەمی نانەوایە
بەڵێ گەورەم.. خۆم شێواوە و تەمەنێکە
کێوی سەختمان بەبێ دار و دەوەنێکە
تافە–ی شەتاوانمان کپە، هاژە– ونە
ڕەز و باخی ژیانمان، سەروبنە
لەوەتەی (نالی) ڕۆییوە، بۆن بەرامەکەی بەهار
نەگەڕاوەتەوە ناو شار
کانی ئاسکان.. بێ ئاهووە و پڕە لە سەگ و گورگی هار
تانجەڕۆ.. وەکو حوجرەکەی وشکە و پڕە لە موورو مار
مەڵکەنی و گۆییژە و گاوران.. تیا نەماون لالە ڕووان
قۆرییە شکاو و کانی با.. کەوتنە دەستی بازرگانان

وەیس و شێخ هەباسیش بوون بە گۆڕستان
(چلە) گەرمە، قوڕە سوور گیراوە و نەرمە
بۆ سەر و شان
سەرپۆش شۆڕە لەسەر چاوی گەشی گریان
خاتوونانی شەدەلار، چاوخومارانی چاوەنوارِ
ڕەشپۆشن و ئێستا گۆرانی ئێواران
مەستیان ناکا وەکو جاران
گەنج و لاوانمان دەپرسن لە نیشانی
میری بەبە و بەردەشانی؟
داخۆ خەونەکە هەر ماوە
(نالی) دەگەڕێتە دواوە؟!
***
پیرەی سەر ئەسپی قەترانی
بە (خەمناکی) لەو گەنجە بۆشناخەی ڕوانی
پاشان وتی:
بروانە خولّق و ئەشعاری بە دیققەت
بڕوانە ئەو خاک و خۆڵەی ئەو حەزرەتەی تیا هەڵکەوت
ئەوەی دەستت کەوت و توانیت
بیکە توێشوو بۆ نەفامیت
چاوم لێیە، خۆیەتی وا بەڕێوەیە
وچان نادا
نەکەوتووە و
ناکەوێ
هەروەکو چیا
بەپێوەیە

دەیان ساڵە لە دەرگای کوردستان دەدا
بەڵام ئێوە وەکو کێوی، یەکتان لەوی ترتان دەدا
یەکتان.. ئەوی ترتان دەخوا
لەبەر هاژ و هووژی خۆتان
لەبەر هاژەی خوێنی ڕژاوی بێوچان
ناتانپەرژێتە سەر حەزرەت
ناتانپەرژێتە سەر دەرگا و لە دەرگادان
لەبەر ئەژدەهاکی ڕک و کینە و بوغزی خۆتان
لەبەر تۆڵەی عەشرەتگەری و کورسی و گیرفان
ناپەرژێنە بەرژەوەندی، نە-نەوەی کورد، نە کوردستان
نەئاسوودەگی و ڕزگاری ئینسان لەدەست زەبری ئینسان
(نالی) لە ئێوە زویرە
نەک هەر زویر،! وەها تووڕە و وا شێتگیرە
دەرگای لە خۆی داخستووە
چاوەنواڕی هوشیاربوونەوەی نووستووە
چاوەنواڕی هەستانەوەی پێشێل بووە
چاوەنواڕی هەڵگرتنەوەی ئاوی ڕووە
دەنا ئێوە
چەندە خوێڕی و ڕەدووکەوتوو و ناهەموار بن
چەندە بەرتیل خۆر و دز و بۆ پاسی خوێڕیان
هەوشار بن
چەندە پێش داگیرکەر کەوتوو و خزمەتچی و پۆشت و
شەوکار بن
چەند هەڵوێست فرۆش و فیتنە و ملشکێن و
خیانەتکار بن

چەندە کێوی و کێوی و کێوی و ناهوشیار بن
دڵنیابن
ڕۆژێک دادێ.. ئەم نیشتمانە شیرینە
شاری پیشەسازی دەکرێ
گڵاوکەری پێشێل دەکرێ
ئەم گەلە یەکدەگرێتەوە
ئەم خاکە دەبووژێتەوە
نالی هەر دەگەڕێتەوە
نالی هەر دەگەڕێتەوە
نالی هەر دەگەڕێتەوە

١٩٨٥/٩/١٦

لانە

بۆ ماڵەکەم چۆڵ دەکەی؟ ئەی چنارە نازدارەکە،
بۆ کوێ دەڕۆی؟ بۆ ناو خانووی هەرزاڵان!
بۆ گوێ چەمێ، چناری خەم لێ ڕواوی، بێ
پەرچەمی، گوندە چۆڵانی هەواران!
بۆ، کۆڵانی ژووان تێدا بەجێماوی، دڵشکاوی،
دار و پەردوو داڕووخاوی، ڕیزە ماڵان؟!
بۆ ناو ژووری، حیکایەتی داپیرە تیا خنکاوی
تاقی دیوار.. کاسە و کەوچک تیا شکاوی دەستی
کابان!
بۆ ماڵەکەم چۆڵ دەکەن؟ ئەی چنارە
نازدارە باڵا شووشەی گەردن مینای پەرچەم
شیلان؟!
بۆ شەقامی شارەکەمت پێچایەوە و
درەختی کەناری ڕێگەت
خستە بنباڵی سەرگەردان.

***

دەڕۆی ئۆغر، ئەی کەڵ ملی، نەرمین دڵی،
سۆز هەلاڵی، نیگا کاڵی، دڵی دڵان،
دەڕۆی ئۆغر ئەی قژ خاوی، باڵا لاوی،
گفت شیرینی، لێو هەنگوینی، پاشەبەران
دەڕۆی ئۆغر، وەلێ دوو دەنک فرمێسکی
وەک مرواری پڕ لە تیشکی ڕەنگ سرووشکی، جێ بهێڵە

بۆ کاکەکەی دڵ پڕ لە خەمان
بزەیەکی خۆت ئاسایی، بەگەردنی ئاوێنەکەمدا
هەڵواسەو جێ بهێڵە، وەکو هەوێن، بۆ ئەندێشەی
خەمی شەوان
با یادێکی سیمای جوانی، گوڵ نەخشانی،
جارجار خەمی کاڵ لێ نیشتووی.. لە قووڵاییی
دڵدا خەوتووی، تۆی بە ئەمەک.. بۆ من بکاتە
تەم گوڵدان
گوڵدانێک بێ، شیرین و تاڵ، یادگاری
ساڵەها ساڵ.. تۆی لە باوەشی ناز خەوتووم..
بیر خاتەوە وەکو جاران
***
دەڕۆی ئۆغر.. تۆ ماڵەکەم چۆڵ دەکەی و
ئەم دڵە پڕ برینەم جێ دەهێڵی بۆ هەناسەی ژانی
جیهان
ئەی جیهانگیری بێ (جیهان) ژیانێکت
جێهێشتووە بەبێ ئەمان!
دادە گچکە ئازیزەکەم، مەگەر لە عیشقدا
دڵەکەم.. گەورە و بچووکی دەفامێ؟ هەتا خۆم بگرم
وەک کێوان؟!!
مەگەر ئێستا جاری جارانە بەقوربان،
بەموورووی شین و زەنگیانە، بە (شەوە) و (شەوبا) و
(شیلانە) ژیرت کەمەوە لە گریان؟!
مەگەر ئێستا، منی کاکە هەنسک سواری،
پشت نەچەمیوی ژێر باری، هەزاران خەمی

سەرشاری، وەک خەمی تۆ-شا خەمان-
چۆن پشوو بەم؟ بەرگە بگرم؟ ئەم گیانە
پلیشاوەیەم بۆ کوێ ببەم؟ چۆن هەڵگرم؟ بیبەمە
لای برایانی، دوورە مەڵبەندی بیانیی کەس لە
حاڵیان هیچ نەزانن؟!!
تۆ هەوێنی ئەوانیش بووی! هەوێنێکی پتەو و
کۆک! هەر بەتەنیا خۆت بووی سەرۆک ئیتر
بەکێ بڵێم سەرۆک؟! دادە گچکە ئازیزەکەی
هەر هەموومان!
کێ بێ ئیتر وەکو تۆ ژیر.. خۆت ئاسایی
خونچە گوڵی، ناز پڕ دڵی، شیرین ڕازی، گیان پڕ
خەندەی گەرمی ژیان
بەرامبەرم دابنیشێ، خەمداربێ و ئاخێ
نەکێشێ، لە دیداری تام ژووانی وەک
بەیەکگەیشتنی یاران؟
دادە گچکە ئازیزەکەم، هەناسەکەم، ئەی
جێ پشووی دڵی دڵە پڕ تاسەکەم، چی بێ لە تۆ
نهێنی بێ، ئەم سەفەرەت وێرانی کردووم،
وێران
من تێگەییوم.. تێ ناگەم چییە ژیان وەلێ
ئێستا چاک حاڵی بووم چییە مانای دوورکەوتنەوە و
دەست لێک بەردان
خۆ من قەندیل و بەمۆ نیم.. خۆ من ماکۆک و
هەورێ نیم.. من مرۆڤێکی زۆر گچکەم.. چی بکەم لەم
هەموو ژانانەی ئەمرۆی ئینسان؟!!

وەلێ سایەی ئەم ئۆغرەت ئۆغریم بوو:
لە سەرسامی، لە نەفامی، لە هەناسەکورتیی ژیان.
دەنا بەڕۆیشتنی تۆ، نەشەقام ما،
نە کۆڵان ما، نەبزنە ڕێی چیایان ما، بۆ دواوە دڵ،
پیایدا بڕۆم. جار نە جارێک ئێواران.
***
گچکە ئازیزی کەم هەڵە، وردە بارانی پێش پەڵە،
ئەی چاوگەشە، خاڵ وەنەوشە، دڵ لە ناخەوە خەم
ڕەشە، بەڕوواڵەت خەندە پەخشەی خۆ نواند و
بەکامەران و شادمان.
تۆ منداڵی، زۆر منداڵی، تۆ میوەیەکی شیرینی،
لە پێشوەختا پێگەییووی! بۆچی وەها کتوپڕی
بکەویتە بەر بەرداشی نامۆیی گیان؟!
بۆیە ئەمشەو، داوای مۆڵەت لەگشت
ئینسانییەت دەکەم، لە تۆ، لە خۆم، لە ژنەکەم،
لە دوو کچە بچکۆلەکەم، تەمەن دەگێڕمەوە دواوەی
ساڵی سالان.
هەر هەمووتان.. ڕێگەم پێبەن.. وەکو جاران
جاری جاران، بۆ ئەم سەفەرە ناوەختەت، تێر
تێر بگریم، دادە سەیران

١٤ /١٩٨٦/٨

له چاوەڕوانی نالیدا

کۆرس:

بارانێکی ئاگرین و ئاسمانێکی پیرۆزەیی
مەلی لانە شێواومانی، عاشق کرد بەگڕی سپی
باران.. باران، ئاگر، ئاگر، ئاسمان.. ئاسمان، بوونە ژیان
بۆ کۆتری شێواوە لان، بوون بە لان، بەنیشتمان

کوڕان:

ئەی ڕێژنە باران

کچان:

ئەی قوببەی ئاسمان

کوڕان:

ئەی مەلی بێ لان

کوڕان و کچان:

بۆ عیشقی سپی سەما- کەن
گەردوونانە تەماشا-کەن

کچێک:

ئەی ئاهووەکەی خانە بێزار
کەی دێیتەوە؟ کەی.. کەی؟ بۆ شار
کەی دێیتەوە لای حەبیبەی
ماڵی ئاوای، وێرانە ماڵ؟

کوڕێک:

نیشتمانەکەم ئاوەدان بکەن
خودی نەتەوەم، شارستان بکەن

کۆرس:

لە ئاسۆوە تیلماسکێکی ئاڵ و بەرین

کۆترەکانی، وەکو دڵمان، بەخوڕ دەگرین
دەگرین بەخوڕ، دەگرین بەخوڕ
بۆ تیلماسکێکی ئاڵ وەکو گڕ.
کوڕان:
ئەی تیشکی بەهەور دژ
کچان:
ئەی هەوری ڕەشی قژ بژ
کوڕان:
ئەی تارمایی هەردەم گرژ
کوڕان و کچان:
بۆ ئومێدی ئەو ئاسۆیە.. چۆک دادەن
بۆ ئەو هەموو ڕەنگ و بۆیە.. چۆک دادەن
کچێک:
هاکا لافاوی ڕێژاو
جێی دزە پێی شووشتەوە
هاکا عیشقی خۆرەتاو
دەواری هەڵخستەوە
کچان:
زرنگەی پیاڵە و گیزەی سەماوەر
دەبنەوە هاوڕێی شەماڵ و سێبەر
کوڕان:
هاکا هەواڵی بووکی تارا ئاڵ
گەیشتە زاوای بەردەمی ڕەشماڵ
کوڕان و کچان:
زەنگی وڵاخی کاروانی بەهار
حەزرەتی (نالی)ی خستەوە گوفتار
کوڕێک:
کۆترانی شیعری لان شێواوی من

پەپوولەی ڕوحی دڵ ڕەنجاوی من
لەسەر تەنافی شەختەی غەریبی
هەڵکورماون و ئێستاش دەلەرزن

کچێک:

ئەی ئاهووەکەی خانە بێزار
تکایە بێرەوە بۆ شار
بێرەوە بۆ لای حەبیبەی
ماڵی ئاوای، وێرانە ماڵ

کۆرس:

لە ئاسۆوە ڕێبوارێکی خەم شیرین
چاوەنوارە عارەقی ماندووی بسڕین
کاشکا هەموو یەک دڵ و گیان بۆ لای دەچووین
کاشکا بەدیداری سەوزی سەربەرز دەبووین

کوڕان:

دەچووینە لای

کچان:

دەچووینە لای

کوڕێک:

یەک دڵ و گیان، بێ ڕک و کین

کچێک:

یەک دڵ و گیان، بێ ڕک و کین

کۆرس:

هەموو خەممان
هەموو خەممان دەکرد بەیەک خەمی شیرین
هەمووومان
هەموو خەممان دەکرد بەیەک خەمی شیرین

١٩٨٦ مارت

لێم مەبوورە

خانمەکەم من عاشقێکی نیمچە شێتی دەروێش حاڵم
جار جار پسپۆڕ و وەعز خوێن، جار نەجارەش وەک مناڵم

جاری وایە.. بەقەد دێوەکەی (سلێمان) کارم هەیە
جاری واشە، وێڵ و تەنیا، لە بێ ئیشیدا ڕەجاڵم

بەشەو کە عالەم خەوتووە، یادی ئازیزانم دەکەم
کە خۆر هەڵات، هەرهەموویان دەکوژێنەوە لە خەیاڵم

خاتوونەکەم لێم مەبوورە، من بە کەڵکی هیچ کەس نایەم
ئەگەر تۆزێک زەوقم بووایە، تۆی نازداری خونچە ئاڵم

وەک ورشەیەکی پڕ شکۆ، لە دڵی دڵما دام ئەنای
ئەمکردیتە بەهارێکی هەمیشەیی وەرزی ساڵم

بەڵام خاتوون.. لە سەرێکی تریشەوە، خاوەن حەقم
بڕوام پێ بکە نەپەرژاوم، بژیم، بمرم، یا بناڵم!!

ئەم ژیانە گەلێک سەختە، ڕۆژەکانی مەرگەساتە
ئەگەر بێتو لێم نەبووری، زەفەرم پێ دێنێ.. زاڵم

چونکە من هەروەکو خۆمم، پەرێشانی نیگایەکتم
گەردی غوربەتی سەر گۆنات، بەبرژانگ و لێو بماڵم

خاتوونەکەم لێم ببوورە.. من شاعیرێکی سەرقاڵم
کابرایەکی بەبێ پشووی، ماندوو، شەکەت و جەنجاڵم

٢٨ /٨/١٩٨٧ دهۆک

پەروەردە

سەرم بنێرە ناو مشتی ئەم ڕەشەبا مانگرتووە
بەڵکو هەرچی خەمی تیایە، بیتەکێنێ.
چاوم بدەرە بەر لێزمەی ئەم بارانە شێتگیربووە
بەڵکو هەرچی ئەشکی تیایە بیشواتەوە.
لووتم بخەرە ناو گەرووی ئەم گەردەلوولی دووکەڵە
بێ بەزەییە
بەڵکو هەرچی بۆنی تاڵە، ڕاپێچی کا
گوێم بئاخنە بەشریخەی ئەم برووسکە ژان گرتووە
بەڵکو هەرچی ناڵەی تیایە، کوت کوتی کا.
زمانم بسوو لە شەختەی ئەم زریانە بەڕەڵایە
بەڵکو هەرچی تفتی تیایە، پاماڵی کا
ئەوسا منی شاعیری خەو لێ هەراسان
بەبێ: خەم و ئەشک و بۆی تاڵ و ناڵەو تفتی
لەم ژیانە گەرمەی ئێستام، سارد دەبمەوە و ئارام دەگرم
دەبمە بووکەشووشەیەکی جوان و چاوڕەش
لە جامخانەی کۆگایەکی شانزیلیزێ
وەلێ ئەوساش، هەر دڵنیام، لە جامخانەی بلوورەوە
چاوی شووشەییم دەگێڕم، بۆ کوردێکی چەواشەڕێ.
لە برایەکی خۆی بچم و لە خۆی ببوورێ و دڵی بێ
بەپارەی دزراوی (کۆشکی تەلەفۆن)ێکی سەرەڕێ
سەودام بکات و بمکڕێ
وەلێ بڕوا بکەم: نایکا

چونکە تەلیسمی بەتاڵی- ئەم سەردەمەی- بیرکردنەوەی
سەرانسەری
چونکە ڕژێمی سەرمایە و دەربەدەری
چونکە لە ئەرک ڕاکردوویی و
قووڵ نەڕوانینی ڕووبەری
وەها پەروەردەی کردووە
تاک و تەنیا بۆ خۆی بگری

١٩٨٧/١٢/٦

چەکمەجە

کە تۆم لابووی، ئاسمان قوببەیەکی شینی
ئاوالآ بوو
خۆر دەرگا بوو..
کرایەوە و چوومە ناوەند جیهانێکی ئەفسانەیی:
شەقام دەڕوێ، گوڵ دەفڕێ، درەختی جوانی پەمەیی
قۆڵیان دەکرد بە قۆڵمدا، وەک ئاشنای شیعرەکانم
یەکێک دەیوت:
بەیارمەتی، ئیمزایەکتم دەوێ لەسەر لقەکانم.
یەکێک دەیوت:
لە ژێر سێبەرما دانیشە، تۆی گەواڵە شیعری
گەشی بەهارم.
ئەوی تریان، ڕەگێکی خۆی دەردەهێنا
دەیوت:
بیبە، ئەمەیە ئەدرێسی پۆستە و جێ و مەکانم
لەپڕ ماڵئاواییت کرد و کە ڕۆیشتی
فڕێیان دامەوە زەوی.
بینیم ئاسمان، دیوارێکی قەترانییە و ئەستێرەکان
دەسکی چەکمەجەی هەنسکی.
بۆ خەوی دیدار دەگەڕام
هەرکامیان ڕادەکێشا
دڵێکی تیابوو.. دەئێشا.

١٩٨٧/١٢/٧

ئەو حەفتەیەی حەوت ڕۆژ و شەوێکە

١

تۆ لە دڵمایت
کە نەتوانم بتبینم و بۆنت بکەم
کە نەتوانم تامت بکەم و بتگرم
کە نەتوانم گوێت لێ بگرم
تۆ لە دڵمایت و زۆر دووریت
ئای کە دووری میوانی دڵ

***

من لە دڵتام
کە نەتوانم بمبینیت و بۆنم بکەی
کە نەتوانی بمگریت و تامم بکەی
کە نەتوانی گوێم لێ بگری
من لە دڵتام و زۆر دوورم
خانە خوێکەم.. ئای کە دوورم!

٢

تەڕ دەبم و سەرمام دەبێ
لەبەر ئەو شەستەبارانە.. سەما مەکە
هەنسکەبڕکێم تووش دەبێ
لەبەر ئەو تۆف و زریانە.. هەڕا مەکە
بۆ وا دەکەی؟
کەی وتوومە: هەرچی دەردێ

تووشی تۆ بێ
تووشی دڵی منیش دەبێ

٣

من نێرگسیم، زۆریش حەزم لەنێرگسە
کەی وتوومە تۆ لەو دەچی
وەک (مەولەوی)
وتم نێرگس لە تۆ دەچێ!
من زەردم و ئەتۆش سپی!
زویر مەبە
بڕوا بکە
بە (خۆم)م وت.. لەگەڵ (ئەو)دا
تۆش لەو دەچی!

٤

ڕاستت دەوێ
ئەم ژیانە بێهوودەیە و.. هوودەی من تۆی!
درۆت دەوێ
ئەم ژیانە.. بێهوودەیە و.. هوودەی من تۆی!
هوودەیی بێ، یان، بێ هوودە بێ.. ئەم ژیانە
هەردوو هەر تۆی!
ئاشنا، یان، دڵ پڕ غوربەت.. بەم ژیانە
هەردوو هەر تۆی!
تەنیا خۆم بم، یان، تەنیا تۆ.. لەم ژیانە
هەردوو هەر تۆی

٥

ئەم جیهانە دووکانێکە
سەودام بکەی.. سەودات بکەم
کڕیار و فرۆشەر، خۆتی
ئەم ژیانە.. پەرستگایە
بتپەرستم، بمپەرستی
ژیاو و ژیێنەر، خۆتی
بیانوو مەگرە کام.. کامتری زۆر خۆشدەوێ
ئەوەی دڵی من دەیەوێ، تۆش دەتەوێ

٦

دوێنێ لای تۆ.. نامەیەک هات
ئەمڕۆ لای من.. بووە شیعر
ئەمڕۆ لای من.. نامەیەک چوو
سبەی لای تۆ.. دەبێتە شیعر
نامە، شیعرە!
شیعر، سیحرە!

٧

(ئەمڕۆ) (سبەینێ)ی (دوێنێ)یە
هەفتە هەر (حەوت) ڕۆژی پێیە
کێ دەڵێ (شەوی هەشتەم)ی هەفتە، نییە؟
من دڵنیام خۆر ڕووی نایەت سەر دەربێنێ
تا.. شەوی (هەشتەم)ی هەفتەم بۆ نەهێنێ

٨

ڕووت و تەنیای
ڕووت و تەنیام
وەرە باخەڵمەوە بنوو
کەی لە (من) جیای
کەی لە (تۆ) جیام
ئەی حەقیقەت!

١٩٨٨/١/٧

۱۹۸۷/۱/۱۷

۱

کیژ و کوڕێکی دڵداربوون
دەست لە ناو دەست
شاد و سەرمەست
دەشنانەوە لە (مەجید بەگ)
لوورەی تۆپێک هەروەکو سەگ
دەستی گووشراویانی قرتان
وەلێ دڵی پڕ خۆشەویستی هەردووکیان
دڵی گەورەی دوو دڵداری پاکی ئینسان
عیشقیان بۆ گەل و نیشتمان
لە ڕقی ئەستووری داگیرکەران
گەورە و گەورە و گەورەتر بوو
هەزار هێندە، دەستی گووشراوی قرتێنراو
مەزنتر بوو

۲

(چۆپی) لە خشتی باغە
خانوویەکی دروست کرد
هەر ئەوەندە زۆری نەبرد
گوللە تۆپێک دای بەسەریا
بەڵێ (چۆپی)ی پەپوولە ڕەنگ و نازەنین
(چۆپی)ی خەپەی وەک گوڵ ڕەنگین

بەو گوللە تۆپە شەهید بوو
وەلێ خانووە خنجیلەکەی
ئەو نازدارە دروستی کرد
گوللە تۆپ کاری تێ نەکرد
نە ڕووخاو
نە.. هەرەسی برد

بەیانییەکی سپی و ئێوارەیەکی ڕەش

١

بەیانی بوو
لە نێوان کورسییەکانی چایخانەکە
هات و ئەچوو
پاژنەی سۆلە بێ ڕەنگەکەی
لە ئەرز ئەسوو
لە درزی عەباکەیەوە
دەستێکی سپی کراوەی ڕەت کردبوو
وتی: کاکە – کاکە برا
پاروویەک نان لە ڕێگەی خوا
ڕووت و برسین
بەبێ حاڵین و بێ کەسین
کاکە برا
بەدەستی سمێڵی خوران
چاوە هەڵئاوساوەکانی
بەلەش و لاریدا خشان
گیڤ بووەوە و وتی: خانم..
هەر بەتەنیا پاروویەک نان؟!
بەڵکە سینییەک نان و خوان
بەرگی ئاڵ و والای زۆر جوان
پارەی باشیش بۆ مناڵەکان

بۆ هەرسێکیان
خۆت ئەزانی منیش تەنیام
ژنەی سواڵکەر
وەک بریندارێ ڕاپەڕی
بەعەباکەی خۆی داپۆشی
وتی: غەڵەتی گەردوونە
کە بە -ڕوو- لە مرۆڤ ئەچی
دەروون ڕەشی چاو کیسکردوو
نیهاد ڕەشی ویژدان مردوو
ئەوەندەی وت
پشتی تێ کرد
سۆڵەکانی لە دووی کێش کرد
بەقینەوە.. چووە دەرێ.
***
ئێوارە بوو
ژنەی سواڵکەر هاتەوە بۆ چایخانەکە
چاوی گێڕا.. چاوی گێڕا
دەروون پیسی چاو کیسکردوو
نیهاد ڕەشی ویژدان مردوو
لەوێ نەبوو
ئەگینا ئەم
برسێتی ڕازی کردبوو!

ئاسن

تەنیام.. تەنیام
تەنیام و بیری پەرییەک دەکەم
کە پێم دەڵێ: دڵە دڵە
هەموو گەردوون گڕکانێکی پڕ لە گوڵە
دەتەقێت و بەسەر کەوندا دەبارێ

***

تەنیام.. تەنیام
بیری دوو پەریزاد دەکەم
کە پێم دەڵێن: بابە بابە
هەرچی عیشقی ناو گەردوونە
دەڕژێتە بەر دەرگای دڵم
هەر جەرەس و تەقولبابە

***

وەرنە ژوورێ
کەی من دڵم.. داخستووە؟!
ئەی من دڵم بۆ هەر هەموو ئینسانییەت
وەکو فەرشی نەرگسەجاڕ
ئاوەڵاو ڕانەخستووە؟!
بەڵام بمبەخشن هەر تەنیام
مادام پەری و پەریزادانم لەلا نین
توو عیشق و خۆشەویستی ئینسان
من ببەخشن
چونکە بەبێ بوونی ئەوان
شاعیر نیم و دەبمە پارچەیەک لە ئاسن

(کەرکووک) تشرینی یەکی ١٩٨٧

بەها

نرخی من.. نرخی میللەتە
نە پارەیە، نە کورسییە، نە کۆشکە، نە ئۆتۆمبیلە
نە دەعوەتە
نە ناردنە ئەوروپایە
نە بەخشینی پلەوپایە
نە مەدح و فووپیاکردنە نە دۆلارە
نە لە ئێستگە باسکردنە، نە هەڵدانە وەک کۆلارە
نرخی من... نرخی میللەتە

***

نرخی من.. نرخی میللەتە..
نرخی خاک و نەتەوەیە
نرخی ئەم گەلە چەوساوە کڵۆڵەیە
من ئەم خاکە جێ ناهێڵم
وەک تیا ژیام
وەهاش سەربەرز تیای دەمرم
نرخی من نرخی میللەتە
ببوورن لێم کە نیشانم
قوڵپی خوێنی گەرووی منداڵێکی کوردە
لە هەڵەبجە
کە بەگەردوونی وت گەوجە
وا من گوناهبارم تەنیا..
بەڵام چی بکا هەلاڵە و بەیبوون و وێنجە؟!

٢٦/٤/١٩٨٨- سلێمانی

چوار بەسە و بەسێک

١

بەسە توخوا
خۆتم لێ سوور مەکەرەوە و
دەستم لێ مەخە کەلەکەت!
من پێویستیم بەتەمەنێکی تر هەیە
تا فێرتر بم
چۆن بەکوشت چم بۆ گەلەکەت!

٢

بەسە توخوا
بەباڵامدا مەڕوانە و مەڵێ جوانە!
من پێویستم بەکەسێکە!
خۆم بۆی ببم بەپەروانە!

٣

بەسە توخوا
باسم لەلای دەستە خوشکەکانت مەکە و
پێیان مەڵێ:
خۆشم دەوێ!
من پێویستم بە دڵێکە
تۆپی کەوتووی..
ئەم ڕوحەمی تێ بکەوێ!

٤

بەسە توخوا
قسە مەکە..
لە قسە زۆر وەڕسم!
من پێویستم بە کەسێکە
یەک دەستی بێ و
درێژی بکا، بۆ دەستم!

***

بەس
بەس تکایە
ئەم وەسێتەم بگەیەنە
ئەو جوانانی ئەم دنیایە و پێیان بڵێ:
هەروەکو خۆت و وەکو خۆت
دەستی شاعیر مەکەنە کۆت!
شاعیر.. ماشێنی (ڕەو) نییە!
شاعیر.. بابەتی (خەو) نییە!
شاعیر.. هی (ئەم) و (ئەو) نییە!
شاعیر.. شەمپانیای (جەو) نییە!
شاعیر.. پۆلای (پتەو) نییە!
شاعیر.. دەنووکی (کەو) نییە!
شاعیر.. شاعیرە و (ئەو) نییە!
شاعیر.. تەنیا شاعیرە و بەس!
دڵی خوایە و تێی ئەرووکێ مێش و مەگەس!

١٩٨٨/٤/١٣

هەشتەم کۆمەڵە شیعر

عیشقی بێ نەخشان

کۆمەڵێک شیعری میللین کە لە نێوان ساڵانی
شەستەکان بۆ هەشتاکان نووسراون گەلێکی
دەشێ بکرێتە گۆرانی.

من و شیعر و مۆسیقا

کاتێک بەژیانی منداڵی و مێردمنداڵیمدا دەچمەوە، وەک زۆربەی منداڵانی تر خولیای هەمەچەشنەم هەبوو، بەڵام رەنگە ئەوەی جودام بکاتەوە لە گەلێک کەسانی تر کە لەو نێوانە تەمەنەی مناڵیدا وەک من خولیای هەمەچەشنەیان هەبووبێ، ئەوەبێ: کە من سەرسەختانە هەوڵم دەدا خولیاکانم بهێنمە دی. «رەنگە ئەم سەرسەختییەشم پێوەندی بەئاستی ئابووریی باوکمەوە هەبووبێ».

سەردەمێک حەزم لە فیلمی سینەما بوو، لەگەڵ چەند منداڵێکی هاوخولیادا بەدووی فیلمی نوێدا دەگەڕاین و لە نێوان خۆماندا ئاڵوگۆڕمان دەکرد. هەر بۆ ئەم مەبەستەش لە کارتۆن ئامێرێکی فیلم نیشاندانی ساکارم دروست کردبوو بەهۆی تاکە گڵۆپێکەوە تاک تاک فیلمەکانم لەسەر دیوار نیشانی برادەرەکانم دەدا. بەزەرەبینیش لوولەیەکم بۆ کردبوو تا بەهۆیەوە لێڵی فیلمە نیشاندراوەکە لەسەر دیوارەکە رۆشن بکەمەوە. لە گەڕەکی شێخان ئەوی بمناسیایە و نەمناسیایە بەچیرۆکی ئەو فیلم نیشاندەرەی دەزانی. پاشان کە باوکم هەمووی بۆ سووتاندم، خووم دایە نامە گۆڕینەوە و پوولی پۆستە کۆکردنەوە، بەهۆی ئیستگە و گۆڤارەکانەوە پتر لە (٢٠) برادەری کچ و کوڕم هەبوون لە ناو وڵاتە عەرەبییە هەمەچەشنەکاندا. ئێستاش خۆشیی ئەو ساتەم لە یاد دەرناچێ کە وێنە و ئەدرێسی خۆم لە گۆڤاری (المغامر)دا بینی. گەرچی بەهەڵەش وێنەکەمیان لە جێی خۆی دانەنابوو. ئەم قۆناغە یارمەتی زۆری دام بۆ چاکبوونی زمانی عەرەبییەکەم و هونەر پەیداکردن لە نووسینی نامەدا. ئەو برادەرانەی تا ئێستاش ماون، هەمیشە نامەی دڵدارەکانیان بەمن دەنووسی. ئەو کیژانەش کە دڵدارییان لەگەڵ کردووم و نامەی دەست درووی خەست و خۆڵم بۆ دەنووسین، شاهیدی ئەو ئاستەمن.

پاش ئەوە خووم دایە وێنەکێشان، ئیتر فڵچەی هەمەچەشن و بۆیەی ئاوی و زەیتی و قەڵەم نەما نەیخەمە گەڕ. تا وای لێ هات دیواری ژوورەکەی خۆم

وەک ماڵی جنۆکەی ناو ئەفسانەکان لێ کردبوو. ئینجا وێنەگرتن بەکامێرا، هەروەها بەو شێوەیە. بەڵام دوو خولیای موزمینم هەبوو وەک تیراوێ، هەر لە منداڵیمەوە لە کۆڵم نەدەبوونەوە و لێیان دانەدەبڕام، ئەوانەش بەپلەی یەکەم: مۆسیقا، کە تا ئێستاش شەیدا و عاشقی بووم، تەنانەت زۆرم سەیر لێ دێ چی منی کردە شاعیر و نەبوومە مۆسیقاژەن و مۆسیقادانەر!! بەپلەی دووەمیش: خوێندنەوە و کڕینی ڕۆژنامە و گۆڤار و کتێب، تا دیوانی (فرمێسک و زەردەخەنە)م بەچاپ گەیاند و دیوانی دووەمم (ناسک) بردە چاپخانە و لەوێ فەوتا و بزر بوو. «لەم ساڵانەی دواییدا هەندێکم لای دۆست و برادەران بە چنگ کەوتەوە، بەتایبەتی ئەوانەی عاشق بوون و کاتی خۆی لەبەریان نووسیبووەوە یان لەبەریان کردبوو. خۆم بە قەرزاری ئەو عاشقانە دەزانم».

تا ئەودەمە و ساڵانی دوای ئەویش نەمدەزانی من مۆسیقا و گۆرانی و عیشق کردوومییەتە شاعیر و شیعرەکانی ئەو قۆناغەم دەڵێی تایبەت بۆ کردنە گۆرانی دانراون.

دیارە ئەو قۆناغەی ژیانی خۆم زۆر خۆشدەوێ. گەر کۆمەڵە یادگارێکی ڕۆمانتیکییانەی ناسک لە ژیانمدا هەبێ زۆربەی هی ئەو قۆناغەیە، بۆیە لە خۆم و لە خوێندەوارە ئازیزەکانی خۆیشم رابینی ئەم کۆمەڵە شیعرە بە چاپ نەگەیشتووەی ئەو قۆناغەی ژیانمیان پێشکێش بکەم.

خۆشەویستان: ئەم شیعرانەی پێشکێشتانی دەکەم، وەک پێشتر لێی دوام لای ئەو برادەرانەی ئەو سەردەمە پێکەوە عاشقێنیمان دەکرد: بەنووسین یان لەبەر، لەلایان بوو. هەروەها ئەو هاوڕێیانەی نامەم بۆ نووسیون و نامەکانم دەپارێزن. یان لە نامەی دڵداریی دێرینەمدا کە بۆ کیژۆڵەکانی هاومەیل و دۆستم نووسیون و پاشان شەرمان بووەو لێک جودا بووینەتەوە و نامەمان داوەتەوە بەسەروچاوی یەکتریدا. ئیتر بەو حاڵە زۆربەیم دەستکەوتوونەتەوە. هەندێکیشی لە پەناو پەسێودا، لە پارچە کاغەز و بەرە کتێبدا، لە باوڵی پەڕپووتی بن داروپەردووا، لە کیسەی تاقمی تەراشی کۆندا، چنگم کەوتنەوە. تەنانەت شیعریان تێدایە، شەوان لە کۆڕی خواردنەوەدا لەسەر پاکەتی

جگەرەکەم نووسیومە پاشان پێک دوای پێک بیرم چووەتەوە و پاکەتەکەم فڕێ داوە. یەکێک لە هاوڕێیانم هەڵیان گرتووەتەوە و لای خۆیان پاراستوویانە. تا ئەودەمەی بەناوی دیوانی بزربووەوە لێم پرسیوە: ئایا شیعری منت لایە؟ لە وەڵامدا وتوویەتی: بەو حاڵە و بەو حسابە لەلامە.

لە ڕاستیدا کە دەستم کرد بەکۆکردنەوەیان، نەمزانی هێندەم لێ دەستگیر دەبنەوە، دیارە زۆری تری ماوە، بەڵام لە ترسی نەفەوتانەوەی ئەمانەش، وا لەم بەشەدا پێشکێشتانی دەکەم. دیارە نەمویست بەهیچ بیانوویەک دەستکارییان بکەم، با ئاوێنەیەکی رۆشنی بێ رتووشی ئەو قۆناغەی ژیانم بن. هیوادارم ئێوەش هەر بەو چاوی سۆزەوە تێیان بڕوانن و لەسەر هیچ شیعرێکیان، دەرگای دادگای ئەمڕۆم لێ نەخەنە سەرپشت.

دڵشاد مەریوانی

١٩٨٣

یەکەم: شاعیر

شاعیرێکم: ئەوەی لەلای من مەبەستە
ئەوە نییە، کە بتگاتێ ئەم دوو دەستە
بەڵکە تەنیا. . مادەی جوانیت
خەواڵویتی و چاوەڕوانیت
شیلەیەکە.. پێویستم پێیە و ئەیمژم
بۆ هەوێنی هەنگوینی بەهەشتی شیعرم
١٩٦٩

دووەم: دڵت بردی

وتی: لێوم ژەهری تیایە
وتم: بێنە بابیمژم
وتی: ئاخر لە ناو ئەچی!
وتم: بەشکو، خۆم بکوژم
***
وتی: چاوم دەریای شینە
وتم: دڵم ئەخنکێنم
وتی: ئاخر منی تێدام!
وتم: ساردی، ئەترەنجێنم
***
وتی: بێ تۆ ژینم ناوێ
وتم: بۆ وا خۆشەویستم؟!
وتی: ئەی گوایە نایزانی!
وتم: پشتت پێ ببەستم؟!
***

وتی: سوێندم بەدڵداری
وتم: باوەڕم پێ کردی
وتی: باشە، دڵتم دەیێ
وتم: گیانە.. دڵت بردی

١٩٦٦

سێیەم: نامناسی ؟!

توخـوا چەن کـەڕەت شـەونمی شـەرمم
بەمــاچ و مــژین لە کــوڵمت کــڕی؟!
چەند جـاریش ئاهـ و هەنسکی گەرمم
بـەگـــازی بەتین لـە لێـــوت ســـڕی؟!
چەند جار بەبێدەنگ لە ژێر سوخمەوە
مــەمی نووســتــووتم، خــەبەر کـردەوە؟!
یا، لەســـــەر ڕانی نەرم و پەمــــەیی
چەندەها خـەوی خـۆش خۆشم ئەدی؟!
لەبەر خـــاتری مـــاچێکی ناوشـــان
چەند جـار زریزەی پشـتـتم کـردەوە؟!
یا، لـەبـەر نازی زەڕڕەیەک گــــریان
چەند جـار بەنوقـورچ شینم کـردەوە؟!
کــەچی ئێــســتــاکــە، مــەیلت نەمــاوە!
تاقـگەی بـەزەییـت وشـک و بـێ ئاوە!
ئەو عیشق و سۆزەت هیچ نییە باسی!
بەیادم ناکــــەی! وەکـــو نـەمنـاسـی!
لە ڕێگەوبانا، کــاتێک ئەمــبــینی
تەمــاشــام ناکــەی! هیچ نامـدوێنی!

دێیت و وەکـو کـەو خـۆت ئەلەنجـێنی
کـەچی هـیچ نەبێ پێم نـاڵێی: چۆنی؟!

١٩٦٧

چوارەم: سوێند

سـوێندم بۆ خـواردی کـە تۆم خۆشـبووێ
بـەخـــەیاڵتـــەوە، بنووم گـــشت شـــەوێ
خـــۆ نەمـــوت: وەکـــو سـێـبـــەرت ئەبم
منـیـــــــشـت نـەوێ، مـن هـەر تـۆم ئـەوێ!

***

ســـوێندم بـۆ خـــواردی کـــە دڵســـۆزت بم
لـە تـۆ بـەولاوە بـۆ لای کــــــــەس نـەچـم
خـۆ نـەمـوت: ئەگـەر لـووتبـەرزییش بگری
مـن وەکـــو بەندە هـەر ئـەتپـــەرســـتم؟!

١٩٦٦

پێنجەم: خانمەکەم دوێنێ وێنە و نامەکانمت نیشانی دەستەخوشکەکانت نەدایە، تا ئەمڕۆ باوەڕیان بکردایە کە ڕاست ئەکەیت و نامناسی.

ڕوو وەرمەگێڕە
ڕوو وەرمـــەگـێـڕە و خـۆت لێم لامـــەیە
کـە نـاویان هێنـام، مـەڵێ: کـامـــەیە؟!
وەکـــو پێکەوە ســــەردەمی جـــاران
شـــار نـەگـــەڕابین کـــۆڵان بـە کـــۆڵان!
کـاتێک کـە نامـــەی دڵداریم بـۆت نارد
دڵم مـــەیلی خـــۆی هـەر بـەتۆ ســپـارد

دێیت و وەکـو کـەو خـۆت ئەلەنجـێنی
کـەچی هـیچ نەبێ پێم نـاڵێی: چۆنی؟!

١٩٦٧

چوارەم: سـوێند

سـوێندم بۆ خـواردی کـە تۆم خۆشـبووێ
بـەخـــەیاڵتـــەوە، بنووم گـــشت شـــەوێ
خـــۆ نەمـــوت: وەکـــو ســـێـبـــەرت ئەبم
منـیـــــــشـت نـەوێ، مـن هـەر تـۆم ئـەوێ!

***

ســـوێندم بـۆ خـــواردی کـــە دڵســـۆزت بم
لـە تـۆ بـەولاوە بـۆ لای کـــــــەس نـەچـم
خـۆ نـەمـوت: ئەگـەر لـووتبـەرزییش بگری
مـن وەکـــو بەندە هـەر ئـەتپـــەرســـتم؟!

١٩٦٦

پێنجەم: خانمەکەم دوێنێ وێنە و نامەکانمت نیشانی دەستەخوشکەکانت نەدایە، تا ئەمڕۆ باوەڕیان بکردایە کە راست ئەکەیت و نامناسی.

ڕوو وەرمەگێڕە
ڕوو وەرمـــەگـێـڕە و خـــۆت لێم لامـــەیە
کـە نـاویان هێنـام، مـەڵێ: کـامـــەیە؟!
وەکـــو پێکەوە ســـــەردەمی جـــاران
شـــار نـەگـــەڕابین کـــۆڵان بـە کـــۆڵان!
کـاتێک کـە نامـــەی دڵداریم بـۆت نارد
دڵم مـــەیلی خـــۆی هـەر بـەتۆ ســپـارد

ئەو کـاتەی وتم: گـیـانە تۆم ئەوێ
هەر دڵ پێی وتم: کە تۆم خۆشبووێ
خـەندە و نازەکـەت زۆر بەئاشکرا
رازی دڵداری بەگـوێـمـا ئەیا
پێت ئەسەلماندم (دەستخەڕۆت ناکەم)
بەگـووشـینی دەست، بە مـژینی دەم
کـەچی بەو نازە تۆ دەسـتت بڕیم
بۆ مێشکی کاسم، شێتیت پێ کرێم
بەڕاسـتی ویسـتم تۆ بکەم بەیار
بۆت پێک بهێنم: ژینێکی بەختـیـار
دوارۆژی ژینم بە تۆوە بەسـتم
هەر خـۆشم بوێی هەر بتـپـەرستم
کـەچی نەتزانی: ئەم دڵپـەرسـتە
شادی و بەختیاری بۆ تۆ مەبەستە
منت فریو دا، بە: قسـەی شـیـرین
بەناز و مـەکـر و خـەندە و پێکەنین
نامە و تەمـاشـا و قسـە و پەیمانت
باسی دوارۆژ و بەڵێنی گـیـانت
دیارە هەمـوویان هەر سـەرزارییـە
هەتاکـو ئێسـتـا کـردارت نییـە
تۆ ئەوە نەبووی من تێـتگەیشـتم!
کـاتێک پێم زانی، کـە پێت گـەیشـتم
کـەسـێکم نەدی وەک من تۆی بووێ
یاخـود بەنیـوەی من تۆی خۆشبووێ
وا جـیـابوومـەوە، لێت بووم بێبـەری
قـیـروسـیـا لە دڵ، با کـەمێک بگری

ئیــتــر لـەمــەولا، خــەمت بۆ نـاخــۆم
شـەوگاریش بێدار ناسووتێم وەک مۆم
وات لـە دڵـم کـــرد هـەتاکـــو مـــاوم
نـەڵێ: تـۆم ئەوێ.. یـا بـۆت ســووتـاوم
لەمـــەولا مـن و خـــۆشـــویســـتنی تـۆ
ئاسـمـان و ڕێسـمـان، دوورین، بێ درۆ
کـــەواتە گـــیـــانە خـــۆت لێم لامـــەیە
کـــە ناویـان هێنام مـــەڵێ کـامـــەیە؟!

١٩٦٦

شـەشـەم: با ئەم ڕێیە تەواو نەکەین

راست بڵێ بۆ، شەرم ئەکەی تۆ،
بەرامبەر من؟!
بەوە ناڵێم، خۆشی ئەوێم
جوانە و شەرمن.
– تۆ ئازادیت، بۆ من شادیت
تۆی تاکە یار
– دڵ بەکوڵە، ئەو هی گوڵە
گیانی نازدار
لەو قەوانە، بێ کەڵکانە
گەلێکمان وت
هەموو کۆن بوون، وا لەناوچوون
گیان نەبزووت!
بەسە درۆ، وەکو پشکۆ

داخم ئەکا
جوانی گوڵم، شادی دڵم
لە ناو ئەبا
هەردووک ئەمڕۆ، پەردەی درۆ
فڕێ ئەدەین
با هەردووکمان، لەگەڵ دڵمان
لەیەک بگەین ١٩٦٦

حەوتەم: نەورۆز

دڵی پاساری بەو بچووکییە، کەوتە هەڵپەڕین
لەسەر ئەرخەوان، ئەیوت: خەڵکینە، با خەم لابەرین
- گوڵاڵەی نازدار زوو هەڵسە لە خەو، ئەمڕۆ نەورۆزە
من بەگۆرانی، تۆ بە پێکەنین، ئەڵێین: پیرۆزە
دە دڵم خۆش کە، بگەشێرەوە، وا گیانم دەرچوو
گوشینی دەست و شڵپەی ماچی دەم، هەمووت لە کیس چوو
خەمی پایز و ئاخی زستانیش لە دڵ بکەدەر
بۆ پارێزگاری دڕک زۆر هەیە، بژی بێ کەدەر
ئەو عەبا سەوزەی دەورەی لێداوی، پێی بڵێ: (بڕۆ)
ڕەنگی خۆت جوانە، زەرد و سووری گڕ: زەردەشت و پشکۆ
گەردنی ئاڵت دەرخە بۆ یاران، تا بەدەنگی سۆز
بڵێین: شای گوڵان.. ڕەمزی دڵداران، جەژنت لێ پیرۆز؟
١٩٦٦

....

* قافیەی بەیتەکان، دواپیتیان بخوێنینەوە کە شەش پیتە بۆ هەر شەش بەیتەکە ناوی نەورۆز (ن، ە، و، ر، ۆ، ز) خۆی دەردەچێ.

هەشتەم: شل بوون

گیانە دەورەم بۆ ئەدەی؟
داوای چی لە من ئەکەی؟
نە.. من جوانی تۆم ئەوێ
نە دڵ بەتۆ ئەسرەوێ
نەمەکری تۆ، نە نازت
نەتیشکی چاوی بازت
من ناخەنە داوی تۆ
بەسە، وازبێنە، بڕۆ

***

تەنانەت خەندەی ڕێگا
ڕەنگە کارم تێ نەکا

***

هەر کاتێک من ئەبینی
ئەتەوێ بمدوێنی
تاکو بەبزێوی خۆت
دڵی منت خستە کۆت

***

ویستم بڵێم: تۆم ناوێ
کەچی ماوەت نەدامێ
وات لێ کردم بترسم
ڕۆژێک دەست بخەیتە دەستم
بڵێی: وازم لێ بێنە
لەمەولا مەمدوێنە

***

بۆیە زوو زوو گــیــانەکـــەم
وەک دڵم بـیـــــرت ئـەکـــــەم

١٩٦٦

نۆیەم: کامیان؟

تریقـــەی گـــەرمی پێکەنینەکـــەت
یاخــود تریفـەی چاوە شـینەکـەت!
کـــامـــەیان خـــورپە ئەخـــاتە دڵم
ئاشکرای ئەکـا.. رازی وەک گـوڵم؟
***
ڕەوتی هاتوچۆی نەرمی ڕێگاکـــەت
یا نەرمـە تیـشکی کـاڵی نیگاکـەت!
کــــامـــــەیان دڵم ڕائەپەڕێنێ
پـەردەی ئارام و ئۆقـــرەم ئەدڕێنێ؟
***
قـســـەی شـیـرینی نێــوانی زارت
یان کـامـەرانی و خـۆشـیی دیدارت!
کـــامـــەیان ئاگـــر لە دڵ بەرئەدا
هـۆش و ژیرێتی و خـــەیاڵیش ئەبا؟

١٩٦٦

دەیەم: بەهاری دڵ سەربەستییە

ئارەقی لاولاو، هـەناســـەی وێنجــە
سـەرچۆپی کێشی گوڵاڵە و خـونچە

له ناو فــرێزا، ســەمــایان ئەکــرد
شــەیتانی ژانیان، هــەراسان ئەکرد
شــەستــپەڕی گــەشی باخی گــوڵاڵان
بــەپەڕی نــەرمی چەپڵـــەی ئەتەقـــان
وەنەوشــە گــەشــە، بەهەناســەی خـۆش
دڵی زامـــداریان ئـەهێنایە جـــۆش
کـاتێک لێم پرسین: چییـه ئـەم کوڵه؟!
وتیـــان: ســـەربەســـتی، بەهــاری دڵە.
١٩٦٦

یازدەیەم: بێهیوایی

شەوی نەگبەتی: گوڵاڵەی شانسی
لە من شاردەوە.
خوای کامەرانی: شادی دەروونمی
بۆ خۆی بردەوە
فریشتەی ئاوات: دەستی لە شان و
ملم کردەوە
شەیتانی خەفەت، لە جێیەکەی ئەو
هاتە پێشەوە
کەشتیی پێکەنین، شکاو خستمیە
دەریای گریانم
سەرکاری دۆزەخ، پشکۆی گڕاوی
خستە ژیانم
گڕەی ئازاریش، خونچەی لاویتیی

تینووی خنکانم
رەشەبای شەوگار، پێکی نووستنی
چاوی رژانم
بێهیواییە، دڵەی کۆستکەوتووی
تۆزێک پێ خۆش کەم
مەگەر بەبارانی.. بێ هیوایی خۆم
باخەکەم گۆشکەم.

١٩٦٦

* ئەوسا قۆناغی ئامادەیی لە قوتابخانەکاندا تا پۆلی پێنج بوو، لە هاوینی ١٩٦٦دا لە پۆلی پێنجی وێژەیی بووم، کە ئەنجامی تاقیکردنەوەی ساڵانەم وەرگرت، دەرنەچوو بووم. زۆرم لا ستەم بوو، چونکە زۆر بوودەڵە دەرچووبوون بەتایبەت لەوانە کە خۆم کۆششم پێ دەکردن و ئاستی نزمیانم دەزانی. بەدەم رۆیشتنەوەم بەرەو ماڵ، ئەم شیعرەم لە کارتەکە نووسی.

دوازدەیەم: وێنە

بەداخی خەماوی دووریت: ئەنەخشێنم زوڵف و پەرچەم
بەخوێنی ئاڵی سەرکردووم: ئەرەنگێنم گوڵاڵەی دەم
لە نەفسیەتی بەرزی خۆم: گەردنت بەرز، دروست ئەکەم
لە هیوای زۆری ژیانم: بەرگت سەد تەرز، دروست ئەکەم
لە کانی گەوهەری عیشقم: دروست ئەکەم چاوانی گەش
لە ئیلهامی هونەرکردم: ترووسکە و سیحری ئەدەم بەش

١٩٦٦

....

* ئەم شیعرەم ناتەواو چنگ کەوتەوە.

سیازدەیەم: سـەردەمێـک

سـەردەمـێک خۆشم ویسـتی
بەدڵ و گـیـان ئەمـویسـتی
چەندە بێ هۆش بووم گیانە
ئەودەمـەی ئەمـپـەرسـتی

***

سـەردەمـێک بوو بێ پەروا
دوات کـەوتبـووم وەک گـەدا
بـیـــرێکی مـناڵی بـوو
ژیریم لەسـەر بەکـوشت دا

***

سـەردەمێک بەسیحری چاو
دڵی منت خـستـە داو
ئەو سـەردەمـە بەسـەرچوو
نە بە(ڕەنگ) مـا، نە بە(ناو)

١٩٦٦

چواردەیەم: بڕوا نەکەی

چیتـە گیـانەکـەم بۆ دڵت پەستـە؟
خـۆ دڵەکـەی من هـەر تۆ پەرسـتـە!

***

لـێت زویـر ئـەبم، ئـازارت ئـەیـەم
جار بەجارێکیش خۆم تووڕە ئەکەم
قـەت دڵتـەنگ نەبی لەوانە، گـیـانە
بڕوام پێ نەکـەی، قـسـەی زمـانە

قسەی دڵتەنگی هەزار رێک ئەخەم
کە گوایە ئیتر هاتوچۆت ناکەم
نەکەی دڵگیربی لەوانە، گیانە
قسەی دڵ نییە، هینی زمانە
***
ئیتر گیانەکەم، دڵت بۆ پەستە؟
خۆ دڵەکەی من، هەر تۆ پەرستە!
١٩٦٦

پازدەیەم: چاوی شادی

خۆشەویستیم بۆ تۆ گیانە
هەستێکی نەرم و نیانە
سۆزێک لە دەنگی شمشاڵە
پرشنگێکی نیگای کاڵە
تۆزقاڵێکی ڕەنگی شەرمە
خەوێکی باوەشی گەرمە
ئارەزوویەکی زیندووە
تاسەیەکی پڕ تەزووە
***
ئەی فریشتەی خەیاڵی من
ئۆباڵی من.. مەخە گەردن
چۆن دڵت دێ.. جێم بهێڵی
چاوی شادیم هەڵبکۆڵی؟!
١٩٦٦

شازدەیەم: گۆرانییەک

دڵم شادە ئەی فریشتەی دڵی شەرمن
نەکەی لاڵ بی لە گۆرانی و بەستەوتن
باسی ئەو شۆخەم لێت دەوێ
باسێک کە دڵ پێی بسرەوێ
باسێک بێت کە وشەکانی
جوان بن وەکو چاوی جوانی
ڕۆشن و ساف و ڕەوان بن
وەکو کانیی کوردستان بن
وشەکانی با نەخشین بن
وەک پەپوولە هەڵبفڕن
وەکو دڵم گەرم و گوڕ بن
ئاڵ بن وەکو کوڵمی شەرمن
پڕ ئەفسوون بن
پڕ جادوو بن
وەکو چاوی خەواڵوو بن
ئەی فریشتەی دڵی شەرمن
نەکەی لاڵ بی، لە گۆرانی و بەستەوتن
گۆرانییەکم لێت دەوێ
دڵی شێتی پێ بسرەوێ
گۆرانییەک
نەوترابێ
نەبیسترابێ
گۆرانییەکم لێت دەوێ
دڵی منی پێ بسرەوێ

١٩٦٦

حەڤدەیەم: لە شەڕە بەردی منداڵیدا سەرت شکاندووم، لە شەڕە نازی گەورەییدا دڵم مەشکێنە.

لە بیرتە؟

لە بیرتە گیانە، کاتێک مناڵ بووین
بەهاران لەگەڵ چرپەی سەحەرا
بەچەپڵەڕێزان بۆ یاری ئەچووین
سەوزەی بەهارمان بەپێ ئەشێلا؟
لەبیرتە جارێک، شەوێکی هاوین
پەڵە بەردێکت کێشا بەسەرما
هەر کە خوێنم دی، کەوتمە گرین
تۆش ترسای خێرا گریای لەگەڵما؟
دیارە لە بیرتە شەوی چاوشارکێ
عەبا کۆنێکت ئەدا بەسەرتا
پێش ئەوەی بڵێم: قەڵا بوو بە سێ
ئەهاتی، خێرا، شارت گرئەیا؟
حەز ئەکەم دیسان وەکو ئەو شەوە
کە کۆمەڵێک بووین پاک و بەرەڵا
لە تەڕ و وشکا بدۆڕێینەوە(١)
تۆ بکەن بە بووک، منیش بەزاوا

---

(١) منداڵان، کیژان بەجیا و کوڕان بەجیا، بەبەردێکی پان کە دیوێکی تەڕ دەکەن، دەکەونە یاری و کێ تەڕی دەوێ و کێ وشکی دەوێ. هەرچی لە کیژان دۆڕاندی دەیکەنە بووک. هەرچی لە کوڕان دۆڕاندی دەیکەنە زاوای تەک بووک و شایی ئاسا تەدارەکیان بۆ دەکەن.

هەژدەیەم: پشیلە

تۆ پەیکەرێکی بەردی بێ گیان بووی
تۆ دوو چاوی سوور، پڕ لە گریان بووی
نەبووی لە ژینا.. وەکو مردوو بووی
تەنیا بەجووڵە- لە زیندوو ئەچووی
بەلێوی دڵم بەستەم بۆ وتی
دڵم ئەخستە سەر رێت، کە، کەوتی
هیچ نەبووی بێ من.. بێ شیعرەکانم
بێ سۆزی دڵ و بێ تینی گیانم
کە بەشیعری من بەرزبوویتەوە
دەوری خۆت بینی، سڵەمیتەوە
کفرت کرد وتت: نامەوێ شیعرت
نەئیلهامی دڵ.. نەهۆش.. نەفیکرت
نەفام، بایی بوو، سپڵە، بێ ئەقڵ
لاشە چۆڵ و هۆڵ-لە بەزەییی دڵ
خۆت و جوانیت و هەرچی کە هەتە
هەمووی قوربانی دێرێک هەڵبەستە
کە ئەڵێ: یاخوا چقڵ باڵ نەگرێ
کە گرتی دڵی سەد گوڵ ئەدڕێ

١٩٦٧

نۆزدەیەم: ئارام

فــریشـــتــەی ئارام گـــرتمیـــە باوەش
پەردەی خەیاڵی.. سووک، دا، بە، سەرما
ئەســتـێـرەی ژووان، پرشنگدار و گـەش
ســەرمــای دووریتی، کــردم، بەگــەرمـا

***

ژیـان وەکـــــــو بـووک بـۆم ڕازایـەوە
گـــوارە و بازنـی بـۆ خــــۆی پێ کـــڕیم
بـەهـاری تـەمـــــەن، ســـــەری دایـەوە
بـەرگـی خـــەزان و شــیــــوەنی گـــۆڕیم
١٩٦٧

بیستەم: چۆن دڵت هات؟!

من لە چاوتا وێنەم هەبوو
کیژە بچکۆلە شەنگەکە
لە ناو دڵتا جێگەم هەبوو
شۆخە زیز و بێدەنگەکە
چۆن دڵت هات ئەو پەرچەمە
ئەو پرچە پڕ پێچ و خەمە
ئەو کوڵمە گەشە، ئەو دەمە
کە بۆ ماچێکی ناسکی، ئەو سەردەمە
لەگەڵ مەیلی چاوەڕوانی
سەمام ئەکرد، یاری، گەمە
چۆن دڵت هات بێبەزەیی

تۆ لە منیان دوور خەیتەوە؟!
چۆن دڵت هات، ئەو چاوانە
ئەو جیهانە کامەرانە
ئەو ئاسمانە فراوانە
ئەو دەریا قووڵ و شینانە
کە کەشتیی بێ سەوڵی ژینم
لە ناویانا
خەشمیانە
بێ سەروشوێن
بەبێ هیوا
بێ کەشتییەوان
بەبێ پەروا
وەکو کوێرێکی نابینا
دەستی خستە ملی شەپۆل
بەڵکو بۆ مەرامی ببا
چۆن دڵت هات بێبەزەیی
تۆ لە منیان دوور خەیتەوە؟!
***
چۆن دڵت هات گوڵاڵەی دەم
بەدانی ڕق بریندارکەی ؟
بەرگی شادی بکەی بە خەم
هەستی پڕ داخ و ئازارکەی ؟!
چۆن دڵت هات بڵێسەی خەم
وەکو برسی لە من هارکەی
بێبەزەییانە پڕ بەدەم

بەگوێی منا، تۆ هاوارکەی
بڵێی: هەتاکو تۆ ماوی
ئەبێ هاواری بەهارکەی ؟!!
چۆن دڵت هات بێبەزەیی
من لە بەهار دوور خەیتەوە؟!
١٩٦٧

بیست و یەکەم: نەتۆراوم

خۆشەویستیت
مەیلی جوانی و دڵپەرستیت
لە دڵمایە
لە ناخمایە
بووە بەڕەنگ
لە چاومایە
چۆن ڕەنگی چاوم بگۆڕم؟!
چۆن ڕاست ئەکەم، گەر بتۆرم!
***
خۆشەویستیت ژیانمە
پێکەنین و گریانمە
چۆن باوەڕ ئەکەی بمێنم
گەر بێتو وازت لێ بێنم!
***
لێشت دووربم نەتدوێنم
بە (دەم) بشڵێم ئەترەنجێنم
وەک مناڵیش بتگرێنم

ئینجا وازت لێ ناهێنم

***

تەنیا لەبەر یەک تەماشا
چەقی رێگەکەت لێ ئەگرم
هەزار بیانووت پێ ئەگرم
بەڵکو تێ بگەی لە چاوم
چاو پێت بڵێ: نەتۆراوم
لەگەڵ دڵتا وەک خۆم ماوم
چاوەڕوانم ببەی ناوم
تا وەک کۆرپەیەکی ساوا
خۆم بخەمە کۆشی هیوا
بڵێم: هەرچی بوو، با، بڕوا
بە زمانم، نەکەی بڕوا

***

بێ بایەخن ئەو ڕۆژانەی
کە تێپەڕین لەم ژیانەی
من دووربم، تیا، لە بەزەیی
دوور لە هەستی خۆشەویستی
دوور لە سۆزی دڵپەرستی

١٩٦٨

بیست و دووەم: دڵدار نامرێ

گیانی شیرینی منی
دڵ و جگەرمی و مەڵێ: بۆ؟
پێت ناخۆش بێ، یان خۆش بێ
من شێتی کەس نیم، بێ لە تۆ

***

گیانەکەم بەخوا
مەستم بێ پەروا
تەنیا دیدەنیت
دڵم مەست ئەکا
درۆیە هەبێ
وەک من تۆی بووێ
درۆیە کێیە!
دەبا خۆی دەرخا

***

ئەی دڵ برینت
مادام هی ئەوە
بەگوڵی دنیا
نایگۆڕمەوە
تۆ بە سەلامەت
هەمیشە دەژی
کێ دڵدار نەبێ
هەزار جار دەمرێ

***

برینی عاشق
دەرمانی ناوێ
چاک دەبێتەوە
بەتیلەی چاوێ
منیش دڵسۆزتم
ئەستێرەم شاهید
کە شەوگار خەوێ
بەچاوما نایە.
***
گیانی شیرینی منی
دڵ و جگەرمی و مەڵێ: بۆ؟
پێت ناخۆش بێ یان خۆش بێ
من شێتی کەس نیم، بێ لە تۆ
١٩٦٦

بیست و سێیەم: لاسار

شاژنەکەی نازدارەکەم
شاشۆخەکەی گوڵزارەکەم
مەیلی نازی خۆشەویستیت
ساوایەکە چەقاوەسوو
خۆی لە دڵ ئەکا بەنووستوو
هەتاوەکو فریشتەی شەو
شاری خامۆش
ئەگرێتە کۆش
ئەوسا دێتە گیان و ناخم

پەپوولەی خەو ئەتۆرێنێ
لە ناو پێخەفی نووستنا
بەئاشکرا
چنگی لە دڵم گیر ئەکا
ئەمدیو و ئەودیوم پێ ئەکا
پێخەفەکەم لێ شێت ئەکا
چی لێ بکەم!
چارم چییە؟!
ئەگریەت و ئەمگریەنێ
خەو لە چاوم ئەتارێنێ
هەر کاتێکیش کە هیلاک بوو
وڕک ئەگرێ
لە قووڵایی چاوما بنوێ
بەڵام تەنیا بۆ ساتێ
هەر کاتێک چاوم چووە خەو
ئەو مناڵە گیان بێدارە
ئەو خەو نەزانە لاسارە
بیانوو ئەگرێ
ئەبێ چیرۆکی بۆ بکرێ
گوێم لێ ئەگرێ و بەئاگایە
هەتاوەکو تیشکی بەیان
ئەیدا
لە دڵی
هەردووکمان.

١٩٦٨

بیست و چوارەم: کارەکەر

ئەی نەشمیلەی فریشتە رەنگ
ئەی وردیلەی کپ و بێدەنگ
گیان خاوێنی هێمن و مەند
گەرچی بەرگەکانت شڕن
ئاغاژن و دەستوپێوەند
رایان گرتووی:
نیوە برسی، نیوە چڵکن
زوو زووش پیاتا هەڵئەشاخن
بەڵام تۆی جوان
تۆی داوێن پاک
تۆی نەدار و لانەواز و برسی بۆ نان
بەهێمنی لە سووچێکا
بەدزییەوە
بیر لە دێرین ئەکەیەوە
رۆژانێک بوو
دایکت، باوکت
بەڕەنجی شان
تۆیان بەناز پێ ئەگەیان
کەچی لەپڕ
ئەهریمەنە، ناکەسەکە
شەڕێکی شوومی داگیرسان
لەو گوندەی پڕبوو لە ژیان
فڕۆکەی جەنگ

خانووەکەتانی داڕووخان
خۆیان و ماڵاتی سووتان
تۆی لە چیلکە چنین نەبێ
هەموو بوونە کۆیی زووخاڵ
تا ناچار بووی کیژی مناڵ
بوویتە کارەکەری ناو ماڵ
بەڵام ئەی جوان
لە زمانمەوە
لە زمانی ئەوانەوە
کە وەکو من
دێن بەدەم سۆزی گیانەوە
یا وەکو من، هەزار ویست و جوانپەرستن
بەئاغاژنەکەت بڵێ:
تۆ گەلێک لەو شیرینتری
تۆ گەلێک لەو نەخشینتری
بەرزتری
بەڕێزتری
١٩٦٨

بیست و پێجەم: بازرگانی جوان

نەمئەزانی: بازرگانی
نەمئەزانی: تۆ لەوانەی
کە خۆشەویستییەکی گەرم
بەشەو و ڕۆژێک لە یاد ئەکەن!

گیانم هێنده خرۆشابوو
نەمئەزانی بۆ کوێی بەرم!
بەڵام ئێستا
کە پێم زانی
نەک قوتابی
بەڵکە مامۆستای شەیتانی
لە بازاڕتا بەئاسانی
دڵ ئەکڕێ
ئەفرۆشرێ
تۆ جوانێکی بازرگانی
بەدەم مشتەری تازەوە
زۆر ڕووخۆشی
کۆن ئەفرۆشی
بەنازەوە
دێی بەپیر هینی تازەوە
بازرگانیت
بازرگانی عومری جوانیت
هینی خۆتی نەوەک، هی من
نەک ئەوانەش کە وەکو من
ئەتکڕین و ئەتفرۆشتن
بازرگانیت پێوەکردن
لە تۆ وایە:
دنیا و ژیان
دڵ کڕینە و دڵ فرۆشتن
نا.. نا.. خانم

قسەی ناوێ و بێگومانم
تێت گەیشتم
چاک ئەزانم
کە: فێڵاویت
بەڵام ئەی جوان
ڕۆژێک ئەبێ
بەسەرتا بێ
تەماشای ئاوێنە بکەی
زۆر مووی سپی بەدی کەی!
ئەوسا ئەگریت
قوڕ ئەپێویت
بۆ ڕۆژانی
بازرگانی
بەڵام ئەوسا
کەسێک نابێ
لێت بکڕێ
تۆ هەر ئاوا بیربکەوە
ئێستا:
جوانیت
بەڵام ئەوسا:
خۆت ئەیزانیت!!

١٩٦٨

بیست و شەشەم: بچم، یا، نا؟!

بچم، یا، نا؟
لەگەڵ، دڵما!
کە، دڵ: شێتێکە بینایی
لەسەر دڕکی گوڵێک دانا
بەبێ بیرێک، لە کۆتایی!
بچم، یا، نا؟!

***

بچم، یا، نا؟
لەگەڵ هەستما
کە هەست و تینی ناخی من
وەکو بولبولێکی شەرمن
گیرۆدە بوو
پێوەند کرا
نەتوانای بوو بخوێنێ بۆت
نەڕازێکی، دڵی دەرخا
هەتا ڕۆژێک سەربڕدرا!
بچم، یا، نا؟!

***

بچم، یا، نا؟
لەگەڵ: ڕازا!
کە ڕازی خۆشەویستی تۆ
هەموو ساتێک ئەچرپێنێ
بەگوێی مندا
هەموو کاتێک تارمایی دێ

له بەرچاوم سەما ئەکا
هەتا وەک شێتم لێ ئەکا
ناچار ئەبم
تەماشای کەم
دڵە شێتە
بێ پەرواکەم
ناچار ئەبم
دوای بکەوم
له دواجارا
ئەگەر فەرمووی:
بچم، یا، نا؟
پێی ناڵێم: نا

١٩٦٨

بیست و حەوتەم: شنەی بەهاران

یاریی ئاوی ڕوون لەگەڵ وردە چەو
مۆسیقایەک بوو
ئارام و هێمن
چاوی گوڵاڵە سوورەی خستە خەو
***
جوانیی شۆڕەبی بڵند و شەرمن
کە ئەیڕوانییە
قەڵبەزەی کانی
بولبولی خستە گۆرانی وتن
***

کزەی شەماڵی فێنکی بەیان
مووچڕکەی ئەدا
بەداری سەروو
وەکو شاژنێک باڵای ئەلەنجان
***
بۆ هەڵپەڕینیش دەستەی نازداران
لەسەر سەوزە گیا و
شەونمی بەیان
قۆڵی ناسک و نەرمیان تێک ئاڵان
١٩٦٨

....

* بەداخەوە ئەم شیعرەم بە ناتەواوی دەستکەوتەوە.

بیست و هەشتەم: دووربە

پێ بەپێی غـــەزەلێکی عـــەلی عـــارف ئاغـــا
ئەبێ تیشکێکی خواوەندی، لە چاوی تۆدا، بەجێمابێ
لە کاتێکا، کەوا، یەزدان، بەپەنجەی نەخشی کێشابێ!
کـە، ساڵێ جـارێ بتـبـینم، ئەڵێی دایم لەبەرچاوی
کـەچی تیـشکی هەمـیشـەی رۆژ، بەچاوم ئاشنا نابێ!
***
وەکو دۆستێک تەماشام کە گەلێ شەو یادی ئەوچاوە
بەلایلایە نواندوومی، وەکـو کـۆرپەی کـە گـریاوە
لەلام سـەیرە! خـەشـیـمـانە، بەلامـا دێیت و نازانی
کە ناخ و گیان و هەستی من، بەسۆزی تۆیە، سووتاوە!
***

بەتەنیا خاوەنی دڵ بووم، کە تۆزێک سۆزی تیامابێ
ئەویش لاشەی بەجێ هێشتم، وەکو بۆ من نەخولْقابێ!
ئەبێ بۆچی، بەشی عاشق، بەتەنیا گریە بێ و ناڵە!
کەچی هێشتا وشەی کاڵی، بە خوێنی ئاڵووالا بێ!

***

نەکەی باوەڕ بەوەی سوێندخۆم، هەتاکو ئەم دڵەم مابێ
لە تۆی نەخشین و ڕەوت شیرین، بەچاوی ئاشنا نابێ
تکایە دوور بە ئەی نازدار، وەکو دووربووی لەمەوپێشیش
نەکا پەیکەری پیرۆزت، لە دڵما تەفروتوونا بێ

١٩٦٧

بیست و نۆیەم: نامەی عیشق دۆزێک

خۆشەویستەکەم
لەم نامەیەدا: باسی ڕابوردووی خۆمت بۆ ئەکەم
کاتێک مناڵ بووم: مۆتەکەکانیان بۆ بانگ ئەکردم(*)
بە شەولەبان– و–ئەلەکە– و – وەلەکە، ژیریان ئەکردم(*)
بەباسی : –دێو– و –خێو– و –جنۆکە،(*)
نەک خەو! ئەشمردم
شەو بەشەرواڵە هەڵواسراوەکەم،
روحیان ئەبردم
بەڕۆژ قورقوشمیان بۆ ئەتوانمەوە،(*)
تا–و– ترسم دەرکەن

***

کە نەخۆش ئەبووم: ئایەتەل کورسی و ویردی دوعا بوو
تا، مێردەزمە– و –حەیتەکان– نەمبەن

لە قوتابخانە: مامۆستای یەکەم، جنێوو دار بوو
دووەم، مۆنێک بوو، جنسی کەمتیار بوو(*)
وانەکانیشم:
–گەورەو بچووکی هەر هەیە ئەگەر، لە ناویشت با
–ئەوەی خوا نەیکا، قەت نابێ رووبا
–هۆی پێشنەکەوتن:
هۆی سەرنەکەوتن:
درۆزنییە، دزی و فزییە!
***
لە شارەکەما
لەسەر مۆرەیەک، شان لە شان دانێک
(دە) سەر ئەشکێنرا
نەک ئافرەت، بەڵکە، مناڵ ئەفرێنرا
ئاگریان ئەخوارد لای دەروێشەکان
ماڵ و مناڵیش ئاگر ئەیسووتان(*)
لە تەراویح –دا (جەزبە)ی سۆفیان بوو
لەولاترەوە نۆی حوزەیران بوو(*)
***
خۆشەویستەکەم
گاڵتەم پێ مەکە
ئێستاش لە دەنگی غەیبی ئەترسم
ئێستاش هەواڵی – بیبی – ئەپرسم(*)
لەبەر هارەی شیو،
گوێچکەم دائەخەم
لە تاریکە شەو

بیسمیلا ئەکەم(*)
نەکەی لێم زیزبی من هەرچییەک هەم
خەڵکی ئەم خاکەم
هی ئەو پەروەردەی ئەم داووبەندەم(*)
خۆشەویستەکەم
من هەرچییەک هەم
کۆمەڵێک خوێن و دەمار و گۆشتم، وەکو ئەو خەڵکەم
بەشوێن بەختما، پەنا بۆ هەموو فاڵچییەک ئەبەم
گەنجێکی ڕەبەن، دڵ پڕ لە تاسەم
پەنا بۆ دەشت و عەرەقیش ئەبەم
بۆ دەستگیرانێک ماخۆلانمە
سەر بەهەزاران کۆڵانا ئەکەم
وەک هەرزەکارێک کوشتەی تەنیاییم
وەکو عاشقێک تینووی بەزەییم
تینووی ماچێکی کوڵمی پەمەییم
تینووی دوو چاوی گەشی ئاگرییم
تینووی دوو مەمکی تورت و هەناریم(*)
***
خۆشەویستەکەم
ئێستایش ئەو تیشکەی هەستی پێ دەکەم
هی نامەکانتە(*)
ئەگینا من چیم؟؟
من دەستمایەکەم
کۆمەڵێک وێنەی ژەنگاوی تەڵخن
ئەیکەم بەدیاری:

بۆ سووتەمەنی بڵێسەی نەورۆز
ئەو بڵێسەیەی خاوێنی کردم و بوومە عیشق دۆز
بوومە دڵداری ڕاستەقینەی گەل
بوومە عاشقی خۆری دەمی کەل
خۆری ئازادیی ئینسانی زەوی
ئینسانی گەورەی هەردەم دەنگ زوڵاڵ
پەروەردەی نامەی بەرزی کەپیتاڵ
١٩٦٩

....

* کە منداڵ تای لێ دەهات و دادەچڵەکی و دەترسا، قورقوشمیان دەتواندەوە ناو جامێکی پڕ لە ئاو، کە لەسەر سەریا رایان دەگرت تا بەشکڵی قورقوشمە بەستووەکەی ناو ئاوەکە بزانن لە چی ترساوە و ترسەکەشی بڕوا.
* ناوی ئەو دەعبا و دڕندە خورافیات و ئەفسانانەیەن، کە لە کاتێکدا منداڵان دەگریان یان بیانووە ورکیان دەگرت، دایک و باوکی کورد بەناوهێنانی ئەوانە دەمکوت و بێدەنگیان دەکردن و دەیانترساندن.
* بەداخەوە مامۆستایانی پەروەدە دادەری نەوەکەی سەردەمی من هەندێک نەزان و بێ پەروەردە و رەفتار جەنگیزخانییان تێدا بوو. بۆ نموونە یەکێک لەوانە سزای بۆ قوتابی نەزان ئەوە بوو کە بەزۆر دەمی قوتابییەکەی دەکردەوە و تفی تێ دەکرد. ئەمەو گەلێک شتی دڕندانەتر کە زۆر قوتابییان ناچار کرد واز لە قوتابخانە بهێنن. رێزم هەیە بۆ بەشە چاکەکەی مامۆستایانی ئەو سەردەمە، بەڵام ناتوانن بڵێن وانەبوو. جگە لەوەی (٩٠٪)ی ئەو مامۆستایانە و زیاتریش لەو رێژەیە ئایدیالیستی بوون و بەشێوەیکی زانستییانە پەروەدەیان دانەدەداین. دیارە ئەمەیان پێوەندی بەقۆناغەکەوە هەیە و گوناهی زۆری لە ملی ئەوان نییە.
* ئەم خۆشەویستە کارڵ مارکس-ەو ئەم نامەیەم ئاراستەی ئەو کرد. دوای

ئەوەی ئەنجامی بەردەوام خوێندنەوە و ئەزموونە ژیانییەکانم نێوان ساڵانی ١٩٦٩-١٩٧٠یان کرد بە ساڵی وەرچەرخاندنی فەلسەفیم.

* ئەم چەند شیعرەی لەم لاپەڕانەی تردا دێن، ئەو خورپە و حەز و نازانەن، کە ویستوومە غەدریان لێ نەکەم و لە بەرگە ڕۆمانتیکییەکەی خۆیاندا دایان ڕێژم، چونکە ئاشکرایە شیعریش وەک هەر بوویەکی زیندووی ناو ئەم گەردوونە کاڵای لە قەد باڵا -گەوهەر-ە.

دیارە شاعیریش لە هەموو کەسێکی ئاسایی زیاتر و دڵ پڕ کەف و کوڵتر، ڕووبەڕووی ژیان دەبێتەوە و دەستلەملانی دەبێ. بەتایبەتی کەسێکی وەک من کە هەمیشە، لە هەموو کۆڕ و کۆمەڵێکدا وتوومە: ژیانم بێ جوانی و عیشق و سەودا، سفرێکی ئەودیو فاریزەش ناکا. لە نقێمی گوڵاڵە سوورەیەکی ناو سەوزە گیاوە بیگرە، تا ورشەی تیشکی لاملی نازدارێک. لە سەرەوە نەخشەی لەشم تێک دەدەنەوە و دروستم دەکەنەوە بۆ هەڵوەشاندنەوەیەکی نوێتر، لە خواست و مەیل و حەزی زیندوو.

سییەم: شەقامی کاوە

ببم بەقوربان لارولەنجەکەت
بمکە بەگوڵێک بۆ تەسریحەکەت

***

لەبەر خاتری ئەو جووتە چاوە
بووم بەنەمامێک لە جادەی کاوە
بەڵکە جار جارێ، وەکو ڕێبوارێ
زەردەخەنەیەک، لە ڕووت ببارێ

***

ماکسی بەدەن چەسپ، ورشەی شاڵی شان
نەک هەر دڵی من، شەقامی جووڵان
شەقامی کاوە، کۆستی ئەکەوێ

ڕۆژێک هـەنگـاوی، تـۆی بـەرنـەکـــــــەوێ،

***

ئەو نیگا گـەرمـەت، گـیـانـی سـست کـردم

تـوانـای ڕۆیـین و گـــفـــتـــوگـــۆی بـردم

مـن وا .. مــــامــــەوە، بـەئـارامــــــەوە

تـۆ وەکــــو خــــۆتـی و مـن تـوامــــــەوە

***

تـۆ بــە شـــــــــانـێـل و پـووتـی بـەرزەوە

مـن بــە شـــــــەیـدایـی و دڵـە لـەرزەوە!

ئەی جـــوانـی خــرپن، نـاسکـۆڵەی شـــەرمـن

بـەســـە گـــونـاهـم مـــەخــــەرە گـــەردن!

***

ببـم بـەقـــــوربـان لارولـەنجـــــەکـــــەت

بمکە بـە گـــوڵێک بـۆ تەســــریحــــەکـــەت

١٩٧٥

---

* هـاوڕێی هونەرمـەندم: عـوسمـان عـەلی گەرچی کۆپلەی دووەمی شـیعرەکـەی نەخستووەتە گۆرانییەکەوە، بەڵام ئاوازەکەیم بەسەرکەوتوو زانی.

سـی و یەک: نەرمە، لەنجەکەت نەرمە

نیگای هەڵپەڕکێت گەرمە

جوانێ ئیتر لەبەرچی!

سەرکوڵمت پڕ لە شەرمە؟!

***

شاییە و شەرمی ناوێ

قەزات لە ماڵم کەوێ
کوێراییی شەرم دایە
کەوا توخنت دەکەوێ!
***
سەرچۆپێکەم لێ بگرە
شاییە، چۆپیە، فەرموو
بە فەقیانە شۆڕەکەت
ئاگر بەربەرە مردوو
بە، شان، هەڵی تەکێنە
با شێتگیر بن دەستەی کوڕ
ئاگر لە سەریان بەربێ
وەک نەوتی بابە گوڕگوڕ
***
شۆڕەکچ رەشبەڵەک گەرم بێ
بەعەرەقی گۆناکەت
بەردیش دڵی نەرم بێ
***
نەرمە لەنجەکەت نەرمە
نیگای هەڵپەڕکێت گەرمە
خاتوونی من لەبەر چی
شیعری تۆ تاجی سەرمە!!
١٩٧٥

سـی و دووەم: دوو سـەودای بەرەڵا

١

وەکو خەمێک
بەهەنگاوە گورجەکانت
هۆڵی بەردەمی ژوورەکەم
ئەنجن... ئەنجن کە
وەکو تاسەی
پڕ لە خۆزگەی چاوەکانت
سەرنجە کتوپڕەکەم
بەنیگا
دەرزی ئاژن کە
لانەوازیم
هەزار هێندە
لانەواز و
شێت و ون کە

٢

لە دوو تاقگەی
نیگای کاڵی چاوەکانتا
لە برژانگی
جوان چنراوتا
بەئاشکرا و بەدزییەوە
ماسی هەموو حەزەکانم
گل بەرەوە

جوانێ کاڵە خەم نۆشەکەم
خاتوونە خەم فرۆشەکەم:
چی لە تۆیە!!
ماسییەکانم
بکە بەشوڵکی بییەوە
جێم بهێڵە
منیش دوای تۆ
هەنگاوەکانتم چنییەوە
کلاّفەیەک پەند و خەم بوون
دڵم خستییە ناو دڵییەوە

١٩٧٤

سی و سێیەم: شیرین

تۆ ناسکی شیرین گیان
وەکو خەونی دڵداران
ئەز چۆن دڵت بێشێنم!
تاوانە، وەڵلا، تاوان!
***
تۆ هۆزانی و پێ دەگری
تۆ گوڵیت و هەڵدەفری
کە دەگەیتە باوەشم
خەم خۆی دەکوژێ، لە تاوان
***
تۆ ئەو خەونەی دێتە دی
تۆ بەهەشتی سەر عەردی

دڵـــدار، بـــێ تـــۆ، ژیـــانـــی
بێـــهـــوودەیە و بێ ئامـــان
***
تۆ جـــوانی وەک هـەڵپـــەڕکێ
نـازداری وەکـــــو بـووکـێ
ســـەرچۆپیی شـــایی بگرێ
لە گـــوندێکی کـــوردســـتـــان
***
تۆ نـاسکی شـیـرین گـیـان
وەکـــو خـــــەونـی دڵداران
ئـەز چۆن دڵت بێـــشـــێنم
تـــاوانـــە، وەڵـــڵا، تـــاوان

١٩٧٨

* ئەم شیعرەم بۆ گۆرانیبێژێکی سەر بە دیالێکتی کرمانجی ژووروو دانا، وەک پرۆژەیەک بۆ تێکەڵکردنی هەردوو دیالێکتی ژووروو–خـواروو. بەڵام پاشان لە هەنگاوەکەش و لە گۆرانیبێژەکەش پەشیمان بوومەوە و نەمدایە.

سی و چوار: چەتوون

لە بەردەممەوە ناز دەڕژێ
عەتر دەپژێ
وەک مانی پێک تیشکی هیوا
نازدارێتی پێی گرتووە و
دەڕوا و دەڕوا

بەگومانم ئەمە تۆ بیت!
گەر تۆی خاتوون
لە کەناری لاڕێ لادە
ئەوا دڵدارێکی چەتوون
لەسەر نووکی پەنجەی پێی دڵ
نەرم دەڕوا بە دواتەوە
لە خۆشی دیدەنیی باڵات
هێندە مەستە
بەڕێوە خەو دەیباتەوە،
بەڵام نەکەی!
نەکەی ئاوڕ بدەیتەوە
کانی ئاوڕ ناداتەوە
نەکەی ئاوڕ بدەیتەوە!
نەکەی، نەکەی
خەیاڵەکەم تێک دەیتەوە!
***
هەر خەیاڵە!
بەڵێ خاتوون
بەگومانم لەوەی مەیلت
کانی بێ و روون!
وەکو مەیلی دڵدارێکی وەک من
چەتوون
بڕۆ و بڕۆ
لە بەردەمما وەک تیشکی نازێک بڕژێ
نازدارێتیت با پێ بگرێ

تەنیا بە لەنجەی ڕێگاکەت
با تینوێتی حەزم بشکێ
***
نەکەی ئاوڕ بدەیتەوە و
خەیاڵەکەم تێک دەیتەوە!
با، چلچراکەی دڵداری چەتوون
نەشکێ
ئاخۆ ئەقڵت بەوە دەشکێ؟!
بەگومانم
گەر ئەقڵت پێ بشکایە!
نەک هەر ئاوڕ،
بەڵکە هەرگیز وەکو نازێک
نەدەڕژایتە ئەم ڕێگایە!
مەگەر خاتوون!!
تۆ ڕووداوی ئەم ڕێگایەت
بەبیرنایە!؟
کارەساتی ئەم ڕێگایە
وەک پەتایە
تووشی بووین و
پێشی مردین
سەرسام مەبە!
من و تۆ ئەو ڕۆژە مردین
کە ترس
کڕنووشی پێ بردین
کە یاسای ئەم کۆمەڵگایە

فێری
دووفاقێتی
کردین!
١٩٧٣

سی و پێنجەم: گەردوونی من

تۆ گەردوونی خۆری گیانمی
تا یەک مرۆڤ چەوساوە بێ
ئەم گیانەم بۆ هەرکوێ بچێ
دەگەڕێتەوە باوەشت!
***
گیانمماڵئاوایی دەکا
لە باوەشت دەرباز دەبێ
هەر کە ئاسۆیەک دەبینێ
دەگەڕێتەوە باوەشت!
***
ئەی گەردوونی سەفەری هەموو ژیانم
خۆری گیانم، چارەنووسی ژیانتە
ئەی گەردوونی خۆری گیانم
دوابەندەرم: چاوەکانتە!
١٩٧٧

سی و شەشەم: ئەسمەر

دڵم، بۆ تۆ، برینداریێکە، خەتەر
شێتی تۆ بووم، ئەسمەر
دڵم، بۆ تۆ، برینداریێکە، خەتەر
***
خۆ، من، لە تۆ بەولاوە نیمە
دڵبەر
تەنیا، پەیمانم بەتۆ داوە
بەتەنیا
هەر بۆ تۆم
هەر تۆی
شێتی تۆ بووم ئەسمەر
***
شێت بووم بۆ ئەو دوو چاوە مەستە
جارێ
رەحمێ بکە، بەم، دڵە خەستە
بێ لە تۆ
کێم هەیە
هەر تۆی
شێتی تۆ بووم ئەسمەر
***
دنیا دوو سێ رۆژێکە تەنیا
چاوم
شادی لە چاوتا بەدی ئەکا

نابینێ
کەسی تر
هەر تۆی
شێتی تۆ بووم ئەسمەر
***
دڵم، بۆ تۆ، برینداریکە، خەتەر
شێتی تۆ بووم ئەسمەر
شێتی تۆ بووم ئەسمەر

١٩٧١

....

* ئەم شیعرە ئاوازێکی تایبەت دەیگرێتە ئەستۆ، چونکە هەموو کۆپلەکانی هەنگاو بەهەنگاو یەک ئاهەنگ دەیانگرێتە خۆ.

سی و حەوتەم: سێ چوارین

١

یەکێک مارکس، یەکێک وجوودی
یەکێکیش ویلسن دەکا بەخودی
قومێک مەی بخۆ، یەک دڵت هەیە
هەر کاتێک مردن، کە بردی، بردی

٢

زانایانی بیست، قوربانی ئەوەتان
کە مانگیشیان گرت، ڤێتنامیان سووتان
ساقی تۆی مانگم، داوێنت دەگرم
مانگی ئاسمانیش موبارەک بەوان

٣

خـــــەم شــــــانەیەکـــــە، هینـی دانـایـە
ژیـان وەک پـرچـی ئـاڵـۆسـکـاو وایـە
گەر بەپەنجـەش بێ، مەست دای دەهێنێ
دانـا، بـە شـــــــانـەش، هـەر بۆی دانـایـە

....

* ئەم چوارینانـە زۆربوون هـی سـەرەتـای شـیـعـر دانانمە کـاتی خـەریکبـوونم بە خەیامەوە، بەڵام چەندم کرد دەستم نەکەوتنەوە.

سی و هەشتەم: لە پاسێکدا

بـرۆت، حــــاڵـی ـ لە ئـامـــێـــزی، نـەزاکـــەتـدا، کـــە دانـاوە
دڵـم لـەو ســـــووتـاوتـرە بۆت، دە تـاوێک رووکــــە بـەمــــلاوە
ئاڵۆسکانی ئـەم عـەیشـەی من، یەک هـەناسـەت چاری دەکـا
وابـزانـە ســـیـــشـــوارێکە و، پـەرچەمـت نـەخـــتێ ژاکـــاوە!
حـــەدم نیـیـــە، بـەڵام چی بکـەم! ئـەوا خـوێنم حـــەڵاڵت کـرد
بیکە ســـپـــرای، بۆ ئـەو داوەی، هەوای پـاســـەکـــە لێی داوە
ئـەمــــەندەت دڵ، شکانـدووم دڵ، راهـاتووە، لەگـــەڵ شـکـان
ئـەگـــەر رۆژێک مـــەیـلـم بـەیـتێ، دڵـم دەشـکێ لـە ســــەد لاوە!
رەشـــەباکـــەی سلێـــمـــانـی، بەبۆی عـــەتری لاملت کـــەوت
من تـەنیـــا بـەبۆی هـەناســـەت، چوومـــە خـــوڵقی رەشـــەباوە
پێم ببـەخـشی، ئـەو قـەڵـەمـەی، چاوەکـانتی پێ رەش دەکـەی:
شـیـعـرێکی وات بـۆ دەنووسم، بڵـێن مـەخلووق دای نـەناوە!

١٩٧٩

سی و نۆیەم: نەوەی عاسمان

زەردەخەنەت سووتانمە و، رووگرژیت: مردنە مردن
لە دووریتا: مەمی شەیدا و، کە دەرکەوتی: دێوانەم من
لە دوو دوگمەی ترازاوی، یەخەی کراسی چەسپەوە،
گەردن: تەلەفزیۆنێکە بەئیستگەکەی بەهەشتەوە
بەدامێنی چارلسەکەت: باوەشێنی لەنجەت دەکەی!
سووتانم: سینەمایە بۆت، دەڵێی بمرە هەتاکو هەی؟!
لە بتخانەی گیانفیدابیت: شەیدایەکم، بە نامووسم[1]،
لە دائیرەی لەرەی لەشتا، دەڵێی راداری جاسووسم!
ئەگەر زەردەخەنەت شەکرە، بیتاقەم پێیە ماڵوێران
دەبا نۆرەم بگاتە سەر، ئەوا سووتام، نەوەی عاسمان.

١٩٧٨

چلەم: بۆ شیرین. ک

لێم مەپرسە:
خۆشت دەوێم
یا، ناتەوێم
تەماشای شیعرەکانم کە[2]
هەموو کوڵن
وەکو باڵات.
هەموو قووڵن

(١) سوێند خواردنە.
(٢) مەبەست ئەو شیعرە گوڵانەیە کە لە دیوانی سەمفۆنیای وەنەوشەدا پێشکێش بەخۆی کراون.

وەکو نیگات
هەموو بە تەمام و شیرینن
وەکو مەیلت پڕ هەنگوینن
هەموو ڕەنگی ژانەکانی،
کوردی مرۆڤیان پێوەیە!
وەک خەمی ئەو چیرۆکانەی
نووسیوتن و
ئەوانەی وا بەڕێوەیە!
١٩٧٩/٣/٢٨

چل و یەکەم: هەوڵ و کۆششێکە بۆ دانانی پارچە مۆسیقایەکی فانتازیای کوردی لە بەرگی ئاهەنگی وشەی شیعریدا.

لێکدانەوە..
گالیسکەیەکی.... دوو ئەسپی
لەسەر شانی..... هەڵی گرتووی
شەقام: شۆڕراوی بارانە و
بەرگەکانت
هاوینەن
هەور: بۆت بووە بەچەتر و
خەونەکانت
بێ وێنەن
بەرگەکانت:.... بێ وێنەن
خەونەکانت..... هاوینەن
منیش دارکاژێکی کەنار ڕێگەکەتم
منی ڕێبوار

خەمی ئەسپ و بەرگەکەتم
بەرگەکانت:
هاوینەن و دەگەڕێیەوە کۆشکەکەت
پەرش و
بڵاویت و
شەکەت
بەڵام ئایا؟!
لەوێ جێیەک شک دەبینی
وەکو دڵی من
نەرم!
لەوێ جێیەک شک دەبینی
وەک ئامێزی من
گەرم!
ئەگەر وابوو
ئەسپی گالیسکەکەت هەردوو
بەرەڵای سارایان دەکەم
چونکە هەردووک
دەستی منە،
فەرمان
دەدەم
گالیسکەکەش، بسووتێنە
چونکە ئەویش
دڵی منە.
ئێستا، زانیت!
بۆ لێخورە عاشـقـەکەی ناڕوانێتـە تۆی نازدار و چاو دەبـڕێتـە ڕیزە دارکاژی

کەناران!
ئێستا زانیت!
گەر نەزانی چی دەردەبڕم؟
بەرگەکانت
دادەدڕم!
گەرچی هەموو تازە شیعرن
بەڵام خاتوون با نەمێنن
چونکە هەڵەی...
شاعیرێکی
شێت و وێتی وەکو منن

ئایار ١٩٧٩

چل و دووەم: ناتەبایی

بەڵێ خانم بۆ منی پیاو زۆرە ژن
هەروەک لێرە پیاوان زۆرن بۆ تۆی ژن
ڕاستە جوانی و بەنەزاکەتی و شەرمن!
ڕاستە کپ و بەئارامی وەکو من
ڕاستە لێرە تۆ بەتەنیا و من تەنیام
بەڵام هێشتا بەمەیلی ڕوح لێت جیام
من شاعیرم، شاعیر شێتە و بێ پەروا
زۆر جار ئەوەی خۆشی دەوێ، خەم دەیخوا
زۆر جار ئەوەی شاعیریش خۆی دەیەوێ
بێ باکانە، پشتی لەمە و دەخەوێ
خانمەکەم ئاخ بۆ ژنێکی وڵاتم
کورد زمانی بڵێ: شەیدای باڵاتم

نـا، واش نەڵێ، بڵێ، سندان ژەهری مـــار
داخ بۆ کـیــژە لاسـارەکـەی چاوخـومــار
یان پێی بڵــێم: هێـشــووە ترێی ڕەزەکـەم
لە جـێی باخ و خـانوو و هەمـوو کـەسـەکـەم
بـەنوقــورچێک بشــاخــێنێ وەک مـــەلان
بەتـوانجـێک لێم بچـێـتـە کـەلی شـەیتـان
ســەد بیــانووی بێ، بـەلایەنـی کـــەمـــەوە
سـیل و دیق کـەم، هـەتا ئاشـتی کـەمـەوە

***

بـەڵێ خــــانم دەمــــــەوێ
کـــیـــژێکی وام بـەرکـــەوێ
حـــەز دەکـــەم لێـوێک بمژم
بـەرەو ڕووم پـێکـەنیـــــبێ
حەز دەکەم کوڵمێک ماچ کەم
لـەبەر مـــاچمــا لەرزیبێ
چاوێک بێـــتــە بـەر نیگام
بۆ خـــەمناکــیم گــریابێ
کـــیــژێک بکەمــە دۆســـتم
بەگــیــان، دڵمی ســەودابێ

***

خـۆزگـە ئێستـا نازدارێکی نەشمـیلانەی کوردسـتـانی
کابینەکەی دادەگیرساند، پرشەپرشی کوڵمی جوانی!
بەڵێ: خـۆزیا، سیـمـای کـیـژێک لـەم ژوورەدا لەگەڵمـابێ
وەک لەپی دەســتـەکـانمی خـۆم لە پێش چاوم ئاشـنابێ!
بەجـــامــبــازی و بـەعــەیاری، هـەزارانـی بەشــوو دابێ
بـەکـــارەبای زەردەخـــەنەی دەی وەک منـی ئـوتوو دابێ

بێـبـاکــانە لووتی قـوتـی، لە قـوببـەی بـەرزی سـەمـابێ
چاوی جــوانـی ڕەشـــەباکــەی سلێــمــانـی ئەزێت دابێ
سـەر بەرەوخوار لەسـەر سەهۆڵ بەندانەکەی خلیسکابێ
لە ناو کــۆڵانەکـــانیـــدا، چەمــۆڵەی لە کـــوڕان نابێ

١٩٨١

چل و سێیەم: پێنج خشتەکی لەسەر غەزەلێکی عەلی عارف ئاغا

پەریـزادەی بەهـەشـتـی خــوا، لە تـۆ وردیلـەتر نـابێ
بێچووە کەروێشکی خرپنیش لە تۆ نەرمیلەتر نابێ
پێکەنینی گـوڵـی شــەوبۆش لە تۆ جـوانکیلەتـر نابێ
گوڵ و خونچەی بەهارانیش لە تۆ نەشمیلەتر نابێ
نەمـام و عـەرعـەری کۆرپەش لە تۆ خنجیلـەتر نابێ

***

نیــیــە پۆڕێ کــەوا لەنجــەی، لە لەنجــەی تۆ بێ شــیــرینتــر
نیـیـە جـوانێ کـەوا خـەندەی، لە خـەندەی تۆ بێ نەخشـینتـر
نیـــیـــە ســـێـــوێ لە باخـــاندا، لە کـــوڵمـی تۆ بێ ڕەنگینتـــر
لە دونیـادا لە تۆ جـوانتـر، لە تۆ مـەحـبـووب و[1] شــیـرینتـر
ئەگـــەر دەعـــواچیـــیـــەک[2] مـــابێ، درۆناکـــا دەســـا بابێ!
دەســـا بابێ، یوســـفـێ بێ، زوڵەیخـــای بۆ بوو بەخـــشــڵ[3]
دەســـا بابێ، حـــۆرییـــەک بێ، لە گـــڕبێ نەک لە مـــشـــتێ گڵ
دەســـا بابێ، بولبـــولێ بێ، لە نیـــســـانا بێـــتـــە ســـەرچڵ

(١) مەحبووب: خۆشەویست، لە دڵدا شیرین
(٢) دەعواچی: خاوەن داوا، شکاتکەر
(٣) نیشانەیە بۆ چیرۆکی یوسف و زوڵەیخای ناو قورئان

دەسا بابێن بەسەف یەکسەر هەموو چاو مەست و ڕوومەت گوڵ
بزانە چۆن ئەبێ مەحجووب. ئەوەی وا لافی لێ دابێ!

***

نەکەی باوەڕ هەبێ جوانێ، لە بەردەمتا کە- خۆی بادا
بڵێ نەخشینم و چاکی ڕەزامەندی بەلادا کا[٤]
گیانە تۆ ڕۆژێ دەرکەوتی! ئەستێرەش بێ ئەبێ ڕاکا
درۆیە تۆ لە ئینسان بی.. ئەمن ئەقڵم قبووڵ ناکا
پەریش حەدی نییە وابێ.. ئەبەد حۆریش بەتۆ نابێ.
لە تەقواوە[٥] بەزاهیدێک[٦] چۆن ئەفەرموون گەلێک تەقی[٧]
منیش وەها زاهیدی تۆم، مەیلی دڵم بەرزە و نەقی[٨]
شەوێک لە زیکرت[٩] غافڵ بووم.. ئازار و ژانم لێ تەقی
کەوابوو تۆ لە نوتفەی[١٠] نووری پاکی قودرەتی حەقی[١١]
ئەبێ مەئوایی ئەسڵیشت[١٢] عەتارید یا سورەیا بێ[١٣]
بەبانگیش پێنج فەرزەکەی دین[١٤] یەکێکی لێ ئەدا ناکەم[١٥]
کەچی هی تۆ بەبێ بانگە و هەزاریشە و دوای ناخەم

(٤) واتە لە خۆی ڕازی بێ. لە جوانی خۆی دڵنیابێ کە بێ خەوشە.
(٥) تەقوا: خوداپەرستی، پەرستش، پەرستی خودا تەرخان کردوو. پاراستوو خوداپەرستی بێ گوناه پاک و بێ خەوش و لەکەبوون لە بەیادخستنەوە، کەمتەرخەم.
(٦) زاهیر: خاوێنی خۆ بۆ.
(٧) تەققی: (ورع) خۆ لە گوناه
(٨) نەقی: خاوێن لە گوناه
(٩) زیکر: بەیادکردن، لە زیکر غافڵ
(١٠) نوتفە: تۆوی پیاوانە.
(١١) قودرەتی حەق: دەسەڵاتی خودا
(١٢) مەئوای ئەسڵ: شوێنی لێ لەدایکبوون
(١٣) عەتارید/ سورەیا: ناوی دوو ئەستێرەن لە ئەستێرەکان
(١٤) پێنج فەرزەکەی دین: نوێژ، ڕۆژوو، سەرفیترە، زەکات، حەج
(١٥) ئەدا ناکەم: جێبەجێی ناکەم، نایکەم.

ڕازی بـوونـێکـی تـۆی ئـازیـز بـەڕازیـبـــــــــوونـی ئـەو نـادەم
بتـی تۆ ئـەتپـــەرســـتم من عــیــبـــادەت[١٦] بۆ خـــودا نـاکـــەم
ئەگـــەرچی ئـاگـرو جـــومـــڕەی[١٧] جـەهـەننەم بـۆم لە کـــارا بێ.

***

گــــــوڵی چـاوم ئـەوا خنکـا بـۆ قـــــومــــــێکـی ئـاوی چـاوت
دڵم خـــۆی حـــەز ئەکـــا بەند بێ لە گـــوڵزاری قـــژی خـــاوت.
زەحـــمـــــەتی هـیچ نـیـــیـــە بـۆ من. بـەخـــوێن ئـاودەم گـــوڵی لاوت
لـەلای مـن فـــــەرزە بـاســــــتـکـەم کـــــە چـونـکـە....[١٨] نـاوت
ئەگـــەر مــــەتحت[١٩] نەکـــەم نابێ، وەیا شـــەرتی[٢٠] وەفـا نـابێ.

***

کــــە من وابم بـەرامـــــبـــــەر تۆ! چـۆنـە نـاپرسـی لە حــــاڵم؟!
تەمـــاشـــای ئـیـســتـــاکـــە مـەکـە.. تۆ گـــەش و من وەک زووخـــاڵم
لـە ئـاهـی من خـــەتت دەریەت.. مـــەڵی ئـیـــســــتـــاکـــە مـناڵم
بـەلامـــانا کـــە نـایـەیت بـاکی قـــەهری خـــوات نـیـــیـــە.. زاڵم!!
زەمـــــــانـە هـەروەهـا نـابێ.. هـەتـا چـەنـد ســــــاڵێ، با، وابێ
١٩٦٨

---

(١٦) عیبادەت: پەرستش، خودا پەرستن و لێ پاڕانەوەی
(١٧) جومڕە: پشکۆی گڕدار، سکڵ.
(١٨) لە دەســـتنووســـێکدا لەم بۆشـاییـیـــەدا (ئەحـــمـــەد) نـووســـرابوو، بەڵام لەبەر دڵنیانەبوون لە سەلامەتی بۆشاییەکە هەروا بەبۆشی هێشتمانەوە.
(١٩) مەتح: (مدح) ستایش، پیاداهەڵدان، وەسفکردن بە دیوی باشەدا
(٢٠) شەرت: مەرج

سەرنجەکانمان دەربارەی ئەم غەزەلە:

* ئەم غەزەلەم هاوینی ١٩٦٨ لەبەر دەستنووسێک پێنجین کرد، پاش پتر لە ١٠ساڵ ئینجا شاعیرەکەی لە دیوانی گوڵ و خونچەدا چاپی کرد. بۆیە ئەم جیاوازییانەی تیادایە:

١- لە بەیتی یەکەمی غەزەلە ئەسڵییەکەدا، نیوەی دووەمی بەیتەکە دەڵێ: نەمام و عەرعەری کۆرپەش.. لە دەستنووسەکەی لای من دەڵێ: نەمامی عەرعەری کۆرپەش (لەبەر غەزەلەکە چاکم کرد)

٢- لە بەیتی دووەمدا دەڵێ:

لە دونیادا لە تۆ جوانتر..

٣- لە بەیتی سێیەمدا دەڵێ:

هەموو چاومەست و گوڵ رووومەت..

لە دەستنووسی لای من دەڵێ:

هەموو چاومەست و ڕوومەت گوڵ..

٤- لە بەیتی چوارەمدا دەڵێ:

...ئەمە ئەقڵم قبووڵ ناکا.

لە دەستنووسی لای من دەڵێ:

...ئەمن ئەقڵم قبووڵ ناکا.

٥- بەیتی پێنجەم بەم جۆرەیە:

کەوا بوو تۆ لە شوعلەی نووری پاکی قودرەتی حەقی

ئەبێ جێگایی ئەسڵیشت عەتارید باسورەیا بێ.

لە دەستنووسی لای من بەم جۆرەیە:

کەوابوو تۆ لە نوتفەی نووری پاکی قودرەتی حەقی

ئەبێ مەئوایی ئەسڵیشت عەتارید یاسورەیا بێ.

٦- لە بەیتی شەشەمدا دەڵێ:

ئەگەرچی ئاگری جوملەی جەهەننەم..

له دەستنووسەکەی لای من دەڵێ:
ئەگەرچی ئاگر و جومڕەی جەهەننەم....

٧- بەیتی حەوتەمی لای دەستنووسەکەی من.. لە چاپکراوەکەی شاعیردا نییە و فەرامۆشی کردووە، واتە ئەو بەیتەی کە ناوەکەی تیادایە و جێی ناوەکە بۆشە.

٨- بەیتی هەشتەم لە هەردوو لا وەک یەکە.

دیارە من لای خۆمەوە دەستنووسەکە بە ئەسڵتر و چاکتر دەزانم کە شاعیر کاتی چاپکردنی ئەو دەستکارییانەی کردووە چ بۆ ئەوەی هەندێک وشەی عەرەبی بکا بەوشەی کوردی، چ بۆ ئەوەی بیشارێتەوە کە غەزەلە بۆ نێر، چ لەبەر هەر هۆیەکی تر. بۆ زیاتر ڕۆشنی بڕواننە ئەو وتارەی دەربارەی ئەم غەزەلە نووسیوومە.

چل وچوارەم:

بڕۆکانت دوو شەپۆلن تریفەی چاو
بەخشیونی بەجێنیشتەی پەرچەمی خاو
قژی لاجان، خاو و پەخشان، لەسەر گۆنا
چەند دێرێکن وەک شیعری جوان، لە دیوانا

....

* ئەفسووس لەم شیعرە تەنیا ئەم دوو بەیتەم دەستکەوتەوە.

چل و پێنجەم: درۆی نیسان

بەڵێ گیانە دەزانم خۆشت دەوێم
بەڵێ گیانە دەزانم بۆم پەرۆشی
بەڵێ گیانە زامیش بم، تۆ دەتەوێم
بەڵێ گیانە خەمیش بم، تۆ دەمنۆشی

بەڵێ گـــیــــانە تۆ پێکێکی پڕ نازی
بەڵێ گـیــانە حـــەزی منیش پێت ڕازی
ئامــادەم تا ســەرخــۆشی، بتـخــۆمــەوە
لە باوەشی گــەرمــوگــوڕتا بتــوێمــەوە
تۆی مـەغروورى ئەوینی دڵ: دەستـبەسـەر
تۆی حـــەبیـبــەی منی (نالی)ی دەربەدەر
تۆی کـارئاسکی کەمـەرتەنگی باڵا شووش
تۆی بەخـــەمی جــەنجــاڵیی منەوە تووش
تۆی دەم گــەرمی بێـدەنگ لەبەر چرپەمــا
تۆی من ویستوو، بەو ژانەش، وا لە سەرما
تۆی مـــەم قـوتی گم گـمـە فنجـانی چوڕ
تۆی کـــەڵ ملی گـــەروو لە گـــۆرانی پڕ
تۆی چاوجــوانی، بۆ نیگام خـۆ نەگـرتوو
تۆی لەش گەرمی بەتینی عیشق گڕگرتوو
تۆی عیشقی من: وەکو فـەرهاد بە با چوو
تۆی لەبەر هەنسکی خـەمـتــا: من مـردوو
وەلێ گـیـانە ئەفـســووس هەمـوو ئەمــانە
هـیــچــێک ناکــا، هەر هیچ لەلای ئەوانە
غەشیمن و لە سەودای عیشق تێ ناگەن
کــــەچی زانان: دۆلار، دینار، بە تمەن.
تۆ بســووتێ و من دەســووتێم تا نەمــان
با ئەم عیشقەش بۆ دواکەوتوویی ئینسان
قـوربانی بێ، وەک عـیـشـقی پێغەمبـەران
وەک عیشقی من بۆ تۆ و بۆ نەمانی ژان.

وەک عیشقە شێتانەکەی تۆ بێهوودە!
وەهایش عیشقە شێتانەکەم: بێسوودە!
خەمت ناخۆم، تۆش وەکو من خەم مەخۆ
هیچ خەم ناخۆم، تۆش هەروەها خەم مەخۆ
نا خەم ناخۆم، کچێ تۆش هەر خەم مەخۆ
ئای !! لەم فـــشـــە و درۆ زلەی من و تۆ!

نیسان ١٩٨٤

چل و شەشەم: چەسپ

تو ئەو شەوانەی هەر بەناو شەو بوون
تو ئەو ڕۆژانەی هەر بەناو ڕۆژ بوون
تو ئەو کاتانەی لە کات دەرچووبوون
تو ئەو جێیانەی لە جێ دەرچووبوون
لە باوەشم دابەزە.
بەس دڵم بخە لەرزە!
نازانم تۆ
بیتاقەی چ –محەلی – بووی
بۆ من دەرچووی؟!
تۆ چەسپی هەزار قولوو بووی
خۆت لە ئامێزم هەڵسووی؟!
تۆ چیت؟ بۆ خاتری خوا!
بەسە و وازم لێ بێنە
با سەری خۆم پێ بخورێ
پێشمەرگەییم پێ بکرێ.

نیسان ١٩٨٤

چل و حەوتەم: شـەیتانی سـپی

شاعیرم، یا شاعیر نیم چش
خۆت لە شاعیر نەگەیەنی
نەخەڵەتێی داوای شیعرم لێ بکەی
دەنگی شیعرم دەرنەیەنی
شاعیر شەیتانێکە سپی
هەرچی حەزی لێ بکا..
وەکو پشکۆ دەسووتێ
تووکی سەری -با -دەیبا.
تۆ لەم عیشقە شێتانەیەم
تێ ناگەی
بۆیە دەوێری وا بەتین
ماچم بکەی.
چۆن ناترسی لە ماچێکدا
هەروەکو شیر بتخۆمەوە!
توند مەمگووشە بەخۆتەوە
ڕەنگە لەشت لە ناو لەشما بتوێتەوە
ئامان نەکەی لێم نزیک بی
ئامان دەست نەکەیتە ملم
گەر تۆش نەمری، من خۆم دەمرم
تۆ لە عیشقی شەیتانانی
شێتی سووتان، تێ ناگەی
تۆ لە ئەوینی شێتانی
جوانیی ئینسان تێ ناگەی

ئێسکسووکی چوارده بەهار
تۆ منداڵی و لە عیشقی شاعیر تێ ناگەی
تۆ منداڵی و لە چوارده پایزی عیشقم
سەر دەرناکەی.
پیر دەبم و کچۆڵەکەت
تەمەن چوارده بەهار دەبێ
وەک تۆ سیمای
هەر لە سیمای دایکت دەچێ
بەویش بڵێ: کچم ئامان
شاعیر شەیتانێکە سپی
هەرچی ساتێک توخنی کەوی
هەرچی حەزی لێ بکا
وەکو پشکۆ دەسووتێ
تووکی سەری با دەیبا!

نیسان ١٩٨٤

چل و هەشتەم: لاواندنەوە

بۆ کۆچی شەهید مەحموودی حەمەبۆر پێشکێشە.

چەکیان کردم
نامەردانە چەکیان کردم
بە کوشتنت
کاکە مەحموو
چەکیان کردم
نامەردانە چەکیان کردم
***

تۆ برنەوێکی باڵابەرز بووی
بە شانی یاخیبوونمەوە
تۆ قەڵاکەی مەریوان بووی
بەپشتی نەنەویمەوە
تۆیان کوشت و چەکیان کردم
تۆیان کوشت و قەڵاکەیان
لە پاڵ پشتا لابردم
چەکیان کردم
نامەردانە چەکیان کردم.
***
لەمەودوا کەس پێم نەڵێ:
ڕۆژباش
لە دوای مەحموو
هیچ ڕۆژێکی باش نابینم
لەمەودوا کەس پێم نەڵێ
شەوشاد
لە دوای مەحموو
هیچ شەوێکی شاد نابینم
لەمەودوا کەس پێم نەڵێ:
بەخێربێی
لە دوای مەحموو
هیچ خێرێکیش شک نابینم
***
تکام وایە
لە دوای ئەوەی

ماڵئاوایی لێ کردین
لە دوای ئەوەی
وا کتوپڕ
بەلەنجەولار
پشتی مشکێکەی تێ کردین
لە دوای ئەوەی
بەقفڵی داخ و ناسۆر
دەرگای ئارامی داخستین
وا کتوپڕ بەجێی هێشتین
هەرکەسێک هاتە ماڵەکەم
قەت پێم نەڵێ:
ماڵت ئاوا
چونکە هەرچی ماڵی هەیە و
ماڵی دەبێ
بە وێرانەی دەزانم
گەر کاکە مەحمووی تیا نەبێ.

***

بەناوی – جەوگۆڕینەوە–
شوێنە گۆڕکێم پێ مەکەن
هەرچی جێگەی زەمین هەیە
لەیەک دەچێ
هەر وێرانەو لەیەک دەچێ
کە باڵای ئەوی تیا نەبێ.
ئەم دنیایە
هەر کاولە و هەر وێرانە

مادام لەنجەی تیادا ناکا
ئەو شان و شەوکەتە جوانە
مادام شەماڵ نایلەرێنێ
ڕیشووی ئەو مشکییە جوانە
ئەم دنیایە
بەکلیلی داخ و ئازار داخراوە
هەر کاولە و هەر وێرانە
مادام تیایدا قسە ناکا
کاکە مەحموو، بەمەردانە
***
کاکە مەحموو:
فەرهادێکی بێ قوڵنگ بوو
لەبەر مشتیا
کێوی بێستوون دەنەوی
کۆشکی نیرۆن دەتەپی
کاکە مەحموو
خەنجەرێکی دەبانی جەوهەردار بوو
لە ئاشووبی هەر عەشرەتێک بکەوتایە
دەمەیی
کاکە مەحموو
لە خاڵوانا:
ئیمامی تەزبیحی خوێنی عەشرەتمان بوو
لە ناو گەرمەی لێقەومانا:
پارێزەری نەسرەوتمان بوو
لە زریان و لە بارانا:

هەتاو و سایەقەمان بوو
لە ناو ئینجانەی خەممانا:
چەپکە گوڵی باقەمان بوو:
لە هەڵمەت و خەمخواردنا:
گوڕڕەی داوێنی گەنجان بوو.
لە ڕاوێژ و لە تەگبیرا:
دەم سپی و پیری هەمووان بوو،
لە گەرمەی گوللەبارانا:
هەم سەنگەر و هەم قەڵغان بوو.
لە نەخۆشی و ئازارمانا:
هەم حەکیم و هەم دەرمان بوو.
لە هەناسەی سەرەمەرگا:
بۆ گیانمان، ئاوی ژیان بوو
***
کاکە مەحموو
چۆن دەگمەن بوو،
کەسایەتی و ژیانی
چۆن دەگمەن بوو
هەڵسوکەوت و
مەردایەتی و وێرانی،
هەروەهاش گەلێک دەگمەن بوو
کۆچی سەخت و
واز لە ژیان هێنانی.
شەوی بیست و نۆی شوباتی
هەشتا و چوار بوو

شەهیدبوون و نەمانی
دەبێ هەر چوار ساڵ جارێک، من
بپێوم قوڕی کۆچەکەی
بەرەو مردن
هەر چوار ساڵ جارێک یادی ئەو
لە شوباتدا
وەکو پشکۆ
بمخاتەوە شین و
ڕۆڕۆ
***
کاکە مەحموو
لەگەڵ تۆمە کاکە مەحموو
جەوهەرداری فریشتە خوو
هەرچی ڕووی دا
هەرچی درووست بوو
دروست بوو
هەرچی لەناوچوو
لە ناوچوو
هەرچی بوو
بوو
هەرچی ڕووخا
یان سەرلەنوێ بنیات بوو
هیچیم لەلا گرنگ نییە
مادام باڵا شەنگەکەی تۆ
شەماڵ نایشەکێنێتەوە
خۆر، سێبەرتم

بۆ ناخاتە گفتوگۆ
چاوەکانت بەرامبەر چاوەکانم نین
وەک دوو هەڵۆ
***
کوێربم مەحموو
ئەمە کاری کردن نەبوو
گوڵاڵەی لێوەکانی تۆ
هی وەرین و بردن نەبوو
ئەستێرەی چاوەکانی تۆ
هی نووستن و خستن نەبوو
باڵای تووڵە نەمامی تۆ
هی بڕین و ناشتن نەبوو
نەبوو.. نەبوو
کاکە مەحموو
ئەمە کاری کردن نەبوو
بەم کۆچە کتوپڕییەت
دڵ بەکانیی خوێنینم
هەموو ڕۆژێک وەکو ئەمڕۆ
دڵ کۆتەی قەساب
تازە برینم
کاکە مەحموو
ئەمە کاری کردن نەبوو:
شێری شێران
بەشێوەی تۆ
وەها بکەوێ لە مەیدان

١٩٨٤/٣/١-١/٢٩

چل و نۆیەم: نەورۆزی ١٩٧٥

گەرچی ئینجانەی برینم.
بەڵام...
لە شەتڵی ژانمدا..
نێرگز دەڕوێ.
گەرچی نەورۆزم ماتەمە.
بەڵام..
لە شینی پرسەمدا..
شادی دەڕوێ.

....

* ئەم شیعرەم لێ بزر بوو. پاشان لە (بەیان)ی ژمارە ٢٣ ئازاری ١٩٧٥دا تەنیا ئەم چوار دێرەم بەچاپکراوی دۆزییەوە.

پەنجایەم: سرپە

ئەوساتانەی
کە پێم دەگەی
ئەی نەشمیلەی نەناسراوی
سەرەڕێگا
بەنازی دوودڵی و شەرم
چەپک چەپک
پرشنگی نازدار و نەرم.
دەخنیە باوەشی نیگام
منی شەیداش
هەر بەدەم وێڵی ڕێمەوە

ون و سەرسام

بەو داخی نەناسراوییەت

دەتلێمەوە

وەک سرپەیەک..

هێواش هێواش

لە هەنگاوی ڕێبوارە بێباکەکانی

دەوروپشتما.. دەتوێمەوە

دەتوێمەوە

دەتوێمەوە

١٩٧٤/١٠/١١

....

* ئەم شیعرەشم بەچاپکراوی بۆ هات لە گۆڤارێک بڕرابوو یان (بەیان)بوو، یان ڕۆشنبیری نوێ.. بەمێژووی ١٩٧٤/١٠/١١

پەنجا و یەکەم: یادێک بۆ ئەحماوای جاران

پێش ئەوەی زەردە سەرکەل ماچ بکا

ماڵی سەیرانکەر، گەینە (کانی با)(١)

بە (دەف زنجار) و (تەپڵ) و (زوڕنا) وە

بەدەم گۆرانی (سۆیبە) و (مینا) وە

قەڵای ئارام و خەویان ئەورووژان.

بۆ (سیا چەمانە) ی خاکی (هەورامان)

لە (چەپ)ی ڕێگا ئەکەوتنە لاوە

بۆ لکە ڕێگای باخی (ئەحماوا)

(١) کانی با: جێی سەیرانی خەڵکی شاری سلێمانی بوو، لەسەر ڕێگەی بەرەو عەربەت، نزیک گردی سەیوانی ئێستا، بەڵام ئێستا نەماوە و خانووی شار دای پۆشی.

تاسەی نازداران بەدەم (تاسە)[٢] وە
ئارەزوویانی زیندوو کردەوە.
(حافیز-هاوار)[٣]ی بەرز و نزمی رێ
سەیرانکەرانی ئەگەیاندە جێ..
دەرگای ئۆتۆمبێل باوێشکی ئەدا
مرواری زەرد و سووری لێ ئەڕژا
پۆل پۆل نازداری بەرگ ڕازاوە
ئەڕژانە ناو ئەو، باخ و گوێ ئاوە
قەدی (مێخەکبەند) لەسەر (هەیاسە)
عەترێکی ئەپژان، بۆ گەنج پڕ تاسە
(عاشقبەند) لەسەر قوبەی سوخمەی سەوز
ئەلەرزی، کاتێک (مەم) ئەچووە وەنەوز
هاڕەی (هەیاسە)ی قەدی کەمەرشل
ئەیلاوانەوە بۆ چاوی پڕ (کل)
(خاسەنی خوشکێ)[٤]ی کچە کوردی دێ
مۆسیقابوو بۆ (چالستۆن) لە پێ
کوڕە کوردی دێش، شەش ڕۆژی (خۆزگە)ی
(هەینی)[٥]ی ئەگەییە، هەناسەی (ئۆخەی)

---

(٢) تاسە: واتە ئەو بەرزاییەی ئۆتۆمبێل لێی دەدا و پێی هەڵبەزەیەک دەکا.
(٣) حافیز- هاوار: کە ئۆتۆمبێل بەشوێنی سەخت و ترسناکدا دەڕوا ئەو وشانە بەکار دێنن تا هێزە نادیارەکان ئاگاداری نەفەرەکان و ئۆتۆمبێلەکەش بێت. بۆ ئەوەی بێ وەی و پارێزراو و بێ زیان بن. لەبری دوعای بەفریاکەوتن بەکار دێ.
(٤) خاسەنی خوشکێ: بەدیالێکتی هەورامی واتە (خوشکێ چاکی؟ باشی) ژنان و خاتوونانی هەورامان لەبری ماندوونەبوونی بە ژنانی غەریب و هەواڵ لێ پرس دەڵێن.
(٥) هەینی واتە ڕۆژی هەینی.

(مــینی جـۆب) لەبەر.. بەنەرمــە لەنجــەی
نەشـئــەی ئەخــســتــە (ئامــان لەرزانە)ی
هـەمـــوو شت گــوڵی لێــوی خـــەندە بوو
دار و بەرد و ئاو گـــەشکەی گـــرتبـــوو
هـیـچ نەئـەمـــــا کـــــزۆڵە و مـــــــردوو
تـا، بەردی کـــــانیش.. ئارایشـت ئەبوو..
بـــــەو نـــــازدارانـــــەی دەورەیــــان داوە
بـەبـەرگـی کـــــــــــوردیـی ئـاڵـو واڵاوە
حـــەیفـــە بۆ خـــاکێ بەردی زیندوو بێ
کـــــەچی مــــرۆڤـی تـیـــادا مـــردووبێ

....

* ئەم شیعرەم لە گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)دا دۆزییەوە، ١٩٧٤/٧/١١ دیارە کاتی خۆیشی هەر بەکۆنی دیومەتەوە و مێژووی دانانەکەی کۆنە، چونکە لە گۆڤارەکەدا نووسرابوو (چوونەوە بەشیعرێکی کۆنەدا) ڕەنگە هی ساڵانی شەست بێ.

پەنجا و دوو: فەرتەنە

بۆ زویری؟!
بۆ وا مەلوول و دڵگیری؟!
دەپێم بڵێ.. وا شەقم برد
کەسەکەم، خۆ کفرم نەکرد
تەنیا داوای ماچێکم کرد!
گوایە هۆی ئەم فەرتەنەیە
هەر مەسەلەی ماچەکەیە؟!
ئێستا قیروسیا نامەوێ

دە ئاشت بەرەوە

قەزات لێم کەوێ..

١٩٧٤

....

* ئەم پارچە شیعرەشم لە ژمارە (٠) سفری گۆڤاری ڕۆشنبیری نوێدا دۆزییەوە.

پەنجا و سێیەم:

سەرنجێک: لە گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ)دا، شیعری شاعیرێکی ئینگلیزییان نووسیبوو. پاشان خۆیان بەپەخشان-ئیتر نازانم پەخشانەکە عەرەبی بوو یان کوردی - گۆڕیبوویان. پاشان داوایان کردبوو شاعیرانی کورد بیکەن بەشیعری کوردی. گوایە لە هەڵبژاردندا کامیان بەهێزبوو بڵاو دەکرێتەوەو پاداشتی هەیە. بەهەرحاڵ من کردم بە کوردی وەک دەبینن. وا تێ بگەم هەر ئەم وەرگێڕاوەی من و وەرگێڕاوێکی تریان بڵاو کردەوە، بەڵام ئەوە چاک دەزانم هەرچی پاداشت هەبوو، نەبوو.

داخوازی

هاوڕێکانم- من ڕێبواری گەشتێکی دووری دێرینم

ئاسمانی ژینی مرۆڤی ئەم سەردەمە، گرژ دەبینم ئایا دەشێ؟ مرۆڤێکی پێشکەوتووخواز!

بێتە جەنگباز! بڵێی خەڵکی گوێ نەگرن لە ئاوازی دوور بینینم؟!

***

هاوڕێکانم وا هەست دەکەم.. مرۆڤایەتی سەرلەنوێ

بەرەو جەنگێکی سامناک و نالەبار و ناپاک دەبرێ

نابێ کەستان بەپێکەنینی دڕندە بخەڵەتێ

نۆرەی ئەوەیە مۆتەکەی برسی شەڕ و خوێن بفەوتێ

ئەو مۆتەکە مرۆڤخۆرە.. بەدفەساڵە.. دارزیوە
کە ئاسوودەیی و بەختیاریی کۆرپەکانمانی دزیوە
ئەم نەخۆشی و دواکەوتن و برسێتییە.. هەتاکو کەی؟!
ئەم ڕسوایی و ترسنۆکی و دیلێتییە.. هەتاکو کەی؟!

***

با گشت یەک دەنگ پەلامار دەین.. کۆشکی زەرووەکان برمێنین
زەمین، نەک بۆ شەڕ و جەنگین.. بەڵکە بۆ خێر بەکار بێنین
لە ئینجانەی خڕی گێتی و دڵی خەڵکدا.. سۆز بڕوێنین
تۆوی ئاشتی و پێشکەوتن و خۆشەویستییەک، بچێنین.

١٩٧٤/٢/١١

---

* ژمارە (٩)ی ڕۆشنبیری نوێ

پەنجا و چوارەم:

لە سەرەتای دەستپێکردنی شیعر نووسینمەوە، جار نەجارە بەزمانی عەرەبیش. بەگوێرەی ئاستی ئەوسام شیعرم دەنووسی. لە یادمە دیوانێک شیعرم هەبوو بەناوی (خلجات) نزیکەی هەشتا لاپەڕە دەبوو. نەمزانی چی لێ هات.

بەڕێکەوت لە ژمارەیەکی گۆڤاری (ڕۆشنبیری نوێ) ژمارەی ڕۆژی ١٩٧٤/٨/١ شیعرێکی خۆمم دی لەو دیوانە عەرەبییە بەناوونیشانی (أهلا بک) لە بەشی عەرەبی گۆڤاری ناوبراودا بڵاو کرابووەوە لە ژێریدا نووسرابوو د. م (تشرین الثانی ١٩٧١) واتە شیعرەکەم لەو مێژووەدا نووسیوە. وا لێرەدا وەک تاکە نموونەیەکی ئەو دیوانە عەرەبییەم، بەکوردی وەری دەگێڕم، هەتا وەک وەسیقەیەک نموونەبێ بۆ ئاستی خەیاڵی ئەو سەردەمەم. هەر بەم نموونەیەش ئەم عیشقە بێ نەخشانەم قفڵ دەکەم.

أهلاً بك بەخێرهاتی
ئەی خۆشەویست
تۆ ئەو سەمفۆنیایەی کە بەیانییان
لە بەرنامەی عاشقاندا بڵاو دەکرێیتەوە
تۆ ئەو ئاوازە شیرین و هێمن و نازدارەی
کە بەیانییان بەڕاڕەوی کۆلیژەکەماندا
دێیت و دەچی
دڵم خاوەن کۆترێک بوو.. تۆ وەک ئەو وایت
هەر لەو دەچی
کە دەتبینم.. بیری گمە دڵگیرەکانی ئەوم
دەکولێتەوە.
گمەکانی لەجیهانی ئەندێشەدا، پاسپۆرتم بوون
چاوەکانی، دواوێستگەم بوون
لە ڕێگەکانی سەفەرما
چاوەکانی دواوێستگەم بوون
بەتاڤگەی پرچە خاوەکەی
هەموو ڕۆژێک سیمای خودی خۆمم دەشوشت
دڵداریم بۆی.. لاواندنەوە بوو
بەڵکە نەرمتر لەوە بوو.
جیابووینەوە و ئێستا تۆ بووی
بەدەنگدانەوەی عیشقی ئەو
گەرچی ئەوسا
ئاوازی ژێی عیشقی ئەوم کپ کردبوو
تۆ یادی ژینی دێرینەمت هەڵدایەوە

پاش ئەوەی من عیشقەکەشیم گۆڕ کردبوو.
بەڵام چ بکەم.. من حەزم لە ژانی عیشقە و
بێ ئەو ناژیم
کەواتە یاخوا بەخێربێی
بەخێرهاتی وەک زامی نوێ لەسەر زامێکی
دێرینەی، کە من تیمارم کردبوو.
ئەی زامی نوێ بەخێرهاتی.

١٩٧١

عينوانلی

له جوانیی گەردنی بەرزت
تاکێ کۆتری (عینوانلی)م ڕاگرتبوو
ڕۆژێ له سەربان بینیبووت.. بەیادتەوە
تێر گەردنیم ماچ کردبوو
زویر بووی لێم
وتبووت: (زۆر عەیبە بۆ ئەو
ئەو کۆترەی خستووەتە جێم)
زویر مەبە
خاتوون.. عاشقێکم نەدار
بیستبووم باوکت وتبووی مارەبێنە
(هەزار دینار)
شیرینیم بوو بە ژەهری مار
دەوەڵڵاهی.. ئەوە یەک دانە هەفتەیە
(پاشەکەوت)م پارەی ئەو تاکە کۆترەیە
دەپێم بڵێ.. دەی چ قوڕێ لەسەرگرم
له عەزرەتا.. مەگەر هەتا ڕۆژێ ئەمرم
کۆتری عینوانلی ڕاگرم.

کانوونی دووی -١٩٧٤

فەرتەنە

چییە؟ لەسەر چی زویری!
بۆ وا مەلووڵ و دڵگیری!
دەپێم بڵێ.. وا شەقم برد
کچێ خۆ من کفرم نەکرد
تەنیا داوای ماچێکم کرد!
گوایە.. هۆی ئەم فەرتەنەیە
هەر مەسەلەی ماچەکەیە؟!
ئێستا قیروسیا.. نامەوێ
دە ئاشتبەرەوە.. قەزات لێم کەوێ

کانوونی دووی-١٩٧٢

گلەیی

لای کابراکەی بەینی خۆمان
بیستم گلەییت کردووە
وتبووت: لای خۆی شاعیرە
کەچی هەتاوەکو ئێستا
لە شیعرێکا
باسی منی نەکردووە
***
گلەییەکەت لەسەر چاوم..
بەس پێم بڵێ:
جوانی و شیرینی و ناسکیت
بە چ شیعرێ باس ئەکرێ!
بەچ شیعرێ دەرئەبڕرێ!
لە کێک و باسووق و مینۆ، لە هەموویان بەتامتری
لە هەنگوین و گەزۆی خاویش، شیرینتری
کچێ ئاخر.. شیعر لە کوێ بەرگە ئەگرێ!!
باست لە کوێ بەمن ئەکرێ..
خۆ من قەڵەمەکەم لاڵە..
پەنجەم شکاوی خەیاڵە
وەسفی تۆ چۆن بەمن ئەکرێ
خوا نەتگرێ

کانوونی دووی-١٩٧٢

کفر نەبێ

وتوویانە: خۆشەویستی
یار ویستنە و دڵپەرستی
گەر ئەوە خۆشەویستییە
بڕوا بکە.. لە چاو ئەوەی لە دڵمایە
خۆشەویستی.. هەر هیچ نییە..
کچێ من جۆرێ تۆم ئەوێ
لە هەر شوێنێ باست بکرێ
هەناوم بۆت دائەخورپێ
لە ناو یەک زەردەخەنەتا
ڕەنگی زەردم ئەتوێتەوە
گیانم لە نوێ ئەژێتەوە.
بەدەم یەک پێکەنینی تۆ
بەشی ساڵێ گەشە ئەکەم
بەیەک قسەی شیرینی تۆ
وەختە پەڕوپۆ دەر بکەم.
کە پێم ئەڵێی (تۆم خۆشئەوێ)
لەخۆشییا.. هەروەختە دڵم بکەوێ
چاوم ڕۆژێ کز بتبینێ
وەختە کوێرایيم دابێنێ
کفر نەبێ.. کفر نەبێ.. خوام نامێنێ.

کانوونی دووی-١٩٧٢

هەمووی هیچە

خەپان گیان.. باسی چی بکەم!!
جا چی ماوە؟ چیت بۆ باس کەم!
هەتا ئێستاش.. دڵنیا نیت لە مەیلەکەم؟!
خۆ بەجۆرێ.. حەزم لە چاوت کردووە
ئەسڵەن خۆشم حسابەکەم لێ تێکچووە
ئەرێ چۆنم لێ تێک نەچێ!
خۆ ئەم دڵە نەگبەتەی من، بەجۆرێ دڵی تۆی ئەوێ و
وەها حەزی لێ کردووە
من خۆم هەتاوەکو ئێستا... شتی وەهام نەبیستووە
ئەوە حسابەکەی منە و حەزم لێتە
چەتیو نەبی.. دڵم تەقی.. حەزم لێتە
نازانم.. باسی چی بکەم.. هەتا ئێستا دڵداری وام نەکردووە
گوایە.. زۆرە
کچێ تۆ جارێ چیت دیوە! چیت بیستووە!
باوەڕ بکە.. لە چاو ئەوەی لە دڵمایە
حەز و خۆشەویستی هیچە
ئەم قسانەش هەمووی هیچە
چەتیو نەبی.. حەز حەزی چی؟!
لە چاو ئەوەی لە دڵمایە
ئەم دنیایەش هەمووی هیچە

کانوونی دووی-١٩٧٢

جورئەت

کەسەکەم.. بۆ من نازانم وەها باوە
هەموو جۆرە دڵدارییەک کە کراوە
یەکەم هەنگاو.. هی کوڕ بووە
نازی کچی هەڵگرتووە
تا نامەیەکی داوەتێ.. پەڕوباڵی دەرکردووە؟!
من ئەوانە چاک ئەزانم، بەڵام چی لە جورئەت ئەکەی
هەر کە چاوم پێت ئەکەوێ
قاچەکانم تێکەڵ ئەبن.
لە لەنجەکانتا ون ئەبم
هەر نازانم ڕێگام کوێیە
ئەوەم هەر بیر ئەچێتەوە
کە نامەی دڵداریم پێیە
نەگبەتییەکەش.. ئا لەوایە
وەکو من ئەوە حاڵمە
دڵی تۆش وەها زاڵمە
کە هیچ نەبێ.. زەردەخەنەیە ناتگرێ
هاندەرم بێ.
بە بەرگی ئاوریشمینەوە لە بەردەمی منی لاتا
نازی تێرێتی ئەفرۆشی کێ ئەوێرێ بێ بەلاتا
من خۆم ئەزانم کوێم یێشێ
بەو داخەوە ڕۆژێ ئەمرم
برینم گەییە سەر ئێسقان

ڕوویەکی خۆشی تۆم نەدی
کچی عاسمان
کە تۆ بەو حاڵە ئەبینم
لەوە ئەچێ.. خۆم نەبینم
گیرفانەکەم قووڵتر ئەبێ
نەکو نامە.. هەر دەستیشمی
تیا ون ئەبێ
ئیتر جورئەت لە کوێ بێنم
نامەی گیرفانم دەربێنم!!

شوبات ١٩٧٣

(هونەرمەند عوسمان عەلی بەشێکی دەستکاری کراوی کردووە بەگۆرانی.. بەڵام لەوێ ئەو مەبەستە ون بووە کە من ویستوومە کچێکی تێر و کوڕێکی برسیی هەژار مەداری شیعرەکە بن).

٣٦٥ شەو-ڕۆژ

سالێکە من کوژراوی تۆم.. عاشقی تۆم.. سووتاوی تۆم
بۆ نیگایەک لەو چاوانەت.. سالێ ڕێ بەدواتا ئەڕۆم
کەچی تۆی جوان.. تۆی خاتوو زین.. تۆی وەک لەیلم
جارێ شەنی سەرنجێکت نایەی لە خەرمانی مەیلم
کچێ خۆ ئاسمان ناڕووخێ.. کچێ خۆ ئاگر ناباری
دە هیچ نەبێ تاقە جارێ... لە کەلی شەیتان وەرە خواری
ئاوڕێک لە ئێمەش بەرەوە... سال کەم نییە.. بیرکەرەوە
دەیەک نیگامان تێ بگرە... چی ئەقەومێ.. گوایە کفرە؟!
سالێکە من کوژراوی تۆم.. عاشقی تۆم.. سووتاوی تۆم
هەر کە چاوم پێت ئەکەوێ.. لەخۆشییا قەستمە بتخۆم.

مارت -١٩٧٣

زۆرەملێ

مـــەمـــدوێنە.. مـن مـــەدوێنـە... مـــەمـــدوێنـە
لـە ڕقـی مـن نـاحـــــــەزەکـــــانم بـدوێـنـە
تـا ئـەتوانـی بمبـــوغـــزێنـە... بمرەنجـــێنـە
نـامـــەکـــانم یەک لـە دوای یەکـــتـــر بدڕێنە
کـــە منت دی، ڕووی خـــۆتم لـێ وەرچەرخـــێنە
هـەرچی فـرتوفـێـڵـە هـەمـــووی بەکـار بێنە..
ئینجـــا زیاتـر وەکـــو بـولبـــول بۆت ئـەخـــوێنم..
قــــوربـان بـەرەو ڕووم بـهـــێنـی، واز نـاهـێنـم
دەمـــــێکـە بۆ چاوەکــــانت پـەرێشـــــانم..
شـــێــتی عـــەیارێکـی وەک تۆی خـــانومـــانم..
لە کـوێ نەرمی و لەسـەرخـۆیی بـەمن ئەکـرێ
من خـــۆم ســـەرم لە بابـەتی وەک تـۆ ئـەخـــورێ..
بـەچاوی تـۆ مـن تـەنـیـــــا یـەک شـت ئـەزانم
من تۆم ئەوێ و تۆش خۆت و شیری خۆت.. خانم
خـۆشم ئەوێی.. بـەکوردییەکـەی حـەزم لێتـە..
بەخوا خـۆشـیت بێ و تـرشـیت بێ.. حـەزم لێتە.

نیسانی ١٩٧٣

راو و ڕێوی

جوانی لاسار.. بیرتە جەژنەکەی تر هاتم
وتم گیانە.. ئەمە دنیا و مردنە
جەژنانەکەم... با ماچێ بێ لەو گەردنە
هەر ئەمەنە.. دەمم سووتا
ئیتر لێت کردم بە هەرا
وتت (چەند لە خۆی رازییە..
جەژنە یان جەژن نییە.. چش
جەژن حەقی ماچی چییە..!!
نەیخۆی تاڵە.. ماچت ئەوێ!
دەبیللاهی سوێت بێتەوە
دەستت بەر دەستم ناکەوێ..)
لەپڕ کاتێ بەخۆت زانی یەک دانە ماچی وام کردی
لە دواییا.. وازم هێنا... کەچی تۆ وازت نەهانی
ئێستاش مەڵێ:
ئەم راو و ڕێوییەی بۆ چییە و بۆچی بیرم ئەخەیتەوە؟!
بەخوای جەژنەکەی رابردوو.. دنیاشم لێ کۆکەیتەوە
ماچێکی کەم.. ئەوێتەوە.

کانوونی دووی ١٩٧٤